

การวิพากษ์สื่อในชุมชนออนไลน์ ของห้องเฉลิมไทย พันทิปดอทคอม

นางสาวชนากานต์ เครือรัตน์ไพบูลย์

ศูนย์วิทยพัทยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวารสารสนเทศ ภาควิชาวารสารสนเทศ

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2553

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

MEDIA CRITICISM IN ONLINE COMMUNITY : CHALERMTHAI,PANTIP.COM

Miss Chanakarn Keaurattanapaiboon

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts (Communication Arts) Program in Journalism and Information

Department of Journalism

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2010

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การวิพากษ์สื่อในชุมชนออนไลน์ ของห้องเฉลิมไทย เว็บไซต์
พันทิปดอทคอม

โดย

นางสาวชนากานต์ เครือรัตนไพบุลย์

สาขาวิชา

วารสารสนเทศ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิรงรอง รามสูต

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ)

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิรงรอง รามสูต)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์รจิตลักษณ์ แสงอุไร)

ชนากานต์ เครือรัตนไพบูลย์ : การวิพากษ์สื่อในชุมชนออนไลน์ ของห้องเฉลิมไทยพันทิปดอทคอม. (MEDIA CRITICISM IN ONLINE COMMUNITY: CHALERMTHAI, PANTIP.COM) อ. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิรงรอง รามสูต, 179 หน้า.

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการวิพากษ์สื่อในห้องเฉลิมไทย พันทิปดอทคอม (Chalermthai, pantip.com) โดยเลือกศึกษาลักษณะของการวิพากษ์สื่อที่ปรากฏในห้องเฉลิมไทย รวมไปถึงบทบาทของการวิพากษ์สื่อที่มีต่อการตรวจสอบสื่อกระแสหลัก พร้อมทั้งข้อได้เปรียบและอุปสรรคของการตรวจสอบสื่อในชุมชนออนไลน์ โดยใช้วิธีวิจัยทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณ โดยเชิงคุณภาพจะใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการวิจัยจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ส่วนในเชิงปริมาณศึกษาด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาที่ปรากฏในห้องเฉลิมไทย

ผลการศึกษาพบว่า การแสดงความคิดเห็นในห้องเฉลิมไทย สะท้อนลักษณะของการวิพากษ์ซึ่งในบางกรณีก็นำไปสู่ปรากฏการณ์การตรวจสอบสื่อกระแสหลักด้วยการใช้ข้อมูลที่มีหลักฐานเชิงประจักษ์มานำเสนอโต้แย้งกัน แต่ในขณะเดียวกันก็พบจุดอ่อนในเรื่องของการใช้เหตุผลซึ่งจากการวิเคราะห์เนื้อหาการระบุพบการใช้เหตุผลที่ไม่เป็นตรรกะอยู่จำนวนมาก โดยเฉพาะการถืออัตตา

นอกจากนั้นพบว่ามีความโดดเด่นในเรื่องของการกำกับดูแลที่เข้มข้นทำให้มีการจัดระเบียบควบคุมเนื้อหาในบอร์ดค่อนข้างสูง ขณะเดียวกันก็ส่งผลในเรื่องการปิดกั้นและจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกของผู้ใช้บอร์ดด้วย

เนื้อหาในบอร์ดค่อนข้างถูกกำหนดในวาระของข่าวในสื่อกระแสหลักและมักไม่ปฏิเสธหรือคัดค้านค่านิยมพื้นฐานในสังคมไทยด้วยปัจจัยด้านการเมือง กฎหมาย และลักษณะความเป็นเจ้าของเว็บไซต์ที่เป็นธุรกิจจึงต้องลดความเสี่ยงใดๆ ทั้งนี้ยังพบว่าสถานะของผู้ใช้มีลักษณะที่ไม่เท่าเทียมกันและขาดความมั่นคงยั่งยืน โดยภาพรวมจึงทำให้ชุมชนของเฉลิมไทยเว็บบอร์ดยังคงห่างไกลจากการเป็นพื้นที่สาธารณะอยู่มาก

ภาควิชา.....วารสารสนเทศ.....ลายมือชื่อนิสิต.....*ทินาทนต์ เครือรัตนไพบูลย์*.....

สาขาวิชา.....วารสารสนเทศ.....ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....*พิรงรอง รามสูต*.....

ปีการศึกษา.....2553.....

5184666328 : MAJOR JOURNALISM AND INFORMATION

KEYWORDS : PANTIP / MEDIA CRITICISM / ONLINE COMMUNITY / MEDIA MORNITOR

CHANAKARN KEAURATTANAPAIBOON: MEDIA CRITICISM IN ONLINE COMMUNITY: CHALERMTHAI, PANTIP.COM. ADVISOR: ASSISTANT PROFESSOR. PIRONGRONG RAMASOOTA, 179 pp.

This research has the following objectives: to study the nature of media criticism as appeared in the Chalermthai online forum of www.pantip.com, the role of the criticism on investigating mainstream media, as well as advantages and disadvantages of media vigilance through this online community. The study uses both quantitative and qualitative methods in data collection with content analysis of postings in the forum, in-depth interviews with forum moderators, and users, non-intrusive observation, and document research of related materials.

The study has these findings. Opinions in the postings reflect a critical attribute which, in some cases, have led to phenomenon in which mainstream media were questioned and investigated. Empirical evidence were posted, shared, and debated on the forum in the collaborative investigation process. Meanwhile, the research also finds weakpoints in reasoning since there are a significantly high number of reasons given that are illogical. Many of these show ego-centrism as fundamental flaw.

Furthermore, the research finds that pantip.com's intense regulation system has led to strict control of content on the board, while contributing to filtering and limiting the forum users' freedom of expression.

In addition, it is found that the agenda in the forum is largely determined by the agenda appeared in the mainstream media and that forum users tend not to negate or oppose fundamental values in Thai society. This can be attributed to political, legal, and commercial nature of the forum which necessitates risk minimization. The status of users is also found to be quite unequal and not sustainable. In sum, chalermthai forum as an online community is still quite distant from being a public sphere in the Habermasian sense.

Department : Journalism.....

Student's Signature ชานกานต์ ไตรรัตน์ไพบูรณ์

Field of Study : Journalism and Information..

Advisor's Signature ปิรกรรณ รามสูตา

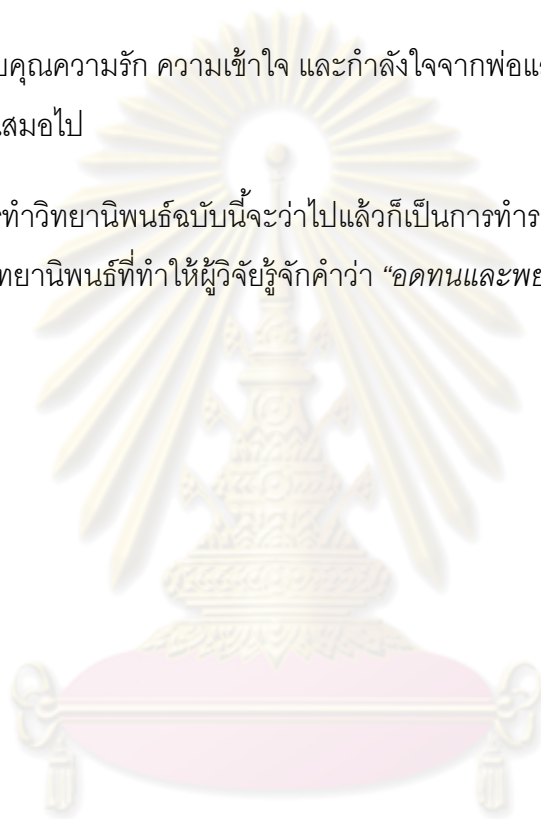
Academic Year : 2010.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ ด้วยความกรุณาของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิรงรอง รามสูต อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รวมทั้งกรรมการทั้งสองท่านคือ รศ.ดร.ยุบล เบ็ญจรงค์ศิลา และ รศ.รจิตลักขณ์ แสงอุไร ที่ได้ให้คำปรึกษา ข้อชี้แนะ และความช่วยเหลือในหลายสิ่งหลายอย่าง จนกระทั่งลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ขอบคุณความรัก ความเข้าใจ และกำลังใจจากพ่อและแม่ที่มีให้เสมอมาและรับรู้ได้ว่าคงมีให้ลูกคนนี้เสมอไป

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะว่าไปแล้วก็เป็นการทำรายการที่ยาวนานที่สุดในชีวิตของผู้วิจัย ขอขอบคุณวิทยานิพนธ์ที่ทำให้ผู้วิจัยรู้จักคำว่า “อดทนและพยายาม”

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ	
ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามงานวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์งานวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
ขอบเขตการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์.....	6
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
แนวคิดแนวคิดเรื่องการวิพากษ์.....	8
แนวคิดเรื่องพื้นที่สาธารณะ.....	18
แนวคิดเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ต ชุมชนออนไลน์ และเว็บบอร์ด.....	23
แนวคิดการการตรวจสอบและควบคุมสื่อจากสังคม.....	36
แนวคิดการกำกับดูแล.....	42
3 ระเบียบวิธีวิจัย	
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	49
วิธีวิจัยตามคำถามวิจัย.....	51
ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล.....	51
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	53
การนำเสนอข้อมูล.....	53

บทที่	หน้า
4 รูปแบบการแสดงความคิดเห็นในห้องเฉลิมไทย เว็บไซต์พันทิปดอทคอม	
การสมัครสมาชิก.....	55
การใช้งานระบบบัตรผ่าน.....	58
สัญลักษณ์ต่างๆของสมาชิกห้องเฉลิมไทย.....	59
ระบบหลังไมค์.....	61
ส่วนประกอบของหน้าเว็บห้องเฉลิมไทย.....	65
การกำกับดูแลตนเองของสมาชิก.....	68
5 ผลการวิจัย	
ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ใช้เว็บบอร์ดในเว็บไซต์พันทิปดอทคอม.....	72
ประเภทของกระทู้ในห้องเฉลิมไทย.....	75
ลักษณะของการนำเสนอเนื้อหาในห้องเฉลิมไทย.....	78
ลักษณะของกระทู้ในห้องเฉลิมไทย.....	92
ชุมชนออนไลน์กับการกำกับดูแลในเว็บไซต์พันทิป.....	95
การวิพากษ์ในห้องเฉลิมไทย.....	105
ปรากฏการณ์ที่สำคัญทางเนื้อหาของห้องเฉลิมไทย	114
การประเมินการตรวจสอบสื่อกระแสหลักในห้องเฉลิมไทย.....	120
ข้อได้เปรียบและอุปสรรคของการวิพากษ์ในห้องเฉลิมไทย.....	140
6 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะงานวิจัย	
สรุปผลการวิจัย.....	151
อภิปรายผลการวิจัย.....	158
ข้อจำกัดในงานวิจัย.....	172
ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย.....	172
รายการอ้างอิง.....	173
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	179

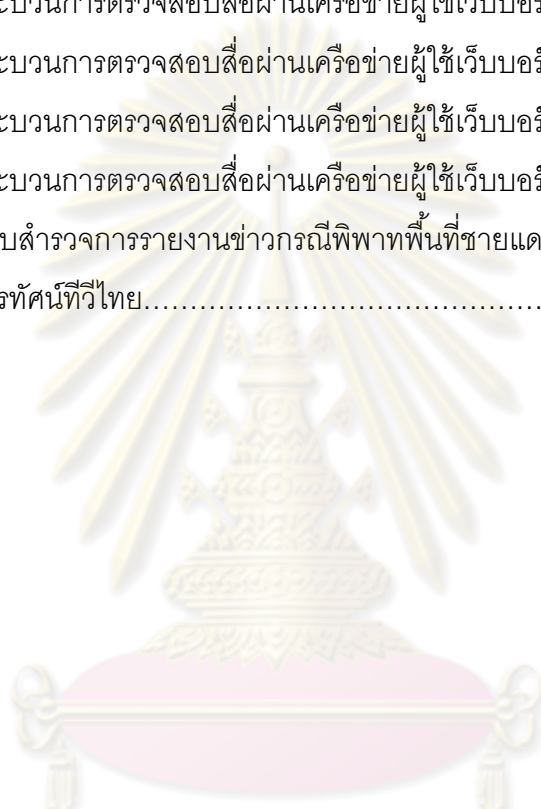
สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงปฏิสัมพันธ์ในมิติเวลาและสถานที่.....	25
2	แสดงรายชื่อผู้ถูกสัมภาษณ์.....	50
3	แสดงเพศของผู้ใช้เว็บไซต์ Pantip.com.....	73
4	แสดงที่อยู่ของผู้ใช้เว็บไซต์ Pantip.com.....	73
5	แสดงอาชีพของผู้ใช้เว็บไซต์ Pantip.com.....	73
6	แสดงรายได้ของผู้ใช้เว็บไซต์ Pantip.com.....	74
7	แสดงการแบ่งประเภทของกระทู้ในห้องเฉลิมไทยตามวัตถุประสงค์การตั้งกระทู้	75
8	แสดงลักษณะการตั้งกระทู้.....	78
9	แสดงการประเมินเนื้อหา.....	79
10	แสดงการให้เหตุผลในหัวกระทู้.....	79
11	แสดงการให้เหตุผลในความคิดเห็นที่การตอบหัวกระทู้.....	80
12	แสดงสัดส่วนการใช้เหตุผลเป็นที่ตรรกะและไม่เป็นตรรกะ.....	81
13	แสดงการให้เหตุผลที่ไม่เป็นตรรกะ.....	82
14	แสดงสาระสำคัญของเนื้อหาที่ปรากฏแยกตามเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับสื่อมวลชน..	88
15	แสดงการอ้างอิงแหล่งข้อมูล.....	89
16	แสดงการใช้อารมณ์ความรู้สึกประกอบการแสดงความคิดเห็น.....	90
17	แสดงยุคของการกำกับดูแลในเว็บไซต์พันทิปดอทคอม.....	99
18	แสดงตัวอย่างการนำเอาข้อมูลจากเว็บไซต์พันทิปไปขยายประเด็นต่อในสื่อ กระแสหลัก.....	107
19	แสดงวิธีการจัดการเรื่องของความขัดแย้งในเว็บบอร์ดพันทิป.....	114
20	แสดงระดับการตรวจสอบสื่อกระแสหลักในห้องเฉลิมไทย.....	128

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แสดงแบบจำลองลักษณะการควบคุมสื่อมวลชนของวารสารเรน เค เอจี และคณะ..	38
2	แสดงคำชี้แจงจากผู้ดูแลเว็บไซต์พันทิปดอทคอม.....	57
3	แสดงสัญลักษณ์ของสมาชิกที่สมัครแบบ Mobile Register.....	59
4	แสดงสัญลักษณ์ของสมาชิกที่สมัครแบบใช้เลขบัตรประจำตัวประชาชน.....	60
5	แสดงสัญลักษณ์ของสมาชิกที่สมัครแบบใช้เลขบัตรประจำตัวประชาชน และใช้ บริการ My Friend Flock และ Bloggang.....	60
6	แสดงสัญลักษณ์ของสมาชิกที่สมัครแบบใช้ระบบบัตรผ่าน.....	60
7	แสดงหน้าเว็บที่ไว้ใช้ระบบหลังไมค์.....	61
8	แสดงสัญลักษณ์ที่ไว้ใช้ระบบหลังไมค์.....	61
9	แสดงหน้าเว็บห้องเฉลิมไทย.....	65
10	แสดงหน้ากระทู้ของห้องเฉลิมไทยสำหรับการใช้ถามตอบและแสดงความ ความคิดเห็น.....	67
11	แสดงส่วนของการแสดงความความคิดเห็นในกระทู้.....	67
12	แสดงส่วนของกระทู้แนะนำ.....	68
13	แสดงส่วนของการให้ก๊ฟที่จะปรากฏในหน้ากระทู้.....	69
14	แสดงตัวอย่างของกระทู้ของห้องเฉลิมไทยในบทบาทการแบน (banning).....	70
15	แสดงความประทับใจของผู้ใช้เว็บบอร์ดต่อพันทิป.....	91
16	แสดงคำชี้แจงของเว็บมาสเตอร์พันทิปกรณีขอเปลี่ยนชื่อ จากวิทยุ-โทรทัศน์เป็น บันเทิงวิทยุ-โทรทัศน์.....	95
17	แสดงความคิดเห็นที่ถูกลบ.....	103
18	แสดงการปิดพื้นที่แสดงความความคิดเห็นในกระทู้ โดยลบพื้นที่แสดงความคิดเห็น ตามปกติออกไป.....	103
19	แสดงหน้าของ Fanpage ของ “มั่นใจว่าคนไทยเยอะเยอะไม่เชื่อมันมาตรฐาน เว็บพันทิป”.....	104
20	แสดงกระทู้หน้าหลักในห้องเฉลิมไทย.....	106
21	แสดงการให้ก๊ฟของเว็บไซต์พันทิป.....	110

ภาพที่		หน้า
22	แสดงหน้าเว็บส่วนของการติดต่อทีมงาน.....	112
23	แสดงหน้าเว็บส่วนของการเลือกปัญหาที่สมาชิกต้องการแจ้งเว็บมาสเตอร์.....	112
24	แสดงกระบวนการตรวจสอบสื่อผ่านเครือข่ายผู้ใช้เว็บบอร์ด.....	125
25	แสดงกระบวนการตรวจสอบสื่อผ่านเครือข่ายผู้ใช้เว็บบอร์ด.....	125
26	แสดงกระบวนการตรวจสอบสื่อผ่านเครือข่ายผู้ใช้เว็บบอร์ด.....	126
27	แสดงกระบวนการตรวจสอบสื่อผ่านเครือข่ายผู้ใช้เว็บบอร์ด.....	127
28	แสดงกระบวนการตรวจสอบสื่อผ่านเครือข่ายผู้ใช้เว็บบอร์ด.....	127
29	แสดงแบบสำรวจการรายงานข่าวกรณีพิพาทพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา ของ สถานีโทรทัศน์ทีวีไทย.....	142

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

ที่มาและความสำคัญ

การถกเถียงและการแสดงความคิดเห็น ถือเป็นหนทางนำไปสู่ข้อสรุปและค้นหาความจริงตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ว่ากันว่าหากสังคมประชาธิปไตยปิดกั้นการแสดงความคิดเห็น บดบังความคิดต่างหรือปกปิดความคิดที่ไม่เห็นด้วย นอกจากจะเป็นการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานแล้วยังผลจะทำให้การพัฒนาและจัดทำนโยบายบริหารประเทศล้มเหลวไปด้วย เพราะการแสดงความคิดเห็นที่ประกอบไปด้วยเหตุและผล ใช้ข้อมูลและหลักฐานเป็นแกนหลักนำความคิดมากกว่าใช้อารมณ์จะนำไปสู่ข้อสรุปที่ดี ไม่เกิดการถกเถียงที่ไร้สาระหรือหาประโยชน์มิได้

ในโลกยุคไซเบอร์การถกเถียงและแสดงความคิดเห็นก็มีการพัฒนามากขึ้น เทคโนโลยีที่เรียกว่า “อินเทอร์เน็ต” ได้ปรับเปลี่ยนการแสดงความคิดเห็นในสังคมจากที่ต้องเผชิญหน้าให้กลายเป็นว่า “ไม่ว่าผู้นั้นจะอยู่ที่ใดในโลกก็สามารถแสดงความคิดเห็นในประเด็นที่ตนเองสนใจ และมีความรู้ในเรื่องนั้นๆ ได้ และเมื่อข้อมูลเข้าถึงได้ง่าย จึงเอื้อให้เกิดการตรวจสอบสื่อกลับด้วยข้อมูลที่ผู้แสดงความคิดเห็นมี อย่างเช่นการนำเสนอข่าวน้ำท่วมที่ไม่ครอบคลุมพื้นที่ที่ได้รับ ความเสียหาย ผู้ที่อยู่ในพื้นที่สามารถที่จะให้ข้อมูลที่ถูกต้องผ่านทางอินเทอร์เน็ตได้ ไม่ว่าจะแสดง ความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ หรือในแง่ของความถูกต้องของเนื้อหาที่สื่อมวลชนนำเสนอ ซึ่งพฤติกรรมเช่นนี้น่าจะทำให้เกิดการพัฒนา และยกระดับการทำงานของสื่อมวลชนให้อยู่ใน เกณฑ์ที่ดีขึ้น พร้อมๆ ไปกับการเสริมความแข็งแกร่งในด้านการตรวจสอบสื่อให้กับภาคประชาชน เพราะที่ผ่านมาพบว่าการตรวจสอบจากภาคประชาชนค่อนข้างที่จะอ่อนแอ ไม่เข้มแข็ง

คุณลักษณะที่เอื้อประโยชน์ต่อการควบคุมสื่อมวลชนของระบบอินเทอร์เน็ต หรือที่เรา เรียกว่า ชุมชนออนไลน์ในรูปแบบ Bulletin Boards คือ ผู้เล่นสามารถที่จะเสนอความเห็นของตน ต่อสาธารณะได้ง่ายทำให้การเสาะแสวงหาความจริงในลักษณะนี้ จะทำให้ง่ายขึ้นด้วยเทคโนโลยี ที่เรียกว่า “เว็บบอร์ด” ซึ่งทำให้ผู้ใช้มีบทบาทตรวจสอบสิ่งต่างๆ โดยไม่จำเป็นต้องเปิดเผยชื่อจริง ของตัวเองมากขึ้น เพราะนอกจากจะไม่ต้องเสียเวลาแล้ว ยังไม่กระทบกับชีวิตส่วนตัวของผู้ที่ ทำหน้าที่เปิดเผยความจริงด้วยเช่นกัน

ตามบรรทัดฐานที่ผ่านมาทั้งในเชิงทฤษฎีและปฏิบัติ สื่อได้รับหน้าที่หมาเฝ้าบ้าน (Watchdog) คือ มีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจของสถาบันหลักๆ ในสังคมและระแวดระวังภัย ให้สังคมซึ่งต่างมีความสำคัญทั้งสิ้น โดยเฉพาะ “การทำความจริงให้ปรากฏ” เพราะสื่อเข้าถึงข้อมูล ได้มากกว่าประชาชนทั่วไป และด้วยเสรีภาพที่ได้รับการรับรองตามกฎหมาย แต่บางครั้งสื่อก็ละเมิด การใช้เสรีภาพนั้นเสียเอง ทำให้เกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์อยู่เนืองๆ เมื่อรัฐพยายามใช้กฎหมาย

เพื่อควบคุมสื่อก็จะถูกประณามว่าคุณคุมสื่อ แต่ในความเป็นจริงแล้ว สื่อสารมวลชน ก็ไม่ได้กำกับดูแลตัวเองด้วยจรรยาบรรณอย่างดีพอ ในรายงานฉบับสมบูรณ์ว่าด้วยเรื่องของจริยธรรมการนำเสนอข่าวของสถาบันนิศรา¹ ได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า ปัจจุบันสื่อมวลชนต่างๆ ได้นำเสนอหรือตีพิมพ์ภาพอันมีลักษณะไม่เหมาะสมและก่อให้เกิดความกระทบกระเทือนต่อ สิทธิเสรีภาพของบุคคลและผู้ใกล้ชิด การนำเสนอข่าวในบางครั้งอาจจะด้วยความรีบร้อน เพื่อให้ทันกำหนดการปิดเล่มจึงมิได้มีการไตร่ตรอง ถึงผลดีผลเสียที่จะตามมาจากการนำเสนอข่าวนั้นว่าสามารถก่อให้เกิดผลกระทบ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ต่อบุคคลที่ตกเป็นข่าวรวมถึงผู้ใกล้ชิดได้ ถึงแม้ว่าเราจะมีสถาบันต่างๆ เช่น สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย ที่ควบคุมดูแลรวมทั้งมีข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ของสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ. 2541 กำกับสื่อมวลชนอยู่ก็ตาม นอกจากการกำกับดูแลจากภาครัฐ และการกำกับดูแลตนเองผ่านจรรยาบรรณวิชาชีพแล้ว ยังมีอีกรูปแบบของการกำกับดูแลคือ การกำกับดูแลจากภาคสังคม ทั้งที่อยู่ในรูปขององค์กรภาคประชาสังคม กลุ่มทางสังคม หรือปัจเจกบุคคล อีกด้วย

การควบคุมสื่อมวลชนโดยสังคมมีมานานแล้ว เพราะนอกจากการใช้จริยธรรมเป็นเครื่องมือในกำกับดูแลกันเอง สังคมก็เป็นกลไกหนึ่งที่จะกำกับให้สื่อมวลชนปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบได้ อาจกล่าวได้ว่าการควบคุมสื่อมวลชนโดยสังคมเป็นการที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่อยู่นอกวงการสื่อมวลชนมีปฏิริยาตอบกลับไปยังสื่อมวลชน ซึ่งเป็นผลทั้งในแง่บวก และแง่ลบ ซึ่งการควบคุมทางสังคมจะเกิดขึ้นได้ ต้องอาศัยพลังที่แข็งแกร่งของทั้งประชาชนและองค์กรทางสังคมต่างๆ เพื่อให้เกิดการคานอำนาจสื่อมวลชนอย่างสมดุล

การวิพากษ์สื่อในชุมชนออนไลน์เป็นรูปแบบพฤติกรรมที่สำคัญ ที่จะนำไปสู่การตรวจสอบและควบคุมสื่อมวลชนกระแสหลัก ด้วยเหตุว่า การวิพากษ์สื่อในเครือข่ายออนไลน์เป็นการถกเถียงและโต้แย้งด้วยเหตุและผล ซึ่งการวิพากษ์นั้น เป็นความตั้งใจที่จะพิจารณาตัดสินเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยการไม่เห็นสอดคล้องตามข้ออ้างที่เสนอแต่จะตั้งคำถามท้าทาย หรือข้อโต้แย้งนั้น เพื่อเปิดแนวทางการคิดออกสู่ทางต่างๆ ที่แตกต่าง อันจะนำไปสู่การแสวงหาคำตอบที่สมเหตุสมผลมากกว่าข้ออ้างหรือข้อมูลเดิม ซึ่งในที่นี้อาจหมายถึงข้อมูลที่ถูกนำเสนอจากสื่อกระแสหลักนั่นเอง

เว็บไซต์พันทิป (www.pantip.com) เป็นเว็บบอร์ดชุมชนออนไลน์ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย แบ่งหมวดหมู่ชุมชนหลากหลาย นับตั้งแต่เรื่องทั่วไป จนถึงเรื่องเฉพาะทาง เนื้อหา

¹ ภูมิ มูลศิลป์, "สื่อมวลชนกับการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล," ใน รายงานฉบับสมบูรณ์ เรื่อง จริยธรรมการนำเสนอข่าว : สิทธิของผู้ตกเป็นข่าว , หลักสูตรการสื่อสารมวลชนระดับต้น (กสศ.) รุ่นที่ 1, (กรุงเทพฯ: สถาบันนิศรา มูลนิธิพัฒนาสื่อมวลชนแห่งประเทศไทย, 2553), หน้า 43.

หลักในเว็บไซต์พันทิปจะมีลักษณะการจัดการแบบเว็บบอร์ด ในตัวเว็บจะแบ่งออกเป็นหลายส่วน เช่น พันทิปคาเฟ่ techXchange พันทิปมาร์เก็ต (pantipmarket) และ บล็อกแก๊งที่เป็นกรให้บริการบล็อก (blog) แต่ส่วนที่ได้รับความนิยมค่อนข้างมาก คือ ส่วนของเว็บบอร์ด หรือที่ชาวพันทิปเรียกว่า “คาเฟ่” โดยในแต่ละคาเฟ่จะแบ่งเป็นคลับย่อยหมวดต่างๆ เว็บบอร์ดของพันทิปดอทคอมมีลักษณะที่เอื้อต่อการเป็นพื้นที่สาธารณะเพื่อตรวจสอบประเด็นต่างๆ ในสังคม

เว็บไซต์พันทิปเริ่มเปิดอย่างเป็นทางการตั้งแต่ต้นปี พ.ศ.2540 และให้ความสำคัญกับระบบสมาชิก โดยพยายามจะทำให้คนเชื่อว่าในความไม่มีตัวตนในโลกออนไลน์นั้นสามารถสร้างได้จากรหัสประจำตัวประชาชน การสมัครสมาชิกจะเป็นการยืนยันผ่านรหัสประจำตัวประชาชน และอนุญาตให้หนึ่งลอคอินเท่านั้นสำหรับรหัสบัตรประจำตัวประชาชนหนึ่งเลขหมาย ซึ่งส่งผลให้สมาชิกเห็นถึงคุณค่าของลอคอินตัวเองในระดับหนึ่ง

นอกจากนั้นพบว่าการกลั่นกรองเนื้อหาในเว็บไซต์พันทิปจะใช้ระบบคีย์เวิร์ดและสามารถแจ้งลบจากสมาชิกด้วยกันเองได้เพื่อกำจัดข้อแสดงความคิดเห็นที่ไม่เหมาะสมให้รวดเร็วและทันที นอกเหนือไปจากการเสริมแรงทางลบยังมีการเสริมแรงทางบวกเพื่อให้กำลังใจสำหรับกระทู้ที่มีเนื้อหาน่าสนใจด้วยการแจกสัญลักษณ์ที่แสดงว่าถูกใจ ซึ่งมีความหมายว่าเห็นด้วยหรือชอบข้อความที่แสดงความคิดเห็นนั้นๆ

ความสำเร็จในฐานะเว็บไซต์ที่โดดเด่นรายหนึ่งของไทยเกิดจากการที่เว็บไซต์พันทิปวางบทบาทตัวอย่างไว้ชัดเจนว่าเป็นเว็บไซต์ที่มีบริการเว็บบอร์ด (Webboard) เป็นจุดแข็งมาตลอดเกือบ 10 ปี โดยยื่นยัดให้บริการผู้ใช้แบบกิจการสาธารณะไม่เก็บค่าใช้จ่าย นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ผู้ใช้ร่วมเป็นส่วนหนึ่งของเว็บไซต์ โดยการเป็นทีมทำงานในฐานะผู้แจ้งเบาะแสกระทู้ที่ไม่เหมาะสม รวมถึงการจัดกิจกรรมสัมพันธ์กับสมาชิกเป็นประจำทุกปี การให้บริการในเว็บไซต์พันทิปจะแบ่งตามความสนใจของผู้ใช้ ในแต่ละห้องจะเป็นภาพสะท้อนของสังคมได้ในแต่ละเรื่อง

เหตุผลหลักที่ผู้วิจัยเลือกศึกษาห้องเฉลิมไทยในพันทิป เพราะในเว็บไซต์พันทิปจะแบ่งคลับหรือคาเฟ่ตามเนื้อหา โดยจะแยกย่อยเป็นหลายๆ คลับ ไม่ว่าจะเป็นคลับเฉลิมไทยที่เป็นการพูดคุยเรื่องบันเทิง คลับเฉลิมกรุงจะพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องนักร้องและศิลปินแขนงต่างๆ หรือคลับราชดำเนินที่เป็นการพูดคุยเกี่ยวกับการเมือง ฯลฯ ซึ่งคลับเฉลิมไทยจะเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับโทรทัศน์ วิทยุ ภาพยนตร์ และหนังสือพิมพ์ รวมไปถึงข่าวต่างๆ เกี่ยวกับดารารหรือคนดังที่กำลังเป็นประเด็นอยู่ในข่าว ซึ่งเราอาจกล่าวได้ว่าทั้งหมดนั้นก็คือสื่อกระแสหลักนั่นเอง ประกอบกับวัฒนธรรมของชาวพันทิปที่เมื่อมีการตั้งกระทู้เรื่องก็จะถูกลบกระทู้ทันทีจากทีมงานหรือผู้ช่วยตัวเอง ทำให้เส้นแบ่งในแต่ละห้องแต่ละคลับมีความชัดเจนมากกว่าเว็บไซต์อื่นๆ ดังนั้นหากว่าเราต้องการจะทราบว่ประชาชนหรือองค์กรทางสังคมที่เรียกว่าพันทิปมีบทบาทและวิธีการตรวจสอบสื่อมวลชนกระแส

หลักอย่างไร ห้องเฉลิมไทยจึงเป็นคำตอบที่ดีที่สุดในการศึกษาวิจัย แม้ว่าในห้องราชดำเนินจะมีการนำเอาข่าวทั้งจากโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ไปตั้งเป็นกระทู้บ่อยครั้ง

นอกจากนั้นพบว่าในห้องเฉลิมไทยเว็บไซต์พันทิปมักจะมีการนำเอาหัวข้อข่าวจากทั้งโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์มาตั้งเป็นกระทู้ เพื่อให้เกิดการแสดงความคิดเห็นและการวิพากษ์ในเนื้อหาสาระ บางครั้งก็พบว่าลามไปถึงการตรวจสอบหาข้อเท็จจริงในเนื้อหาข่าวที่ปรากฏก็มี เพราะฉะนั้นหากต้องการศึกษาเกี่ยวกับปรากฏการณ์การวิพากษ์ในเว็บบอร์ดหรือกระดานแสดงความคิดเห็นแล้ว ห้องเฉลิมไทยในเว็บไซต์พันทิปดอทคอมน่าจะเป็นกรณีศึกษาที่ดี ที่จะนำไปสู่การพัฒนาการวิพากษ์สื่อบนเครือข่ายออนไลน์ให้กลายเป็นรูปแบบของการตรวจสอบจากประชาชนในสังคมไทยรูปแบบหนึ่งนั่นเอง

ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา เว็บไซต์พันทิปได้มีกรณีตรวจสอบสื่อที่น่าสนใจอุบัติขึ้น กล่าวคือกรณี “นักสืบพันทิป” หรือผู้ใช้งานเว็บบอร์ดของเว็บไซต์พันทิปดอทคอม ที่ทำหน้าที่ตรวจสอบเรื่องของนาธาน โอมาน^{*} หลังเจ้าตัวให้สัมภาษณ์สื่อเก่าว่าได้ไปแสดงภาพยนตร์เรื่อง The Prince of Red Shoes ที่ต่างประเทศ ตัวอย่างนี้ แสดงให้เห็นว่า ตำแหน่ง watchdog ของโลกไซเบอร์กำลังเป็นข้อท้าทายที่สำคัญต่อสื่อในรูปแบบเก่า เพราะผู้ใช้อินเทอร์เน็ตที่อยู่หลังหน้าจอคอมพิวเตอร์มีศักยภาพเป็นอาวุธสำคัญที่จะแสดงให้เห็นถึงข้อสงสัย หรืออาจถึงข้อเท็จจริงในบางกรณี ดีแค่ไหนให้สังคมภายนอกรับรู้ได้ในวงกว้าง

กรณีนาธานเป็นตัวอย่งที่ดีที่สุดสำหรับการวิพากษ์ในเว็บบอร์ด เพราะในระยะแรกๆ ที่เริ่มมีการตั้งกระทู้เกี่ยวกับนาธาน ต่างก็มีทั้งผู้ที่ไม่เห็นด้วยและไม่เป็นด้วยในกรณีดังกล่าว และพบว่าในส่วนของผู้ที่ไม่เห็นด้วยนี่เองที่นำไปสู่การเพิ่มข้อมูลเชิงลึกของผู้ที่เห็นด้วยเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและยืนยันข้อมูลในส่วนที่ตนเองเชื่อ ปรากฏการณ์ดังกล่าวเป็นเหมือน “ศาลสาธารณะ” ที่ทนายหรือ ณ ที่นี้คือผู้เล่นเว็บบอร์ด ต่างพยายามหาหลักฐาน ข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อให้ผู้พิพากษาซึ่งในที่นี้คือ ผู้เล่นเว็บบอร์ดและประชาชนเชื่อและคล้อยตามความคิดเห็นเหล่านั้น เราอาจมองอย่าง

* นาธาน โอมาน (Nathan Oman) หรือ นายณัฐ โอมานันท์ (ชื่อเดิม ธัญญวัฒน์ หยุ่นตระกูล) เป็นนักร้อง นักแสดงชาวไทย มีผลงานอัลบั้มเพลงกับค่ายอาร์เอส 2 ชุดคือ Nathan และ สิ่งที่เราเรียกว่าหัวใจ เมื่อประมาณเดือนตุลาคม พ.ศ.2551 นาธาน โอมาน ได้ออกมาประกาศว่า เขาได้เล่นหนังฮอลลีวูดเรื่อง The Prince Of Red Shoe ของบริษัทบีบีลู ในเครือค่ายทเวนตี เซ็นจูรี ฟอกซ์ โดยมี วูลฟ์ กัง และ มูฮัมหมัดซูฮัด เป็นผู้กำกับ และแสดงร่วมกับดาราดังอย่าง บรูซ วิลลิส และ คริสติน่า ริชชี ทำให้อชื่อของเขากลับมาในสวาระบบของวงการมาอีกครั้ง แต่เมื่อเวลาผ่านไปซักระยะ ผู้คนในโลกไซเบอร์ได้ทำการสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับหนังเรื่อง The Prince Of Red Shoe แต่หนังเรื่องดังกล่าวกลับไม่พบหลักฐานใดๆ ที่บ่งบอกว่า นาธาน ไปเล่นหนังฮอลลีวูดจริงๆ จึงกลายเป็นหัวข้อถกเถียงในกระทู้เป็นวงกว้าง

ง่าย ๆ ว่า สิ่งนี้เป็นหนทางในการ “ตรวจสอบและนำเสนอความจริง” อีกทางหนึ่งในโลกยุคไซเบอร์นั่นเอง

การวิพากษ์สื่อมวลชนกระแสหลักในเว็บบอร์ดถือเป็นปรากฏการณ์ของการสื่อสารออนไลน์ที่น่าสนใจ เพราะเป็นช่องทางการสื่อสารใหม่ที่น่าจะเป็นการเปิดพื้นที่แสดงความคิดเห็น ถกเถียง และได้แย้ง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ตามแนวคิดการวิพากษ์เชื่อว่าจะนำไปสู่การถ่วงดุลอำนาจกันระหว่างสื่อมวลชนและประชาชน ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าการศึกษารูปแบบและลักษณะ รวมไปถึงข้อได้เปรียบและอุปสรรคของการวิพากษ์สื่อมวลชนในชุมชนออนไลน์จะเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการตรวจสอบสื่อมวลชนกระแสหลักในสังคมไทยต่อไปได้

คำถามงานวิจัย

1. ชุมชนออนไลน์ห้องเฉลิมไทยเว็บไซต์พันทิปดอทคอมมีลักษณะของการวิพากษ์หรือไม่ อย่างไร
2. การวิพากษ์จากชุมชนออนไลน์ห้องเฉลิมไทย เว็บไซต์พันทิปดอทคอม ต่อสื่อกระแสหลักมีบทบาทการตรวจสอบสื่อหรือไม่ อย่างไร
3. ข้อได้เปรียบและอุปสรรคของชุมชนออนไลน์ห้องเฉลิมไทยเว็บไซต์พันทิปดอทคอม ในการวิพากษ์วิจารณ์และตรวจสอบสื่อสารมวลชนกระแสหลักคืออะไรบ้าง

วัตถุประสงค์งานวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะของการวิพากษ์ในชุมชนออนไลน์ห้องเฉลิมไทยเว็บไซต์พันทิปดอทคอม
2. เพื่อศึกษาบทบาทการตรวจสอบสื่อจากการวิพากษ์ต่อสื่อกระแสหลักของห้องเฉลิมไทยเว็บไซต์พันทิปดอทคอม
3. เพื่อศึกษาข้อได้เปรียบและอุปสรรคของชุมชนออนไลน์ห้องเฉลิมไทยเว็บไซต์พันทิปดอทคอมในการวิพากษ์วิจารณ์และตรวจสอบสื่อสารมวลชนกระแสหลัก

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลงานวิจัยนี้คาดว่าจะประโยชน์ต่อการพัฒนาเสริมสร้างให้ประชาชนและชุมชนออนไลน์เข้ามามีบทบาทในการตรวจสอบสื่อมวลชนมากขึ้น
2. การวิจัยครั้งนี้จะทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับปรากฏการณ์การวิพากษ์ที่นำไปสู่การตรวจสอบสื่อมวลชนผ่านชุมชนออนไลน์ ซึ่งอาจสะท้อนถึงรูปแบบพฤติกรรมใหม่ในการตรวจสอบสื่อสารมวลชนกระแสหลักในสังคมไทย

ขอบเขตการวิจัย

1. เนื้อหาที่ปรากฏในเว็บบอร์ดห้องเฉลิมไทย พันทิปดอทคอม ระยะเวลา 2 เดือน คือตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ ปี 2553
2. ผู้ใช้เว็บบอร์ดจำนวน 10 ราย
3. นักสื่อสารมวลชนจำนวน 8 ราย

นิยามศัพท์

เว็บบอร์ด

ลักษณะของเว็บไซต์ที่ใช้สำหรับการแลกเปลี่ยนบทสนทนา การพูดคุย การอภิปราย ในสังคมออนไลน์ นอกจากชื่อเว็บบอร์ดแล้ว ยังมีเรียกกันหลายชื่อไม่ว่า กระดาน ข่าว กระดาน ข่าวสาร กระดานข่าวอิเล็กทรอนิกส์ กระดานสนทนา กระดานสนทนาออนไลน์ ฟอรัม เว็บฟอรัม เมสเสจบอร์ด บูลิตินบอร์ด ดิสคัสชันบอร์ด ฯลฯ หรือเรียกอย่างสั้นว่า บอร์ด ก็มี³

ชุมชนออนไลน์

เป็นพื้นที่ทางสังคมในอินเทอร์เน็ตมีลักษณะเป็นการรวมกลุ่มกันของประชากรบน อินเทอร์เน็ตโดยเปิดโอกาสให้ผู้คนเข้ามาแลกเปลี่ยน สื่อสาร ทำกิจกรรมร่วมกัน ในการทำกิจกรรม ร่วมกัน ก็ไม่ต่างจากสังคมบนโลกแห่งความจริง ที่จำเป็นต้องมีกฎ กติกา (codes of conduct) เพื่อใช้เป็นกลไกสำหรับการกำกับดูแลพฤติกรรมและการปฏิสัมพันธ์ของสมาชิก⁴

การวิพากษ์สื่อ

หมายถึงการประเมินค่าสื่อมวลชนด้วยเหตุและผล เป็นการพิจารณาตัดสินเรื่องใด เรื่องหนึ่ง โดยการไม่เห็นสอดคล้องตามข้ออ้างที่เสนอแต่จะตั้งคำถามท้าทาย หรือข้อโต้แย้งนั้น เพื่อเปิดแนวทางการคิดออกสู่ทางต่างๆ ที่แตกต่าง อันจะนำไปสู่การแสวงหาคำตอบที่สมเหตุสมผล มากกว่าข้อมูลเดิม

การตรวจสอบสื่อมวลชนจากสังคม

ในงานวิจัยชิ้นนี้จะมุ่งศึกษาการตรวจสอบสื่อมวลชนจากสังคม ซึ่งเป็นการที่สาธารณชน ไม่ว่าจะจะเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลได้มีปฏิกิริยาตอบกลับ (Feedback) ไปยังสื่อมวลชน ซึ่งปฏิกิริยา

³ วิกิพีเดีย, เว็บบอร์ด [ออนไลน์], 20 มีนาคม 2553. แหล่งที่มา <http://th.wikipedia.org/wiki/เว็บบอร์ด>

⁴ นฤมล อนุศาสนนันท์, "ชุมชนออนไลน์ของเยาวชน: กรณีศึกษา www.dek-d.com," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551).

ตอบกลับนี้จะเป็นไปใน 2 ลักษณะ คือ เพื่อควบคุมเนื้อหาสื่อมวลชน และเพื่อต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยชิ้นนี้มีแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

- แนวคิดเรื่องการวิพากษ์
- แนวคิดเรื่องพื้นที่สาธารณะ
- แนวคิดเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ต ชุมชนออนไลน์ และเว็บบอร์ด
- แนวคิดการตรวจสอบและควบคุมสื่อจากสังคม

แนวคิดเรื่องการวิพากษ์

ความหมายเกี่ยวกับคำศัพท์คำว่า "ทฤษฎีวิพากษ์" ได้รับการให้นิยามความหมายโดย Max Horkheimer ซึ่งเป็นนักสังคมศาสตร์ Frankfurt School ในความเรียงของเขาปี 1937 เรื่อง Traditional and Critical Theory (ทฤษฎีวิพากษ์และทฤษฎีแบบจารีต) และได้ถูกนำมาสนทนาอย่างละเอียดภายใต้หัวข้อ critical theory (Frankfurt School)¹

นัยหมายความว่า ทฤษฎีวิพากษ์ (Critical theory) เป็นทฤษฎีทางสังคมที่ปรับเปลี่ยนไปสู่การวิจารณ์และการเปลี่ยนแปลงสังคม ซึ่งในทางตรงข้ามกับทฤษฎีแบบจารีต (traditional theory) ที่มุ่งเพียงทำความเข้าใจและอธิบายสังคมเท่านั้น

Horkheimer ต้องการแยกแยะทฤษฎีวิพากษ์ออกมา ในฐานะรูปแบบที่สุจริตที่สุดของการปลดปล่อยอย่างเป็นอิสระจากทฤษฎีมาร์กเซียน ทั้งจากแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ที่ถูกลำเลียงโดยลัทธิปฏิฐานเชิงตรรกะ (logical positivism) และจากสิ่งที่เขาและเพื่อนร่วมงานรับรู้ ในฐานะที่เป็นลัทธิปฏิฐานแอบแฝง (covert positivism) และลัทธิอำนาจนิยมของลัทธิมาร์กซ์ออร์ทอดอกซ์ รวมถึงลัทธิคอมมิวนิสต์

ด้วยแก่นของแก่นความคิดนี้เอง ที่ทำให้ทฤษฎีวิพากษ์ทางสังคมถูกเพ่งเล็งไปที่ทั้งหมดของสังคม ในลักษณะที่ชี้เฉพาะทางประวัติศาสตร์ของมัน นั่นคือ ในทางที่มันกลายเป็นการเตรียมอันหนึ่งเพื่อวัตถุประสงค์ที่เจาะจงในช่วงเวลาดังกล่าว และนั่นได้ไปบูรณาการทฤษฎีต่างๆทางสังคมศาสตร์ที่สำคัญหลายหลากเอาไว้ ซึ่งจะช่วยทำความเข้าใจมิติต่างๆ ที่มี

¹ สมเกียรติ ตั้งนโม, ทฤษฎีวิพากษ์สังคม-ทฤษฎีวิพากษ์วรรณกรรม [ออนไลน์], 14 มกราคม 2552. แหล่งที่มา <http://bookgang.net/paper/227>

ความสำคัญต่อสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มิติทางเศรษฐศาสตร์, สังคมวิทยา, ประวัติศาสตร์, รัฐศาสตร์, มานุษยวิทยา, และจิตวิทยาเอาไว้ด้วยกัน²

ปรัชญาพื้นฐานหลักของทฤษฎีวิพากษ์คือ กระบวนการแสวงหาความจริงหรือที่เราเรียกว่า “วิภาษวิธี” (Dialectic) ซึ่งพบว่าเป็นกระบวนการแสวงหาความจริงที่ตรงข้ามกับแนวคิดแบบกำหนดนิยม (determinism) วิภาษวิธีหมายถึงการอธิบายลักษณะความสัมพันธ์แบบกำหนดซึ่งกันและกันระหว่างสิ่ง 2 สิ่ง เช่น ความสัมพันธ์ระหว่าง สังคม กับ สื่อมวลชน ว่าทั้งสองส่วนมีส่วนเกี่ยวข้องและส่งเสริมกันอย่างไร นอกจากนี้ยังเป็นการต่อสู้กันทางความหมายเพื่อให้ได้ความเป็นจริงมากที่สุดและมีการเปลี่ยนแปลงความหมายของความเป็นจริงไปตามแต่ละช่วงเวลา

“ความจริง” เป็นสิ่งที่มนุษย์แสวงหามาตลอด เชื่อกันว่า “ความจริง” คือสิ่งสำคัญที่จะทำให้สังคมนี้มีความสุข และยังเชื่ออีกว่าผู้ที่หาคำ “ความจริง” ได้ ก็คือมนุษย์นั่นเอง ความเชื่อที่ว่ามนุษย์สามารถแสวงหาความจริงได้นั้นเป็นความคิดที่อยู่ในช่วงยุคแห่งความสำเร็จทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งเชื่อว่ามนุษย์มีสติปัญญามากพอที่จะบรรลุถึงความจริงบางอย่างได้ ดังนั้นสัญญาติญาณการค้นหาคำความจริงจึงเป็นเหมือนสิ่งที่ติดตัวมนุษย์มาช้านาน

นักปรัชญาคนแรกที่ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับความเป็นจริง (Reality) คือ เฮราคลิตัส (Heraclitus)^{3*} ว่าเป็นสิ่งที่มีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา และการเคลื่อนไหวนี้เองเกิดมาจากความขัดแย้งซึ่งเป็นไปตามหลักวิภาษวิธี

นักปรัชญาคนต่อมาคือ เพลโต (Plato) ที่ได้กล่าวไว้ในหนังสือ Republic ว่า วิภาษวิธีเป็นวิธีที่จะนำไปสู่สิ่งที่เรียกว่าสัจจะ โดยเขาเชื่อว่าหากมีการโต้แย้งทางความคิด ระหว่างสิ่งที่สนใจกับสิ่งที่ตรงข้ามกันจะนำไปสู่ข้อเท็จจริงได้

แม้ว่าต่อมา อริสโตเติล (Aristotle) จะไม่เห็นด้วยกับวิธีการของเพลโต เพราะเขาเชื่อว่าวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ที่ต้องใช้การสังเกตที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความน่าจะเป็นเพื่อหาข้อสรุปนั้นจะเป็นวิธีการที่ดีกว่า แต่เราจะเห็นจุดร่วมว่ายังเป็นการโต้เถียงทางความคิด เพียงแต่ของอริสโตเติลจะเป็นการตั้งสมมติฐานว่าเมื่อมีความขัดแย้งจะต้องมีด้านหนึ่งผิดและพยายามนำความน่าจะเป็นเข้ามาใช้ไม่ใช่การถกเถียงกันแต่เพียงอย่างเดียว

² สมเกียรติ ตั้งนโม, ทฤษฎีวิพากษ์สังคม-ทฤษฎีวิพากษ์วรรณกรรม [ออนไลน์], 14 มกราคม 2552. แหล่งที่มา <http://bookgang.net/paper/227>

* เฮราคลิตัสเป็นที่รู้จักกันในปรัชญาของความเป็นจริงที่เปลี่ยนแปลงที่เป็นศูนย์กลางของจักรวาล และ **วจนศาสตร์** (Logos) เป็นพื้นฐานของทุกสิ่งทุกอย่าง ในปัจจุบันเฮราคลิตัสมีชื่อเสียงว่าเป็นผู้มีอิทธิพลต่อ**พริตริช นิตเชอ**ในปรัชญาของ space และ time จากประโยค “ท่านไม่สามารถจะก้าวลงไปแม่น้ำเดียวกันเป็นครั้งที่สอง เพราะแม่น้ำสายอื่นไหลมาสู่ตัวท่าน” ข้อมูลจาก (วิกิพีเดีย :2552)

เมื่อถึงกลางศตวรรษที่ 19 นักปรัชญาชาวเยอรมันคนสำคัญนามว่า เฮเกิล (G.W.F. Hegel) ได้รื้อฟื้นความคิดของเฮราคลิตัสและเพลโตขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง โดยเฮเกิลเชื่อว่า ทุกอย่างในจักรวาลมีลักษณะเป็นกระบวนการต่อเนื่อง (process) ซึ่งเกิดมาจากการสังเคราะห์ขององค์ประกอบของสิ่งที่ตรงข้ามกัน กล่าวคือ เป็นการรวมความต่างของสองสิ่งเพื่อให้เกิดสิ่งใหม่เป็นสิ่งที่สามนั่นเอง

คาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx) ผู้ที่เป็นต้นแนวคิดของทฤษฎีวิพากษ์ ได้รับเอาแนวคิดของเฮเกิลมาใช้ เพียงแต่มาร์กซ์นำกฎของการปฏิเสธมาปรับเปลี่ยนจากที่อยู่ในระดับจิตหรือความคิดมาเป็นการวิเคราะห์สภาพความเป็นจริงในระดับสังคม

วิพากษ์ หมายถึง พิจารณาตัดสิน (Investigate) วิจรณ์ หมายถึงการให้ข้อคิดเห็นต่อสิ่งที่ เป็นวรรณกรรม ไคร์ครวญ ตีกรตรอง (Criticize) จะใช้ความหมายใกล้เคียงกันจึงมักจะใช้สองคำนี้คู่กัน วิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งหมายถึงพูดแสดงความคิดเห็น ตีชม

ทฤษฎีวิพากษ์สังคม เรื่องทฤษฎีวิพากษ์สังคมได้รับสืบทอดมาจากการใช้ศัพท์คำว่า critique ของ Kant (คริสต์ศตวรรษที่ 18) และ Marx (คริสต์ศตวรรษที่ 19) เช่นในเรื่อง Critique of Pure Reason(2) ของ Kant, และความนึกคิดของ Marx เกี่ยวกับงานของเขาเอง ดังใน "the critique of political economy"

คำว่า Critique สำหรับ Kant หมายถึง การสำรวจและเห็นถึงข้อจำกัดต่างๆ ของความสมบูรณ์เกี่ยวกับอำนาจ (ความสามารถ) แบบฉบับ หรือเนื้อหาของความรู้โดยเฉพาะอย่างยิ่งผ่านการสำรวจถึงข้อจำกัดต่างๆ ที่ถูกกำหนดโดยแนวคิดเบื้องต้น แนวคิดที่ไม่อาจลดทอน (หรือทำให้ง่ายลงได้) ในการใช้ประโยชน์จากความรู้

การคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) หรือ การคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้น จะเป็นส่วนช่วยให้การถกเถียงและแสดงความคิดเห็นในเว็บบอร์ดเป็นไปในทิศทางที่ดี ไม่เกิดข้อคิดเห็นขยะ ไรเหตุผล เต็มไปด้วยอคติ และที่สำคัญที่สุดจะก่อให้เกิดข้อสรุปที่มีประโยชน์นั่นเอง

ความหมายและแนวคิดของ “การวิพากษ์”

หากพิจารณาตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 จะพบว่าความหมายของคำว่า “วิพากษ์” นั้นค่อนข้างกระชับ คือ “การพิจารณาตัดสิน” หากไม่ได้พิจารณาลงไปอย่างลึกซึ้ง จะพบว่ามีความหมายคล้ายคลึงกับคำว่า วิจรณ์และวิจารณ์

คำว่า “วิพากษ์” มีความหมายในบริบทว่า “การพิจารณาตัดสินเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยทำทนายโต้แย้งเหตุผลที่นำมากล่าวอ้าง การทำทนายดังกล่าวนั้น เนื่องมาจากความสงสัย (Curiosity) และความไม่น่าเชื่อถือ (Doubt) ว่าข้ออ้างนั้นเป็นจริง อันจะนำไปสู่การพิจารณาสมมติฐานอีกครั้งหนึ่ง”

วิพากษ์ มีรากศัพท์มาจากภาษากรีกว่า “Krinein” หมายถึง “การแบ่งแยกและการเลือก” ซึ่งโดยนัยจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า การกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จะมีได้ต้องมีคุณลักษณะของการมีสติ มีจิตสำนึกครอบครองความคิดด้วยการไตร่ตรอง มีการตั้งคำถามและมีการค้นหาความจริง

วิจารณ์ หมายถึง “การตัดสินสิ่งที่กำลังพิจารณา” เช่น การวิจารณ์ภาพยนตร์ หรือ วิจารณ์ผลงานต่างๆ การที่จะเป็นผู้วิจารณ์ที่ดีได้นั้น จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในทฤษฎี หลักการและมีประสบการณ์ในสิ่งที่วิจารณ์เป็นอย่างดี

วิจารณ์ญาณ มีความหมาย ในเรื่องของปัญญาที่สามารถรู้ หรือให้เหตุผลที่ถูกต้องได้ วิจารณ์ญาณเกิดจากการคิดใคร่ครวญเรื่องหนึ่งเรื่องใดโดยไม่จำเป็นต้องเกิดการโต้แย้ง เช่นเดียวกับความคิดเชิงวิพากษ์ ผู้วิพากษ์ที่ดีควรจะเป็นผู้ที่มีวิจารณ์ญาณที่ดีด้วย

ส่วนความหมายของคำว่า “ความคิดเชิงวิพากษ์” (Critical Thinking) นั้นมีนักวิชาการ⁴ กล่าวไว้ว่าการคิดเชิงวิพากษ์หมายถึง ความตั้งใจที่จะพิจารณาตัดสินเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยการไม่เห็นสอดคล้องตามข้ออ้างที่เสนอแต่จะตั้งคำถามท้าทาย หรือข้อโต้แย้งนั้น เพื่อเปิดแนวทางความคิดออกสู่ทางต่างๆ ที่แตกต่าง อันจะนำไปสู่การแสวงหาคำตอบที่สมเหตุสมผลมากกว่า ข้ออ้างเดิม

การคิดเชิงวิพากษ์ มาจากภาษาอังกฤษคือ Critical Thinking สำหรับใช้คำภาษาไทย มีผู้ใช้คำที่แตกต่างกันออกไป เช่น การคิดเชิงวิพากษ์⁵ การคิดวิพากษ์วิจารณ์⁶ หรือ การคิดวิเคราะห์วิจารณ์⁷ เป็นต้น สำหรับในการศึกษาครั้งนี้ จะใช้คำว่า “การคิดเชิงวิพากษ์”

การคิดเชิงวิพากษ์ คือ ศิลปะแห่งการวิเคราะห์และประเมินการคิดด้วยแนวคิด ที่มุ่งไปสู่การปรับปรุงวิธีคิดของตนเองให้ดีขึ้นเรื่อยๆ หรือ อาจกล่าวได้ว่า การคิดเชิงวิจารณ์ญาณ คือ การชี้นำด้วยตนเอง, การทำให้มีวินัยด้วยตนเองและการคิดแบบปรับแก้ไขตนเอง การคิดเชิงวิจารณ์ญาณต้องการมาตรฐานมุ่งสู่ความเข้มงวดและระมัดระวัง, การคิดเชิงวิจารณ์ญาณจะช่วยให้การติดต่อสื่อความและเพิ่มความสามารถในการแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพ ช่วยนำไปสู่ความ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁴ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. การคิดเชิงวิพากษ์. (กรุงเทพฯ : ชัคเชส มีเดีย, 2544). หน้า12.

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 14.

⁶ พะยอม ศรีสมัย, “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดวิจารณ์ญาณ ความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถในการใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการแก้ปัญหา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาสาขาวิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2551).

⁷ เรื่องเดียวกัน

มุ่งมั่นที่จะเอาชนะการคิดแบบถืออัตตา (egocentrism) และการคิดแบบถือพวก (sociocentrism) ที่มีติดตัวมาโดยธรรมชาติตั้งแต่เกิด⁸

ยิ่งไปกว่านั้นความเป็นอิสระเชิงปัญญา (Autonomy) แทน การว่าตามกันเชิงปัญญา ซึ่งหมายถึงการควบคุมความเชื่อ, คุณค่า, และการลงความเห็นของตนเองได้อย่างมีเหตุผล การคิดเชิงวิจารณ์ญาณที่เป็นอุดมคติคือการเรียนรู้และการคิดด้วยตนเองเพื่อให้ควบคุมกระบวนการผลิตของตนเองได้ ในการนี้จะต้องมีภาวะวิเคราะห์และประเมินความเชื่อของตน บนพื้นฐานของเหตุผลและหลักฐานถาม เมื่อมีเหตุผลที่จะถาม เชื่อ เมื่อมีเหตุผลที่เชื่อถือได้ และเห็นตาม เมื่อมีเหตุผลที่เห็นตาม และมีความเชื่อมั่นในเหตุผลเชิงปัญญา แทน ความไม่เชื่อในเหตุผล/หลักฐาน เชื่อมั่นว่าในระยะยาวแล้ว ผลประโยชน์ในระดับสูงของบุคคลและของมวลมนุษยทั้งปวงจะเกิดจากการมีเหตุผลที่เสรีที่สุดโดยการสนับสนุนให้คนลงความเห็นหรือหาข้อสรุปของตนด้วยความรู้ที่มีเหตุผลได้เอง, เชื่อมั่นว่าด้วยการปมเพาะ เราสามารถเรียนรู้วิธีคิดได้ด้วยตนเอง สามารถมีแง่คิดที่มีเหตุผลได้เอง สามารถลงความเห็นและข้อสรุปที่มีเหตุผลได้เอง สามารถคิดอย่างปะติดปะต่อได้อย่างมีตรรกะ สามารถโน้มน้ำวาระหว่างกันเองด้วยเหตุผล และสุดท้ายกลายเป็นคนมีเหตุผลได้ทั้งๆ ที่มีอุปสรรคฝังลึกอันเป็นธรรมชาติของจิตใจมนุษย์และของสังคม

ส่วนสำคัญของการคิดเชิงวิพากษ์คือการให้เหตุผลที่จะสนับสนุนความคิดนั้นๆ และเราจะพบว่าการอ้างเหตุผลที่ดีก็จะนำไปสู่ข้อสรุปที่ดีและมีประโยชน์ด้วยเช่นกัน ทำให้ข้อโต้แย้งต่างๆที่เกิดจากการวิพากษ์ไม่ไร้สาระหรือถูกเบี่ยงประเด็นนั่นเอง

การอ้างเหตุผล (Argumentation)^{9*}

การอ้างเหตุผล ประกอบด้วย เหตุผล (Reason) ข้อเสนอ (argument) และ ข้ออ้าง หรือข้อสนับสนุน (premise) ซึ่งการอ้างเหตุผลนั้นเป็นการนำเอาข้อมูลอื่นๆ มาเพิ่มเติมเพื่อยืนยัน และพิสูจน์ความเป็นจริงของข้อสรุปและข้อเสนอนั้นๆ ให้นำเชื่อถือมากขึ้น ซึ่งข้อสรุปและข้อเสนออื่นๆ ก็จะเป็นหลักฐานหรือสมมติฐานของข้อโต้แย้งในประเด็นอื่นๆ ต่อไปได้

ข้อสนับสนุนเป็นความพยายามพิสูจน์ด้วยเหตุผลหรือหลักฐาน แล้วนำไปสู่ข้อสรุป (Conclusion) ที่ต้องการ ข้อสนับสนุนนี้แตกต่างจากการใช้อารมณ์ หรือการใช้แนวคิดด้านเดียว เพราะข้อสนับสนุนเหล่านี้เป็นการใช้เหตุผลที่เป็นเหตุเป็นผล มีระบบระเบียบ และมีน้ำหนัก นำเชื่อถือ หรืออย่างน้อยที่สุดก็ต้อง “ฟังขึ้น”

⁸ เดชา บุญค้ำ, "การคิดเชิงวิจารณ์ญาณ (Critical Thinking) คืออะไร?" โครงการร่วม "กู้ชาติ" ด้วยการรณรงค์เผยแพร่ให้มีการสอนวิชาการคิดเชิงวิจารณ์ญาณในโรงเรียนและมหาวิทยาลัย. (2551): 1.

* แปลและเรียบเรียงจาก <http://philosophy.hku.hk/think/arg/>

เนื่องจากการอ้างเหตุผลนั้นคือความพยายามในการนำเสนอหลักฐาน หรือข้อสนับสนุน ต่อข้อเสนอ-ข้ออ้างหนึ่ง (Claim) argument จึงมักบรรจุไปด้วยคำ อาทิ เพราะฉะนั้น ฉะนั้น ดังนั้น ผลที่สุดก็คือ (therefore, thus, hence, consequently, so) ก่อนที่จะถึงส่วนที่เป็นข้อสรุป

เช่นเดียวกัน เรามักพบคำ เพราะว่า เนื่องจาก (Because, inasmuch as, since, for the reason that) อยู่ในข้อสนับสนุน (premise) อยู่เสมอ ซึ่งการค้นพบคำเหล่านี้เป็นเสมือนตัวบ่งชี้ในการค้นหาข้อสรุปของการอ้างเหตุผลนั้นๆ ซึ่งมักจะปรากฏในตอนท้ายสุดของการแสดงความคิดเห็นหรือให้ข้อมูลนั้นเช่นกัน

เหตุผลหรือหลักฐานที่นำมาใช้ยืนยันความเชื่อ แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ ความรู้เดิมซึ่งเป็นหลักฐานจากสิ่งที่ยอมรับกันอยู่แล้วว่าจริง กับประสบการณ์ซึ่งเป็นหลักฐานจากสิ่งที่เรารับรู้และตรวจสอบโดยประสาทสัมผัส จากหลักฐานที่แตกต่างกัน 2 ประเภทนี้เมื่อนำมาใช้จึงเกิดเป็นการอ้างเหตุผลที่แตกต่างกัน 2 วิธี คือ

1. นิรนัย (Deduction) คือ การอ้างเหตุผลที่อาศัยหลักฐานจากความรู้เดิมหรือความจริงทั่วไปซึ่งเป็นที่ยอมรับ เช่น แดงเป็นลุงของดำ แดงเป็นผู้ชาย ซึ่งเป็นการอ้างเหตุผลจากข้ออ้างที่เป็นความจริงอย่างแน่นอนอนตายเป็นตัวที่เรียกว่าความจริงทั่วไป มาสนับสนุนหรือยืนยันความเป็นจริงของข้อสรุปที่มีลักษณะเป็นความจริงเฉพาะ ตัดสินจากสมเหตุสมผล (valid) และไม่สมเหตุสมผล (invalid)

2. อุปนัย (Induction) คือ การอ้างเหตุผลที่ข้ออ้างได้หลักฐานมาจากข้อเท็จจริง (Fact) ที่ถือว่าเป็นความจริงเฉพาะที่ได้มาจากความจริงบางส่วน แล้วนำไปสนับสนุนข้อสรุปส่วนที่เป็นความจริงทั่วไป (Truth) ที่ถือว่าเป็นความจริงของสิ่งทั้งหมด แต่ข้อสรุปส่วนมากจะเป็นข้อสรุปที่มีน้ำหนักเกินข้ออ้างอยู่มาก โดยจะตัดสินจากความน่าเชื่อถือว่าน้อยหรือมาก

การอ้างเหตุผลที่ดี (Good argument)

การอ้างเหตุผลที่ดี(Good argument) จะช่วยความคิดของเราที่นำเสนออันนั้นได้รับการยอมรับได้ง่ายขึ้น การอ้างเหตุผลที่ดีนั้นจำเป็นต้องหาหลักฐานที่ดีและเหมาะสมมาสนับสนุนความคิด โดยหลักฐานที่ดีนั้นจะต้องมีความสัมพันธ์กับข้อสรุป

ลักษณะของการอ้างเหตุผลที่ดี

1. การอ้างเหตุผลที่ดีจะต้องใช้หลักฐานที่เป็นความจริง
2. การอ้างเหตุผลที่ดีจะต้องใช้เหตุผลที่สมเหตุสมผลและมีน้ำหนัก
3. ข้อสนับสนุนของการอ้างเหตุผลที่ดีจะต้องไม่เบี่ยงประเด็นคำถาม

4. ข้อสันนิษฐานของการอ้างเหตุผลที่ดีจะต้องน่าเชื่อถือ เป็นไปได้ และ ตรงประเด็น นอกจากนี้ยังสามารถสรุปได้ว่าตัวก็ดขวางการคิดเชิงวิพากษ์¹⁰ ได้แก่
- การถืออัตตา (Egocentrism) การคิดที่ใช้ตนเองเป็นที่ตั้ง เช่น คิดว่า ทุกคนต้องชอบภาพยนตร์เรื่องนี้แน่เพราะตนเองชอบ
 - การถือพวก (sociocentrism) การคิดที่ถือกลุ่มเป็นที่ตั้ง เช่น ไทยชกมวยไทย ได้ดีกว่าทุกชาติ หรือคนไทยเป็นชนชาติที่ยิ่งใหญ่
 - ใช้ข้อสรุปที่ไม่มีหลักฐานสนับสนุน (Unwarranted assumption) คิดว่าสิ่งที่ตนอ้างหรือเชื่อนั้นเป็นจริงทั้งๆ ที่ไม่มีหลักฐานที่เชื่อถือได้ใดๆ มารองรับ
 - การคิดที่ผูกโยง (Relativistic thinking) คิดว่าความจริง “เป็นเพียงความเห็น” ดังนั้นสิ่งที่ทุกคนมีความเห็นว่าเป็นจริงจะต้องเป็นจริง หรือการเชื่อว่าแขกทุกคนเจ้าเล่ห์เพราะไม่เช่นนั้นจะมีคำพังเพยว่า “ถ้าเห็นงูกับแขกให้ตีแขกก่อน” ได้อย่างไร
 - การคิดตามใจอยากให้เป็น (Wishful thinking) เชื่อว่าสิ่งนั้นเป็นความจริงเพราะใจตนปรารถนาอยากให้เป็น
- นอกจากนี้ยังพบว่ามีเหตุผลวิบัติ (Fallacies) 20 ประการ
- การโจมตีเรื่องส่วนตัว (Personal attack) มุ่งโจมตีเรื่องส่วนตัวมากกว่าการพิจารณาเนื้อหาประเด็นที่กำลังอภิปราย
 - โจมตีแรงจูงใจ (Attacking the motive): วิพากษ์วิจารณ์หาว่าผู้อภิปรายมีสิ่งจูงใจเบื้องหลังในการยกประเด็น มากกว่าที่จะถกเถียงเฉพาะเนื้อหาที่แท้จริงของประเด็น เช่น ประเด็นพระวิหาร
 - ดูซิว่าใครกำลังพูด (Look who's talking): รีบบอกปิดข้อโต้เถียงหรือข้อกล่าวอ้างโดยแสรังแกล้งหรือลงว่าตนรู้เรื่องนั้นหมดแล้ว
 - สองถูกคือหนึ่งผิด (Two rights make a wrong) : พยายามหาเหตุอ้างว่าสิ่งผิดที่ตนว่าถูกนั้นผู้อื่นก็ทำและทำมากกว่า ... จึงถูก
 - ยุทธวิธีทำให้เกิดการกลัว (Scare tactics): ยุทธวิธีที่กักเพื่อทำให้คู่ได้เห็นตึ่นกลัวจนเชื่อ แทนการให้เหตุผลที่มีหลักฐานถูกต้องชัดเจน เช่น ชูว่าอาจถูกฟ้องศาลปกครองหรือถูกรื้อเรียน
 - ทำให้เกิดความสงสารหรือสมเพท (Appeal to pity): พยายามปลุกคู่ได้เถียงให้เกิดความรู้สึกน่าสงสารหรือน่าเห็นใจ ทั้งๆ ที่ไม่เข้ากับเรื่องที่กำลังถกเถียงกัน

¹⁰ เดชา บุญค้ำ, "การคิดเชิงวิจารณ์ (Critical Thinking) คืออะไร?" โครงการร่วม "กู้ชาติ" ด้วยกระบวนการองค์เผยแพร่ให้มีการสอนวิชาการคิดเชิงวิจารณ์ในโรงเรียนและมหาวิทยาลัย (2551): 1.

- พูดด้วยความอยากดัง (Bandwagon argument) ถูกเถียงด้วยความ “อยากดัง” อยากหาเสียง หรืออยากเข้ากลุ่มคนมีชื่อเสียงในสังคมมากกว่าที่จะถูกเถียงด้วยเหตุผลที่มีหลักฐาน
- การรับหน้าแทน (Straw man) บิดเบือนหรือสร้างแสดงตนแทนคนอื่นเพื่อให้ตนถูกโจมตีแทน
- ตัวหลอกล่อ (Red herring) พยายามเบนความสนใจคู่อภิปรายด้วยการยกเรื่องที่ไม่เข้าประเด็นขึ้นมาแล้วอ้างว่าประเด็นที่ตั้งไว้เดิมได้ตกลงสรุปกันไปเรียบร้อยแล้ว
- ความกำกวม (Equivocation) ใช้คำสำคัญ (key word) ที่มีความหมายหลายนัยในการอภิปรายแล้วพุดนำไปในทางที่ตนต้องการตนกำลังพยายามพิสูจน์อยู่นั้นว่าขอให้อธิบายข้อสรุปได้แล้ว
- อ้างอำนาจหรือหน่วยงานไม่ตรงประเด็น (Inappropriate to authority) อ้างพยานอำนาจหรือกฎระเบียบที่เชื่อถือไม่ได้
- อาศัยการไม่รู้ (Appeal to ignorance) อ้างว่าเป็นจริงเพราะไม่เคยมีใครพิสูจน์ได้ว่าไม่จริง หรือกลับกัน
- ใช้ตัวเลือกที่ผิด (False alternative) ยกสิ่งที่ไม่จริงหรือที่ผิดมาใช้เป็นทางเลือก
- คำถาม “อัด” (Loaded question) ตั้งคำถามที่มีข้อสรุปล่วงหน้าที่ไม่ยุติธรรมหรือไม่ได้มีการรับรองโดยถามอัดซ้ำหลายๆ ครั้งด้วยคำถามที่บังคับให้ต้องตอบว่าใช่หรือไม่ใช่
- ต้นเหตุที่น่าสงสัย (Questionable cause) อ้างโดยไม่มีหลักฐานเพียงพอ เช่น อ้างว่าเรื่องหนึ่งเป็นต้นเหตุของอีกเรื่องหนึ่ง
- เร่งรีบวางนัยทั่วไป (Hasty generalization) รีบเร่งวางนัยว่าเป็นเรื่องทั่วๆ ไป ... ไม่เป็นไร ทั้งๆ ที่ประเด็นนั้นลำเอียงหรืออคติ
- ตลิ่งลื่น (Slippery slope) กล่าวอ้างลอยๆ ที่ดูเหมือนปราศจากอันตราย แต่ถ้าทำตามนั้นก็จะเป็นไปสู่อุบัติภัย
- การอุปมาที่อ่อน (Weak analogy) อุปมาเปรียบเทียบกับสิ่งที่เทียบกันไม่ได้
- ความไม่คงเส้นคงวา (Inconsistency) การอ้างที่ไม่คงเส้นคงวาหรือการอ้างที่ขัดกันเอง

ความคิดเชิงวิพากษ์นั้นจึงเป็นความคิดที่ครอบคลุมถึงเรื่องของการตัดสินใจเลือก ซึ่งรวมเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของวิธีการคิดแบบวิพากษ์ด้วยในการมองหาทางเลือกหรือการที่จะตัดสินใจได้นั้น จะต้องใช้เกณฑ์ที่จะนำมาใช้ และในเรื่องของวิธีคิดเชิงวิพากษ์นั้นจะพิจารณาไปถึงเกณฑ์นั้นว่าดีหรือไม่ดีอย่างไร ตลอดจนมองหาจุดด้อย ข้อผิดพลาด ข้อบกพร่องอย่างละเอียดถี่ถ้วน นอกจากนี้ความคิดเชิงวิพากษ์ยังรวมไปถึงปัญหาผลเสียหรือผลกระทบที่จะตามมาภายหลังจากกระบวนการคิด หรือแนวความคิดนั้นๆ ด้วย ความคิดเชิงวิพากษ์จึงมีความสำคัญ

ในฐานะเป็นเครื่องมือทางความคิดที่มีเป้าหมายเพื่อนำไปสู่การค้นหาความจริง การเปลี่ยนแปลง พัฒนาเพื่อให้ได้สิ่งที่ดีกว่า ถูกต้อง เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตและสิ่งแวดล้อมรอบๆ มากกว่า หากปราศจากความคิดเชิงวิพากษ์แล้วจะส่งผลต่อสภาวะการณ์การดำเนินการ การปฏิบัติหรือการทำงาน เพราะความเชื่อที่มีมาแต่เดิมว่าสิ่งที่เคยดำเนินมาอยู่แล้วนั้นถูกต้องสมบูรณ์ที่สุด นอกจากจะไม่ก่อให้เกิดความคิดริเริ่มใหม่ๆ แล้วยังอาจส่งผลต่อการตัดสินใจที่ผิดพลาดร้ายแรงได้¹¹

ประโยชน์ของ “ความคิดเชิงวิพากษ์”

ในการตัดสินใจที่จะเชื่อหรือปฏิบัติตามเรื่องใดเรื่องหนึ่ง การคิดเชิงวิพากษ์จะมีส่วนเป็นเครื่องมือช่วยในการตัดสินใจที่ถูกต้อง มีเหตุผลและเหมาะสม เนื่องจากได้ไตร่ตรองอย่างรอบคอบก่อนการตัดสินใจแล้ว ความคิดเชิงวิพากษ์จะเข้ามามีบทบาทในการพิจารณาข้อมูลนั้น โดยอาจกล่าวถึงประโยชน์ของความคิดเชิงวิพากษ์เป็นข้อๆ ได้ดังนี้

1. การคิดเชิงวิพากษ์ช่วยสืบค้นความเป็นจริงแทนความเชื่อคล้อยตาม โดยทั่วไปมนุษย์จะถูกหล่อหลอมความคิดและพฤติกรรมจากสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ในขณะนั้น เชื่อว่าสิ่งที่เป็นอยู่คืออยู่แล้ว มีความถูกต้องอยู่แล้ว จึงเป็นประเพณีสืบต่อกันมา โดยมีได้พิจารณาความถูกต้องและเหมาะสมไม่มีการตั้งคำถามถึงสิ่งที่เป็นอยู่ ตัวอย่างเช่น ในสังคมสมัยโบราณที่มีทัศนคติเรื่องการมีทาส ซึ่งเป็นไปตามสังคมและสภาพความเป็นอยู่ในขณะนั้นถ้าไม่มีผู้ตั้งคำถามว่า การมีทาสนั้นเหมาะสมหรือไม่ การเลิกทาสก็คงไม่เกิดและยังคงมีทาสสืบต่อมาถึงปัจจุบัน แต่เนื่องจากมีผู้ตั้งคำถาม โดยไม่คล้อยตามความเชื่อ หรือวิถีของสังคม การเลิกทาสจึงเกิดขึ้น

2. การคิดเชิงวิพากษ์ช่วยให้สังเกตเห็นความแตกต่างท่ามกลางความเหมือน พฤติกรรม ที่เกิดขึ้นประจำ เช่น ชีวิตประจำวัน อาจก่อให้เกิดความเหมือนที่ถูกมองความสำคัญไปมากที่สุด หากมีการคิดเชิงวิพากษ์ ผู้คิดจะมองกิจวัตรประจำวันที่เกิดขึ้นเหมือนเดิมในมุมมองที่แตกต่าง ช่วยให้เกิดการสังเกต ระวังระวังก่อนการตัดสินใจ เช่น พนักงานรักษาความปลอดภัยของธนาคารมองเห็นผู้เข้ามาติดต่อธนาคารแต่งตัวสุภาพสวมสูทเรียบร้อย หากคิดโดยไม่มีการวิพากษ์แล้ว คงเห็นเป็นปกติแต่หากมีการคิดในทางตรงกันข้าม การแต่งกายลักษณะดังกล่าวอาจซ่อนอาวุธเข้ามาเพื่อปล้นธนาคารก็ได้ เป็นต้น

3. การคิดเชิงวิพากษ์ช่วยตัดสินใจที่จะเชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อหรือไม่ถูกหลอกด้วยข้อมูล โลกปัจจุบันเป็นยุคข้อมูลข่าวสาร การมีข่าวสารที่ถูกต้องเหมาะสม และข้อมูลที่บิดเบือนไม่ถูกต้อง มักจะปะปนผสมกันจนแยกออกได้ยาก ตัวอย่างเช่น โฆษณาทางโทรทัศน์ วิทยู และสื่อต่างๆ

¹¹ อนันต์ ลีระกุล, “ความคิดเชิงวิพากษ์ = Mode of thinking: critical thinking,” *พัฒนาเทคนิคศึกษา* 53 (มกราคม-มีนาคม 2548):45.

ประโคนขำว่าผลิตภัณฑ์ชนิดใหม่ที่เพิ่งผลิตออกมาดีกว่าของเดิมมาก แม้มีราคาสูงกว่า หากไม่มีการคิดเชิงวิพากษ์ย่อม ไม่มีการตั้งคำถามว่า ของใหม่นี้ดีกว่าของเก่าจริง หรือว่าดีแค่ไหน ส่งผลต่อการตัดสินใจโดยไม่มีการไตร่ตรองไว้ก่อน ผู้ซื้อยอมตกเป็นเหยื่อของข้อมูลที่บิดเบือน ถูกหลอก โดยไม่มีการพิจารณาข้อมูลที่ถูกต้อง

4. การคิดเชิงวิพากษ์ช่วยการตัดสินใจตามข้อเท็จจริงแทนอารมณ์ความรู้สึก โดยทั่วไปมนุษย์มักตัดสินใจสิ่งต่างๆจากเหตุการณ์ตามอารมณ์ที่เกิดขึ้นขณะนั้นแทนที่จะตัดสินใจโดยใช้เหตุผลไตร่ตรอง เช่น ข่าวลือที่เกิดขึ้น ผู้ฟังมีอารมณ์ร่วมกับเหตุการณ์นั้นๆ มักที่จะตัดสินใจว่า ข่าวลือนั้นเป็นจริงตามอารมณ์ของตน แทนที่จะใช้ความคิดเชิงวิพากษ์ว่าสมควรเชื่อข้อมูลต่างๆ เหล่านั้นหรือไม่ การตัดสินใจที่ปราศจากการคิดเชิงวิพากษ์ มักจะเกิดผลร้ายมากกว่าผลดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับการบริหารประเทศ

5. การคิดเชิงวิพากษ์ก่อให้เกิดการพัฒนาเนื่องจากพิจารณาได้ครบถ้วนไม่บกพร่อง การคิดเชิงวิพากษ์เป็นการคิดในประเด็นของการตั้งคำถามโต้แย้งต่อข้อมูลที่นำเสนอขึ้นมา ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมามีข้อมูลที่ครบถ้วนและครอบคลุม เพื่อการพิจารณาอย่างรอบคอบ ก่อนสรุปหรือตัดสินใจ ดังนั้นการคิดเชิงวิพากษ์จึงส่งผลให้ผู้คิดมีความรอบคอบไม่ขาดตกบกพร่อง ตัวอย่างเช่น การกำหนดนโยบายมักมีปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องจากผู้ตั้งนโยบายขาดการคิดเชิงวิพากษ์ ก่อนการกำหนดนโยบาย นโยบายนั้นๆ จึงอาจไม่เหมาะสมกับปฏิบัติเลยก็ได้

6. การคิดเชิงวิพากษ์ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ เนื่องจากผู้คิดเชิงวิพากษ์มีความกล้าที่จะคิดและหาข้อโต้แย้งได้เป็นแนวความคิดใหม่โดยไม่ปักใจเชื่อสิ่งเดิมที่มีอยู่ การวิพากษ์มีจุดเริ่มต้นอยู่ที่ความสงสัยในความถูกต้องและเหมาะสม ดังนั้นจึงมักจะมีแนวทางใหม่หรือแนวความคิดใหม่ที่เกิดจากการคิดเชิงวิพากษ์เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทนั้นๆ ตัวอย่าง เช่น สิ่งประดิษฐ์ที่มีการพัฒนาขึ้นมาได้นั้น ก็เกิดจากการคิดเชิงวิพากษ์ เพื่อหาข้อบกพร่องซึ่งไม่เหมาะสมกับบริบทนั้น เช่น รถยนต์ที่พัฒนาเพื่อให้เดินทางเร็วขึ้น ปลอดภัยมากขึ้น ใช้พลังงานลดลง เป็นต้น

นักวิพากษ์และนักวิทยาศาสตร์ต่างมีความอยากรู้อยากเห็นเหมือนกัน แต่ทั้ง 2 ฝ่ายต่างกันในแง่ความสนใจในวัตถุไม่เหมือนกัน นักวิพากษ์จะไม่ตัดสินใจที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ (เสียง ก้อนดิน ไม้ ฟ้า ฝน ฯลฯ) แต่นักวิพากษ์จะวิพากษ์สิ่งที่มนุษย์ทำขึ้น เช่น ดนตรี หนังสือ บทความ ภาพยนตร์ ฯลฯ ในสิ่งที่มนุษย์ทำขึ้น¹²

มนุษย์ไม่ได้สักแต่ว่าอยู่ในสิ่งแวดล้อม มนุษย์สร้างเครื่องมือและสถาบันสำหรับการอยู่อาศัย และประเมินค่าในสิ่งๆที่ตนเองหรือผู้อื่นกระทำ มนุษย์ตอบสนองอย่าง

¹² อรวรรณ ปิลันธน์โอวาท , "กรอบวาทวิพากษ์ตะวันตก (ค.ศ.1925-2000) กับบริบทไทย," (ทุนวิจัยงบประมาณแผ่นดิน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2543).

ลักษณะของการวิพากษ์¹³

1. เราจะเรียกปฏิกิริยาโต้ตอบสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่าเป็นการวิพากษ์ก็ต่อเมื่อมันก่อให้เกิด “การพูดถึงอย่างเฉพาะเจาะจง” ถ้าเราเพียงแสดงความสนใจต่อสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมา การแสดงความสนใจนั้นก็ไม่ใช่การวิพากษ์

2. นักวิพากษ์มีแนวโน้มที่จะมองการกระทำของมนุษย์ว่าเป็นผลผลิตจากแรงจูงใจ ความต้องการหรือแรงขับอย่างใดอย่างหนึ่ง ถ้าเรารู้ว่าเหตุใดคนจึงทำอย่างที่เขาทำ จะทำให้เรา ประเมินการกระทำของเขาแตกต่างไป ตามจุดประสงค์ที่ต้องการ ทำให้นักวิพากษ์เปลี่ยนการ วิพากษ์ของเขาได้

3. นอกเหนือจากความตั้งใจ การวิพากษ์หมายถึงการประเมินค่า ทุกชีวิตเกิดมาต้อง ประเมินสภาพแวดล้อมของตัวเองและตัดสินใจว่าพลังใดจะเป็นพลังเกื้อหนุนต่อการอยู่รอด ของมันและพลังใดเป็นปรปักษ์ต่อการอยู่รอดของมัน

4. มิติด้านการประเมินค่าเป็นมิติที่ต้องการการให้เหตุผล เราอาจจะบอกว่า ไม่ชอบ งานใดๆ ถึงเป็นการแสดงแคร์สนิยมและความชอบ แต่ประโยคที่แสดงรสนิยมและความชอบไม่ใช่ การวิพากษ์วิจารณ์ ต้องมีเหตุผลประกอบด้วยจึงจะเป็นการวิพากษ์ ฉะนั้นการวิพากษ์คือการ ประเมินค่าด้วยความรู้และความเหมาะสม

5. การวิพากษ์จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายทางสังคม การวิพากษ์เป็นสิ่งที่มุ่ง การกระทำ นั่นคือ พยายามเปลี่ยนสภาพของมนุษย์ ยกตัวอย่างเช่น นักวิพากษ์ศิลปะและ งานบันเทิง เพราะฉะนั้นการวิพากษ์จึงเป็นกิจกรรมที่แฝงจริยธรรมด้วย เพราะการกระทำ ในอนาคตก็เป็นผลสืบเนื่องมาจากงานของนักวิพากษ์ ดังนั้นหากเราต้องการดูว่าภายในเว็บบอร์ด มีลักษณะการวิพากษ์เป็นอย่างไร หมายความว่า เราต้องวิเคราะห์และประเมินลักษณะของ ข้อความที่ปรากฏบนเว็บบอร์ดเหล่านั้น

แนวคิดเรื่องพื้นที่สาธารณะ

ในสังคมประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม นั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบหลักในแง่ของสิทธิ และเสรีภาพอย่างน้อย 3 องค์ประกอบ ประการแรกคือ ประชาชนทุกคนพึงมีสิทธิและโอกาส ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างเท่าเทียมกัน ประการที่สองคือ ประชาชนทุกคนมีสิทธิในการเป็น ส่วนหนึ่งของกลุ่มและชุมชน ในการที่จะดำรงอยู่และจัดการปกครองตนเองร่วมกัน อันจะนำไปสู่

¹³ อรรถวรณ์ ปิลันธน์โอวาท , "กรอบทวิพากษ์ตะวันตก (ค.ศ.1925-2000) กับบริบทไทย," (ทฤษฎี งบประมาณแผ่นดิน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2543).

ประการที่สามคือ ประชาชนพลเมืองในสังคมประชาธิปไตยพึงมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อที่จะกำหนดนโยบายและชะตากรรมของสังคมร่วมกัน ทั้งนี้สังคม ประชาคมและชุมชนจะต้องมีระบบการสื่อสารซึ่งเป็น “พื้นที่สาธารณะ” (Public Sphere) ซึ่งเปิดกว้างสำหรับประชาชนทุกคนได้เข้าถึงอย่างเสมอภาคกัน พื้นที่สาธารณะจะทำหน้าที่เป็นเวทีสำหรับการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร อภิปรายโต้แย้ง รวมทั้งแสดงความคิดเห็นร่วมกันในเรื่องต่างๆ ที่เป็นประเด็นสาธารณะภายในสังคม¹⁴

ความหมายของคำว่า “พื้นที่สาธารณะ” ประกอบด้วยคำ 2 คำ คือคำว่า “พื้นที่” และคำว่า “สาธารณะ” ความหมายของคำ 2 คำนี้ก็เหมือนคำทั้งหลาย กล่าวคือ กฎนิยามและถูกช่วงชิงคำนิยาม มาอยู่ตลอดช่วงยุคสมัยประวัติศาสตร์ที่คนแต่ละกลุ่มได้มีอำนาจในการให้คำนิยาม คำว่า “พื้นที่” นั้นประกอบด้วยลักษณะที่เป็นทั้งรูปและนามธรรม ในแง่รูปธรรม “พื้นที่” หมายถึงอาณาบริเวณแห่งใดแห่งหนึ่ง (area) ที่มีการแบ่งกันเขตเอาไว้อย่างแน่นอน (boundary) เช่น พื้นที่ในโรงงาน พื้นที่ในบ้าน พื้นที่ในบริเวณวัด พื้นที่ในห้างสรรพสินค้า ฯลฯ นอกจากนี้ความหมายรูปธรรมดังกล่าวแล้ว “พื้นที่” ยังมีความหมายทางสังคม

สำหรับความหมายของคำว่า “สาธารณะ” นี้อาจจะขยายออกไปถึงเรื่องผลประโยชน์ของส่วนรวมสำหรับคนหมู่มากหลากหลายกลุ่มที่อาจจะสอดคล้องหรือขัดแย้งกับผลประโยชน์ส่วนตัว (ปัจเจกหรือเฉพาะกลุ่ม) คำว่า “สาธารณะ” ก็มีนัย ได้ 2 นัยเช่นเดียวกับคำว่า “พื้นที่” กล่าวคือสามารถแสดงออกในลักษณะรูปธรรม เช่น สวนสาธารณะ คือส่วนของส่วนรวม และความหมายในเชิงนามธรรม เช่น ผู้นำชุมชนทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมโดยไม่คำนึงถึงความสุขส่วนตัวเลย เป็นต้น

สุธาริน คุณณผล¹⁵ ได้สรุปคุณสมบัติในการจำกัดความพื้นที่สาธารณะว่า คือ ความเปิดกว้างให้เข้าถึงได้สำหรับทุกคน สำหรับการเกิดขึ้นของสื่อกับ “พื้นที่สาธารณะ” สามารถพิจารณาแบ่งได้เป็น 3 สมัย ดังนี้¹⁶

1. ยุคแรก ประเภทของการสื่อสารและสื่อหนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่เอื้อต่อการเกิด communication rationality ตามแนวคิดของ Habermas แต่เมื่อหนังสือพิมพ์เปลี่ยนแปลงไปเป็น

¹⁴ พิรงรอง รามสูต, “สื่อภาคประชาชน,” (รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการ การปฏิรูประบบสื่อ: การกำกับดูแลเนื้อหาโดยรัฐ การกำกับดูแลตนเอง และสื่อภาคประชาชน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2547).

¹⁵ สุธาริน คุณณผล . “บทสำรวจพื้นที่สาธารณะ,” วารสารรัฐศาสตร์สาร 20,3 (2540).

¹⁶ กาญจนา แก้วเทพ. สื่อสารมวลชน : ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศาลาแดง, 2545). หน้า183.

เชิงธุรกิจ และสนใจที่จะขายผู้อ่านให้แก่โฆษณามากกว่า หนังสือพิมพ์ก็เริ่มห่างหายจากภารกิจดังกล่าว

2. ยุคที่สอง ยุคของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น วิทยุและโทรทัศน์นั้นได้เข้ามาทำหน้าที่สร้างพื้นที่สาธารณะได้น้อยมาก เนื่องมาจากรูปแบบการใช้สื่อวิทยุและโทรทัศน์เป็นสื่อที่ใช้อยู่ภายในบ้านแบบส่วนตัว / เป็นครอบครัว (domestic media) และแม้ว่าจะเป็นสื่อที่มีความเร็วกว่าหนังสือพิมพ์ แต่ก็มีลักษณะแตกแยกประเด็นต่างๆเข้ามาสู่ความสนใจแล้วก็ถอยห่างออกไปอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้การเปิดตัวของสื่อวิทยุและโทรทัศน์ ก็ยังคงค่อนข้างเน้นหนักไปทางเป็นสื่อเพื่อความบันเทิงมากกว่าการถกเถียงทางการเมือง

3. ยุคที่สาม หรือยุคปัจจุบัน เป็นยุคของการสื่อสารเสมือนจริง (virtual communication) โดยมีสื่อคอมพิวเตอร์เข้ามาเป็นสื่อกลาง ในด้านหนึ่ง การสื่อสารแบบเสมือนจริงนี้จะในรูปแบบการหรือพื้นที่การสื่อสารแบบเผชิญหน้า (face-to-face communication) ขึ้นมาใหม่ เพราะผู้ส่งสารและผู้รับสารจะสนทนาพูดคุยกันได้แบบตัวต่อตัว ข้อที่แตกต่างไปจากการสื่อสารแบบเผชิญหน้าอย่างเดิมก็คือ การเผชิญหน้านั้นเป็นการเผชิญกันในโลกของคอมพิวเตอร์ (cyberspace) ไม่ใช่โลกของกายภาพ

สำหรับคำนิยามเรื่อง “พื้นที่สาธารณะ” ตามทัศนะของ Habermas นั้นเขาได้นิยามว่าแนวคิดเรื่องพื้นที่สาธารณะเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับ “ความรู้สึกเป็นส่วนรวม” (sense of public) แนวคิดนี้มีได้มีลักษณะเลื่อนลอยเป็นนามธรรม หากทว่าเป็นการปฏิบัติทางสังคมที่ฝังตัวอยู่ในวัฒนธรรมของแต่ละยุคสมัย (cultural embedded social practice)

ฮาเบอร์มาส์มีความเห็นว่าพื้นที่สาธารณะเป็นกลไกสำคัญสำหรับเป็นหลักประกันของสังคมประชาธิปไตยที่มีเสรีภาพอย่างแท้จริง รวมทั้งเริ่มให้ความสนใจกับ “รูปแบบของการสื่อสาร” ในพื้นที่สาธารณะนั้น

การสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์ทำให้พื้นที่สาธารณะที่เกิดขึ้นในชุมชนออนไลน์หรือสังคมไซเบอร์สเปซ (The public sphere in cyberspace) ได้กลายเป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (electronic marketplace) ประชาชนสามารถท่องไปยังเว็บต่างๆ ได้ ซึ่งทำให้เกิดการตีความหมายใหม่ตามแนวคิดของ Habermas คือสื่อใหม่ถูกมองว่าทำให้พื้นที่ส่วนบุคคล (sphere of private people) มาเป็นพื้นที่สาธารณะ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจอยู่ที่การนำเสนอความเสมอภาคระหว่างสมาชิก ซึ่งรวมถึงการถกเถียงโดยอาศัยประสบการณ์ส่วนบุคคลในการใช้หรือเริ่มจากการตีความข้อมูลที่ได้นำเสนอผ่านระบบสื่อ¹⁷

¹⁷ มณฑกานต์ ตปนียางกูร, “พัฒนาการของสื่อประชาสังคมไทยบนอินเทอร์เน็ต,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต สาขาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545).

Jurgen Habermas ผู้ริเริ่มเกี่ยวกับมณฑลสาธารณะ เน้นการศึกษาวิเคราะห์สังคม โดยใช้เกณฑ์ "ความมีเหตุมีผล" (Rationalization) และ "ความมีเหตุมีผลในการสื่อสาร" (Communicative action) ซึ่ง Habermas อธิบายว่า ด้วยความมีเหตุมีผลในการสื่อสารนี้จะทำให้ "ความเป็นตัวตน" (Selfhood) ทั้งระดับปัจเจกและระดับสังคมเกิดขึ้นได้ เพราะคนที่ต้องการเสรีภาพนั้นต้องเป็นคนที่ตระหนักในความเป็นตัวของตัวเองเสียก่อน¹⁸

หน้าที่ของพื้นที่สาธารณะ เนื่องจากการมาพบปะแลกเปลี่ยนทัศนคติกันดังกล่าวนี้ มิใช่เป็นการพูดคุยเพื่อลบล้างมองประลองปัญญาเท่านั้น หากทว่ากลุ่มผู้สนทนาต้องการจะให้ผลลัพธ์จากการพูดคุยนั้นแปรออกไปเป็นการกระทำด้วย ดังนั้น พื้นที่สาธารณะดังกล่าวจึงได้ทำหน้าที่เป็นพื้นที่ต่อสู้ทางการเมืองของชนชั้นกลางไปด้วย เพราะเป็นช่องทางหนึ่งให้ชนชั้นกลางได้เข้ามามีส่วนร่วมมีสิทธิเสียงในชีวิตสาธารณะ (Public life) และยังสามารถเป็นช่องทางตรวจสอบ/การคานอำนาจรัฐบาลในขณะนั้นด้วย¹⁹

Habermas เองก็มีข้อโต้แย้งว่าพื้นที่สาธารณะนั้น ก็เป็นพื้นที่เฉพาะเพียงแค่มนุษย์ชนชั้นกลางเท่านั้น เนื่องจากระบบทุนนิยมในช่วงศตวรรษที่ 18 เป็นช่วงที่ชนชั้นกลางเริ่มมีอำนาจมากขึ้น ด้วยผลจากการกำจัดระบบศักดินาที่เคยครอบงำเหล่าชนชั้นกลางให้หายไปด้วยสิ่งที่เรียกว่าทุนนิยม

พื้นที่สาธารณะเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่ผูกติดกับแนวคิดด้านการสื่อสาร เนื่องด้วยเพราะมณฑลสาธารณะจะเกิดขึ้นได้ก็เมื่อมีการติดต่อ พบปะและพูดคุย การสนทนา ระหว่างกัน การแสดงความคิดเห็นผ่านการแลกเปลี่ยนทัศนคติภายใต้หลักเหตุและผล ซึ่งเหตุและผลที่ใช้นั้นไม่ได้รับการแทรกแซงหรือบีบบังคับจากอำนาจใดๆ ทุกคนที่อยู่ในวงสนทนามีสิทธิเท่าเทียมกัน แบ่งปันข้อถกเถียงจนนำไปสู่ข้อสรุปในที่สุด

บทบาทของพื้นที่สาธารณะแบบเสมือน(virtual public sphere) จากรูปแบบการสื่อสารต้นฉบับที่ฮาเบอร์มาสยืนยันว่า จำเป็นจะต้องเป็นการสื่อสารแบบเห็นหน้าเห็นตากัน (face-to-face communication) กันนั้น แต่ในโลกปัจจุบัน ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ที่สามารถเอาชนะทั้งระยะทาง(space) และเวลา(time)ได้แล้ว เช่น โทรศัพท์มือถือ อินเทอร์เน็ต ที่สามารถเชื่อมร้อยผู้คนที่ห่างไกลกันในแง่ระยะทาง แต่ยังคงจะสื่อสารกันได้ภายในเวลาเดียวกัน ดังนั้น แนวคิดเรื่องพื้นที่สาธารณะแบบที่ต้องมีลักษณะทางกายภาพเป็นพื้นที่ที่จะ

¹⁸ บุญญภรณ์ วาณิชชาติ, "บทบาทของ "เว็บไซต์อีจอร์จี่ดอทคอม" ในการเป็นมณฑลสาธารณะของกลุ่ม หญิงรักหญิง," (วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต สาขาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ,2544).

¹⁹ กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน. สายธารแห่งนักคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองกับสื่อสารศึกษา (กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์, 2551) หน้า 378.

มาพบปะกันในโลกจริงๆ นั้น อาจจะขยายคลี่คลายออกไปเป็นการโต้แย้งอภิปรายกัน พื้นที่สาธารณะในโลกเสมือน (virtual public sphere) ปัจจุบันนี้มีปรากฏการณ์มากมายที่แสดงให้เห็นรูปแบบการทำงานของพื้นที่สาธารณะในโลกเสมือนที่มีคุณลักษณะเกือบจะทุกประการที่เหมือนกับแนวคิดเรื่องพื้นที่สาธารณะต้นแบบ เพียงแต่ไม่จำเป็นต้องมาพบปะเห็นหน้าเห็นตากันเท่านั้น เช่น ในหน้าเว็บไซต์ที่มีห้องสนทนาเรื่องราวประเด็นสาธารณะต่างๆ²⁰

พัสนัย นุตาลัย²¹ ที่ได้ใช้แนวคิดเรื่อง war of position และ war of movement ของกรั่มซีมาวิจัยกรณีการสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตซึ่งเป็นการกระทำเชิงสื่อสาร (communicative action) ตามแนวคิดของฮาเบอร์มาสผู้วิจัยพบว่า เมื่อจะมีการชุมนุมประท้วงเคลื่อนไหวประเด็นต่างๆ เช่น การสร้างท่อก๊าซ การสร้างโรงงานไฟฟ้า เต่าเผาขยะ ฯลฯ ซึ่งจัดว่าเป็น war of movement ผู้เข้าร่วมประท้วงส่วนใหญ่มักจะมีใจประเด็นต่างๆ ไม่กระฉ่าง การได้รับข้อมูลข่าวสารก็ไม่เพียงพอ (จึงมักถูกกล่าวหาว่าเป็นม็อบจัดตั้งเพราะไม่รู้เรื่องราวที่มาประท้วง) ดังนั้น หากมีการติดต่อสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเสียก่อนในขั้นตอนของ war of position (สงครามแย่งชิงพื้นที่ทางความคิด) ด้วยการแพร่กระจายข้อมูลให้เต็มที่และเปิดโอกาสให้มีการโต้แย้งถกเถียงกันบนหลักเหตุผล อันเป็นไปตามหลักการของพื้นที่สาธารณะ การเตรียมพร้อมดังกล่าวน่าจะเป็นหลักประกันชัยชนะในขั้นตอน war of movement ได้อย่างดี

เนื่องจากแนวคิดของฮาเบอร์มาสนั้นจำกัดรูปแบบการสื่อสารอยู่ในขอบเขตของวัฒนธรรมชนชั้นกลางเท่านั้น ดังนั้น พื้นที่สาธารณะของฮาเบอร์มาสจึงมีกลิ่นอายของวัฒนธรรมแบบชนชั้นกลาง หากทว่าในสังคมสมัยใหม่มิได้มีแต่ชนชั้นกลางเพียงชนชั้นเดียว แต่มีชนชั้นอื่นๆ อยู่ด้วย โดยเฉพาะชนชั้นล่างที่มีอยู่มากมายมหาศาล ฉะนั้นจึงควรมีการขยายแนวคิดเรื่องพื้นที่สาธารณะให้กว้างขวางออกไป

หากใช้ความหมายของคำว่า “พื้นที่สาธารณะ” แบบไม่เคร่งครัดเกาะติดกับลักษณะชนชั้นกลางมากเกินไป เราก็อาจจะพบว่า บรรดารูปแบบการพบปะ ชุมนุม พุดคุย ได้เถียงอภิปรายนั้น จะมีร่องรอยอยู่บ้างแล้วในการสื่อสารตามประเพณีของชุมชน แม้ว่าจะไม่เต็มรูปแบบตามแนวคิดของฮาเบอร์มาสก็ตาม

²⁰ กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน. สายธารแห่งนักคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองกับสื่อสารศึกษา (กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์, 2551) หน้า 388.

²¹ พัทสนัย นุตาลัย, “การสื่อสารทางการเมืองของชนชั้นกลาง,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขา นิเทศศาสตร์พัฒนาการ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540).

วิลล่า Villa (1992)²² อธิบาย “พื้นที่สาธารณะ” เพิ่มเติมว่าเป็นเหมือนเวทีของการโต้เถียง การปรึกษาหารือ การพิจารณา การแสดงข้อตกลง และการกระทำกิจกรรมต่างๆ อย่างอ้อมๆ และเขาได้เชื่อมแนวคิด พื้นที่สาธารณะ กับแบบจำลองของระบอบประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ (the deliberative model of democracy) ว่าการตัดสินใจที่ขึ้นกับการปรึกษาหารือนี้จะเข้าไปใกล้มติมหาชนและกลายเป็นระบบการตัดสินใจที่มีตัวแสดงและบทสนทนาที่หลากหลาย ซึ่งเป็นกระบวนการที่ไม่ได้ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของแต่ละบุคคล แต่ทุกอย่างขึ้นอยู่กับข้อมูลที่ได้จากการถกเถียงด้วยเหตุและผล พร้อมกับเคารพความแตกต่างและความสามารถในการชักจูงด้วยข้อมูลและข้อคิดเห็นที่ใช้เหตุผลเป็นข้อโต้แย้ง ซึ่งเขามองว่าอินเทอร์เน็ตเป็นเวทีอุดมคติในการให้ประชาชนตระหนักถึงการพิจารณาและปรึกษาหารือในลักษณะนี้ ซึ่งสอดคล้องกับ Coleman และ Gotze (2001)²³ ที่ยืนยันว่าอินเทอร์เน็ตทำให้เกิดการควบคุมขนาดใหญ่ได้ มีการแสดงความคิดเห็นจากมวลชนสู่มวลชน และ สร้างให้เกิดการปรึกษาและพิจารณาหารือได้อีกด้วยเช่นกัน

ในปัจจุบันที่สังคมไซเบอร์ (Cyber Space) เข้ามามีบทบาทแทรกซ้อนในชีวิตประจำวัน อาจกล่าวได้ว่า “พื้นที่สาธารณะ” ในอุดมคติได้กำลังก่อร่างสร้างขึ้น และนิยามความหมายของพื้นที่ในสังคมอินเทอร์เน็ตหรือสังคมไซเบอร์ที่ไม่มีจริง ให้กลายเป็นพื้นที่สาธารณะที่ทรงพลังได้อย่างไม่ยากนัก

แนวคิดเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ต ชุมชนออนไลน์ และเว็บบอร์ด

อินเทอร์เน็ต

ปรากฏการณ์การเชื่อมโยงกันระหว่างระบบโทรคมนาคมกับระบบคอมพิวเตอร์หรือที่เราเรียกว่า “อินเทอร์เน็ต” เป็นปรากฏการณ์ที่ส่งผลให้เกิดช่องทางการสื่อสารขนาดใหญ่รูปแบบใหม่

Hoffman และ Novak²⁴ พบว่าอินเทอร์เน็ตมีคุณลักษณะของการสื่อสารแบบการแสวงหาข้อมูลตามความสนใจของผู้ใช้ (information pull) ซึ่งแตกต่างจากสื่อมวลชนประเภทอื่นๆ ที่เป็นการผลักดันข้อมูลสู่ประชาชน (information push) การบริโภคข้อมูลข่าวสารของสื่อทั้งสองประเภทจึงแตกต่างกัน เนื่องจากอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อที่ถูกควบคุมโดยผู้ใช่มากกว่าสื่อที่ควบคุม

²² Villa, D.R. *Postmodernism and Public Sphere*, American Political Science Review. (1992)

²³ Coleman, S., Gotze, J. *Bowling Together: Online Public Engagement in Policy Deliberation*, London: Hansard Society, see <http://bowlingtogether.net/about.html> (2001)

²⁴ เพ็ญทิพย์ จิรพินนุสรณ์, “พฤติกรรมแสวงหาข่าวสารผ่านสื่อมวลชนและอินเทอร์เน็ตของนักศึกษา และบุคลากรของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539).

โดยผู้ส่งสาร สำหรับการแสวงหาข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ตผู้ใช้สามารถควบคุมข่าวสารที่ต้องการเปิดรับ และเลือกปฏิเสธข้อมูลข่าวสารที่ไม่น่าสนใจได้สะดวก การเรียกหาข้อมูลสามารถกระทำได้โดยไม่จำกัดจำนวน ไม่มีขีดจำกัดในการเลือกเปิดรับสารรวมทั้งสามารถควบคุมข้อมูลข่าวสารที่ต้องการเปิดรับได้มากกว่าสื่ออื่นๆ ในปัจจุบันผู้รับสารสามารถแสวงหาข้อมูลได้ตามความพอใจของตน เมื่อผู้รับสารมีความสนใจเป็นพิเศษต่อข้อมูลข่าวสารก็จะมีปฏิสัมพันธ์ (interact) เพื่อติดต่อขอข้อมูลเพิ่มเติมหรือแสดงความคิดเห็น

ส่วนรูปแบบการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์ หรืออินเทอร์เน็ตนั้น เป็นการสื่อสารจากผู้ส่งหลายคนไปสู่ผู้รับหลายคน (Many-to-Many) สื่ออินเทอร์เน็ตจึงไม่ได้เป็นแค่การสื่อสารระหว่างบุคคลหรือการสื่อสารมวลชน แต่เป็นสื่อผสม (Hybrid Medium) ซึ่งรวมเอาคุณสมบัติในการสื่อสารระหว่างบุคคลและการสื่อสารมวลชนเข้าไว้ด้วยกัน และจากปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นผู้รับสารทางอินเทอร์เน็ตจึงสามารถเปลี่ยนสถานะไปเป็นผู้ส่งสารได้ไม่ยาก จากที่เคยดำรงสถานะเป็นผู้รับสาร หรือผู้ส่งสารเพียงอย่างเดียว ก็เปลี่ยนสถานะเป็นผู้ใช้ คือเป็นทั้งผู้รับสารและผู้ส่งสารในขณะเดียวกัน และดำเนินการสื่อสารในลักษณะการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน²⁵

เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นเทคโนโลยีเดียวที่มีบทบาทที่สำคัญในทุกวงการ ดังนั้นจึงมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม ศีลธรรม การศึกษา เศรษฐกิจและการเมืองได้อย่างมาก ลองนึกดูว่าขณะนี้เราสามารถชมข่าว ชมรายการทีวี ที่ส่งกระจายผ่านดาวเทียมของประเทศต่างๆ ได้ทั่วโลก เราสามารถรับรู้ข่าวสารได้ทันที เราใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตในการสื่อสารระหว่างกัน และติดต่อกับคนได้ทั่วโลก จึงเป็นที่แน่ชัดว่าแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองจึงมีลักษณะเป็นสังคมโลกมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม โรเจอร์ส²⁶ ได้เสนอแนะเพิ่มเติมว่า ปัจจัยด้านเทคโนโลยีการสื่อสารเหล่านี้ผสมกับปัจจัยอื่นๆ ร่วมกันเป็นสาเหตุให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และได้ศึกษาคุณลักษณะของสื่อใหม่ (New Media) เช่นคอมพิวเตอร์ ว่ามีคุณลักษณะหลัก 3 ประการ คือ

1. สามารถสื่อสารโต้ตอบได้อย่างฉับพลันทันที (Interactivity) ซึ่งเดิมจะมีเฉพาะในการสื่อสารระหว่างบุคคลแบบเผชิญหน้า (Face-to-Face Communication) เท่านั้น
2. สามารถเลือกใช้ได้ตามกาลและเทศะที่ตนเองต้องการได้มากขึ้น (Individualize /Demassified) เดิมผู้รับสารจะมีความเป็นมวลชน (Massified) เช่น สมัยก่อนทุกคนดูรายการ

²⁵ สุทธนา หรววจิตรพงษ์, "ความคิดเห็นของผู้ใช้เว็บไซต์ของเว็บไซต์พันทิปดอทคอมที่มีต่อความน่าเชื่อถือของข้อมูลข่าวสารในเว็บบอร์ดของเว็บไซต์พันทิปดอทคอม ศึกษากรณีห้องเฉลิมไทย," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550).

²⁶ กาญจนา แก้วเทพ. สื่อสารมวลชน : ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศาลาแดง, 2545). หน้า103.

ทางโทรทัศน์เหมือนกันในช่วงเวลาเดียวกัน แต่สื่อใหม่อย่างคอมพิวเตอร์ ทำให้ผู้ชมสามารถเลือกชมรายการได้เองผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต หรือจะดูรายการย้อนหลังก็ได้ ซึ่งเป็นการลดความเป็นมวลชนลง และเพิ่มความเป็นปัจเจกมากขึ้น

3. สามารถแบ่งแยกเป็นส่วนๆ ได้ (Asynchronous) คือ สารจะไม่มาเป็นกลุ่มก้อนเดียว แต่จะแบ่งแยกเป็นส่วนๆ เช่น ห้องต่างๆ ในเว็บบอร์ดที่แยกออกเป็นหมวดหมู่หรือประเภทเนื้อหา เป็นต้น นอกจากนี้ ตัวสื่อยังสามารถเก็บรักษาข้อมูลข่าวสาร และแยกเก็บไว้ในที่ต่างๆ ได้อีกด้วย

นอกจากนั้น Johansen²⁷ ผู้ให้นิยาม CML (Computer mediated Learning) โดยมีกรอบแนวคิดที่อธิบายถึงรูปแบบของปฏิสัมพันธ์ใน 2 มิติ คือ เวลาและสถานที่ (Time & Space)

มิติของมีเวลามี 2 ลักษณะ คือการปฏิสัมพันธ์ในเวลาเดียวกัน (Synchronous) และต่างเวลา (Asynchronous)

มิติของสถานที่ มี 2 ลักษณะ คือ สถานที่เดียวกันหรือใกล้เคียงกัน (Proximate) และต่างสถานที่ (Disperse)

ตารางที่ 1 แสดงปฏิสัมพันธ์ในมิติเวลาและสถานที่

		เวลา	
		เดียวกัน	แตกต่าง
สถานที่	เดียวกัน	Synchronous/ Proximate	Share physical workplace
	แตกต่าง	Synchronous/ Disperse	Asynchronous Disperse

รอน ไรซ์²⁸ ได้กล่าวเพิ่มเติมถึงสื่อใหม่ว่า ทำให้เกิดหรือเชื้ออำนาจต่อการปฏิสัมพันธ์ (Interactivity) ในกลุ่มผู้ใช้งานด้วยตนเอง หรือระหว่างผู้ใช้งานกับข้อมูล ดังนั้น การสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์จึงผลักดันให้รูปแบบการสื่อสารมวลชนเปลี่ยนรูปแบบไปอย่างสิ้นเชิง ประการแรก คือ การนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในด้านการจัดการ การวิเคราะห์ และรวบรวมข้อมูลข่าวสาร ประการที่สองคือ การพัฒนาอย่างมากของเทคโนโลยีด้านการสื่อสารที่ทำให้อุปสรรคด้านเวลาและสถานที่หมดไป

²⁷ กรรณิการ์ วรรณธนปริดา, "การรวมกลุ่มและการสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มผู้เรียน E-learning ในบริบทการสื่อสารแบบเวลาเดียวกันและต่างเวลามา," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547).

²⁸ กาญจนา แก้วเทพ. สื่อสารมวลชน : ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศาลาแดง, 2545). หน้า105.

ในปัจจุบัน เครือข่ายคอมพิวเตอร์อินเทอร์เน็ต จัดได้ว่าเป็นทั้งเครื่องมือในการสื่อสาร และเป็นทั้งอุปกรณ์ในการจัดเก็บข้อมูลส่วนตัว ข้อมูลข่าวสารในอินเทอร์เน็ตไม่เป็นการนำเสนอโดยตรงไปตรงมาอย่างรูปแบบการนำเสนอของนิตยสารหรือหนังสือพิมพ์ ซึ่งเรามักจะอ่านจากบนลงล่าง จากหน้าแรกไปหน้าสุดท้าย แต่อินเทอร์เน็ตสามารถค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ที่มีอยู่ในเอกสารที่เกี่ยวข้องได้โดยไม่จำกัดรูปแบบ ข้อมูลข่าวสารในอินเทอร์เน็ตที่เป็น Multimedia จะช่วยสร้างบรรยากาศในการรวมตัวขององค์ประกอบต่าง ๆ ได้แก่ เสียงจากวิทยุ ภาพจากโทรทัศน์ข้อความจากนิตยสารและหนังสือพิมพ์ ภาพจากคอมพิวเตอร์ ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตสามารถเลือกเดินทางเชื่อมต่อไปยังแหล่งข้อมูลข่าวสารอื่น ๆ (Link) ตามความปรารถนา หรือเปิดดูข้อมูลข่าวสารต่างๆ (Search) ตามความสนใจ แต่ในขณะเดียวกัน การแสวงหาข้อมูลข่าวสารผ่านอินเทอร์เน็ตก็มีข้อจำกัดปัญหาอุปสรรค คือ ข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่มากมายในอินเทอร์เน็ตขาดผู้กรองสาร ทำให้ผู้แสวงหาข้อมูลข่าวสารไม่สามารถเลือกเปิดรับข่าวสารที่ตนเองต้องการอย่างแท้จริงได้ นอกจากนี้ ความคับคั่งของข้อมูลข่าวสารเป็นเหตุให้สื่อได้รับความสนใจน้อยลง จนทำให้มีการกำหนดประสิทธิภาพความสนใจท่ามกลางแหล่งข้อมูลข่าวสารที่มากเกินไปจนความจำเป็น²⁹

ชุมชนออนไลน์

ชุมชนเสมือน หรือชุมชนออนไลน์ (Virtual Community / Online Community) เป็นชุมชนซึ่งมีอยู่จริงบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ชุมชนที่ว่านี้ไม่ได้เป็นการรวมกลุ่มกันทางกายภาพ แต่เป็นการรวมกลุ่มกันตามลักษณะความสนใจ โดยปราศจากข้อจำกัดทั้งทางด้านเวลา (Time) และสถานที่ (Space) นอกจากนี้ชุมชนเสมือนยังมีพื้นที่สาธารณะ (Public Sphere) ซึ่งทำหน้าที่เป็นเวทีแลกเปลี่ยนทางความคิด เป็นสถานที่ในการพบปะ พูดคุย ตลอดจนแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน³⁰

ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม (2539) ได้ให้ความหมายของคำว่า (Community) คือ “กลุ่มคนที่มีวิถีชีวิตเกี่ยวพันกันและมีการติดต่อสื่อสารเกี่ยวข้องกันอย่างเป็นปกติต่อเนื่องอันเนื่องมาจากการอยู่ในพื้นที่ร่วมกัน หรือมีอาชีพร่วมกัน หรือการประกอบกิจกรรมซึ่งมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน หรือมีวัฒนธรรม ความเชื่อ หรือความสนใจร่วมกัน” ชุมชนออนไลน์ (Cyberspace) เป็นพื้นที่ที่เปิด

²⁹ จิตติมา กาญจนินทุ. สื่ออินเทอร์เน็ตกับโครงการพัฒนาธุรกิจชุมชนของบริษัท ยูไนเต็ด คอมมูนิเคชั่น อินดัสตรี จำกัด (มหาชน). วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

³⁰ ผกาพรรณ หะรังสี, "การกำหนดวาระสารในชุมชนออนไลน์ www.pantip.com กรณีศึกษาโต๊ะเฉลิมไทยและโต๊ะราชดำเนิน," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549).

โอกาสให้ผู้คนเข้ามาแลกเปลี่ยน สื่อสาร ทำกิจกรรมร่วมกัน ในการทำกิจกรรมร่วมกัน ก็ไม่ต่างจาก สังคมบนโลกแห่งความจริง ที่จำเป็นต้องมีกฎ กติกา (codes of conduct) เพื่อใช้เป็นกลไกสำหรับการกำกับดูแลพฤติกรรมและการปฏิสัมพันธ์ของสมาชิก³¹

การควบคุมพฤติกรรมของผู้ใช้เว็บไซต์ให้เหมาะสม ในการปฏิสัมพันธ์ในไซเบอร์สเปซ ทั้งการสนทนา หรือการประกาศข้อความในเว็บบอร์ด หรือแม้แต่การส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ขึ้นกับหลักเกณฑ์ต่อไปนี้³²

1. กฎเกณฑ์ (Rules&Law) เพื่อไม่ให้มีการกระทำที่ไม่เหมาะสมเกิดขึ้น เช่น การใช้คำหยาบ หรือลามกอนาจาร รวมไปถึงการอนุญาตให้ผู้ใช้มีสิทธิเช่นใดบ้างในสถานที่นั้นๆ ในแต่ละสถานที่จึงตั้งกฎเพื่อควบคุมผู้ใช้ในการมีปฏิสัมพันธ์ เช่น การลงทะเบียนเพื่อเก็บข้อมูลผู้ใช้บริการ

2. บรรทัดฐาน (norms) คือ การให้คนส่วนใหญ่ในสถานที่นั้นเป็นผู้ควบคุม พฤติกรรมของผู้ใช้กันเองหรือใช้บรรทัดฐานในการควบคุม เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ผู้ใช้คนใดคนหนึ่ง เกิดทำพฤติกรรมไม่เหมาะสมขึ้น ผู้ใช้คนอื่นๆก็อาจมีบทลงโทษในการควบคุมพฤติกรรม เช่น รวมตัวกันมาสนทนาหรือไม่ปฏิสัมพันธ์กับผู้เล่นนั้นอีกต่อไป

3. สถาปัตยกรรม (architecture) คือ การควบคุมสถานที่นั้นโดยใช้อัตราควบคุม โครงสร้างทั้งหมดรวมถึงสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงโครงสร้างโดยไม่จำเป็นต้องแจ้งผู้ใช้บริการ ทราบเมื่อไม่พอใจพฤติกรรมของผู้ใช้ เช่น เมื่อเจ้าของสถานที่ไม่ต้องการให้มีการใช้ถ้อยคำหยาบคายขึ้นในสถานที่นั้นๆ ก็จะมีการเขียนคำสั่งตรวจดูคำหยาบคาย

Jones³³ ได้กล่าวถึงชุมชนออนไลน์ ว่าเป็นพื้นที่ทางสังคมที่ใช้ในการถกเถียง ในประเด็นต่างๆ ซึ่งผู้มีส่วนร่วมยังคงได้พบปะและเผชิญหน้ากัน แต่ทั้งนี้ต้องนิยามความหมาย ของคำว่า พบปะ (meet) และคำว่า เผชิญหน้า (face) เสียใหม่ นอกจากนี้ชุมชนออนไลน์ยังเป็น ศูนย์รวมของความเชื่อในสิ่งเดียวกัน และกิจกรรมที่น่าพาให้ผู้คนที่อยู่ต่างสถานที่มารวมตัวกันได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³¹ นฤมล อนุศาสนนันท์, "ชุมชนออนไลน์ของเยาวชน: กรณีศึกษา www.dek-d.com," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551).

³² จิรัฏฐ์ ศุภการ, "การอธิบายตัวตนในชุมชนเสมือนจริง," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545).

³³ พิสุทธิณี บัวทรัพย์, "การขยายเครือข่ายและเสริมสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวัฒนธรรมย่อยปาร์ตี้ดินตรี นอกกระแสผ่านทางเว็บไซต์ myspace.com," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551).

ส่วน Fernback และ Thomson ³⁴ได้นิยามความหมายของชุมชนออนไลน์ไว้ว่า หมายถึง ความสัมพันธ์ทางสังคมที่ถูกหล่อหลอมขึ้นใน ไซเบอร์สเปซ ผ่านการติดต่อสื่อสารกันอย่างต่อเนื่องภายในพรอมแดนหรือสถานที่เฉพาะเจาะจง อย่างเช่น การประชุม และการสนทนาในห้องสนทนาออนไลน์ (chat room) ซึ่งในเชิงสัญญะแล้วเป็นการจำแนกตามหัวข้อสนทนาตามความสนใจของแต่ละกลุ่ม

คุณลักษณะของชุมชนออนไลน์

ชุมชนออนไลน์นี้ ได้รับการยอมรับทางสังคมและมีบทบาทมากยิ่งขึ้น เพราะมีคุณลักษณะสำคัญที่แตกต่างจากชุมชนในรูป คือ

1. จิตสำนึกร่วม (Conscious) เป็นคุณลักษณะสำคัญที่สุด เพราะชุมชนในรูปแบบนี้ สมาชิกในชุมชนมีความตื่นตัวและตระหนักรู้สูง (High degree of awareness) ต่อบริเวณและปัญหาต่างๆ ในระดับปัจเจกบุคคลและสังคมส่วนรวม เช่น ด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง
2. หลักการและจุดมุ่งหมาย (Principle and purpose) ตั้งอยู่บนหลักความเสมอภาค (Equity) และยั่งยืน
3. การปฏิบัติการ (Action) ที่สามารถยืดหยุ่น (Flexible) และปรับเปลี่ยน (Adjustment) ได้ตามความต้องการ

จากการศึกษาของพีระ ลีวลม ³⁵ พบว่าชุมชนไซเบอร์ในปัจจุบัน กำลังมีสภาพเป็นที่น่าสนใจและได้รับการยอมรับมากขึ้น เพราะการเกิดขึ้นของเครือข่ายอินเทอร์เน็ต หมายถึง การเกิดขึ้นของเครือข่ายความสัมพันธ์ทางสังคมลักษณะใหม่ ซึ่งไม่เป็นเพียงแต่ความสัมพันธ์ในเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเท่านั้น แต่ยังเป็นความสัมพันธ์ที่พัฒนาเป็นกิจกรรมร่วมกันนอกอินเทอร์เน็ต และพัฒนาเป็นชุมชนที่มีศักยภาพในการที่จะส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือ ร่วมใจ ในกิจกรรมที่เป็นผลประโยชน์ต่อส่วนรวมด้วย

มนุษย์เป็นสัตว์โลกชนิดหนึ่งที่อยู่ด้วยตนเองตามลำพังไม่ได้ ต้องอยู่ร่วมกับผู้อื่นตั้งแต่แรกเกิดจนตาย อริสโตเติล ¹ ได้เรียกมนุษย์ว่าเป็น "สัตว์สังคม" (man is social animal: Aristotle) โดยมนุษย์จะรู้สึกว่าคุณภาพเมื่ออยู่ในกลุ่มที่ตนเองไว้ใจ เนื่องจากมนุษย์จะต้องมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน มีกิจกรรมร่วมกัน และพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันอยู่ตลอดเวลา แต่ละชีวิตต่างก็ต้องการที่จะเสริมสร้างความสุข ความมั่นใจ และความปลอดภัยให้กับตนเองอยู่เสมอ สังคม

³⁴ พิสุทธิณี บัวทรัพย์, "การขยายเครือข่ายและเสริมสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวัฒนธรรมย่อยปาร์ตี้แดนตรี นอกกระแสผ่านทางเว็บไซต์ myspace.com," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551).

³⁵ นิดา หมอชาติ, "โอเคเนชั่นบล็อกในฐานะวารสารศาสตร์ภาคพลเมือง," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551).

จึงเป็นแหล่งรวมศูนย์ทางความคิดที่มนุษย์ได้สร้างขึ้นมาเพื่อจุดประสงค์ในการตอบสนองและตอบคำถามใด ๆ ที่เกิดขึ้น การรวมกลุ่มทางสังคมของมนุษย์นั้น มีลักษณะเคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ตั้งแต่สมัยยุคดึกดำบรรพ์ จนกระทั่งในปัจจุบัน

เมื่อเทคโนโลยีสารสนเทศเปลี่ยนแปลงไป ระบบการสื่อสารของสังคมโดยเฉพาะการสื่อสารมวลชนก็จะปรับเปลี่ยนตัวเองเข้าสู่โลกเทคโนโลยีสารสนเทศไปด้วย โดยยังทำหน้าที่และบทบาทหลักของตนเองอยู่ เช่น การเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสาร (Source of Information) การเป็นแหล่งบันเทิงพักผ่อนหย่อนใจ (Entertainment) และการเป็นเพื่อน (Companionship) ของกลุ่มต่างๆ ในสังคมหนึ่งๆ เมื่อเทคโนโลยีสารสนเทศมีความเปลี่ยนแปลง รูปแบบและกระบวนการสื่อสารก็จะเปลี่ยนตามไปด้วย ยกตัวอย่างเช่น การรวมตัวกันเป็นกลุ่มไซเบอร์ (Cyber Group) เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนกับกลุ่มอื่นๆ ในลักษณะของกระดานสนทนา (Electronic Bulletin Board หรือ Electronic Discussion Group)³⁶

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าเมื่อเทคโนโลยีเกิดการเปลี่ยนแปลง รูปแบบการติดต่อสื่อสารของมนุษย์ก็มีความเปลี่ยนแปลงไปเช่นเดียวกัน ปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสื่อใหม่ (New Media) อย่างอินเทอร์เน็ตและเว็บไซต์ ส่งผลให้รูปแบบการติดต่อสื่อสารของมนุษย์เปลี่ยนแปลงจากแบบเผชิญหน้า (Face-to-Face Communication) มาเป็นการสื่อสารแบบไม่เห็นหน้าค่าตา ไม่รู้ว่าใครเป็นใคร (Anonymous) ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารจะไม่ปรากฏตัวตนที่แท้จริง (Virtuality) จนมีคำกล่าวว่า การสื่อสารผ่านสื่อใหม่เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสร้าง “ชุมชนเสมือนจริง” (Virtual Community) ซึ่งชุมชนดังกล่าวนี้มีลักษณะบางประการที่แตกต่างจากชุมชนดั้งเดิมของมนุษย์หรือชุมชนทางกายภาพ (Real Community) โดยสิ้นเชิง

การสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์ทำให้เกิดกลุ่มหรือที่เรามักเรียกว่า “ชุมชนเสมือน” (Virtual community) ซึ่งเป็นกลุ่มทางสังคมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นกลุ่มที่มีความคิด ความสนใจในเรื่องราวบางอย่างเหมือนกัน ชุมชนที่เกิดขึ้นเป็น “ชุมชนเปรียบเทียบ” (Para space) กล่าวคือ ชุมชนนี้เป็นกลุ่มที่เกิดขึ้นไปพร้อมๆ กับชุมชนที่เกิดขึ้นจริงในสังคม โดยลักษณะการใช้งานพบว่า ผู้ใช้มีอิสระในการแสดงความคิดเห็นและการสื่อสารอย่างไม่จำกัด และเปิดโอกาสให้กลุ่มทางสังคมที่อยู่ในภูมิศาสตร์ที่ต่างกันแต่สนใจในเรื่องเดียวกัน สามารถมาติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้อย่างสะดวกรวดเร็ว และกลายเป็นกลุ่มคนในสังคมเดียวกันบนชุมชนเสมือนแห่งนี้

³⁶ กมลรัฐ อินทรทัศน์, เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หน่วยที่ 14 ประมวลสาระชุดวิชานิติศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสาร (นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2548). หน้า 56.

เมื่อชุมชนเสมือนเป็นการรวมกลุ่มของกลุ่มคนที่สนใจในเรื่องราวบางอย่างเหมือนกัน เพราะฉะนั้น การรวมกลุ่มของชุมชนเสมือนจึงเกิดเอกลักษณ์บางอย่างร่วมกัน ในเว็บไซต์พันทิป เป็นตัวอย่างที่ดีในข้อนี้ กล่าวคือ “ห้องเฉลิมไทย” ซึ่งเป็นพื้นที่ของผู้ที่สนใจเรื่องราวเกี่ยวกับ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และภาพยนตร์ ทำให้กระทู้ต่างๆ ในห้องนี้จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับสื่อมวลชน ทุกเรื่องที่อยู่บนจอโทรทัศน์ หรือตามหน้าหนังสือพิมพ์ สามารถตั้งกระทู้ได้โดยไม่มีการลบกกระทู้ หรือกล่าวหาว่าตั้งกระทู้ผิดหมวด ดังนั้นกลุ่มคนที่เรียกตัวเองว่า “ชาวเฉลิมไทย” จะมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างไปจากกลุ่มอื่นๆ ในเว็บไซต์แห่งนี้ ชาวเฉลิมไทยจะเป็นกลุ่มคนที่สนใจข่าวสาร ทั้งเรื่องบันเทิงและเรื่องที่อยู่ในกระแสสังคม สิ่งเหล่านี้ทำให้กระทู้ในห้องเฉลิมไทยบางส่วนมีแนวโน้มที่จะแสดงปฏิกิริยาตอบกลับทั้งดีและไม่ดีต่อสื่อมวลชน เพราะพวกเขาเปรียบเสมือนตัวแทนของผู้ชม ผู้ฟัง ผู้อ่าน หรือผู้ที่ป็นฝ่ายรับสื่อจากสื่อมวลชนนั่นเอง นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มคนบางพวกที่อยู่ในชุมชนเสมือนในระยะเวลาดหนึ่ง หรือมีส่วนร่วมด้วยชุมชนเสมือนในระดับหนึ่ง จะรู้สึกกว่าตัวเองเป็นสมาชิกและเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนแห่งนั้น และในห้องเฉลิมไทยก็เป็นเช่นเดียวกัน

เว็บบอร์ด

เพ็ญพรรณ วิโชติกุล³⁷ กล่าวว่า เว็บบอร์ด (webboard) เป็นพื้นที่สำหรับการสื่อสารระหว่างกลุ่มคนบนอินเทอร์เน็ตโดยไม่ต้องออนไลน์พร้อมกัน มีลักษณะเป็นกระดานสนทนาที่เปิดโอกาสให้ผู้ใช้งานเข้ามาอ่านข้อมูลข่าวสารต่างๆ และสามารถร่วมตั้งประเด็นเพื่ออภิปรายหรือถ่ายทอดแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันได้ โดยการสื่อสารผ่านเว็บบอร์ดเป็นการสื่อสารผ่านตัวกลางคอมพิวเตอร์ (Computer-Mediated Communication) ที่สื่อสารแบบไม่พร้อมกัน (Asynchronous Communication) มีลักษณะเป็นเวทีสาธารณะที่เปิดโอกาสให้ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตได้ทราบข่าวสาร ความเคลื่อนไหวต่างๆ รวมทั้งร่วมสนทนาและแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีเกี่ยวกับเรื่องราวที่สนใจด้วยการตั้งข้อความกลับไปกลับมา

อาจกล่าวได้ว่าเว็บบอร์ดเป็นเทคโนโลยีของผู้อ่าน/ผู้เสพ/ผู้ฟังข่าว (Webboard as technology of readership) เพราะแต่เดิมที่เคยเป็นเพียงผู้ที่รับฟัง ไม่มีสิทธิในการแสดงความคิดเห็น หรือหากมีการแสดงความคิดเห็นก็ไม่กระจายในวงกว้าง เว็บบอร์ดจึงเป็นเหมือนเทคโนโลยีในการแสดงออกของผู้ที่เคยอยู่แต่ในฝ่ายรับ ให้สามารถเป็นฝ่ายรุก ฝ่ายแสดงความคิดเห็นและข้อมูลด้วยเช่นกัน

³⁷ เพ็ญพรรณ วิโชติกุล, “การวิเคราะห์วาทกรรมบนอินเทอร์เน็ต Bulletin Board ของเว็บไซต์พันทิป,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544).

นอกเหนือไปจากการแสดงความคิดเห็นยังพบว่าในเวลาเดียวกันเว็บบอร์ดสามารถเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบเนื้อหาของข่าวได้เช่นกัน เพราะด้วยคุณลักษณะของเว็บบอร์ดที่เอื้อต่อการวิพากษ์นั่นเอง

ในยุคสื่อสารมวลชนมณฑลสาธารณะได้เปลี่ยนไป สื่อมวลชนได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันและเป็นตัวกลางในการเสนอความคิดเห็นให้กับคนในสังคม ประชาชนหันมาสนใจฟังวิทยุและดูโทรทัศน์มากกว่าที่จะออกไปพบปะพูดคุยกันเพื่อวิพากษ์วิจารณ์เรื่องต่างๆ มณฑลสาธารณะบางส่วนจึงย้ายเข้ามาอยู่ในสื่อวิทยุและโทรทัศน์โดยเปลี่ยนความหมายจากมิติด้านการเมืองมาเป็นมิติด้านเศรษฐกิจและสังคมมาสนใจเรื่องอื่นๆรอบตัว เช่น ข่าวสารประจำวัน ความรู้ ความบันเทิงต่างๆ ตามที่สื่อมวลชนเสนอ มณฑลสาธารณะกลายเป็นสถานที่ในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ ไป ทั้งการเมืองและเรื่องอื่นๆที่น่าสนใจหรือกำลังเป็นที่พูดถึงในสังคม แต่เป็นด้านการให้ความบันเทิงมากกว่าการอภิปรายแสดงความคิดเห็นเมื่อเทคโนโลยีก้าวหน้ามากขึ้น ระบบคอมพิวเตอร์และเครือข่ายโทรคมนาคมทำให้เกิดการสื่อสารไร้พรมแดน (Globalism) เกิดเครื่องมือสื่อสารใหม่ๆ เป็นช่องทางในการเปิดรับข่าวสารมากขึ้น เว็บบอร์ดได้กลายมาเป็นสังคมใหม่แห่งการพบปะสังสรรค์ของผู้คนที่ไม่ว่าจะอยู่แห่งใดในโลกก็สามารถเข้าร่วมพูดคุย แสดงความคิดเห็นและถกเถียงอภิปรายร่วมกันได้ เป็นสังคมที่ไม่มีข้อจำกัดเรื่องพื้นที่และเวลา³⁸

ข้อดีของเว็บบอร์ดในการเป็นมณฑลสาธารณะ คือเว็บบอร์ดตั้งอยู่บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตซึ่งเป็นช่องทางที่กว้างไกล ไม่มีข้อจำกัดด้านพื้นที่และเวลาทำให้ผู้คนที่ไม่ว่าจะอยู่ที่ใดในโลกหากสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ ก็สามารถเข้าร่วมพูดคุยแสดงความคิดเห็นและถกเถียงอภิปรายร่วมกันได้ และเว็บบอร์ดตั้งอยู่บนพื้นที่ไซเบอร์ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมที่จำลองขึ้นปราศจากฐานะ อำนาจและสถานะทางสังคม การสื่อสารผ่านเว็บบอร์ดจึงเป็นไปอย่างเสรีและเสมอภาค ทุกคนสามารถแสดงบทบาทได้อย่างเท่าเทียม³⁹

นอกจากนี้อินเทอร์เน็ตมีคุณลักษณะการสื่อสารแบบแสวงหาข้อมูล (Information Pull) ซึ่งต่างจากสื่ออื่นที่เป็นการผลักดันข้อมูลสู่ประชาชน (Information Push) ผู้ใช้จึงแสวงหาข่าวสารเองได้ตามความสนใจควบคุมข่าวสารที่ต้องการเปิดรับและปฏิเสธข้อมูลที่ไม่สนใจได้ และยังสามารถเรียกหาข้อมูลได้อย่างไม่จำกัดจำนวน ไม่มีขีดจำกัดในการเลือกเปิดรับข่าวสาร

³⁸ ปัทมาธิ์ ธรรมย์. "คุณลักษณะประชาธิปไตยในการสื่อสารผ่านเว็บบอร์ด," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวารสารศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547).

³⁹ ปัทมาธิ์ ธรรมย์. "คุณลักษณะประชาธิปไตยในการสื่อสารผ่านเว็บบอร์ด," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวารสารศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547).

เว็บบอร์ดจึงเป็นสื่อที่ถูกควบคุมโดยผู้รับสารมากกว่าผู้ส่งสาร เมื่อผู้ใช้มีความสนใจเป็นพิเศษต่อข้อมูลข่าวสารก็สามารถมีปฏิสัมพันธ์เพื่อขอข้อมูลหรือแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมได้ ทำให้ผู้ใช้เว็บบอร์ดเป็นผู้ควบคุมสื่อ ไม่ว่าจะอ่านหรือเสนอข้อมูลเองเว็บบอร์ดจึงเป็นสื่อที่มีความรวดเร็วทำให้สามารถแสดงความคิดเห็นและตั้งประเด็นได้อย่างสะดวกและหลากหลายตามความพอใจนับเป็นสื่อที่มีการมีส่วนร่วมสูง

ด้วยลักษณะของเทคโนโลยีเช่นนี้จึงทำให้เว็บบอร์ดมีสภาพการสื่อสารที่ Habermas เรียกว่าสถานการณ์การสื่อสารในอุดมคติซึ่งมีลักษณะที่ผู้สื่อสารทุกคนสามารถพูดคุย แสดงความคิดเห็น รวมทั้งวิพากษ์วิจารณ์ความคิดเห็นของผู้อื่นออกมาได้โดยไม่มีข้อบังคับหรือข้อจำกัดใดมายับยั้ง บุคคลทุกคนมีโอกาสเข้าร่วมสนทนาได้อย่างเท่าเทียม และการสื่อสารมีการกระจายอำนาจให้คนทุกกลุ่มทุกชนชั้นได้แสดงออก

บ.ก ลายจุด กล่าวถึงการแสดงความคิดเห็นผ่านเว็บบอร์ดไว้ว่า การแสดงความคิดเห็นบนเว็บบอร์ด (Webboard) เป็นเวทีที่มีเสน่ห์อย่างยิ่ง เพราะนอกจากคุณจะไม่ต้องเปิดเผยใบหน้า ชื่อเสียง รวมถึงการเผชิญหน้ากับคู่สนทนา ซึ่งอาจจะทำให้การแสดงความคิดเห็นออกมาในอีกรูปแบบหนึ่งแตกต่างไปจากการเสวนาแบบ Offline อย่างเทียบไม่ได้ เพราะหลายคนอาจจะทิ้งความเกรงใจ มารยาทสังคม ละทิ้งวัฒนธรรมการใช้ภาษาต่อสาธารณะ เหมือนกับว่าข้อความเหล่านั้นถูกส่งมาจากเสียงข้างในร่างกายเป็นเสียงจากความคิดที่มีอิสระจากผู้อื่น มีเพียงจริยธรรมภายในของบุคคลนั้นๆ เท่านั้น ที่มีอิทธิพลเหนือการแสดงความคิดเห็นในเว็บบอร์ด และหากผู้หนึ่งได้ละทิ้งจริยธรรมของตนในขณะที่เขียนข้อความในเว็บบอร์ดแล้ว เราจะได้เห็นความกักขฬะของจิตใจคนได้ในโลก cyber แห่งนี้

ด้านมนทกานต์ ตปนียางกูร⁴⁰ ศึกษาบทบาทของเว็บไซต์องค์กรพัฒนาสังคมในการเป็นสื่อประชาสังคม ผลการวิจัยพบว่าการทำหน้าที่เป็นพื้นที่สาธารณะของเว็บบอร์ดในเว็บบอร์ดนั้นยังอยู่ในลักษณะเป็นเพียงพื้นที่สำหรับนำเสนอและเปิดโอกาสให้คนเข้ามาร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็นเท่านั้น แต่ไม่มีการวิพากษ์อย่างมีเหตุผลที่มีผลที่จะสามารถหาข้อสรุปได้

เว็บบอร์ด (Webboard) เป็นกิจกรรมหนึ่งบนอินเทอร์เน็ตที่ผลักดันผู้ใช้ให้เข้าสู่ระบบวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมใหม่ ผ่านปฏิสัมพันธ์ในบริบทการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์ที่เกิดขึ้นได้โดยไม่มีเงื่อนไขเรื่องเวลาและสถานที่รูปแบบการสื่อสารในเว็บบอร์ดนั้น เป็นการสื่อสารจากผู้ส่งหลายคนไปสู่ผู้รับหลายคนโดยไม่จำเป็นต้องออนไลน์ (On Line) พร้อมกัน (Many-to-Many Asynchronous) และเปิดโอกาสให้ผู้ใช้มีปฏิริยาโต้ตอบ (Interactive) หรือการตอบกลับ (Feedback) สูง โดยผู้ใช้จะฝาก (Post) ข้อมูลข่าวสารไว้ในรูปแบบของข้อความ เสียง ภาพนิ่ง

⁴⁰ มนทกานต์ ตปนียางกูร, "พัฒนาการของสื่อประชาสังคมไทยบนอินเทอร์เน็ต," (วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต สาขาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ,2545).

หรือภาพเคลื่อนไหว ซึ่งสารเหล่านั้นจะปรากฏอยู่บนหน้าเว็บบอร์ดตลอด ผู้ใช้อื่นๆ จึงสามารถเลือกรับข้อมูลข่าวสารตามประเด็นที่สนใจ และส่งสารแสดงความคิดเห็นต่อได้ตลอดเวลาอย่างไม่จำกัด และสามารถใช้นามแฝง(Anonymous) แทนได้ หากไม่ต้องการเปิดเผยตัวตนที่แท้จริง⁴¹

การสื่อสารและการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารภายใต้บริบทการสื่อสารเช่นนี้ ยังได้สร้างสายสัมพันธ์และมิตรภาพผ่านสื่อในกลุ่มผู้ใช้ จนกลายเป็นชุมชนที่มีลักษณะเฉพาะตนขึ้นมา และกลุ่มผู้ใช้หรือสมาชิกในชุมชนก็จะสร้างบรรทัดฐาน (Norms) และกฎเกณฑ์กติกา (Rules) ของตนขึ้นมาเพื่อใช้ควบคุมจัดการชุมชนเว็บบอร์ดหรือบริบททางสังคมที่เกิดจากการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์

เจมส์ บีนเจอร์ (James Beniger, 1987) และสก๊อต เพ็ค (Scott Peck, 1987) ได้ตั้งชื่อชุมชนใหม่นี้ว่า “ชุมชนเทียม” (Pseudo-Community) เป็นการเปลี่ยนรูปแบบความสัมพันธ์แบบอยู่ร่วมกันตามประเพณี ไปสู่ภาคีที่มีกติกาเฉพาะกลุ่ม แต่กลับไร้ตัวตน จากการเห็นหน้าค่าตากันไปสู่ความสัมพันธ์ทางอ้อม หรือกลุ่มเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Group) ชุมชนเทียมมีคุณสมบัติเป็นสังคมหนึ่งที่มีความหมายเป็นของตัวเอง แต่เป็นความหมายที่เพิ่งจะเกิดขึ้น (Emergent) และแตกต่างไปจากความหมายทางสังคมอื่น ๆ ที่ปรากฏอยู่ในเชิงกายภาพที่สัมผัสได้ด้วยตา⁴²

ลิลไลเดอร์ และเทย์เลอร์⁴³ เสนอว่า ธรรมชาติของชุมชนที่มีคอมพิวเตอร์เป็นสื่อกลาง (Computer - Mediated Community) หรือสังคมไซเบอร์ (Cyber Society) เป็นการรวมกลุ่มกันของสมาชิกที่อยู่ต่างที่ ไม่มีลักษณะร่วมด้านมณฑลที่ตั้ง (Common Location) แต่มีความสนใจร่วม (Common Interest) ความเป็นเทคโนโลยีที่สะดวกในการสื่อสารได้ตอบระหว่างกัน และมีคนเข้าร่วมกลุ่มได้ไม่จำกัด การสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์จึงเอื้อให้เกิดเวทีทางความคิดที่เปิดโอกาสให้ผู้คนในสังคมได้สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน จนกลายเป็น “พื้นที่สาธารณะ” (Public Sphere) อีกแห่งหนึ่ง

เว็บบอร์ดหรือกระดานเสวนาใน pantip.com พบว่าผู้คนจำนวนไม่น้อยได้อาศัยช่องทางสื่อสารรูปแบบใหม่นี้เป็นเวทีสาธารณะในการติดต่อสื่อสาร ผู้ใช้บริการเว็บบอร์ด

⁴¹ สุทธนา หุรวิจิตรพงษ์, “ความคิดเห็นของผู้ใช้เว็บบอร์ดของเว็บไซต์พันทิปดอทคอมที่มีต่อความน่าเชื่อถือของข้อมูลข่าวสารในเว็บบอร์ดของเว็บไซต์พันทิปดอทคอม ศักยภาพของเฉลิมไทย,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550).

⁴² กาญจนา แก้วเทพ. สื่อสารมวลชน : ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศาลาแดง, 2545). หน้า 118.

⁴³ กาญจนา แก้วเทพ. สื่อสารมวลชน : ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศาลาแดง, 2545). หน้า 119.

จะรวมกลุ่มกันเพื่อพูดคุย แลกเปลี่ยนทัศนคติ และความคิดเห็นผ่านเว็บบอร์ดในโต๊ะที่ตนเองสนใจแทนที่จะเป็นการรวมกลุ่มกันทางกายภาพดังในอดีตที่เคยเป็นมา ซึ่งภายใต้การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ ก่อให้เกิดผลกระทบทั้งในระดับปัจเจกบุคคลไปจนถึงระดับสังคม

ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเว็บบอร์ดห้องเฉลิมไทย เว็บไซต์พันทิปดอทคอม

เว็บไซต์พันทิปดอทคอม ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2539 โดยนายวันฉัตร ผดุงรัตน์ ด้วยแรกเริ่มมีวัตถุประสงค์จะสร้างเป็นนิตยสารออนไลน์เกี่ยวกับเรื่องคอมพิวเตอร์ แต่ผลตอบรับจากผู้เยี่ยมชมกลับขึ้นชอบที่จะใช้เว็บบอร์ด หรือกระดานข่าวสาธารณะ (Web board) เพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในทุกๆ ด้าน ทำให้พันทิปดอทคอมขยายรูปแบบการทำงานเป็นกระดานข่าวที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้นตามลำดับผู้ใช้บริการเว็บไซต์พันทิปดอทคอมเฉลี่ยต่อวันประมาณ 90,000 คน แบ่งเป็นส่วนของการซื้อขายสินค้าประมาณ 14,000 คน และที่เหลือเป็นส่วนของการพูดคุยแบบออนไลน์ โดยจำนวนผู้ใช้บริการอยู่ที่ประมาณ 60,000 คนต่อวัน และต่อสัปดาห์จะมีคนเข้ามาสมัครเป็นสมาชิกมากกว่า 400 คน⁴⁴

เว็บไซต์พันทิปดอทคอม⁴⁵ (www.pantip.com) หรือ “พันทิปดอทคอม สุดยอดเว็บบอร์ดไทย เพื่อสังคมออนไลน์คุณภาพ” ถือได้ว่าเป็นเว็บไซต์ที่ให้บริการกระดานข่าวสาธารณะบนอินเทอร์เน็ตที่ได้รับความนิยมมากที่สุด และเป็นเว็บไซต์รุ่นแรก ๆ ของประเทศไทยที่ประสบความสำเร็จ และยังคงดำเนินการมาจนทุกวันนี้ โดยเฉพาะในส่วนของสภากาแฟออนไลน์ (Café) หรือที่รู้จักกันในนาม “พันทิปคาเฟ่” ซึ่งเป็นส่วนที่ได้รับความนิยมจากสมาชิกพันทิปมากที่สุด

การสื่อสารในเว็บบอร์ดเป็นลักษณะการลงข้อความ (Post) หรือตั้งกระทู้ในประเด็นใดประเด็นหนึ่งขึ้นมา และผู้ใช้อื่นๆ ที่สนใจในประเด็นดังกล่าวก็สามารถกด (Click) เข้าไปอ่านรายละเอียดของกระทู้ รวมทั้งแสดงความคิดเห็นได้ด้วยการลงข้อความตอบกลับในกระทู้ ในขณะที่เดียวกันหากผู้ตอบกระทู้ต้องการทราบความคิดเห็นของบุคคลอื่นก็สามารถเปลี่ยนบทบาทมาเป็นผู้ตั้งกระทู้ใหม่ได้เช่นเดียวกัน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁴⁴ ผกาพรรณ หะรังสี, “การกำหนดวาระสารในชุมชนออนไลน์ www.pantip.com กรณีศึกษาโต๊ะเฉลิมไทยและโต๊ะราชดำเนิน,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549).

⁴⁵ วิกิพีเดีย, **เว็บไซต์พันทิปดอทคอม** [ออนไลน์], 17 มกราคม 2552. แหล่งที่มา <http://th.wikipedia.org/wiki/เว็บไซต์พันทิปดอทคอม>

ปัจจุบันเว็บบอร์ดของเว็บไซต์พันทิปดอทคอม หรือ พันทิปคาเฟ่ ถูกจัดสรรออกเป็น “โต๊ะ/กลุ่ม/ห้อง” เพื่อแบ่งกลุ่มสมาชิกตามลักษณะความสนใจโดยแยกเป็นหมวดหมู่ประเภทของ ข้อมูลข่าวสารจำนวน 23 ห้อง และในแต่ละห้องยังถูกแบ่งออกเป็นหัวข้อย่อย ๆ ตามความสนใจของผู้ใช้บริการ ดังนี้

1. ห้องสยามสแควร์ - ความสนใจของวัยรุ่นผู้แสวงหาประสบการณ์ใหม่ๆ ปรึกษาปัญหาความรัก หาเพื่อน พูดคุยเรื่องต่างๆ
2. ห้องเฉลิมไทย - ภาพยนตร์ วิทยุ-โทรทัศน์ สื่อต่างๆ
3. ห้องเฉลิมกรุง - ดนตรี ละครเวที ศิลปะแขนงต่างๆ
4. ห้องจตุจักร - สัตว์เลี้ยง ต้นไม้ ของสะสม งานอดิเรก
5. ห้องกันครัว - อาหารการกิน สูตรลับความอร่อย
6. ห้องชายคา - ที่พักอาศัย เพอร์นิเจอร์-ตกแต่ง เครื่องใช้ไฟฟ้า
7. ห้องรัชดา - รถยนต์ ประดับยนต์ เครื่องเสียง
8. ห้องมานูญครอง - อุปกรณ์สื่อสาร
9. ห้องสุขุขลาศัย - กีฬาทุกประเภท
10. ห้อง BluePlanet - ท่องเที่ยว ดำน้ำ ตกปลา จักรยานภูเขา
11. ห้องกล้อง - กล้อง การถ่ายภาพ
12. ห้องสวนลุมพินี - สุขภาพกาย สุขภาพจิต
13. ห้องชานเรือน - ครอบครัว แม่และเด็ก
14. ห้องไกลบ้าน - คนไทยในต่างแดน ปรึกษาวิธีการศึกษา/ทำงาน/ท่องเที่ยวในต่างประเทศ
15. ห้องห้องสมุด - หนังสือ วรรณศิลป์ การศึกษา ภาษา ปรัชญา
16. ห้องศาสนา - ศาสนา
17. ห้องหว่าก้อ - วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ภูมิปัญญามนุษย์ เรื่องลึกลับ
18. ห้องสีลม - การตลาด การบริหาร ธุรกิจ
19. ห้องสินธร - หุ่น การเงิน การลงทุน
20. ห้องราชดำเนิน - การเมือง เศรษฐกิจ สังคม
21. ห้องโทรโข่ง - ข้อเท็จจริงในสังคม
22. ห้องไร่สังข์ - ข้อมูลข่าวสารประเภทอื่นๆ นอกเหนือจากลักษณะของข้อมูลข่าวสารของทั้ง 21 ห้อง
23. ห้องรวมมิตร - รวมกระทู้จากทุกกลุ่ม

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาเลือกศึกษาห้องเฉลิมไทย ซึ่งเป็นห้องที่ได้รับความนิยมอย่างสูงจากผู้ใช้ อีกทั้งมีปริมาณกระทู้ตั้งและกระทู้ตอบในแต่ละวันเป็นจำนวนมาก ห้องเฉลิมไทยเป็นห้องที่มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสื่อต่างๆ ภายในห้องยังประกอบไปด้วยห้องสนทนาย่อย ๆ ตามประเภทของเนื้อหา ได้แก่ ภาพยนตร์ วิทยุ-โทรทัศน์ ดารา-นักแสดง การ์ตูน แวดวงโฆษณา หนังสือไทย และยังมีทำให้ข้อมูลเกี่ยวกับโปรแกรมหนังสือ แนะนำหนังสือใหม่ และ BoxOffice หรือการลงข่าวประชาสัมพันธ์ ประกาศซื้อขายสินค้า เช่น VCD DVD ภาพยนตร์ เป็นต้น

หากพิจารณาจาก “กระทู้แนะนำ” จะพบว่า ประเภทเนื้อหากระทู้ในเว็บบอร์ดห้องเฉลิมไทยที่ได้รับการโหวตให้เป็นกระทู้แนะนำมากที่สุด คือ เกมและการ์ตูน รองลงมา คือ สื่อวิทยุ-โทรทัศน์ สถาบันพระมหากษัตริย์และราชวงศ์ สื่อสิ่งพิมพ์ ข่าวสารและเหตุการณ์ต่างๆ ภาพยนตร์ ดนตรีและเพลง คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต และอันดับสุดท้าย คือ ประเภทโฆษณา ศิลปะ วัฒนธรรม บุคคลสาธารณะ ดาราและนักร้อง⁴⁶

ในการคัดเลือกกระทู้แนะนำนั้น ระยะเวลาแรกจะคัดเลือกโดยทีมงานพื้นที่ตนเอง เนื่องจากทางทีมงานเห็นว่าเป็นกระทู้ที่น่าสนใจ อยากรู้ให้ผู้ใช้ได้เข้ามาอ่าน แต่ในเวลาต่อมาปริมาณของกระทู้ลักษณะนี้เพิ่มมากขึ้น ประกอบกับสมาชิกเองก็ได้เริ่มแนะนำกระทู้ที่น่าสนใจเข้ามา เว็บไซต์พื้นที่ปิดทศคอมจึงได้ทำเป็นระบบอัตโนมัติเพื่อให้สมาชิกสามารถคัดเลือกกระทู้ที่น่าสนใจได้ด้วยตัวเองด้วยวิธีการกดโหวตให้คะแนน โดยกระทู้ที่ได้รับคะแนนโหวตมากที่สุด 3 อันดับแรกจะถูกคัดเลือกขึ้นมาเป็น “กระทู้แนะนำโดยสมาชิก” และจะถูกนำเสนออยู่ในตำแหน่งบนสุดของกระทู้ตั้งทั่วๆ ไปในหน้าแรกของเว็บบอร์ดแต่ละห้อง

แนวคิดการตรวจสอบและควบคุมสื่อจากสังคม

แนวคิดเรื่องตรวจสอบสื่อจากสังคมมีมานานแล้ว เพราะนอกจากการกำกับดูแลจากภาครัฐ และการใช้จริยธรรมเป็นเครื่องมือในการกำกับดูแลกันเองแล้ว สังคมก็เป็นกลไกหนึ่งที่จะกำกับให้สื่อมวลชนปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบได้ อาจกล่าวได้ว่าการควบคุมสื่อมวลชนโดยสังคมเป็นการที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่อยู่นอกวงการสื่อมวลชนมีปฏิกิริยาตอบกลับไปยังสื่อมวลชน ซึ่งเป็นผลทั้งในแง่บวกและแง่ลบ

⁴⁶ ผกาพรรณ หะรังสี, "การกำหนดวาระสารในชุมชนออนไลน์ www.pantip.com กรณีศึกษาโต๊ะเฉลิมไทยและโต๊ะราชดำเนิน," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549).

การตรวจสอบสื่อ) Media monitoring คือการทำให้สื่ออยู่ในสายตาของสังคมเป็นที่ (ยอมรับกันว่าสื่อมีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมและการประกอบสร้าง“ความจริง” ในสังคมประชาธิปไตย ประชาชนคาดหวังให้สื่อทำหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบในการสื่อสารความจริง ในรูปของข้อมูล ความรู้ ความคิดที่ก้าวหน้า สมดุล และยุติธรรม

ด้วยภารกิจหน้าที่ของสื่อมวลชนที่มีต่อสังคม ไม่ว่าจะในด้านการให้ข่าวสารความรู้ ความบันเทิง ตลอดจนทัศนคติอันหลากหลายต่อประชาชน ทำให้สื่อมวลชนเป็นสถาบันที่มีบทบาทและอิทธิพลเป็นอย่างสูงต่อวิถีการดำเนินชีวิตของคนในสังคม ตลอดจนมีอิทธิพลต่อการกำหนดทิศทางของสังคมได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งบทบาทและอิทธิพลของสื่อมวลชนดังกล่าวนี้ อาจก่อให้เกิดผลดีหรือผลเสียต่อสังคมได้ และด้วยความทรงอิทธิพลของสื่อ โดยเฉพาะอิทธิพลที่ก่อให้เกิดผลเสียหรือเกิดโทษต่อสังคมนี้เอง จึงทำให้เกิดกระบวนการตรวจสอบและควบคุมสื่อมวลชนขึ้น เพื่อควบคุมอิทธิพลของสื่อมวลชน มิให้กระทำการใดๆ อันเป็นพิษเป็นภัยต่อสังคมส่วนรวม⁴⁷

ในที่ประชุม “Third UNESCO Congress on Ethical, Legal and Societal Challenges of Cyberspace” มีข้อประกาศที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบสื่อจากสังคม ได้แก่ ประการแรก ตรวจสอบว่าสาธารณชนสามารถที่จะมีอำนาจหน้าที่ในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเพียงใด ประการที่สอง ตรวจสอบว่าในสังคมข่าวสารได้ยึดถือหลักความยุติธรรมเพียงใด และประการที่สาม ในยุคดิจิทัลถือการปกป้องศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์เพียงใด

กลไกในการควบคุมอันตรายหรือปัญหาที่เกิดจากอิทธิพลของสื่อมวลชนนั้น มีอยู่ในทุกสังคมที่มีระบบสื่อสารมวลชน แต่จะมีความแตกต่างกันในเรื่องของมาตรการที่ใช้ในการควบคุม ตลอดจนรูปแบบและกระบวนการในการควบคุม ทั้งนี้สังคมใดจะมีรูปแบบและกระบวนการอย่างไรนั้น ก็ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศนั้นๆ สำหรับแนวความคิดเรื่องการควบคุมสื่อมวลชนนี้ มีผู้เสนอแนวความคิดไว้หลายแนวความคิดด้วยกัน ซึ่งในที่นี้จะขอสรุปแนวความคิดที่น่าสนใจ ดังนี้

วิลเบอร์ ชแรม (Wilbur Schamm)⁴⁸ กล่าวถึงกลไกสำคัญที่สังคมอาจจะนำมาใช้เพื่อการสนับสนุนหรือกระตุ้นเตือนสื่อมวลชนให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีความรับผิดชอบไว้ 3 กลไกด้วยกัน คือ

⁴⁷ ยุทธนา วงศ์วิระโยธิน, “เนื้อหาอคติในนิวกวีภาพสื่อในมิติชนสุดสัปดาห์และสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวารสารศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544).

⁴⁸ ลักขมี คงลาภ, “การควบคุมการนำเสนอความรุนแรงในข่าวโทรทัศน์,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวารสารศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534).

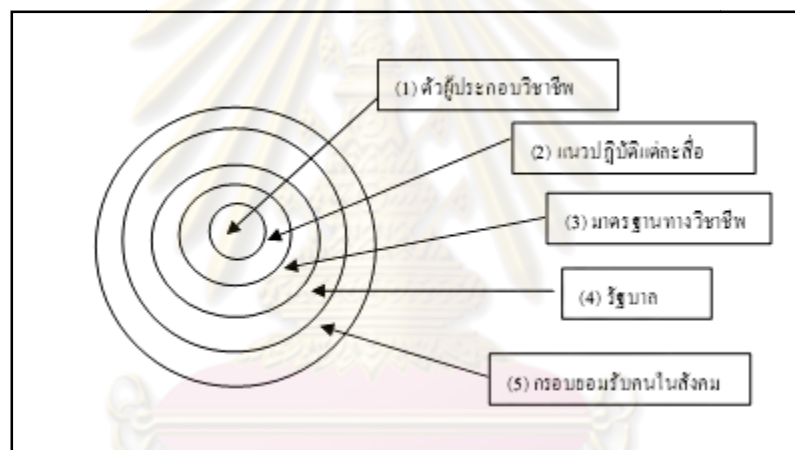
กลไกที่ 1 ได้แก่ รัฐบาล และกฎหมาย กฎระเบียบต่าง ๆ ที่รัฐบาลออกมาเพื่อควบคุมสื่อมวลชน

กลไกที่ 2 ได้แก่ สื่อมวลชน ซึ่งในที่นี้ สื่อมวลชนอาจหมายถึง ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนสมาคมหรือองค์กรต่างๆ ของสื่อมวลชน

กลไกที่ 3 ได้แก่ สาธารณชน หรือองค์กร สมาคมที่สาธารณชนตั้งขึ้นมา

ทั้งนี้ ลักษณะความสัมพันธ์ของกลไกทั้งสาม จะเป็นไปในลักษณะที่ว่า ยิ่งระบบการสื่อสารมีอิสระ และมีความรับผิดชอบต่อมากเท่าใด ภาระของรัฐที่ต้องดูแลสื่อมวลชนจะยิ่งลดน้อยลงเท่านั้น และหากสื่อมวลชนปราศจากความรับผิดชอบต่อ รัฐบาลจำเป็นต้องเข้ามาจัดการควบคุมขอบเขตและบทบาทของสื่อมวลชน ทำให้สื่อมวลชนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างอิสระ

ส่วนวาร์เรน เค เอจี และคณะ⁴⁹ อธิบายถึงลักษณะการควบคุมสื่อมวลชนว่าเปรียบเสมือนวงกลม วง ซึ่งมีจุดศูนย์กลางเดียวกันดังรูป 5

ภาพที่ 1 แบบจำลองลักษณะการควบคุมสื่อมวลชนของวาร์เรน เค เอจี และคณะ

จากภาพจะเห็นได้ว่า วงกลมวงนอกสุดแสดงถึงกรอบการยอมรับของคนในสังคม ซึ่งเป็นขอบเขตที่สังคมจะอดทนต่อการกระทำของสื่อมวลชน เมื่อใดก็ตามที่สื่อมวลชนละเมิดกรอบการยอมรับของสังคมนี้ ก็จะทำให้วงกลมที่อยู่ภายในล้มเหลวไปด้วย

นอกจากนี้สุรพงษ์ โสธนะเสถียร⁵⁰ ได้ให้กำหนดมาตรการควบคุมสื่อมวลชนขึ้นใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะการควบคุมสื่อมวลชนในสังคมไทย โดยมองว่าการควบคุมโดย

⁴⁹ นฤมล วีระวงศ์ชัย, "ความรู้ และความคิดเห็นของนักหนังสือพิมพ์ต่อการกำกับดูแลตนเองในวิชาชีพ ภายใต้สภากาหนดหนังสือพิมพ์แห่งชาติ," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547).

⁵⁰ สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, การสื่อสารกับสังคม (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533).

สาธารณชน (Public Control) เป็นการควบคุมที่เกิดจากสาธารณชนที่อยู่ภายนอกวงการสื่อมวลชนนั้นๆ แต่มีปฏิกิริยาตอบสนองการทำงานของสื่อมวลชน ซึ่งสาธารณชนเหล่านั้นเป็นผู้ติดตามสื่อมวลชน ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น 5 แบบ ตามลักษณะผู้รับสารคือ

1. การควบคุมโดยปัจเจกชน คือ การที่ปัจเจกชนมีปฏิกิริยาต่อสื่อเหล่านั้นๆ โดยการย้อนกลับสารไปยังสื่อมวลชน
2. การควบคุมจากประชาชนในฐานะผู้บริโภคที่เปิดรับสารจากสื่อมวลชน คือ การที่ผู้รับสารได้รวมตัวกันโดยมิได้นัดหมาย ในการงดซื้อหรืองดเปิดรับสื่อมวลชนนั้นๆ
3. การควบคุมจากกลุ่มผลประโยชน์ ทั้งนี้เพราะเหตุว่าการรายงานข่าวสารสนเทศหรือรายงานต่างๆ ก่อให้เกิดความรู้สึกต่อประชาชนโดยทำให้เกิดการรวมกลุ่มของประชาชนซึ่งพร้อมใจโดยนัดหมายกัน ในการแสดงปฏิกิริยาตอบโต้สื่อมวลชน
4. การควบคุมจากมติมหาชน แม้ว่าการควบคุมสื่อมวลชนโดยมติมหาชนนั้นไม่ได้หมายถึงการลงประชามติที่เป็นทางการ แต่กระนั้นมหาชนอาจแสดงมติได้อย่างไม่เป็นทางการ เช่น สื่อมวลชนใดที่มียอดการโฆษณาต่ำ ยิ่งแสดงให้เห็นถึงการไม่ได้รับการสนับสนุนจากมหาชนอันอาจส่งผลต่อกิจการดำเนินงานของสื่อมวลชนนั้น
5. ระบบแข่งขันทางธุรกิจ โดยเฉพาะการแข่งขันระหว่างสื่อมวลชนด้วยกันเอง เพื่อแสวงหาการสนับสนุนจากผู้รับสาร ก็เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการที่สื่อมวลชนต้องปรับปรุงและแก้ไขการทำงานของตนอยู่เสมอ เพื่อรักษาและเพิ่มพูนจำนวนผู้รับสารของตน

ปีเตอร์ เอ็มแซนด์แมน และคณะ (Peter M. Sandman)⁵¹ ได้อธิบาย การควบคุมโดยสาธารณชน (Public Control) คือ การที่สาธารณชนไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลได้มีปฏิกิริยาตอบกลับ (Feedback) ไปยังสื่อมวลชน ซึ่งปฏิกิริยาตอบกลับนี้จะนำไปใน 2 ลักษณะคือ เพื่อควบคุมเนื้อหาสื่อมวลชน เช่น การงดใช้สื่อ (Consumer Boycotts) การไม่เปิดรับชมรายการนั้น ๆ ซึ่งส่งผลทำให้ความนิยมของรายการ (Rating) ลดน้อยลง เป็นต้น ประการที่สอง การมีปฏิกิริยาตอบกลับไปยังสื่อมวลชน ก็เพื่อต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ โดยผ่านสื่อมวลชนซึ่งอาจจะทำได้โดยการเขียนจดหมายถึงบรรณาธิการหรือโทรศัพท์เข้าไปร่วมในรายการ เป็นต้น

⁵¹ ลักษมี คงลาภ, "การควบคุมการนำเสนอความรุนแรงในข่าวโทรทัศน์," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาจิตวิทยา คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534).

นอกจากนั้น อรุณช วาณิชทวีวัฒน์⁵² กล่าวว่าจากการควบคุมหนังสือพิมพ์โดยมาตรการต่างๆ นักหนังสือพิมพ์เชื่อว่า มาตรการที่จะควบคุมหนังสือพิมพ์ได้ดีที่สุด คือ มาตรการควบคุมโดยสาธารณะซึ่งเป็นการควบคุมจากผู้อ่าน

คำว่า ควบคุมในภาษาไทยนั้นแรงกว่าคำว่า Control ในภาษาอังกฤษ และมีนัยว่ามีทางบังคับ (Sanction) แต่ Regulation ซึ่งแปลตรงว่า จัดระเบียบนั้น ไม่มีอำนาจบังคับมีแต่อิทธิพลหรือคุณค่าทางศีลธรรมก็ได้ ครั้นจะแปลว่า การจัดระเบียบตัวเองของหนังสือพิมพ์ก็เกรงว่าจะไม่เข้าใจถนัดนัก แต่ขอให้เป็นที่เข้าใจว่าควบคุมไม่ได้แปลว่าต้องมีอำนาจบังคับ พจนานุกรมของราชบัณฑิตยสถานนิยาม ควบคุม ว่าดูแล กำกับดูแล

วิลาสินี พิพิธกุล⁵³ กล่าวว่าภาพรวมของการตรวจสอบสื่อของภาคประชาชนมีด้วยกัน 3 ลักษณะ คือ

1. เป็นการตรวจสอบตามประเด็น หรือสถานการณ์ดำเนินการโดยองค์กรภาคประชาชน ต่างๆ ที่มีจุดยืนในเรื่องนั้นๆ เช่น องค์กรสตรี องค์กรเด็ก องค์กรสิ่งแวดล้อม องค์กรศาสนา การตรวจสอบในลักษณะนี้มักกระทำแบบเชิงรับ คือ จะมีการเคลื่อนไหว ตรวจสอบเมื่อสื่อได้นำเสนอเนื้อหาที่เข้าข่ายว่าจะเกิดในประเด็นต่างๆ ที่อยู่ในความ สนใจของกลุ่มองค์กรเหล่านั้น

2. เป็นการตรวจสอบอย่างประจำและต่อเนื่องโดยกลุ่มองค์กรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบสื่อ โดยเฉพาะ เช่น กลุ่มผู้บริโภคสื่อ กลุ่มจับจ้องมองสื่อ ซึ่งมีทั้งในลักษณะของการตรวจสอบทั้งหมดหรือทุกประเด็น กับการตรวจสอบแบบเฉพาะประเด็น เช่น เครือข่าย สื่อสตรีซึ่งตรวจสอบเฉพาะประเด็นผู้หญิงที่ถูกนำเสนอผ่านสื่อ เป็นต้น

3. เป็นการตรวจสอบผ่านการให้ความรู้เรื่องสื่อแก่ประชาชนและพัฒนาความสามารถ ของประชาชนในการใช้ประโยชน์จากสื่อ สามารถวิเคราะห์วิพากษ์และผลิตสื่อได้ กลุ่มองค์กรเหล่านี้ได้แก่ กลุ่มสื่อมวลชนศึกษา กลุ่มรู้เท่าทันสื่อ และกลุ่มเรียนรู้สื่อในสถาบัน การศึกษา และชุมชนต่างๆ

การที่เทคโนโลยีได้เข้ามาเป็นปัจจัยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงบทบาทและความหมายของสถาบันทางสังคม ช่องทางการสื่อสารผ่านสื่อประเภทต่างๆ ได้สถาปนาความสัมพันธ์แบบใหม่ และได้สร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ของผู้คนและสถาบันต่างๆ ในโลกนี้ให้เชื่อมโยงเข้าหากันเกิด

⁵² อรุณช วาณิชทวีวัฒน์, "กระบวนการตรวจสอบกันเองระหว่างหนังสือพิมพ์รายวัน ในช่วงปี พ.ศ.2537 ถึง พ.ศ.2539." (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539).

⁵³ วิลาสินี พิพิธกุล, รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่อง กลไกการตรวจสอบสื่อภาคประชาชน (โครงการ "การปฏิรูประบบสื่อ: การสร้างสารสนเทศที่มีคุณภาพและการตรวจสอบโดยสังคม. (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2547).

“Communities of Infonets” นักเศรษฐศาสตร์เรียกสังคมเช่นนี้ว่า “post – modern infoeconomy” การกำหนดความหมายต่างๆในสังคมหลังสมัยใหม่ ถูกสร้างขึ้นด้วยตัวตน (self) ของมนุษย์ยุคใหม่ไม่ใช่ถูกปลูกฝังจากสถาบันทางสังคมต่างๆ ดังแต่ก่อน ความเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ย่อมก่อให้เกิดปัญหาในความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และการใช้ชีวิตทางสังคมร่วมกันของมนุษย์ในชุมชนต่างๆ ทั่วโลก ทำทลายความเข้มแข็งของระบบเศรษฐกิจและวัฒนธรรมท้องถิ่นในแต่ละรัฐชาติอย่างมาก⁵⁴

ลักษณะพิเศษขององค์กรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบและควบคุมสื่อมวลชน

องค์กรที่ขึ้นมาทำหน้าที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสื่อโดยผ่านกระบวนการวิพากษ์วิจารณ์อย่างตรงไปตรงมา โดยถือหลักการทางวิชาการและผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นเป้าหมายดังกล่าว จะเกิดขึ้นได้ในสังคมที่เป็นประชาธิปไตย และจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมียุทธศาสตร์พิเศษดังนี้

1. ความเป็นอิสระจากอำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจ
2. สามารถประสานความร่วมมือระหว่างนักคิด นักวิชาการ นักวิจัย และนักกิจกรรมทางสังคม โดยมีเสรีภาพทางความคิด เพื่อภารกิจร่วมกัน
3. สามารถเชื่อมโยงเครือข่ายพลังทางสังคมกลุ่มต่างๆ จนเกิดบทบาทในการให้ความรู้เรื่องสื่อและการตรวจสอบสื่อร่วมกัน ด้วยมุมมองและกิจกรรมที่หลากหลาย
4. ต้องมีสื่อประสิทธิภาพสูงอยู่ในมือ สามารถเผยแพร่ความรู้ และเปิดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นผ่านสื่อวิทยุและโทรทัศน์ เป็นศูนย์รวมของการค้นคว้าข้อมูลความรู้ที่เกี่ยวข้อง ผ่านสื่อ Internet โดยสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงกับ websites ของกลุ่มพลังทางสังคมต่างๆ ทั้งภายในสังคมไทย และต่างประเทศ
5. องค์กรนี้มีลักษณะเป็นองค์กรเครือข่ายที่เกิดจากการประสานพลังทางสังคมระดับต่างๆ ให้ขึ้นมาทำหน้าที่ร่วมกัน จึงต้องสร้างระบบการติดต่อสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง กลุ่มเป้าหมายในที่นี้หมายถึง

⁵⁴ วรรณนิภา นิยมไทย, "การกำกับตรวจสอบและการกำกับดูแลสื่อด้วยกลไกทางสังคม," (โครงการสื่อมวลชนเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ : 2546), หน้า107.

แนวคิดเรื่องการกำกับดูแล

อินเทอร์เน็ตมีลักษณะพิเศษทางเทคโนโลยีหลายประการที่มีผลกระทบต่อ การกำกับดูแลเนื้อหา⁵⁵ ตัวอย่างเช่น

1. การไหลเวียนของข้อมูลข่าวสารอันข้ามพรมแดนและข้ามอำนาจการควบคุมระดับชาติ
2. การที่อำนาจในการควบคุมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารใดๆ อยู่ในมือของผู้ใช้ (มากที่สุด)
3. การที่ผู้จัดทำเนื้อหาไม่จำเป็นต้องอาศัยตัวกลาง (Mediator) ในการนำเสนอเนื้อหาต่อผู้รับในวงกว้าง
4. ลักษณะปฏิสัมพันธ์ (Interactivity) ในการสื่อสาร
5. การเปลี่ยนรูปแบบการสื่อสารมวลชนให้เป็นการสื่อสารจากหนึ่งสู่หลาย (one to many) เป็นหลายสู่หลาย (many to many)

ในอดีตที่ผ่านมาการวางนโยบายสำหรับสื่อ (Media policy) ในประเทศที่มีการปกครองแบบประชาธิปไตยมักมุ่งเน้นที่จะบรรลุถึงความสมดุลในวัตถุประสงค์สำคัญ 2 ประการ คือ

1. การปกป้องเด็กและเยาวชนจากเนื้อหาที่เป็นอันตรายหรือมีความเสี่ยง (Protection of minors from dangerous or harmful content)
2. การรักษาและธำรงไว้ซึ่งเสรีภาพในการแสดงออก (Safeguarding of freedom of expression)

การหาสมดุลยภาพระหว่างสองวัตถุประสงค์ดังกล่าวเป็นเรื่องที่ทำได้ไม่ง่ายนักในทางปฏิบัติ และมักเกิดประเด็นขัดแย้งระหว่างกลุ่มที่เป็นอนุรักษนิยมกับกลุ่มเสรีนิยมในประเทศต่างๆ เสมอเกี่ยวกับ “ความพอดี” ของเนื้อหาที่ปรากฏในสื่อ ในกรณีของอินเทอร์เน็ต การวางนโยบายด้านการกำกับดูแลเนื้อหายังต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์อีกประการควบคู่กันไปด้วย นั่นก็คือ การส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาและการแพร่กระจายทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ในสังคมในวงกว้าง เพราะฉะนั้นการเปิดกว้างทางด้านเนื้อหา กล่าวคือ การปล่อยให้เนื้อหาจากทุกแหล่งในโลกเข้ามาไหลเวียนในเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่เข้าถึงได้ในระดับประเทศจึงเป็น “ภาวะจำยอม” อย่างหนึ่งสำหรับหลายๆ ประเทศ ซึ่งอาจจะมียุทธศาสตร์ค่อนข้างอนุรักษนิยมด้านเนื้อหา

⁵⁵พิรงรอง รามสูต รัตนันท์และนิธิตา คณานิธิพันธ์, “การกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต,” (รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2547), หน้า 5.

ในสื่อ การปิดกั้นในรูปแบบต่างๆ ซึ่งอาจจะเป็นวิธีที่ปฏิบัติกันมาในสื่อประเภทอื่นๆ ย่อมไม่ใช่แนวทางหากต้องการพัฒนาสังคมเข้าสู่การเป็นสังคมสารสนเทศต่อไป

สถานการณ์การควบคุมปิดกั้นสื่อออนไลน์รุนแรงขึ้นนับตั้งแต่ประเทศไทยประสบปัญหาความไม่สงบ อันเกิดจากความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างบุคคลหลายกลุ่มในปี 2550 รัฐบาลได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ เป็นร่างกฎหมายฉบับแรกที่เข้าสู่การพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และผ่านการพิจารณาอย่างรวดเร็วจนกลายเป็นกฎหมายฉบับแรกที่ถูกประกาศใช้ในคณะรัฐมนตรีของ พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2550 ทั้งนี้โดยมีกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นหน่วยงานหลักในการดูแลการบังคับใช้และประสานความร่วมมือกับอีกหลายหน่วยงาน อาทิ กรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ⁵⁶

กฎหมายดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการกำกับดูแลในประเทศไทยให้เข้มงวดมากขึ้น โดยประเภทของการกระทำความผิดที่เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ตาม พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์นั้นสามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ด้วยกัน คือ

1. อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ในรูปแบบดั้งเดิม ซึ่งเป็นการกระทำความผิดต่อตัวข้อมูลหรือระบบคอมพิวเตอร์ โดยตรงตามมาตรา 5-13 อาทิ การเจาะระบบ การดักข้อมูล หรือการก่อวินาศกรรมคอมพิวเตอร์ด้วยการเผยแพร่โปรแกรมทำลาย ฯลฯ ส่วนคดีพ.ร.บ.คอมพิวเตอร์จำแนกตามประเภทความผิด

2. ความผิดที่ว่าด้วยตัวเนื้อหาของข้อมูลที่นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ที่ประชาชนสามารถเข้าถึง ได้ตามมาตรา 14-16 เช่น การเผยแพร่ภาพลามก การเผยแพร่ข้อมูลที่ขัดต่อความมั่นคง หรือการหมิ่นประมาทด้วยการตัดต่อภาพ เป็นต้น

จากการเก็บสถิติคดีในช่วงเวลา 3 ปีภายหลังจากพ.ร.บ.คอมพิวเตอร์มีผลใช้บังคับ หากพิจารณาสัดส่วนของคดีต่างๆ ที่ศาลพิพากษาแล้ว จะพบว่าเป็นคดีที่เป็นความผิดต่อตัวระบบหรือตัวข้อมูลคอมพิวเตอร์ ซึ่งอยู่ในหมวดอาชญากรรมคอมพิวเตอร์แบบดั้งเดิม จำนวน 45 คดี คิดเป็นร้อยละ 24.32 ของคดีทั้งหมด ในขณะที่คดีที่เป็นความผิดที่ว่าด้วยเนื้อหา มีจำนวนถึง 128 คดี คิดเป็นร้อยละ 69.19 ของคดีทั้งหมด นอกนั้นเป็นส่วนที่ข้อมูลไม่ชัดเจนอีก 12 คดี หรือร้อยละ 6.49

⁵⁶ สิวตรี สุขศรี ศิริพล, กุศลศิลป์ ปุณฺณิ และ อรพิน ยั่งยืนพัฒนา, รายงานสถานการณ์การควบคุมและปิดกั้นสื่อออนไลน์ด้วยการอ้างกฎหมายและแนวนโยบายแห่งรัฐไทย (โครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน, 2554). หน้า 6.

ยุคของการกำกับดูแล

1. การกำกับดูแลโดยตรงจากรัฐ

ในยุคแรกของการกำกับดูแลจะเป็นการกำกับดูแลโดยตรงจากรัฐ Ethan zuckerman⁵⁷ ระบุว่ารัฐมีหน้าที่กลั่นกรองเนื้อหาและออกคำสั่งไปยังผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (Internet Service Provider: ISP) ให้ทำการบล็อกเว็บที่ไม่เหมาะสมที่อยู่ภายใต้การดูแลของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตรายนั้นๆ

2. การกำกับดูแลผ่านที่อยู่ของเว็บไซต์

ในยุคต่อมาได้มีการพัฒนาระบบที่สามารถบล็อกที่อยู่ของเว็บไซต์จากเกตเวย์ (internet gateway) ได้ทันที โดยที่ภาครัฐไม่จำเป็นต้องออกคำสั่งไปยังผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตเหมือนเมื่อก่อน แต่ค่อนข้างไม่มีความยืดหยุ่นเพราะต้องพยายามทำให้คำสั่งสำคัญที่ใช้บล็อกนั้นทันสมัยอยู่ตลอดเวลา⁵⁸

3. การกำกับดูแลผ่านตัวกลาง

ในยุคปัจจุบันเป็นการกำกับดูแลที่ตัวกลาง (online service provider: OSP) เนื่องจากในขณะนี้ในยุคของเว็บ 2.0 ที่เปิดโอกาสให้ผู้ใช้สามารถสร้างเนื้อหาที่เว็บไซต์นั้นๆ ได้โดยตรง จึงจำเป็นที่จะต้องเน้นการกำกับดูแลที่ผู้ให้บริการแทน

3.1 การกำกับดูแลทางอ้อมผ่านตัวกลาง (indirect regulation via intermediaries)

การกำกับดูแลทางอ้อมผ่านตัวกลางคือการควบคุมสื่อออนไลน์ผ่านผู้ให้บริการ ซึ่งภาครัฐจะโอนหน้าที่การกำกับดูแลแก่ผู้ให้บริการในการทำหน้าที่กลั่นกรองเนื้อหาต่างๆ แทนผ่านกฎหมาย ซึ่งในประเทศไทยกฎหมายที่นำมาใช้ในการกำกับดูแลการใช้อินเทอร์เน็ตคือ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

3.2 การกำกับดูแลตามร่องรอยแห่งตัวตน (Traceability regulation)

Lawrence Lessig⁵⁹ ได้อธิบายความหมายของ การกำกับดูแลตามร่องรอยแห่งตัวตน (Traceability regulation) ไว้ว่าเป็น ข้อกำหนดทางกฎหมายของภาครัฐ

⁵⁷ Ethan Zuckerman, "Intermediary censorship," access controlled: the shaping of power, rights and rule in cyberspace, ronalddeibert, johnpalfrey, rafalrohozinski and jonathanzittrain, editors (London :The MIT Press ,2010).

⁵⁸ John palfrey, four phases of internet regulation (Massachusetts: Harvard Law School, 2010). p 10.

⁵⁹ Lawrence Lessig, code version 2.0(Massachusetts:Cambridge Center, 2006)

ที่บังคับผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตให้สร้างระบบที่สามารถตรวจสอบหลักฐานแสดงตัวตนของผู้ใช้บริการได้ในระดับหนึ่ง

3.3 การเซนเซอร์ตัวเองของตัวกลาง (Intermediary censorship)

Ethan zuckerman⁶⁰ ได้กล่าวถึงการเซนเซอร์ตัวเองของตัวกลาง (Intermediary censorship) ว่าเป็นการที่ผู้ให้บริการปกป้องตัวเองจากกฎหมาย ซึ่งในบางครั้งอาจเป็นการปิดเว็บไซต์ของตนเองชั่วคราวในสถานการณ์ที่สับสนหรือไม่มั่นใจ โดยอาจเป็นการไม่อนุญาตให้เข้าใช้บริการหรือสร้างระบบรักษาความปลอดภัยในการเข้าถึงให้มากขึ้นก็ได้ ซึ่ง Ethan ได้ยกตัวอย่างเกี่ยวกับการเซนเซอร์ตัวเองของบริษัทที่กล่าวว่ามี 2 ทางเลือกที่จะตัดสินใจ คือยกเลิกระบบแสดงความคิดเห็นในประเทศเกาหลีใต้ หรืออาจจะสร้างระบบระบุตัวตนสำหรับยูทูบในเกาหลีโดยเฉพาะ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁶⁰Ethan Zuckerman, "Intermediary censorship," access controlled: the shaping of power, rights and rule in cyberspace, ronalddeibert, johnpalfrey, rafalrohozinski and jonathanzitrain, editors (London :The MIT Press,2010), p71.

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความคิดเห็นของผู้ใช้เว็บบอร์ดของเว็บไซต์พันทิปดอทคอมที่มีต่อความน่าเชื่อถือของข้อมูลข่าวสารในเว็บบอร์ดของเว็บไซต์พันทิปดอทคอม : ศึกษากรณีห้องเฉลิมไทย

สุทธนา นรวิจิตรพงษ์ (2550)

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยที่มุ่งศึกษาความคิดเห็นของผู้ใช้งานเว็บบอร์ดในห้องเฉลิมไทยที่มีต่อความน่าเชื่อถือของข้อมูลข่าวสาร ซึ่งงานวิจัยชิ้นนี้ได้กล่าวว่า เว็บบอร์ด (Webboard) เป็นกิจกรรมหนึ่งบนอินเทอร์เน็ตที่ผลักดันผู้ใช้ให้เข้าสู่ระบบวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมใหม่ ซึ่งการสื่อสารและการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารภายใต้บริบทการสื่อสารเช่นนี้ ยังได้สร้างสายสัมพันธ์และมิตรภาพผ่านสื่อในกลุ่มผู้ใช้ จนกลายเป็นชุมชนที่มีลักษณะเฉพาะตนขึ้นมา และกลุ่มผู้ใช้หรือสมาชิกในชุมชนก็จะสร้างบรรทัดฐาน (Norms) และกฎเกณฑ์กติกา (Rules) ของตนขึ้นมาเพื่อใช้ควบคุมจัดการชุมชนเว็บบอร์ดหรือบริบททางสังคมที่เกิดจากการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์

คุณลักษณะประชาธิปไตยในการสื่อสารผ่านเว็บบอร์ด ปัทมาธิ์ ไร่รัมย์ (2547)

งานวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาวัตถุประสงค์ในการใช้เว็บบอร์ด การรับรู้ความหมายและประสิทธิภาพของเว็บบอร์ด รวมทั้งพฤติกรรมการใช้เว็บบอร์ดของผู้ใช้ โดยพิจารณาตามแนวทางการสื่อสารอย่างเป็นประชาธิปไตย และในการทดสอบสมมติฐาน 3 ประการ พบว่า ประการแรกวัตถุประสงค์การใช้เว็บบอร์ดมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ต่อเว็บบอร์ด โดยผู้ที่ใช้เว็บบอร์ดมีการรับรู้ต่อเว็บบอร์ดตามวัตถุประสงค์การใช้ของตน ประการที่สองวัตถุประสงค์การใช้เว็บบอร์ดมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสื่อสารอย่างเป็นประชาธิปไตย โดยผู้ที่มีวัตถุประสงค์การใช้เว็บบอร์ดเพื่อแสวงหาข้อมูลและเพื่อการสื่อสารมีพฤติกรรมการใช้เว็บบอร์ดในทางบวก ส่วนผู้ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการผ่อนคลายมีพฤติกรรมการใช้เว็บบอร์ดในทางลบ และประการสุดท้าย การรับรู้ต่อเว็บบอร์ดมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสื่อสารอย่างเป็นประชาธิปไตย โดยหากผู้ที่ใช้รับรู้ต่อเว็บบอร์ดในทางบวกจะมีพฤติกรรมการสื่อสารในทางบวก ส่วนผู้ที่ใช้รับรู้ต่อเว็บบอร์ดในทางลบจะมีพฤติกรรมการใช้เว็บบอร์ดในทางลบ

การวิเคราะห์วาทกรรมบนอินเทอร์เน็ต Bulletin Board ของเว็บไซต์พันทิปทิพย์เพ็ญพรรณ รวิโชติกุล (2544)

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงรูปแบบความหมายของวาทกรรมที่ปรากฏบน Bulletin Board ของเว็บไซต์พันทิปทิพย์รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างตัวบท บริบทการสื่อสารผ่านตัวกลางคอมพิวเตอร์และบริบททางสังคม ซึ่งผลการวิจัยพบว่าวาทกรรมที่เกิดขึ้นใน Bulletin Board ของเว็บไซต์พันทิปทิพย์ มีรูปแบบการใช้ภาษาอย่างไม่

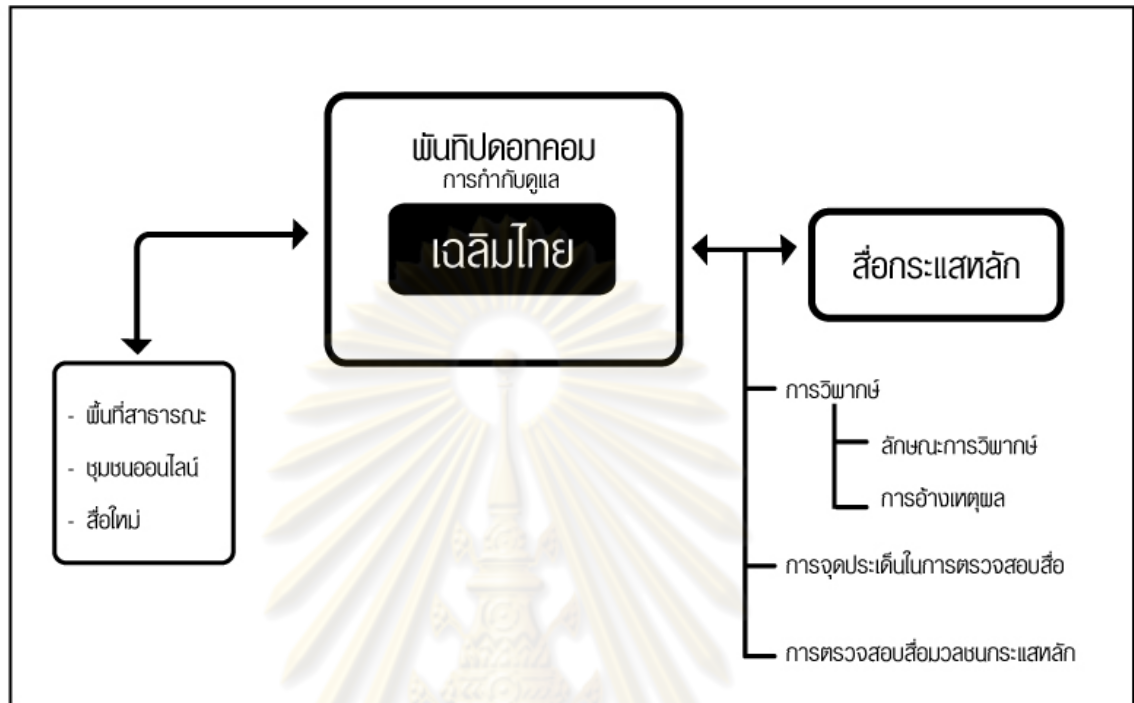
เป็นทางการ ในลักษณะการใช้ภาษาพูดมากกว่าภาษาเขียน มีข้อบกพร่องทางการใช้ภาษารวมทั้งมีการใช้ถ้อยคำรุนแรงหรือหยาบคายในกรณีเกิดความขัดแย้ง นอกจากนี้การแสดงความขัดแย้งนั้นจะมีรูปแบบไม่คงที่ วาทกรรมที่เกิดขึ้นมักแฝงด้วยอุดมการณ์ทางความคิดเชิงขัดแย้ง ซึ่งมีส่วนมากจะเป็นเรื่องของอุดมการณ์ทางการเมือง สังคม และศาสนา ที่แฝงไว้ด้วยความเชื่อทัศนคติ ค่านิยมและอุดมการณ์ทางความคิดไว้มากโดยบริบทของการสนทนาอัน ได้แก่ ลักษณะพิเศษของการสื่อสารผ่านตัวกลางคอมพิวเตอร์ สภาพสังคม และบริบทภายนอกซึ่งได้แก่ การนำเสนอข่าวของสื่อในขณะนั้นจะมีความสัมพันธ์โดยตรงในการสร้างตัวบทที่นำมาเป็นกระทุ้ในการสนทนาบน Bulletin Board ของเว็บไซต์พันทิพย์

มณฑลสาธารณะของการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์:กรณีศึกษา
www.pantip.com และ www.sanook.com ” รัตนาวลี เกียรตินิยมศักดิ์ (2542)

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงพรรณนาวิเคราะห์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษาถึงลักษณะ หน้าที่ และประโยชน์ที่เกิดขึ้นในมณฑลสาธารณะของการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์นั้นเป็นเวทีเสวนาทางวัฒนธรรม (Cultural Forum) ซึ่งมีประเด็นจำแนกตามลักษณะความสนใจของผู้ใช้งาน นอกจากนี้มณฑลสาธารณะยังมีลักษณะเป็นชุมชนเสมือน (Virtual Community) ที่เกิดขึ้นขนานไปกับโลกแห่งความเป็นจริง โดยผู้ใช้งานจะมีส่วนร่วมในลักษณะของการปฏิสัมพันธ์กับเครื่องคอมพิวเตอร์ (Machine Interactivity) ในหน้าที่ดังต่อไปนี้ การใช้ข้อมูลสาธารณะ การสอดส่องดูแลสภาพแวดล้อมการกระตุ้นเร้าและผลักดันเพื่อพัฒนาผลประโยชน์แห่งชาติ การสร้างสายสัมพันธ์ การให้ความบันเทิงและช่องทางการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์เพื่อประโยชน์และความพึงพอใจของตนเองดังนี้ เพื่อตอบสนองความต้องการส่วนตัวเป็นแหล่งข้อมูลเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากบุคคลอื่นเพื่อนำไปเป็นประโยชน์ต่อตัวเอง และใช้เพื่อเป็นตัวกลางในการสร้างสัมพันธ์ต่อบุคคลอื่นด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรอบแนวคิด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษา การวิพากษ์สื่อในชุมชนออนไลน์ของห้องเฉลิมไทย ฟันทิปดอทคอม โดยมุ่งศึกษาลักษณะบทบาทและผลของการวิพากษ์ การกำกับดูแลเนื้อหา ในห้องเฉลิมไทยเว็บไซต์ฟันทิปดอทคอม ตลอดจนความเชื่อมโยงในเชิงการตรวจสอบต่อสื่อ กระแสหลัก ซึ่งเป็นการวิจัยในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพควบคู่กันไป ดังนี้

- **การวิเคราะห์เนื้อหา** เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาที่ปรากฏในเว็บบอร์ดห้องเฉลิมไทย ในเว็บไซต์ฟันทิป เพื่อให้ทราบถึงลักษณะและบทบาทของการวิพากษ์ รวมไปถึงวิธีการ หรือมาตรการ ต่างๆ ที่ผู้ใช้งานในชุมชนออนไลน์ใช้เพื่อตรวจสอบสื่อมวลชน
- **การสัมภาษณ์เชิงลึก** ผู้ใช้งานเว็บบอร์ด เพื่อศึกษา วัตถุประสงค์ แหล่งที่มาของ ข้อมูล และการวิพากษ์ของผู้ใช้งานในชุมชนออนไลน์ ส่วนการสัมภาษณ์นักสื่อสารมวลชน เพื่อ ทราบถึงผลกระทบ และ ผลสะท้อนกลับของการตรวจสอบในลักษณะนี้กับสื่อกระแสหลัก
- **การสังเกตโดยไม่มีส่วนร่วม** เป็นการสังเกตเนื้อหาที่ปรากฏในห้องเฉลิมไทย เว็บไซต์ฟันทิป เพื่อให้ทราบถึงลักษณะของการวิพากษ์และการตรวจสอบสื่อมวลชน
- **การศึกษาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง** เป็นการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปรากฏการณ์ ทางเนื้อหาที่สำคัญที่เกิดขึ้นในห้องเฉลิมไทยเว็บไซต์ฟันทิป

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

สำหรับการวิเคราะห์เนื้อหา

ประชากรคือเนื้อหาในกระทู้ห้องเฉลิมไทยเว็บไซต์ฟันทิป โดยเป็นกระทู้ที่ได้รับการ เผยแพร่ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ.2553 จนถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2553 (เว็บไซต์ฟันทิปดอทคอม ถูกจัดสรรออกเป็นกลุ่มเพื่อแบ่งกลุ่มสมาชิกตามลักษณะความสนใจโดยแยกเป็นหมวดหมู่ ประเภท ของข้อมูลข่าวสารจำนวน 23 ห้อง และในแต่ละห้องยังถูกแบ่งออกเป็นหัวข้อย่อยๆ ตามความสนใจ ของผู้ใช้บริการ และห้องเฉลิมไทยเป็นห้องที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ ภาพยนตร์ วิทยุ-โทรทัศน์ สื่อต่างๆ

การเลือกกลุ่มตัวอย่างของการวิเคราะห์เนื้อหา

ในขั้นแรกใช้สูตรคำนวณค่า n จาก Taro Yamane ก่อน เมื่อได้จำนวนกระทู้แล้วจึง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยใช้วิธีสุ่มจากเลขกระทู้ ที่เลขท้าย ลงท้ายด้วยเลข 3 และ 8 ให้ครบตามจำนวน

สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก

ประชากรคือผู้ใช้งานเว็บไซต์จำนวน 10 คน เว็บไซต์เตอร์เว็บไซต์พันทิปดอทคอม จำนวน 1 คน และ นักวิชาชีพสื่อมวลชนจำนวน 8 คน

ตารางที่ 2 รายชื่อผู้ถูกสัมภาษณ์

ชื่อผู้ถูกสัมภาษณ์	หมายเหตุ
เจ้าของนามแฝง ปุริมาณ	ผู้ใช้งานเว็บไซต์
เจ้าของนามแฝง เจ้าดอกคำแก้ว	ผู้ใช้งานเว็บไซต์
เจ้าของนามแฝง โควี	ผู้ใช้งานเว็บไซต์
เจ้าของนามแฝง คุณแม่แมวดำ	ผู้ใช้งานเว็บไซต์
เจ้าของนามแฝง Abbess	ผู้ใช้งานเว็บไซต์
เจ้าของนามแฝง TripleF	ผู้ใช้งานเว็บไซต์
เจ้าของนามแฝง Zonic	ผู้ใช้งานเว็บไซต์
เจ้าของนามแฝง lovekawe	ผู้ใช้งานเว็บไซต์
เจ้าของนามแฝง จ้าจารย์	ผู้ใช้งานเว็บไซต์
เจ้าของนามแฝง สวน้อยวัยกระเตาะ	ผู้ใช้งานเว็บไซต์
ไศภณ นวรัตน์พงษ์	นักสื่อสารมวลชน (ผู้ประกาศข่าวจากสำนักข่าวไทยโมเดิร์นไนน์ทีวี)
พีรพล อนุตรโสทธิ	นักสื่อสารมวลชน (ผู้ประกาศข่าวจากสำนักข่าวไทยโมเดิร์นไนน์ทีวี)
วีณารัตน์ เลหาภคกุล	นักสื่อสารมวลชน (พิธีกรร่วมรายการซีพจรโลกกับคุณสุทธิชัย หยุ่น, บรรณาธิการและผู้ดำเนินรายการ Nation Channel)
ฐิตาภัสร์ ศิริธัญญะวงศ์	นักสื่อสารมวลชน (นักข่าวสังกัดกองทัพบกช่อง 7)
อดิศักดิ์ ลิ้มปรั่งพัฒนกิจ	นักสื่อสารมวลชน (กรรมการผู้อำนวยการ บริษัท เนชั่นบรอดแคสต์ติ้ง คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน))
ก่อเขต จันทระเลิศลักษณ์	นักสื่อสารมวลชน (ผู้ช่วยผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ทีวีไทย)

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ชื่อผู้ถูกสัมภาษณ์	หมายเหตุ
รัชนิวรรณ ดวงแก้ว	นักสื่อสารมวลชน (ผู้ประกาศข่าวช่อง NBT และ Spring news)
กิตติ เชี่ยววงศ์กุล	นักสื่อสารมวลชน (นักแสดง ผู้กำกับ และเขียนบทละครของเอ็กแซ็กท์)
วรพจน์ หิรัญประดิษฐ์กุล	เว็บมาสเตอร์เว็บพันทิปดอทคอม

การเลือกกลุ่มตัวอย่างของการสัมภาษณ์เชิงลึก

สื่อมวลชนจะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) แต่สำหรับผู้ใช้งานเว็บบอร์ด (ในที่นี้รวมทั้งผู้ตั้งกระทู้และผู้ตอบกระทู้) จะใช้วิธี snowball

วิธีการวิจัยตามคำถามวิจัย

1. วิเคราะห์เนื้อหาเพื่อศึกษาลักษณะของการแสดงความคิดเห็นในเว็บบอร์ดว่ามีลักษณะเป็นการวิพากษ์หรือไม่ อย่างไร
2. สังเกตการณ์อย่างไม่มีส่วนร่วม เพื่อศึกษาลักษณะของการวิพากษ์สื่อในห้องเฉลิมไทยเพิ่มเติม
3. สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ใช้งานเว็บบอร์ดและนักวิชาชีพสื่อมวลชนเพื่อศึกษาการวิพากษ์ของชุมชนออนไลน์ห้องเฉลิมไทยเว็บไซต์พันทิปดอทคอม ที่ส่งผลกระทบต่อสื่อกระแสหลัก รวมไปถึงบทบาทการตรวจสอบสื่อกระแสหลัก
4. วิจัยจากเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อศึกษาบทบาทการตรวจสอบสื่อกระแสหลักของห้องเฉลิมไทยเพิ่มเติม
5. สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ใช้งานเว็บบอร์ดและนักวิชาชีพสื่อมวลชนเพื่อศึกษาข้อได้เปรียบและอุปสรรคของชุมชนออนไลน์ห้องเฉลิมไทยเว็บไซต์พันทิปดอทคอมในการวิพากษ์วิจารณ์และตรวจสอบสื่อมวลชนกระแสหลักคืออะไรบ้าง

ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

เป็นการศึกษาในภาพตัดขวาง (Cross-sectional) โดยเก็บข้อมูลเป็นระยะเวลา 2 เดือน คือตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ ปี 2553

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

- ตารางลงรหัส (Coding Sheet) (ดูภาคผนวก)
- ข้อคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก

ตัวอย่างคำถามและแนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์แบ่งตามคำถามวิจัย

1. ชุมชนออนไลน์ห้องเฉลิมไทยเว็บไซต์พันทิปดอทคอมมีลักษณะของการวิพากษ์หรือไม่
 - วิธีการได้มาซึ่งข้อมูลในการตอบกระทู้ แหล่งที่มาของข้อมูล
 - ข้อมูลพื้นฐานของผู้ใช้งาน (ในที่นี้คือผู้ใช้เว็บบอร์ดที่เคยโพสต์ในกระดานแสดงความคิดเห็น)
 - ลักษณะการตอบหรือโพสต์ข้อความ (เช่น การตอบที่เห็นด้วยกับไม่เห็นด้วยผู้ใช้มีแนวโน้มจะตอบแบบไหนมากกว่ากัน)
 - เวลาที่มีการตั้งกระทู้คุณรู้สึกอย่างไรเมื่อมีผู้ไม่เห็นด้วยกับคุณหรือให้ข้อมูลด้านล่างข้อมูลที่คุณได้เสนอไปหรือโพสต์ลงในเว็บบอร์ด
 - ข้อแตกต่างระหว่างเว็บไซต์พันทิปกับเว็บไซต์อื่นๆ
2. การวิพากษ์จากชุมชนออนไลน์ห้องเฉลิมไทยเว็บไซต์พันทิปดอทคอม ต่อสื่อกระแสหลัก มีบทบาทการตรวจสอบสื่ออย่างไร
 - 2.1 ส่วนของ ผู้ใช้เว็บบอร์ด
 - มีการถกเถียงหรือแสดงความคิดเห็นในเรื่องใดบ้างที่นำไปสู่การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของการนำเสนอโดยสื่อมวลชน
 - ตัวกีดขวางการตรวจสอบสื่อในมุมมองของผู้ใช้
 - เหตุใดจึงเลือกที่จะแสดงความคิดเห็นหรือตรวจสอบสื่อในเว็บไซต์แห่งนี้
 - ปัญหาที่พบในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเว็บบอร์ด
 - 2.2 ส่วนของนักสื่อสารมวลชน
 - เคยเข้าไปอ่านกระทู้ในเว็บบอร์ดเฉลิมไทยบ้างหรือไม่ แล้วรู้สึกอย่างไรบ้าง
 - คนในแวดวงสื่อสารมวลชนหรือในที่ทำงานสนใจการแสดงความคิดเห็นในเว็บบอร์ดเฉลิมไทยหรือไม่ อย่างไร
 - ผู้บริหารระดับสูงสนใจประเด็นที่เกิดจากการแสดงความคิดเห็นของผู้เล่นในเว็บบอร์ดหรือไม่ และถ้าสนใจพบว่ามีปฏิกิริยาตอบกลับเช่นไร
 - ถ้ามีคนในเว็บบอร์ดโพสต์กระทู้ต่อว่าการทำงานของคุณ คุณจะทำอย่างไร มีการโต้กลับหรือไม่ อย่างไร

- คุณคิดว่าการแสดงความคิดเห็นในเว็บบอร์ดเป็นการตรวจสอบการทำงานของคุณหรือไม่ คุณจะตั้งหวังตัวมากขึ้น ตรวจสอบข้อมูลก่อนนำเสนอมากกว่าเดิมหรือไม่
 - ปัญหาที่พบในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเว็บบอร์ด
3. ข้อได้เปรียบและอุปสรรคของชุมชนออนไลน์ห้องเฉลิมไทยเว็บไซต์พันทิปดอทคอมในการวิพากษ์วิจารณ์และตรวจสอบสื่อสารมวลชนกระแสหลักคืออะไรบ้าง
- สิ่งที่เว็บบอร์ดเอื้ออำนวยต่อการแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นคืออะไร
 - การตรวจสอบด้วยวิธีการวิพากษ์ในลักษณะนี้ประสบความสำเร็จแค่ไหน
 - ส่วนที่แตกต่างในการตรวจสอบสื่อจากชุมชนออนไลน์กับสื่ออื่นๆ ด้วยวิธีวิพากษ์หรือแสดงความคิดเห็นนั้นเป็นอย่างไร
 - สื่อใหม่ทำให้ประชาชนธรรมดาๆ ก้าวเข้ามาเป็นผู้ตรวจสอบการทำงานของสื่อมวลชนง่ายมากขึ้นหรือไม่

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การสำรวจข้อมูล โดยใช้ตารางลงรหัส การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกได้ดังนี้
 - สถิติเชิงพรรณนา ใช้สถิติร้อยละและค่าเฉลี่ยเพื่ออธิบายข้อมูล
 - วิเคราะห์เนื้อหาในลักษณะคุณภาพ อาทิเช่น ตัวกีดขวาง (barriers) มีการหลอกลวง (fallacious) หรือไม่
2. การสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์จะเป็นไปตามวัตถุประสงค์การวิจัย ได้แก่
 - ลักษณะของการวิพากษ์ของชุมชนออนไลน์
 - การวิพากษ์จากชุมชนออนไลน์ที่สะท้อนถึงลักษณะใหม่ของการตรวจสอบสื่อมวลชนกระแสหลัก
 - ข้อได้เปรียบและอุปสรรคของการวิพากษ์สื่อในชุมชนออนไลน์
3. การสังเกตโดยไม่มีส่วนร่วม
4. การวิจัยจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

การนำเสนอข้อมูล

หลังจากที่ได้ วิเคราะห์ข้อมูลจากการวิเคราะห์เนื้อหาโดยใช้ตารางลงรหัสแล้ว ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาข้อมูลในรูปแบบของบทความ ตาราง และกราฟ ส่วนการสัมภาษณ์เชิงลึกทั้งผู้ใช้เว็บบอร์ดและนักสื่อสารมวลชน การสังเกตการณ์อย่างไม่มีส่วนร่วม และการวิจัยจากเอกสารที่เกี่ยวข้องนำเสนอข้อมูลในรูปแบบบทความและตาราง

บทที่ 4

รูปแบบการแสดงความคิดเห็นในห้องเฉลิมไทย เว็บไซต์พันทิปดอทคอม

พันทิปดอทคอม (Pantip.com หรือนิยมเรียกว่า พันทิป) เป็นเว็บไซต์ไทยที่ให้บริการเว็บบอร์ด ที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับแห่งหนึ่ง มีห้องสนทนาครอบคลุมแทบทุกหัวข้อที่ตั้งแต่เรื่องคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี อิเล็กทรอนิกส์ วิทยาศาสตร์ การเมือง ความรู้ กีฬา บันเทิง

ตามข้อมูลของวิกิพีเดีย พันทิปถือเป็นเว็บไซต์รุ่นแรกๆ ของประเทศไทยที่ประสบความสำเร็จ และยังคงดำเนินการมาจนทุกวันนี้ ปัจจุบันพันทิปเป็นพันธมิตรกับเนชั่นกรุ๊ป โดยหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจจ้างชาวประจำชั่วโมงให้พันทิป และเนชั่นมัลติมีเดียบริหารโฆษณาให้ ซึ่งในปี 2550 เว็บพันทิปเป็น 1 ใน 10 เว็บไซต์ที่คนนิยมมากที่สุดในประเทศไทย รองลงมาจากสนุก.คอม และได้รับการจัดอันดับยอดเยี่ยมของประเทศไทย โดย ทรูฮิต โดยส่วนเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์อยู่อันดับ 1 ใน 50 และนอกจากนี้ยังมีให้บริการบล็อก ในเว็บไซต์บล็อกแก๊งค์ ซึ่งเชื่อมโยงกับเว็บพันทิปโดยตรง

พันทิปดอทคอม ก่อตั้งโดยนายวันฉัตร ผดุงรัตน์ โดยแรกเริ่มเพื่อจุดประสงค์ในการทำหนังสือแม็กกาซีนคอมพิวเตอร์ออนไลน์โดยนำชื่อมาจากห้างพันธุ์ทิพย์ซึ่ง เป็นแหล่งรวมการค้าคอมพิวเตอร์ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย เพื่อให้ผู้ชมเข้าใจผิดว่าเป็นเว็บไซต์ของทางห้าง แต่ผลตอบรับจากผู้เยี่ยมชมกลับชื่นชอบที่จะใช้กระดานข่าวสาธารณะในการออก ความคิดเห็นในด้านต่างๆมากกว่ารูปแบบแม็กกาซีน จึงทำให้พันทิปดอทคอมเปลี่ยนเป้าหมายทางธุรกิจเป็นการดำเนินงานทางด้าน กระดานข่าว และเลี่ยงการสะกดเป็น พันทิป โดยหารายได้จากการโฆษณาเป็นหลัก และขยายรูปแบบการทำงานเป็นกระดานข่าวเป็นหมวดต่างๆ สำหรับชื่อพันทิปนั้นไม่มีความหมายในภาษาไทยแต่อย่างใด แต่ทางเว็บบอกว่าเป็นแค่การใช้คำพ้องเสียงกับชื่อห้างดังกล่าว รวมถึงแปลเป็นภาษาอังกฤษว่า 1,000tips ได้ ขณะเดียวกันมีข่าวว่าเว็บ Pantip.com โดนห้างพันธุ์ทิพย์พลาซ่าฟ้องร้องให้เปลี่ยนชื่อ อย่างไรก็ตาม ทางห้างพันธุ์ทิพย์ยังไม่ได้ดำเนินการฟ้องร้องจนกระทั่งเรื่องหมดอายุความไป¹

เว็บไซต์พันทิปดอทคอมห้องเฉลิมไทยเป็นกระดานแสดงความคิดเห็นที่ใช้ระบบสมัครสมาชิกแบบมีการยืนยันการมีตัวตน โดยพยายามทำให้การไม่มีตัวตนในพื้นที่ออนไลน์ ซึ่งเป็น

¹ วิกิพีเดีย, พันทิปดอทคอม [ออนไลน์], 24 มกราคม 2554. แหล่งที่มา <http://th.wikipedia.org/wiki/พันทิปดอทคอม>

อุปสรรคต่อความน่าเชื่อถือของข้อมูล กลายเป็นมีตัวตนมากขึ้นเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและทำให้ผู้ดูแลเว็บไซต์สามารถจัดการกับสมาชิกที่เข้าใช้งานได้

ระบบสมาชิกของเว็บพันทิปจะแตกต่างจากเว็บอื่นโดยต้องมีการยืนยันหมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน การใช้งานเว็บบอร์ดของพันทิปนั้น เปิดให้ใช้บริการสำหรับผู้ใช้งานทุกคนในการอ่าน แต่ในขณะที่ผู้ใช้ที่ต้องการส่งคำถามหรือตอบคำถามเข้าสู่ระบบ จำเป็นต้องเป็นสมาชิกของทางเว็บไซต์ โดยการสมัครสมาชิกจะต้องผ่านการยืนยันกับทางระบบโดยใช้หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชนส่งให้ทางเว็บไซต์ หรืออาจจะใช้งานในระบบ Mobile Register ที่ใช้เบอร์โทรศัพท์เป็นสิ่งระบุการมีตัวตนของผู้สมัคร

การสมัครสมาชิก

การสมัครสมาชิกของเว็บไซต์พันทิปดอทคอมสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กรณี คือ กรณีที่เป็นคนไทยกับกรณีที่เป็นคนต่างชาติ

วิธีการสมัครสมาชิกสำหรับบุคคลที่เป็นคนไทยสามารถสมัครสมาชิกได้โดย

วิธีที่ 1 ระบุข้อมูลเลขประชาชน พร้อมแนบรูปหลักฐานยืนยันตน (บัตรประชาชน/บัตรข้าราชการ)

ขั้นตอนที่ 1 ลงทะเบียนสมัครสมาชิกที่เว็บไซต์ Pantip.com

- ผู้ต้องการสมัครสมาชิกต้องอ่านข้อตกลงและยืนยันยอมรับ เงื่อนไขต่างๆ ของการสมัครสมาชิก

- ผู้ต้องการสมัครสมาชิก ตรวจสอบและเลือกชื่อนามแฝงที่ต้องการ โดยสามารถสำรองชื่อเพื่อไม่ให้เสียเวลาแก้ไข ได้รวมสูงสุด 3 ชื่อ

- ผู้ต้องการสมัครสมาชิกระบุข้อมูลเลขประชาชน พร้อมแนบรูปหลักฐานยืนยันตน (ไฟล์ภาพ jpg, gif, png ขนาดไม่เกิน 150kb) ซึ่งหลักฐานที่รับพิจารณา จะต้องมียอดหมายเลขประชาชน เช่น บัตรประชาชน/บัตรข้าราชการ ต้องสามารถเห็นรายละเอียดชัดเจน และเหมือนจริง ไม่ใช่สำเนา โดยถ่ายรูบบัตร หรือ scan สืบจากหลักฐานจริงเท่านั้น (สามารถระบุประทับในหลักฐานว่า ใช้เฉพาะการสมัครสมาชิก Pantip.com)

ขั้นตอนที่ 2 เว็บไซต์ Pantip.com ตรวจสอบข้อมูล การสมัครสมาชิก และแจ้งผลกลับให้ทราบทาง e-mail ที่ลงทะเบียนไว้ ภายใน 3 วันทำการ ซึ่งพบว่าหากข้อมูลการสมัครไม่เรียบร้อย ผู้สมัครจำเป็นต้อง แก้ไขข้อมูลใหม่ จนกว่าจะสมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 3 ผู้สมัครจะต้องตรวจสอบ e-mail เพื่อยืนยันชื่อสมาชิก และกำหนดรหัสผ่านสมาชิก เพื่อเป็นสมาชิกเว็บไซต์ Pantip.com

วิธีที่ 2 Mobile Register ใช้มือถือ Activate เป็นสมาชิก (ไม่ต้องระบุข้อมูลหมายเลขประชาชน)

สำหรับสมาชิก Mobile Register นั้นสามารถใช้สิทธิ์ต่างๆ เหมือนสมาชิก ยกเว้นไม่สามารถโพสกระทู้ในบางห้อง ได้แก่ ราชดำเนิน, สินธร, ศาสนา, ใต้เครื่องแป้ง, ศุภษลาศัย และอาจถูกจำกัดสิทธิ์ในห้องอื่นๆ เพิ่มในอนาคต, ไม่สามารถมีส่วนร่วมในการใช้งาน ระบบคะแนนสมาชิก, โหวตกระทู้แนะนำ, โหวตลบกระทู้ (ไฟเขียว-ไฟแดง), โหวต Blog, โหวตผู้ใช้งานออกจากห้อง Chat หรืออาจจะถูกจำกัดสิทธิพิเศษบางอย่าง ที่จะมีในอนาคต แต่สมาชิก แบบ Mobile Register สามารถ upgrade สถานะสมาชิก โดยยืนยันหลักฐานยืนยันตัวเพิ่มเติม เพื่อใช้สิทธิ์เหมือนสมาชิกปกติได้ และไม่จำเป็นต้อง Activate มือถือไปตลอด

ขั้นตอนที่ 1 ลงทะเบียนสมัครสมาชิกที่เว็บไซต์ Pantip.com

- อ่านข้อตกลงและยืนยันยอมรับ เงื่อนไขต่างๆ ของการสมัครสมาชิก
- ตรวจสอบและเลือกชื่อนามแฝงที่ต้องการ โดยสามารถสำรองชื่อเพื่อไม่ให้เสียเวลาแก้ไข ได้รวมสูงสุด 3 ชื่อ
- ระบุอีเมลที่สามารถติดต่อได้
- ตรวจสอบข้อมูลที่ลงทะเบียนไว้ให้ถูกต้อง ก่อนยืนยัน ส่งข้อมูลเข้าสู่ระบบ

ขั้นตอนที่ 2 เว็บไซต์ Pantip.com ตรวจสอบชื่อนามแฝงที่เลือกไว้ แล้วแจ้งผลกลับให้ทราบทาง e-mail ที่ลงทะเบียนไว้ ภายใน 3 วันทำการหากข้อมูลการสมัครไม่เรียบร้อย ผู้สมัครจำเป็นต้อง แก้ไขข้อมูลใหม่ จนกว่าจะสมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 3 ผู้สมัครจะต้องตรวจสอบ e-mail เพื่อยืนยันชื่อสมาชิก และกำหนดรหัสผ่านสมาชิก เพื่อเป็นสมาชิกเว็บไซต์ Pantip.com

ขั้นตอนที่ 4 ผู้สมัครจะต้อง Activate SMS ทางมือถือ จึงจะสามารถใช้งานสมาชิกได้ ซึ่งไม่สามารถใช้เบอร์โทรศัพท์ซ้ำกับเบอร์ที่เคยสมัครแบบ Mobile Register แล้วได้ (รวมทั้งที่ยกเลิกแล้ว) โดยคิดค่าบริการ sms ข้อความละ 10 บาท ทางเว็บพื้นที่ระบุว่าเป็นค่าดำเนินการของระบบมือถือ ไม่ใช่ค่าสมัครสมาชิก สามารถส่ง sms ได้ทั้งระบบ AIS, DTAC, True Move, Hutch (เพิ่ม ระบบ Hutch เมื่อ 28 เม.ย. 51) ในตอนนี้ผู้ที่สมัครสมาชิกวิธีนี้ จะใช้งานสมาชิกได้ถึงแต่วันที่ 31 มีนาคม 54 แล้วจะหมดอายุ ต้องต่ออายุสมาชิกแล้วจะใช้งานได้ต่อคราวละ 1 เดือน หรือ ต้อง Upgrade สมาชิกโดยยืนยันบัตรประชาชน เพื่อใช้งานสมาชิกได้แบบไม่หมดอายุ

เรียน สมาชิกแบบ Mobile Register ทุกท่าน

ตามที่ทางเว็บได้เคยแจ้งไว้ในรายละเอียดการสมัครสมาชิก แบบ Mobile Register ว่าในอนาคตสมาชิกแบบ Mobile Register จะต้องทำการ Activate เบอร์มือถือเดิม หรือเบอร์ใหม่ที่สามารถติดต่อได้เป็นระยะ จึงจะสามารถใช้งานได้

ซึ่งตอนนี้ ทางพันทิปได้เตรียมระบบสำหรับให้สมาชิกแบบ Mobile Register ต่ออายุไว้พร้อมแล้ว แต่จะยังไม่เริ่มใช้งานทันที ขอแจ้งให้ทราบล่วงหน้าอีกครั้งว่า ต่อไปสมาชิกแบบ Mobile Register จะมีอายุการใช้งานได้เพียงคราวละ 30 วัน แล้วจะหมดอายุ จะใช้งานได้เมื่อทำการต่ออายุ โดยการยืนยัน sms จากเบอร์ที่ใช้งานปัจจุบัน แล้วจะใช้งานสมาชิกได้ต่อคราวละ 30 วัน หรือเลือก upgrade ข้อมูลเป็นสมาชิกที่ยืนยันด้วยบัตรประชาชนแทน ซึ่งจะสามารถใช้งานได้แบบไม่หมดอายุ

การหมดอายุของ สมาชิกแบบ Mobile Register จะเริ่มมีผลดังนี้ สำหรับสมาชิก แบบ Mobile Register ทุกท่าน ที่เริ่มใช้งานก่อนวันที่ 1 มี.ค. 54 จะเริ่มหมดอายุในวันที่ 31 มี.ค. 54 และสำหรับสมาชิกแบบ Mobile Register ที่เริ่มใช้งานหลังวันที่ 1 มี.ค. 54 เป็นต้นไป จะมีอายุใช้งานได้เพียง 30 วัน นับจากวันที่เริ่มใช้งาน ซึ่งเมื่อทางเว็บเริ่มระบบจริง สมาชิกจะสามารถดูวันหมดอายุได้ที่หน้าเว็บ

จึงขอแจ้งข่าวมาให้ทราบล่วงหน้า และทางเว็บจะแจ้งรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับการต่ออายุ ให้ทราบเพิ่มเติมเป็นระยะอีกครั้ง

ภาพที่ 2 คำชี้แจงจากผู้ดูแลเว็บไซต์พันทิปดอทคอม

ขั้นตอนการสมัครสมาชิกสำหรับบุคคลที่เป็นชาวต่างชาติ

บุคคลที่เป็นชาวต่างชาติสามารถสมัครสมาชิกได้โดย

ขั้นตอนที่ 1 ลงทะเบียนสมัครสมาชิกที่เว็บไซต์ Pantip.com

- อ่านข้อตกลงและยืนยันยอมรับ เงื่อนไขต่างๆ ของการสมัครสมาชิก
- ตรวจสอบและเลือกชื่อนามแฝงที่ต้องการ โดยสามารถสำรองชื่อได้ รวมสูงสุด 3 ชื่อ
- กรอกข้อมูลส่วนตัวและข้อมูลสำหรับติดต่อ
- ตรวจสอบข้อมูลที่ลงทะเบียนไว้ให้ถูกต้อง ก่อนยืนยัน ส่งข้อมูลเข้าสู่ระบบ

ขั้นตอนที่ 2 ส่งหลักฐานที่ระบุสัญชาติ เช่น สำเนา Passport (page ที่ระบุสัญชาติ) มายืนยันข้อมูลการสมัครสมาชิก

ขั้นตอนที่ 3 เว็บไซต์ Pantip.com ตรวจสอบข้อมูลการสมัครสมาชิก และแจ้งผลกลับให้ทราบทาง e-mail ที่ลงทะเบียนไว้ ซึ่งหากข้อมูลการสมัครไม่ตรงกับหลักฐานที่ส่งมายืนยัน ผู้สมัครจำเป็นต้อง แก้ไขข้อมูลใหม่ จนกว่าจะสมบูรณ์ และเมื่อแก้ไขเสร็จเรียบร้อยแล้ว จะต้อง mail มาแจ้งให้ทาง Pantip.com ทราบ เพื่อตรวจสอบข้อมูลใหม่อีกครั้ง

ขั้นตอนที่ 4 ผู้สมัครจะต้องตรวจสอบ e-mail ที่ลงทะเบียนไว้ เพื่อยืนยันชื่อสมาชิก และกำหนดรหัสผ่านสมาชิก เพื่อเป็นสมาชิกเว็บไซต์ Pantip.com

นอกจากนี้ยังมีการใช้งานในระบบบัตรผ่านที่ผู้ใช้งานไม่จำเป็นต้องสมัครสมาชิกแบบที่ต้องยืนยันเลขประจำตัวประชาชนหรือหมายเลขโทรศัพท์ แต่สามารถเข้าใช้งานได้ในบางกิจกรรมตามที่ทางเว็บไซต์กำหนด

การใช้งานระบบบัตรผ่าน

ระบบบัตรผ่าน เป็นระบบที่ทีมงานพันทิปจัดทำขึ้น เพื่อให้ผู้ใช้ทั่วไปที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสามารถร่วมแสดงความคิดเห็นในหน้ากระทู้ได้ โดยการใช้อีเมลเป็นตัวขอรับบัตรผ่าน ทั้งนี้ จะต้องไม่ซ้ำกับ Email ของสมาชิกที่สมัครอยู่ก่อนหน้านี้แล้ว ซึ่งผู้ใช้บัตรผ่าน สามารถเลิกใช้ชั่วคราว หรือเป็นการถาวรได้ โดยการเข้ามาในหน้าหลักของระบบบัตรผ่าน

ข้อตกลงในการใช้งานระบบบัตรผ่าน

1. ผู้ใช้บัตรผ่าน จะสามารถใช้นามแฝงใดก็ได้ที่เหมาะสม ไม่หยาบคาย หรือส่อไปในทางลามกอนาจาร ในการแสดงความคิดเห็นในกระทู้ โดย Email ที่เป็นบัตรผ่าน จะไม่แสดงออกมาในหน้ากระทู้
2. ผู้ใช้บัตรผ่าน จะสามารถใช้บริการต่างๆ ได้อย่างจำกัด หากต้องการใช้บริการต่างๆ เช่นเดียวกับก็สมาชิก ก็สามารถ สมัครสมาชิก ได้
3. บัตรผ่านจะสามารถใช้ได้ในเวลาจำกัด ผู้ใช้บัตรผ่านจำเป็นต้องต่ออายุบัตร ก่อนบัตรผ่านจะหมดอายุ หากพ้นกำหนดต่ออายุ ก็จะต้องเริ่มต้นขั้นตอนการขอรับบัตรผ่านใหม่อีกครั้งด้วย Email เดิมก็ได้
4. ผู้ขอบัตรผ่าน สามารถต่ออายุบัตรผ่านเมื่อใดก็ได้ แต่จะไม่สามารถสะสมจำนวนวันได้เกินจำนวนวันที่ Pantip.com กำหนด
5. ผู้ใช้บัตรผ่าน ยินดีร่วมกิจกรรมแสดงความคิดเห็นในกระทู้ ตามข้อตกลงใน กติกามารยาท ทุกประการ
6. หากพบว่าฝ่าฝืน หรือทำผิดกติกามารยาท ทีมงาน Pantip.com ขอสงวนสิทธิ์ในการพิจารณาเพิกถอนการใช้งานบัตรผ่านได้ โดยอาจเป็นการพักบัตรผ่านชั่วคราว หรือเป็นการถาวร แล้วแต่กรณี
7. หากพบว่าการใช้งานบัตรผ่านมีปัญหา ติดต่อสอบถามได้ที่ แนะนำบริการ หรือ Email
8. PANTIP.COM ขอสงวนสิทธิ์เปลี่ยนแปลงเงื่อนไขในการให้บริการระบบบัตรผ่าน โดยไม่แจ้งให้ทราบล่วงหน้าโดยตรง

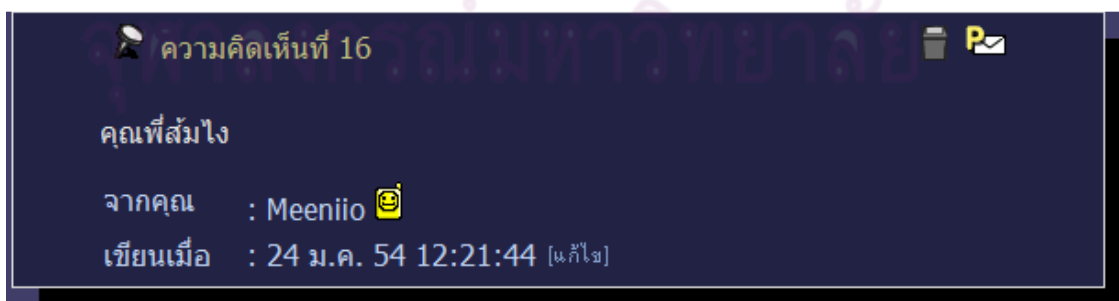
ขั้นตอนการขอใช้งานบัตรผ่าน

1. ผู้ต้องการขอบัตรผ่าน ต้องป้อน Email ลงใน หาก Email ดังกล่าวไม่ติดปัญหา ประการใดจะได้รับข้อความแจ้งว่า “ระบบได้จ่ายบัตรผ่านให้คุณเรียบร้อยแล้ว”
2. จากนั้นให้ตรวจสอบตู้จดหมาย (Inbox) ของคุณ และเปิดดู Email ที่ได้รับจาก Pantip.com
3. ทำการโหลด URL ที่แนบไปใน Email เพื่อยืนยันการใช้งาน และตั้งรหัสผ่านเพื่อใช้งาน
4. การโหลด URL ดังกล่าวในครั้งแรก จะต้องดำเนินการภายในเวลาไม่เกินเวลา 23.59 น. ของวันที่นับจากหลังจากได้รับ Email มิฉะนั้นบัตรผ่านดังกล่าวจะหมดอายุในทันที และ URL ใน Email นั้นก็จะไม่สามารถใช้งานได้อีกทันทีเช่นกัน
5. สามารถเริ่มต้นการใช้งานระบบบัตรผ่านได้ที่
6. หากต้องการเลิกใช้เครื่องคอมพิวเตอร์เครื่องที่กำลังใช้งานอยู่ ควร Sign out ทุกครั้ง
7. หากต้องการยกเลิกใช้งานบัตรผ่านเดิมเป็นการถาวร คลิกที่นี่
8. หลังจาก Sign out ไปแล้ว หรือกรณีที่ Browser ปิดไป แต่ต้องการร่วมแสดงความคิดเห็นในหน้ากระทู้ก็ ต้อง Sign in ใหม่ทุกครั้ง

สัญลักษณ์ต่างๆของสมาชิกในห้องเฉลิมไทย

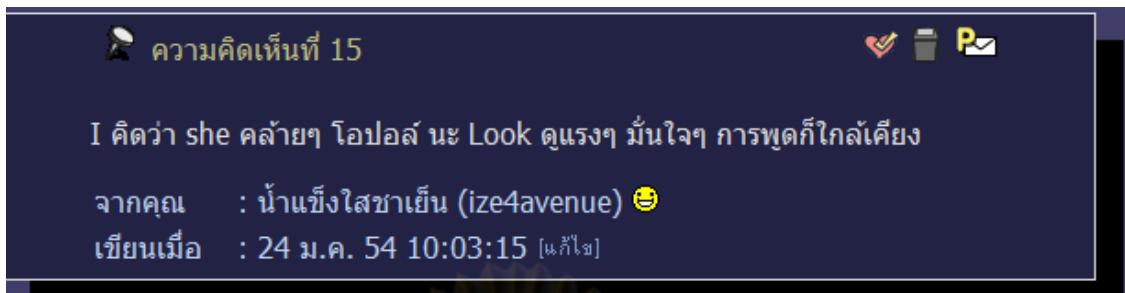
เนื่องจากการสมัครสมาชิกในห้องเฉลิมไทยจะมี 3 ระดับด้วยกัน คือ สมาชิกแบบ Mobile Register, สมาชิกแบบยืนยันตัวตนด้วยเลขประจำตัวประชาชน และบัตรผ่าน ทางเว็บไซต์ จึงได้แยกความแตกต่างของสมาชิก ดังนี้

1. สมาชิกที่สมัครแบบ Mobile Register จะมีสัญลักษณ์คล้ายๆกับอมยิ้มแต่อยู่ในมือถือสีเหลือง “☺”

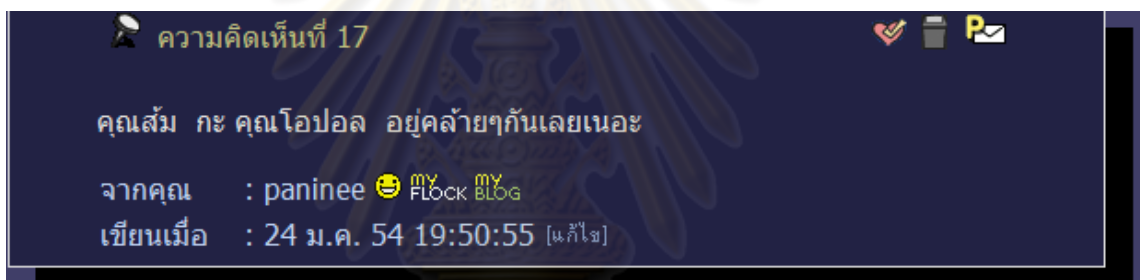
ภาพที่ 3 สัญลักษณ์ของสมาชิกที่สมัครแบบ Mobile Register

2. สมาชิกที่สมัครโดยใช้เลขบัตรประจำตัวประชาชนจะมีสัญลักษณ์เป็นอเมียมส์ สีเหลือง "😊"

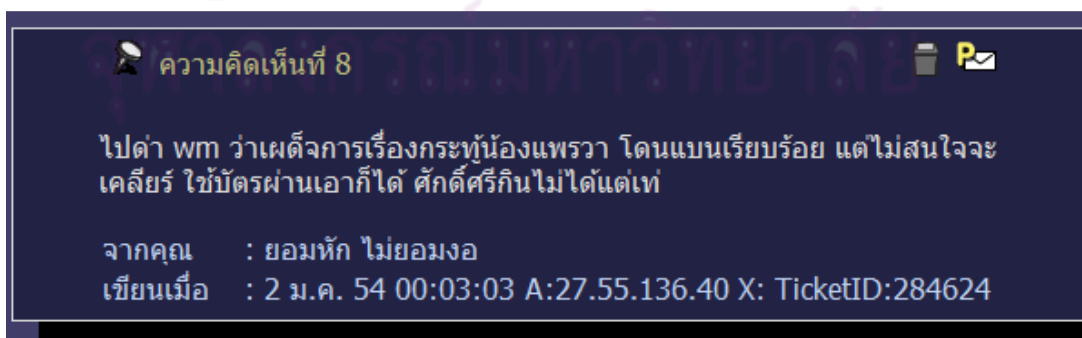
ภาพที่ 4 สัญลักษณ์ของสมาชิกที่สมัครแบบใช้เลขบัตรประจำตัวประชาชน

3. สมาชิกที่สมัครโดยใช้เลขบัตรประจำตัวประชาชน หากสมัครการใช้งาน My Friend Flock และ Bloggang ทางเว็บจะปรากฏสัญลักษณ์ข้างอเมียมส์ให้อีกด้วย

ภาพที่ 5 สัญลักษณ์ของสมาชิกที่สมัครแบบใช้เลขบัตรประจำตัวประชาชน และใช้บริการ My Friend Flock และ Bloggang

4. สมาชิกในระบบบัตรผ่านที่ใช้สิทธิในการโพสต์ตอบกระทู้ได้เท่านั้น และจำกัดห้องที่เล่น

ภาพที่ 6 สัญลักษณ์ของสมาชิกที่สมัครแบบใช้ระบบบัตรผ่าน

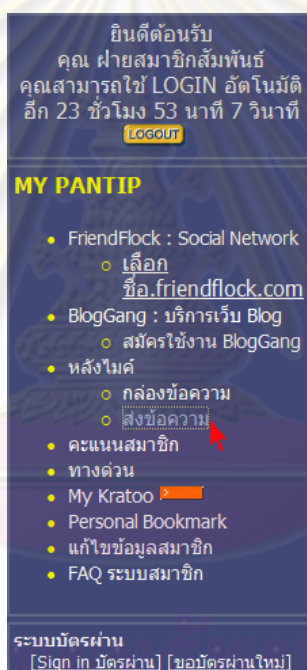
นอกจากนั้นยังพบว่าการใช้งานในระบบสมาชิกที่อ้อมยืม (สมาชิกที่ยืนยันผ่านหมายเลขบัตรประจำตัวประชาชนและหมายเลขโทรศัพท์) ยังมีสิทธิพิเศษที่จะสามารถใช้งานในระบบหลังไมค์ได้

ระบบหลังไมค์

ระบบหลังไมค์เป็นเหมือนการคุยแบบส่วนตัวระหว่างสมาชิก ที่ไม่ต้องการเปิดเผยให้สาธารณชนรับรู้

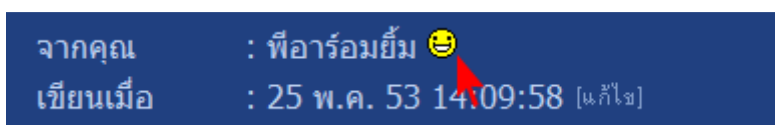
วิธีการใช้งานหลังไมค์

สมาชิกสามารถใช้งานหลังไมค์ได้ทันที เมื่อเป็นสมาชิกเว็บไซต์พันทิป โดยการคลิก "ส่งข้อความ" หรือ "กล่องข้อความ" เพื่อ ส่ง - รับ ข้อความ

ภาพที่ 7 หน้าเว็บที่ไว้ใช้ระบบหลังไมค์

หรือคลิกรูปอ้อมยืม 😊 ที่อยู่หลังนามแฝงของสมาชิก ที่คุณต้องการส่งข้อความถึงจากในกระทู้

ภาพที่ 8 สัญลักษณ์ที่ไว้ใช้ระบบหลังไมค์

กฎ กติกา มารยาท

กฎ กติกา มารยาทของเว็บไซต์พันทิปดอทคอมได้ถูกระบุไว้ เนื่องจาก Website แห่งนี้มีกิจกรรมให้ผู้เข้าเยี่ยมชมได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นในกระทู้ต่างๆ การแสดงความคิดเห็นดังกล่าวเป็นการเสนอต่อกลุ่มคนซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นสาธารณชน และผู้บริหาร PANTIP.COM มีนโยบายที่จะเปิดกว้างต่อการนำเสนอความเห็น โดยไม่มีการปิดกั้นใดๆ เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะสังคมบน Internet ซึ่งเน้นความมีเสรีภาพในการเสนอดังนั้น การเข้าร่วมในกิจกรรมของ PANTIP.COM ไม่ว่าจะเป็นการตั้งกระทู้ หรือการร่วมแสดงความคิดเห็นในกระทู้ต่างๆ ใน PANTIP.COM จึงจำเป็นต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายต่อสังคมส่วนรวม การควบคุมและดูแลอาจไม่สามารถทำได้อย่างทั่วถึง เพราะทุกคนสามารถพิมพ์ข้อความต่างๆ เข้ามาได้โดยอิสระ ขึ้นอยู่กับสำนึก และความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ร่วมกิจกรรม ว่าจะมีมากน้อยเพียงไร ดังนั้นผู้บริหาร PANTIP.COM จึงไม่อาจร่วมรับผิดชอบในข้อความทุกข้อความที่ส่งเข้ามา นอกจากนั้นด้วยเพราะเนื้อที่ใน server ของ PANTIP.COM มีปริมาณจำกัด จึงได้ให้ความสำคัญกับกิจกรรมที่มีส่วนเกื้อหนุนจรรโลง และเป็นประโยชน์ต่อสังคมเป็นอันดับต้นๆ บางครั้งจึงจำเป็นต้องกำจัดข้อความบางข้อความ ที่ไม่มีส่วนเอื้ออำนวยต่อสังคมดังกล่าวออกไปก่อนในกรณีที่เป็น

ดังนั้นเพื่อความสงบเรียบร้อยต่อสังคมส่วนรวม และต่อผู้ร่วมกิจกรรมทุกคน ทางเว็บไซต์พันทิปดอทคอม จึงกำหนดกติกาขึ้นมาเพื่อเป็นคำแนะนำให้ปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. สมาชิกควรตรวจสอบดูว่ามีกระทู้ที่มีเนื้อหาในทางเดียวกับที่กำลังจะตั้งกระทู้ เพื่อจะได้ไม่เป็นการซ้ำซ้อนกัน
2. สมาชิกควรใช้ข้อความที่สุภาพ เพื่อเป็นการแสดงความจริงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมต่อสังคม
3. สมาชิกควรตั้งกระทู้ให้ตรงกับเนื้อหาของแต่ละกลุ่มเพียงกระทู้เดียวเท่านั้น ดังนั้นจึงควรจะทำความเข้าใจถึงลักษณะของแต่ละกลุ่มให้ดีก่อนตั้งกระทู้
4. สมาชิกควรเปิดใจให้กว้าง ยินดีรับฟังและเคารพในเสรีภาพของการเสนอความคิดเห็นของผู้อื่น พึงตระหนักอยู่เสมอว่าเป็นเสมือนสังคมหนึ่งที่เปิดกว้างต่อสาธารณะ
5. สมาชิกควรการเสนอความเห็นต่อกระทู้ใดๆ พึงระลึกเสมอว่า มีผู้อ่านที่แตกต่างกันทั้งวัยวุฒิ คุณวุฒิ และวุฒิภาวะ ดังนั้นจึงควรระมัดระวังในการใช้ข้อความ เช่น ข้อความที่ส่งไปในทางอนาจารเกินกว่าเหตุ หรือมีผลยั่วยุทางกามารมณ์ ข้อความที่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิด ซึ่งอาจนำไปสู่การทะเลาะเบาะแว้ง ข้อความที่มีเนื้อหาขัดต่อกฎหมาย หรือศีลธรรมอันดีของสังคม ข้อความที่พาดพิงบุคคลที่สามในทางหมิ่นประมาท เป็นต้น

6. สมาชิกควรพึงตระหนักอยู่เสมอว่า การเสนอคำถามหรือความเห็นต่อสังคมควรจะมีมารยาทหรือข้อควรปฏิบัติต่อทุกข้อความที่ได้เสนอไป เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดบรรทัดฐานอันดีต่อสังคมอินเทอร์เน็ตสืบไป

7. สมาชิกไม่ควรใช้เว็บไซต์แห่งนี้ เสนอข้อความซึ่งเป็นการใส่ร้ายผู้อื่น ซึ่งไม่ใช่บุคคลหรือนิติบุคคลสาธารณะ อันข้อความเหล่านั้น แหล่งข้อมูลอ้างอิงที่ชัดเจน

8. สมาชิกไม่ควรใช้นามแฝงของผู้อื่นโดยเจตนา อันอาจทำให้ผู้อื่นเข้าใจผิดในความเป็นเจ้าของข้อความนั้น

9. หากมีความผิดพลาดในการตั้งกระทู้ เช่น ผิดพลาด ช้ำซ้อน ข้อความไม่ครบหรือคลาดเคลื่อน ตั้งกระทู้ผิดกลุ่ม เจ้าของกระทู้สามารถแจ้งความขอถอนกระทู้ได้โดยคลิก แจ้งความลบกระทู้ ภายในกระทู้

ส่วนต่อไปจะเป็นการร่วมกิจกรรมแสดงความเห็นในกระทู้ ผู้เข้าใช้บริการจำเป็นต้องปฏิบัติตามหากไม่ปฏิบัติตามจะถือว่าทำผิดกฎ และระบบจะทำการลบข้อความที่แสดงความเห็นนั้นๆออกโดยอัตโนมัติหรือผู้ใช้งานคนอื่นมีสิทธิที่จะใช้ระบบไฟเขียว-ไฟแดงเพื่อลบกระทู้หรือข้อความแสดงความเห็นนั้นๆได้ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. สมาชิกห้ามเสนอข้อความหรือเนื้อหาอันเป็นการวิพากษ์วิจารณ์ หรือพาดพิงสถาบันมหากษัตริย์ และราชวงศ์ เป็นอันขาด

2. สมาชิกห้ามเสนอข้อความหรือเนื้อหาที่ส่งไปในทางหยาบคาย ก้าวร้าว เกินกว่าที่บรรทัดฐานของสังคมจะยอมรับได้

3. สมาชิกห้ามเสนอข้อความหรือเนื้อหาที่ส่งไปในทางลามก อนาจาร

4. สมาชิกห้ามเสนอข้อความอันมีเจตนาใส่ความบุคคลอื่น ให้ได้รับการดูหมิ่นเกลียดชังจากบุคคลอื่น โดยไม่มีแหล่งที่มาของข้อมูลอ้างอิงที่ชัดเจน

5. สมาชิกห้ามเสนอข้อความอันเป็นการทำร้าย ชักชวน โดยมีเจตนาก่อให้เกิดการทะเลาะวิวาท หรือก่อให้เกิดความวุ่นวายขึ้น โดยมูลแห่งความขัดแย้งดังกล่าว ไม่ใช่การแสดงความคิดเห็นโดยเสรีเช่นวิญญูชน พึงกระทำ

6. สมาชิกห้ามเสนอข้อความกล่าวโจมตี หรือวิพากษ์วิจารณ์ในทางเสียหายต่อศาสนา หรือคำสอนของศาสนาใดๆ ทุกศาสนา

7. สมาชิกห้ามใช้นามแฝงอันเป็นชื่อจริงของผู้อื่น โดยมีเจตนาทำให้สาธารณะชนเข้าใจผิด และเจ้าของชื่อนั้นได้รับความเสียหาย หรือเสื่อมเสียชื่อเสียง

8. สมาชิกห้ามเสนอข้อความอันอาจเป็นเหตุให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในระหว่างสถาบันการศึกษา หรือระหว่างสังคมใดๆ

9. สมาชิกห้ามเสนอข้อมูลส่วนตัวของผู้อื่น เช่น เบอร์เพจ, e-mail address หรือ หมายเลขโทรศัพท์ โดยมีเจตนาถกเถียงกันแก่ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อนรำคาญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีเบอร์เพจหรือโทรศัพท์ เนื่องจากเป็นข้อมูลที่มีโอกาสผิดพลาดคลาดเคลื่อน และเป็นสื่อที่สามารถใช้ในการถกเถียงกันได้ง่ายกว่าชนิดอื่น PANTIP.COM จึงไม่มีวัตถุประสงค์ในการเป็นสื่อกลางในการนำเสนอ

10. สมาชิกห้ามเสนอข้อความหรือเนื้อหาอันเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับสิ่งผิดกฎหมาย หรือศีลธรรมอันดีของสังคม

ผู้ใช้งานเว็บไซต์ ที่ปฏิบัติผิด กฎ กติกา ของเว็บไซต์แห่งนี้ พึงตระหนักว่าจะต้องรับผิดชอบต่อความผิดนั้นด้วยตัวเอง และข้อความหรือข้อมูลที่เสนอดังกล่าว อาจนำมาซึ่งการเปิดเผยที่มาและรายละเอียดส่วนตัวของผู้เสนอข้อความนั้นได้ โดยไม่ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล

ในกรณีที่กิจกรรมใดที่ผู้ใช้งานได้กระทำให้เกิดขึ้น เข้าข่ายหรือเป็นความผิดทางอาญา ผู้บริหารเว็บไซต์แห่งนี้ถือว่า ผู้ดำเนินกิจกรรมดังกล่าวยินยอมให้ Internet Service Provider หรือ ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต ที่เป็นแหล่งที่มาของกิจกรรมดังกล่าว เปิดเผยข้อมูลต่อผู้บริหารเว็บไซต์แห่งนี้ โดยไม่เป็นการผิดมารยาท หรือจรรยาบรรณ ของ ISP นั้นๆ และทาง PANTIP.COM จะดำเนินการตามที่เห็นสมควรกับข้อมูลที่ได้รับนั้น

นอกจากนั้นเพื่อเป็นการใช้เนื้อที่ให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมสูงสุด PANTIP.COM จึงจำเป็นต้องสงวนสิทธิ์ในการลบข้อความหรือกระทู้ นอกเหนือจากข้อปฏิบัติข้างต้น อันได้แก่

1. กระทู้ที่มีผู้แจ้งความให้ลบ โดยทีมงาน PANTIP.COM ขอสงวนสิทธิ์พิจารณา ก่อนดำเนินการ และถือว่าการตัดสินใจนั้นเป็นอันสิ้นสุด

2. กระทู้ที่ผู้นำเสนอเจตนาให้มีซ้ำซ้อนในกลุ่มต่างๆ หลายกลุ่มโดยไม่จำเป็น

3. กระทู้ที่นำเสนอมติกลุ่ม หรือซ้ำซ้อนในกลุ่มเดียวกัน

4. กระทู้ที่มีเจตนาในเชิงการค้า ควรจะอยู่ในบริเวณที่จัดไว้ให้คือ PantipMarket.com ที่ได้เตรียมพื้นที่ไว้ให้แล้วเท่านั้น

นอกจากนั้นแล้ว ในกรณีของห้องเฉลิมไทย มีสิ่งที่ทางเว็บมาสเตอร์ขอความร่วมมือจากผู้ใช้งานเป็นกรณีพิเศษดังนี้

1. สมาชิกห้องเฉลิมไทยต้องพึงตระหนักอยู่เสมอว่า การเสนอคำถามหรือความเห็นต่อสังคม ควรจะมีความรับผิดชอบต่อทุกข้อความที่ได้เสนอไป เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง

2. สมาชิกห้องเฉลิมไทยต้องพึงตระหนักอยู่เสมอว่า ความชื่นชมต่อศิลปิน ทั้งด้านผลงานหรือตัวบุคคล เป็นความคิดเห็น เป็นรสนิยม และสิทธิส่วนบุคคล การเสนอความคิดเห็น

ที่พาดพิงต่อความชื่นชอบดังกล่าว อาจล่อแหลมต่อการทะเลาะวิวาทได้โดยง่าย หากมีการใช้ข้อความที่สื่อไปในทางเย้ยหยัน เสียดสี ดูหมิ่นดูแคลน ก้าวร้าว หยาบคาย ต่อบุคคลดังกล่าว

ส่วนประกอบของหน้าเว็บห้องเฉลิมไทย

หน้าเว็บบอร์ดหรือกระดานแสดงความคิดเห็นในเว็บไซต์พันทิปดอทคอมจะแบ่งออกเป็นห้อง โดยห้องเฉลิมไทยจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับความบันเทิง อาทิเช่น วิทยุโทรทัศน์ โดยในหน้าหลักของห้องเฉลิมไทยจะแสดงกระทู้ทั้งหมด 500 กระทู้ โดยกระทู้ที่ตั้งล่าสุดจะอยู่บนสุด กระทู้จะเรียงตามวันและเวลาการตั้งกระทู้ ในหน้ารวมนี้จะแสดงหมายเลขกระทู้ ชื่อกระทู้ หมวดของกระทู้ ผู้ตั้งกระทู้ จำนวนความคิดเห็น และ วันเวลาที่กระทู้อัปเดต (วัดจากความเคลื่อนไหวในกระทู้ คือ เวลาตั้งกระทู้ และ เวลาแสดงความคิดเห็นล่าสุด)

The screenshot shows a forum interface with a blue header. At the top right, there are navigation links: "ตั้งกระทู้ใหม่" (New Post), "ตั้งกระทู้ใหม่" (New Post), and "Refresh". Below the header, the main content area has a title "กระทู้พูดคุยเรื่องทั่วไปที่ไม่ใช่ประกาศซื้อขายสินค้า" (General chat forum not for buying/selling). The posts are listed in a table-like format with columns for post ID, title, user name, and timestamp. The titles of the posts include topics like "ชวนเล่นทายภาพ ศิลปินตราไทย สนใจเชิญเลยครับ", "อยากถามว่า NANA ในไทยเนี่ย จะหยุดพิมพ์แค่นี้ จริงหรือป่าวคะ?", "อยาก "เงาตามเทพ" ย้อนหลังวันพอที่ผ่านไปผ่านมา ใครก็ได้ช่วยแปะให้หน่อยนะคะ", "ดูโอชินวันนี้แล้ว...รู้สึกประทับใจโอชิโดชิ", "สนกจริง อะไรจริง มอสกินซ่า!!!", "::::: รายชื่อผู้เข้าชิงเฉลิมไทยอวอร์ด ครั้งที่ 8 The Nominees of Chalermthai Awards 8th ::::::", "คอนเสิร์ต คอนเทสต์" ... ยังจำได้ไหม?, "เขาวัวกันว่าที่ตึกถอนตัวจาก。。", "(((ช่วย อหามาณี - วี วีรูปภาพ))) นิตยสาร Fashion Review Vol.334", "เชิญโหวต....ห้องการ์ตูน@เฉลิมไทย Favorite Anime Fall 2010 รอบสอง สายB - Group of Harem???", "[Acting Queen][ตอนแรกใคร ๆ ก็ว่าปลวก หลัง ๆ ชักยากอะ]", "ขอบรายการ มอสกินซ่า", "<< Margie & Boy >> ไรสายลม No.31 รักรวมก็ รักมอไปทวงวัน(แตกประเด็นจาก A10159771)", "หดหู่กับตอนจบของมงกฏดอกส้มมาก อยากให้มีภาคสามที่สมหวังกันสักที [หนังไทย] Nicoligent", "MS Gundam The Origin #21.5", "[Text Spoil สั้นๆ] GE Good Ending ch 67 เป็นแค่อัจฉริย์", "<<หมาก-ปริญ。มันต์-ชาลีดา>>ปรุพี。@Home ก้าว# 31 "พี่น้องสนิทกันมาก.....ก... แต่ฉันเอง"(แตกประเด็นจาก ม.ค. 54 19:10)", "โอชิโดชิ ตอนนี้เหลือจริง?", "โอชิโดชิ ตอนนี้เหลือจริง?"

ภาพที่ 9 หน้าเว็บของห้องเฉลิมไทย

สำหรับการตั้งกระทู้ ผู้ใช้งานจะต้องเลือกว่าจะตั้งกระทู้โหวตหรือกระทู้แสดงความคิดเห็นแบบปกติ ซึ่งกระทู้ที่ผู้ใช้งานจะสามารถตั้งในห้องเฉลิมไทยได้จำเป็นจะต้องมีวัตถุประสงค์ที่มุ่งเน้นเรื่องราวใน “วงการบันเทิง” ผ่านสื่อต่างๆ รวมทั้งหน่วยงานหรือที่เกี่ยวข้อง เช่น ภาพยนตร์, วิทยุ-โทรทัศน์, การ์ตูน, วงการโฆษณา, ฯลฯ เรื่องราวที่มีใช่วงการบันเทิง ทางเว็บไซต์พันทิปได้แยกห้องและกลุ่มย่อยต่างๆ ไว้ให้บริการแล้ว อาทิเช่น เรื่องเกี่ยวกับวงการศึกษาก็สามารถตั้งได้ที่ห้องสมุด หรือสยามสแควร์ เรื่องเกี่ยวกับการเมือง ก็สามารถตั้งได้ที่ ราชดำเนิน ส่วนข่าวต่างๆ

ก็สามารถเลือกตั้งได้ในห้องที่ตรงที่สุด ซึ่งสามารถดูคำจำกัดความของแต่ละห้องได้ที่หน้าหลักของแต่ละห้อง

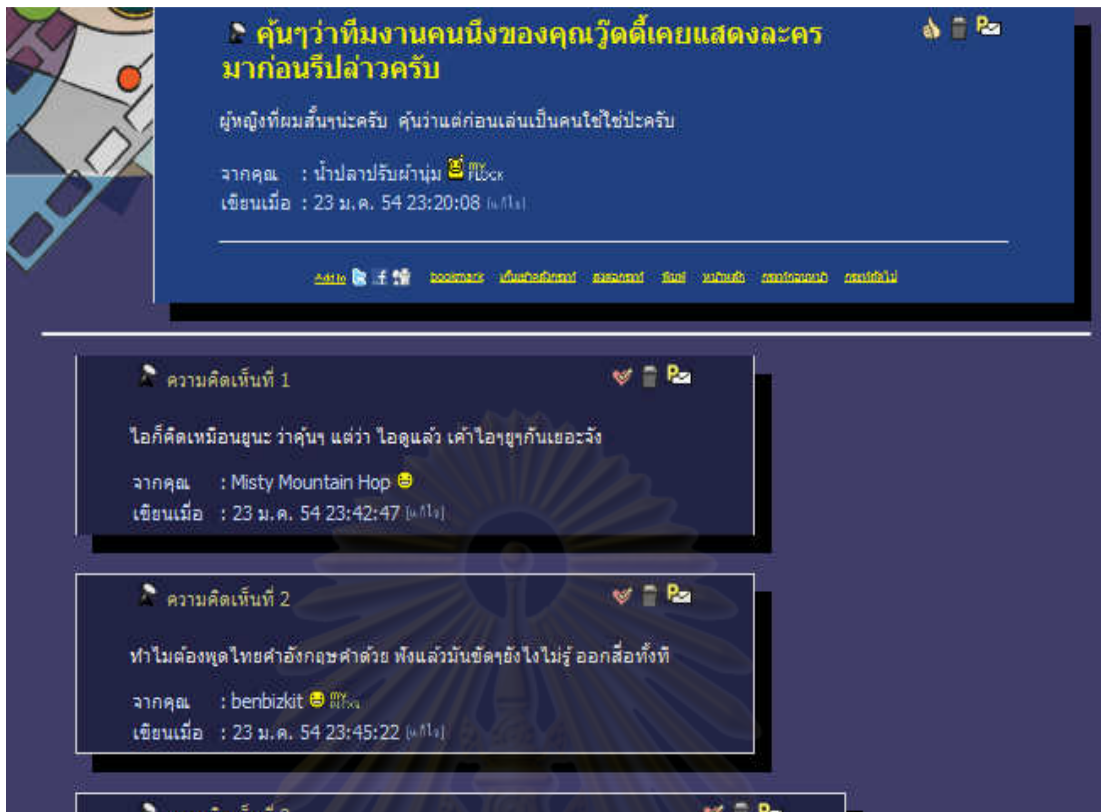
ทางเว็บมาสเตอร์ได้ระบุเหตุผลที่จำเป็นจะต้องแยกห้องหรือกลุ่มย่อย ให้เป็นไปตามเนื้อหาที่กำลังสนทนากันอยู่ เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเลือกอ่านเนื้อหาที่ตรงกับความสนใจได้ตามหมวดหมู่ และเป็นการสะดวกในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้ที่สนใจในเรื่องราวเดียวกัน ทำให้ผู้ที่อยู่ในวงสนทนา สามารถมาให้ความเห็นที่เป็นประโยชน์ได้อย่างตรงประเด็น อันจะเป็นประโยชน์ที่ผู้ใช้บริการจะได้รับอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย

สำหรับกลุ่มย่อย วิทยุ-โทรทัศน์ นั้น โดยหลักการก็คือกระทู้เกี่ยวกับวงการบันเทิงทางวิทยุโทรทัศน์เท่านั้น มิใช่ว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่ปรากฏในจอทีวี หรือได้ยินทางวิทยุ จะเป็นเรื่องราวบันเทิงทั้งหมด เพราะหากใช้เหตุผลนี้ ก็คงไม่จำเป็นต้องแยกห้องต่างๆ ตามเนื้อหาออกมาในขณะเดียวกัน หากใช้ตรรกะนี้ ห้องหว่ากอกก็คงจะสามารถตั้งกระทู้ได้ทุกเรื่อง เพราะทุกสิ่งทุกอย่างล้วนแต่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ทั้งหมด เช่นเดียวกับที่ทุกสิ่งในโลกล้วนเกี่ยวข้องกับศาสนา, การเมือง, และอื่นๆ ซึ่งเราจะใช้เหตุผลหรือตรรกะเช่นนี้ไม่ได้ และเพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาที่ขยายมากขึ้นในปัจจุบัน ทางเว็บไซต์จึงเปลี่ยนชื่อจากกลุ่มย่อย วิทยุ-โทรทัศน์ เป็น “บันเทิงวิทยุ-โทรทัศน์”

ส่วนประกอบภายในกระทู้

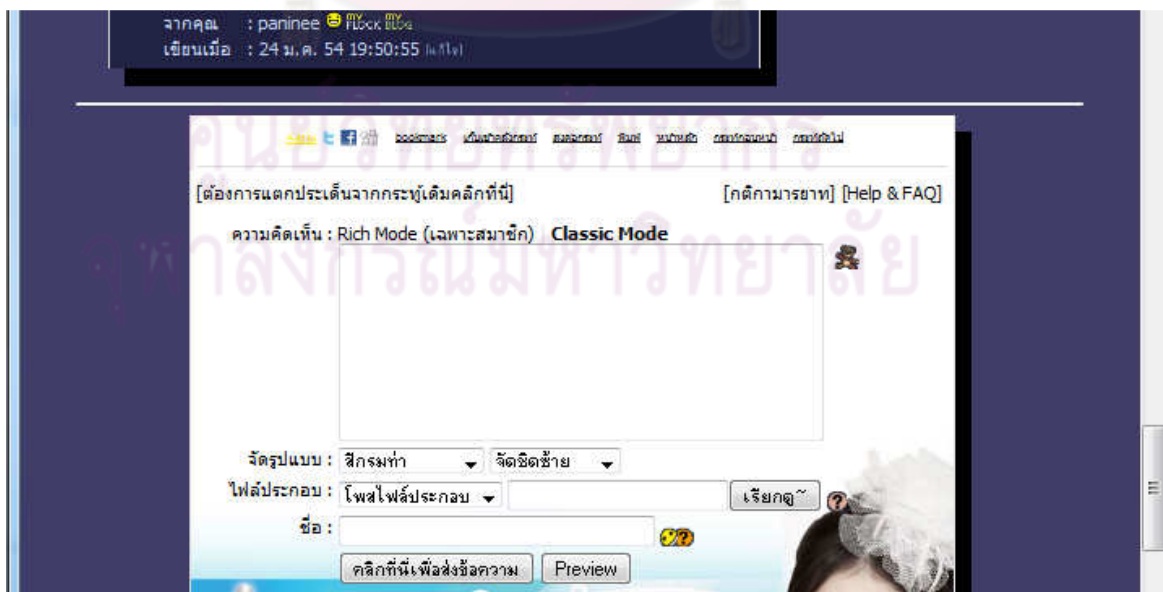
ส่วนประกอบภายในกระทู้ จะมีส่วนบนสุดเป็นเนื้อหาของกระทู้ที่ผู้ตั้งเป็นผู้โพสต์ และผู้ที่มาแสดงความคิดเห็นต่อจะปรากฏด้านล่างของเนื้อหาที่ผู้เป็นเจ้าของกระทู้เป็นผู้โพสต์ โดยการแสดงความคิดเห็นจะเรียงจากผู้ที่แสดงความคิดเห็นก่อนอยู่ด้านบนและผู้แสดงความคิดเห็นต่อมาอยู่ล่างตามลำดับ

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 10 หน้ากระทู้ของห้องเฉลิมไทยสำหรับการใช้ถามตอบและแสดงความคิดเห็น

ส่วนล่างสุดของกระทู้จะมีพื้นที่ให้ผู้ใช้งานที่สมัครสมาชิกไว้กับทางเว็บไซต์แสดงความคิดเห็นในกระทู้นั้นๆ โดยสามารถ ส่งข้อความเป็นอักษร โฟสรูปภาพที่มีขนาดไม่เกิน 200kb วาดภาพประกอบ และโพสคลิปวิดีโอ

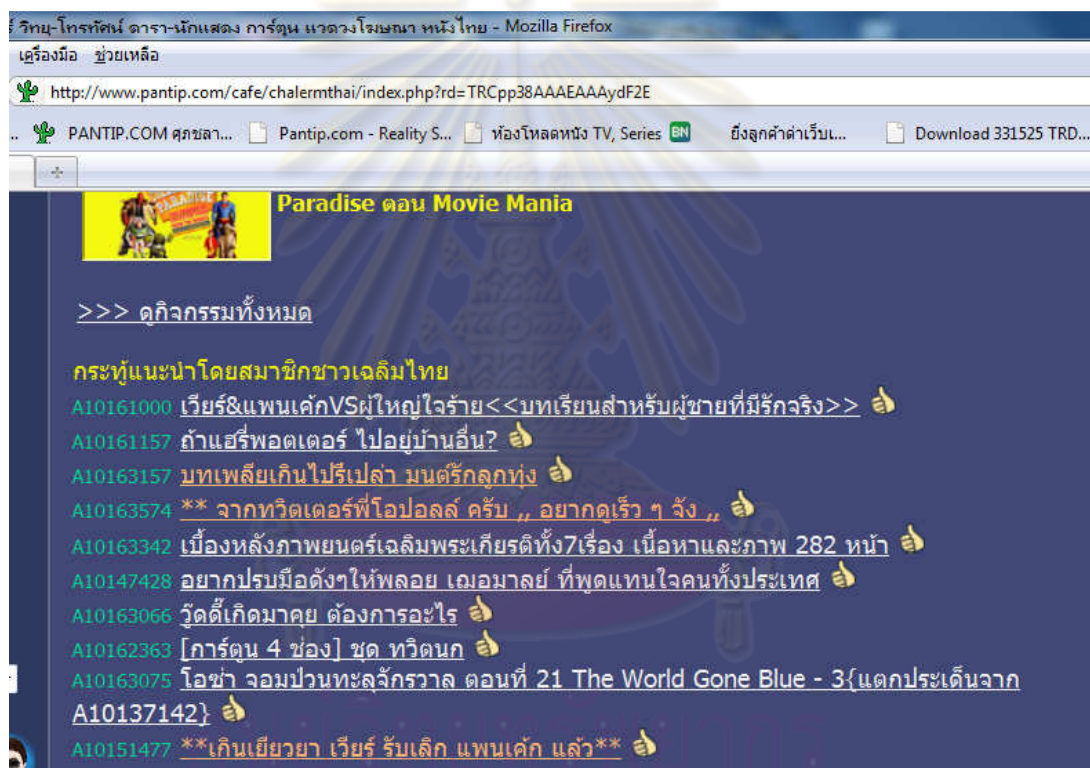

ภาพที่ 11 ส่วนของการแสดงความคิดเห็นในกระทู้

กระทู้แนะนำโดยสมาชิกชาวเฉลิมไทย

กระทู้แนะนำโดยสมาชิกชาวเฉลิมไทย คือ กระทู้ที่ผู้ใช้งานเวบบอร์ดที่มีมอ้มักกดโหวต เพราะเห็นว่าเป็นเรื่องที่น่าสนใจ และสมควรบอกให้ผู้อ่านคนอื่นได้เห็นและได้อ่าน เพราะเนื่องจากมีผู้เข้ามาใช้บริการจำนวนมากทำให้กระทู้แต่ละกระทู้ตกไปด้านล่างไว้อาจจะทำให้ผู้ใช้งานอื่นๆ พลาดหัวข้อสนทนาที่น่าสนใจได้

กระทู้แนะนำโดยสมาชิกทุกกระทู้ จะถูกลงคะแนนโหวตโดยสมาชิกที่สมัครโดยการยืนยันผ่านเลขประจำตัวประชาชนและหมายเลขโทรศัพท์เท่านั้น ผ่านทางโปรแกรมโหวตแนะนำกระทู้ซึ่งทางเว็บไซต์พันทิปได้จัดเตรียมไว้ให้ กระทู้ดังกล่าวจะเรียงลำดับตามคะแนนมาก-น้อย ตามที่สมาชิกช่วยกันคัดเลือก

ภาพที่ 12 ส่วนของกระทู้แนะนำ

การกำกับดูแลตนเองของสมาชิกเว็บไซต์พันทิปดอทคอม

ระบบไฟเขียวไฟแดง

ระบบไฟเขียวไฟแดง เป็นระบบสำหรับเสนอลบหรือคัดค้านการลบข้อความหรือกระทู้ โดยผู้ใช้งานด้วยตนเอง เป็นการให้สิทธิในการตัดสินใจและกำกับดูแลกันเองระหว่างสมาชิก เพื่อให้สมาชิกแต่ละคนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาพื้นที่แห่งนี้ และลดภาระการทำงานของผู้ดูแล

เว็บไซต์ที่อาจจะสอดคล้องดูแลไม่ทั่วถึงด้วยข้อจำกัดของจำนวนพนักงานที่น้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนทั้งหมดของผู้ใช้งานเว็บไซต์

บริการไฟเขียวไฟแดงนี้ทางเว็บไซต์สงวนให้ใช้เฉพาะ สมาชิก PANTIP.COM ระบบใหม่ ได้แก่ ผู้ที่สมัครด้วยบัตรประจำตัวประชาชน หรือสมาชิกรุ่นเก่าที่อัปเดตข้อมูลแล้ว ซึ่งใช้งานเกิน 6 เดือนขึ้นไป โดยผู้ที่เสนอหรือคัดค้านการลบ จะต้อง log in ในสถานะสมาชิกก่อนเท่านั้น สำหรับผู้ที่ไม่ใช่สมาชิก หรือสมาชิกที่ยังไม่ได้ log in เข้าสู่ระบบ หรือสมาชิกรุ่นเก่า การเสนอฉบับนี้จะเป็นเพียงการแจ้งลบตามปกติ ไม่สามารถใช้งานระบบไฟเขียวไฟแดงได้

เหตุผลของการเสนอลบ จะเป็นไปตาม กติกา มารยาท เหมือนการแจ้งลบทั่วไป ซึ่งระบบจะบันทึกการเสนอลบหรือคัดค้านการลบ โดยสมาชิกแต่ละท่าน จะสามารถเสนอหรือคัดค้านการลบได้เพียงหนึ่งครั้ง สำหรับข้อความหรือกระทู้ใหม่ๆ การคลิกซ้ำจะไม่ถูกบันทึกเพิ่มเติมลงไปโดยที่เจ้าของข้อความหรือกระทู้ใหม่ๆ จะไม่สามารถโหวตเสนอหรือคัดค้านการลบข้อความหรือกระทู้ของตนเองได้ เมื่อมีคะแนนการเสนอลบครบตามกำหนด ข้อความหรือกระทู้ที่ได้รับการเสนอฉบับนั้นๆ จะถูกแยกไปพักไว้ชั่วคราวทันที แต่จะยังไม่ใช่การลบจริง ซึ่งสามารถกู้กลับคืนมาได้ หากผ่านการพิจารณาร้องเรียนคัดค้านแล้ว

การให้ Give หรือ ถูกใจ

นอกจากทางเว็บไซต์จะมีบทลงโทษทางลบที่ใช้ระบบไฟเขียวไฟแดง ที่เปิดโอกาสให้สมาชิกมีสิทธิที่จะตัดสินว่ากระทู้หรือข้อความใดๆเหมาะสมที่จะอยู่ในพื้นที่แห่งนี้หรือไม่แล้วยังมีการเสริมแรงทางบวก ที่หากข้อความในกระทู้ นั้นๆ ผู้ใช้งานชอบหรือเห็นว่ามีประโยชน์ก็สามารถกด “❤️” เพื่อเป็นการแสดงว่าชอบหรือเห็นด้วยกับข้อความนั้นๆ ถือเป็นกำลังใจแก่ผู้โพสต์ให้พยายามโพสต์แต่สิ่งที่ดีและน่าสนใจ

👤 **อยากจะขอสถานีโทรทัศน์ทุกช่อง เวลาโฆษณา ไม่ต้องปล่อยเสียงดังเพิ่มได้มั๊ยครับ ผมซีเกียจลดเพิ่มเสียงไปมา**

อยากจะขอสถานีโทรทัศน์ทุกช่อง เวลาโฆษณาไม่ต้องปล่อยเสียงดังเพิ่มได้มั๊ยครับ ผมซีเกียจลดเพิ่มเสียงไปมา

ตั้งแต่ผมยังเด็กถึงปัจจุบัน โฆษณาที่ต้องมาลดเสียง พอหนึ่งมาต้องเพิ่มเสียง

ลดเพิ่มตลอด

ช่วยปล่อยเสียงให้เท่ากันได้มั๊ยครับ

จากคุณ : tan_www 😊

เขียนเมื่อ : 24 ม.ค. 54 23:54:01 [แก้ไข]

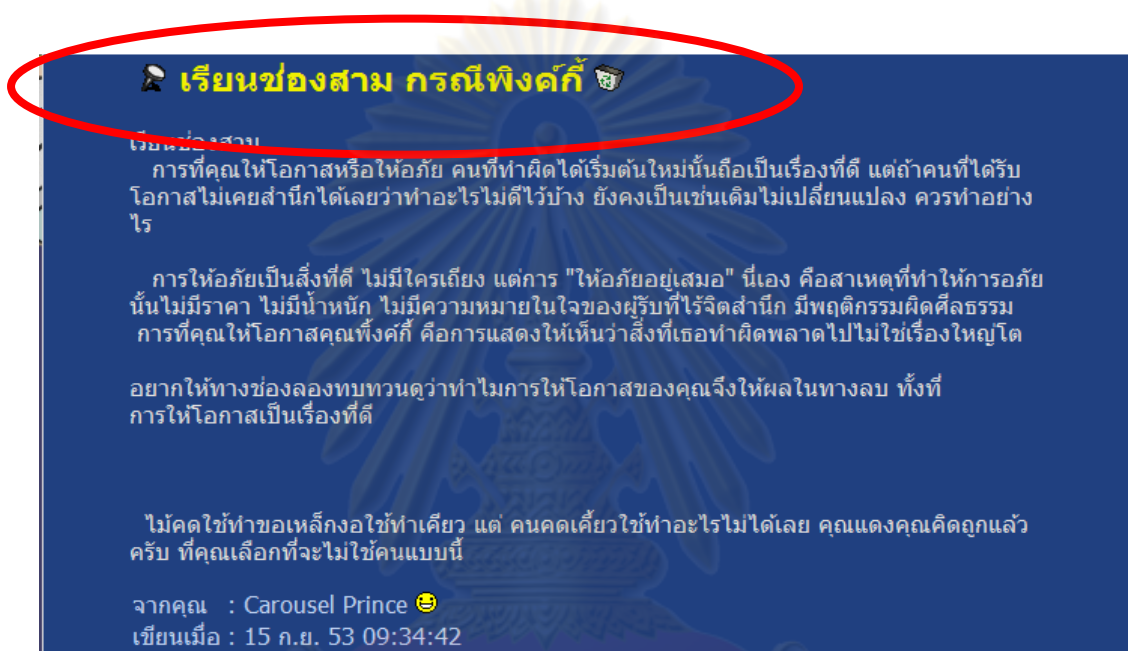
ถูกใจ : birdeyview, mox-sia, putta, >>*ไอติม & นมปั่น*<<, ตำนานพริกกระป๋อง, จิมกับผัดลวก, ตุงมิ่งโรล, ภรรยาพาเที่ยว, โรงงานเชือกโกแลต, fish2121, เซอร์ปา, ผู้สาวเมื่องยศ, MOMMAMMUM, ย่าต๋อ, เราชอบสีเขียว, อัสสุชลแห่งดาธา, สาวชาวยุ, mojii, pooly_a, NaMeMo, ปากขิ้น, Rexular, balahala, สายยู, Pu'Chew, tin..tinny, แวนบ, หลิงดา, Runcold, Femmio, ดเวจิโทกี, b-b-boe, giftna, ponsuka, kunomasa, mah_jai, นารีคนบนพอลเพียง, KapampaBlue, โบนจ่า, อู่อเปลียนใจ, faifai, แอปเปิ้ลอรอม, ดงชั้นทอง, inmost, จะจาน, pencilcase, =p o o k p u l=, aimina, -sam-, ดอกแก้วสีม่วง, sierrakung, U4704570, ชีวิตนี้อาจจะเขียวอย่างเดียว

Add to bookmark เก็บเข้าคลังสนทนา ส่งสถานะนี้ พิมพ์ หน้าหลัก กระดานสนทนา กระดานทั่วไป

ภาพที่ 13 ส่วนของการให้ก๊ิฟที่จะปรากฏในหน้ากระทู้

พันทิปกับการแบน (Banning)

หลังจากที่เว็บไซต์พันทิปมีการตรวจสอบความจริงในโลกออนไลน์จนได้รับการขนานนามว่า “นักสืบพันทิป” แล้ว พบว่ามาตรการที่ผู้ใช้งานนำมาใช้เพื่อต่อกรกับดารานักแสดงที่ผู้ใช้รู้สึกว่าการทำตัวไม่เหมาะสม แต่ยังไม่ได้รับบทลงโทษจากสื่อมวลชนตามที่ผู้ใช้งานต้องการ ผู้ใช้งานจึงรวมตัวกันแบนดารานักแสดงดังกล่าว ด้วยหวังว่าผลจากการแบนนั้นจะทำให้เกิดกระแสที่ไม่ดีต่อดารานักแสดงจนถูกปลดในที่สุด

ภาพที่ 14 ตัวอย่างของกระทู้ของห้องเฉลิมไทยในบทบาทการแบน (banning)

การพัฒนาก้าวต่อไปของเว็บไซต์พันทิปดอทคอม

นายอภิสิทธิ์ ทรุงกานนท์ ผู้จัดการโครงการ เว็บไซต์พันทิปดอทคอม กล่าวว่า 6 เดือนแรก จะเริ่มเห็นความเปลี่ยนแปลง ก่อนหน้านี้โครงสร้างเว็บที่ใช้มีข้อจำกัด ต่อมาเมื่อสมาชิกเข้ามาตั้งทำกิจกรรมเพิ่ม โครงสร้างเว็บเกิดปัญหา จึงต้องเปลี่ยนสถาปัตยกรรมของเว็บใหม่หมด เพื่อรองรับจำนวนคนที่เข้ามาเพิ่ม และรองรับเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งยังได้ตั้งทีม "พันทิป 3จี" ขึ้นเป็นทีมที่รวมวิศวกรซอฟต์แวร์เก่งๆ มาร่วมปรับโครงสร้างเว็บใหม่ ซึ่งขณะนี้กำลังเปิดรับสมัครหลายๆ ตำแหน่ง เช่น เว็บโปรแกรมเมอร์, ผู้ช่วยเว็บมาสเตอร์, ผู้ช่วยดูแลเว็บไซต์ พันทิปมาร์เก็ตดอทคอม รวมถึงพนักงานทั่วไป

"โครงสร้างเว็บที่พันทิปใช้ มานานนับ 10 ปีแล้ว เขียนขึ้นเพื่อรองรับสมาชิกหรือคนเข้ามาใช้บริการแค่หลักหมื่นคน แต่เวลาผ่านไปคนใช้เยอะขึ้นทำให้เกิดปัญหา หรือที่เรียกว่ากระทู้ค่อย เลยต้องเปลี่ยนใหม่ ดีไซน์ใหม่หมด"

ทั้งนี้ จะแบ่งการทำงานออกเป็น 2 เฟส เฟสแรก 6 เดือน สิ้นสุดช่วงมิ.ย.-ก.ค. ซึ่งจะเริ่มเห็นภาพลักษณ์รูปแบบเว็บที่เปลี่ยนไป แต่ยังไม่ครบ 100% เฟสที่ 2 ใช้เวลา 12 เดือน สิ้นสุดราวต้นปี 2555 ช่วงนี้จะเห็นความเปลี่ยนแปลงชัดเจนขึ้น รองรับความเป็นโซเชียล มีเดียที่ชัดเจน

"พันทิปโฉมใหม่ อาจมีหน้าโปรไฟล์ของสมาชิกเกิดขึ้น แอดเพื่อนกันได้ สามารถเข้าไปดูได้ว่าเพื่อนเราเข้าไปคอมเมนต์กระทู้ไหนบ้าง ระบบคอมมูนิตี้อาจจะฉลาดขึ้นเป็นโซเชียล มีเดียมากขึ้น เชื่อมโยงคอนเทนต์ไปสู่เฟซบุ๊ก หรือทวิตเตอร์ได้ แต่เว็บบอร์ดต่างๆ ห้องต่างๆ ยังคงอยู่เหมือนเดิม เพียงปรับให้มีฟีเจอร์ใหม่ๆ มากขึ้น" นายอภิสิทธิ์กล่าว²

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

² กรุงเทพฯธุรกิจ, พันทิปปรับเว็บใหม่รับโซเชียล ปรับโครงสร้าง.รับพนง.เพิ่ม[ออนไลน์], 14 มกราคม 2554. แหล่งที่มา <http://www.bangkokbiznews.com/>

บทที่ 5

ผลการวิจัย

หากพิจารณาตามแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง การวิพากษ์นั้นถือเป็นการแสดงความคิดเห็นที่ดี เนื่องจากเป็นการประเมินผลทางบวกและลบที่ประกอบไปด้วยเหตุผลและหลักฐานสนับสนุนอย่างเป็นระบบ

ในฐานะสื่อใหม่ที่ใช้สามารถมีส่วนร่วมในการสร้างเนื้อหาได้โดยตรง เว็บไซต์จึงมีความน่าสนใจที่จะศึกษาว่าสามารถจะพัฒนาเป็นพื้นที่ในการวิพากษ์สื่อเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาสื่อมวลชนในประเทศไทยได้หรือไม่ หรือมีปัจจัยอื่นซึ่งอาจส่งอิทธิพลต่อลักษณะและคุณภาพของการแสดงความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ ผลการวิจัยในบทนี้จะเป็นการตอบต่อคำถามเหล่านี้ โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูล 3 วิธีคือ การวิเคราะห์เนื้อหาโดยใช้การลงรหัสข้อมูล การสังเกตแบบไม่มีส่วนรวม การสัมภาษณ์ผู้ใช้เว็บไซต์ นักสื่อสารมวลชน และเว็บมาสเตอร์เว็บไซต์พื้นที่ นอกจากนี้ยังได้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากเว็บไซต์พื้นที่ในส่วนของคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ใช้เว็บไซต์ ซึ่งผลวิจัยจะนำเสนอเป็น 2 ส่วน คือ ผลการวิจัยเชิงปริมาณ และผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

ข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์ซึ่งเป็นข้อมูลทุติยภูมิที่ได้จากการสำรวจของเว็บไซต์พื้นที่ แสดงให้เห็นลักษณะทางสังคมประชากร ดังต่อไปนี้

ลักษณะทางประชากรของผู้ใช้เว็บไซต์ในพื้นที่ปดอทคอม

จากการสำรวจลักษณะทางสังคมประชากรของผู้ใช้เว็บไซต์พื้นที่ปดอทคอม ที่รวบรวมโดยเว็บไซต์พื้นที่ปดอทคอม ในเดือนพฤศจิกายน ปี 2552 - เดือนมกราคม ปี 2553 ซึ่งรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ที่ติดตั้งอยู่ในทุกห้องของเว็บไซต์ปดอทคอม มีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 5,424 ราย

เพศ

ตารางที่ 3 เพศของผู้ใช้เว็บไซต์ Pantip.com

เพศ	สัดส่วน (ร้อยละ)
ชาย	46
หญิง	54
รวม	100

จากตารางดังกล่าว ผู้ใช้เว็บไซต์ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 54 และเพศชาย คิดเป็นจำนวนร้อยละ 46

ที่อยู่

ตารางที่ 4 ที่อยู่ของผู้ใช้เว็บไซต์ Pantip.com

ที่อยู่	สัดส่วน (ร้อยละ)
ประเทศไทย	96
ต่างประเทศ	4
รวม	100

จากตารางดังกล่าว ผู้ใช้เว็บไซต์ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในประเทศไทย คิดเป็นร้อยละ 96 และอาศัยอยู่ต่างประเทศคิดเป็นจำนวนร้อยละ 4

อาชีพ

ตารางที่ 5 อาชีพของผู้ใช้เว็บไซต์ Pantip.com

อาชีพ	สัดส่วน (ร้อยละ)
นักเรียน/นักศึกษา	16
เจ้าของกิจการ	13
อาชีพอิสระ	14
พนักงานเอกชน	34
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	14
ว่างงาน/เกษียณ/แม่บ้าน	9
รวม	100

จากตารางดังกล่าว ผู้ใช้เว็บไซต์ส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นพนักงานเอกชน คิดเป็นร้อยละ 34 รองลงมาคือมีอาชีพเป็นนักเรียน/นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 16 รองลงมาคือสองอาชีพที่มีจำนวนเท่ากันคืออาชีพอิสระและข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 14 ทั้งคู่ รองลงมาคือเป็นเจ้าของกิจการ คิดเป็นร้อยละ 13 และอันดับสุดท้ายคือผู้ที่ว่างงาน/เกษียณ/แม่บ้านคิดเป็นจำนวนร้อยละ 9

รายได้

ตารางที่ 6 รายได้ของผู้ใช้เว็บไซต์ Pantip.com

รายได้ต่อเดือน	สัดส่วน (ร้อยละ)
น้อยกว่า 10,000	21
10,001-15,000	20
15,001-20,000	12
20,001-30,000	17
มากกว่า 30,000	30
รวม	100

จากตารางดังกล่าว ผู้ใช้เว็บไซต์ส่วนใหญ่มีรายได้มากกว่า 30,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 30 รองลงมาคือมีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 21 รองลงมาคือผู้ที่มีรายได้ 10,001-15,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 20 รองลงมาคือผู้ที่มีรายได้ 20,001-30,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 17 และอันดับสุดท้ายคือผู้ที่มีรายได้ 15,001-20,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 12

ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากการวิเคราะห์เนื้อหาโดยใช้ตารางลงรหัสโดยนำเสนอเป็นรายประเด็นตามลำดับต่อไปนี้

1. ประเภทของกระทู้ในห้องเฉลิมไทย
2. ลักษณะของการแสดงความคิดเห็นในห้องเฉลิมไทย
 - 2.1 การเจาะจงประเด็นการตั้งกระทู้
 - 2.2 ทิศทางการประเมินเนื้อหา
 - 2.3 การให้เหตุผลสนับสนุนการแสดงความคิดเห็น
 - 2.3.1 คุณภาพการให้เหตุผลของผู้ใช้เว็บบอร์ด
 - 2.3.2 การใช้เหตุผลวิบัติของผู้ใช้เว็บบอร์ด

- 2.4 สารสำคัญของเนื้อหาโดยสังเขป
- 2.5 การอ้างอิงแหล่งข้อมูลประกอบการแสดงความคิดเห็น
- 2.6 การใช้อารมณ์กับการแสดงความคิดเห็น
- 2.7 ความประทับใจของผู้ใช้ต่อเว็บไซต์พันทิป

ประเภทของกระทู้แสดงความคิดเห็นในห้องเฉลิมไทย

จากการวิเคราะห์เนื้อหาด้วยตารางลงรหัสผู้วิจัยสามารถแบ่งประเภทของกระทู้ในห้องเฉลิมไทยตามวัตถุประสงค์ของการตั้งกระทู้ออกเป็น 5 ประเภทดังนี้

ตารางที่ 7 การแบ่งประเภทของกระทู้ในห้องเฉลิมไทยตามวัตถุประสงค์การตั้งกระทู้

ประเภท	จำนวนกระทู้	ร้อยละ
1. กระทู้ที่ต้องการนำเสนอข้อมูลข้อเท็จจริง	55	13.75
2. กระทู้ที่ต้องการทราบข้อมูลข้อเท็จจริง	110	27.50
3. กระทู้ที่ต้องการนำเสนอความคิดเห็น	98	24.50
4. กระทู้ที่ต้องการทราบความคิดเห็น	118	29.50
5. กระทู้ที่ต้องการประชาสัมพันธ์	8	2.00
6. อื่นๆ	11	2.75
รวม(N)	400	100

จากตารางพบว่าประเภทของกระทู้ที่ถูกตั้งมากที่สุดคือ กระทู้ที่ต้องการทราบความคิดเห็นคิดเป็นร้อยละ 29.5 อันดับสองคือ กระทู้ที่ต้องการทราบข้อเท็จจริงคิดเป็นร้อยละ 27.5 และกระทู้ที่ต้องการนำเสนอความคิดเห็นคิดเป็นร้อยละ 24.5 ตามลำดับโดยกระทู้ที่วัตถุประสงค์การตั้งกระทู้นั้นจะมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวงการบันเทิงในสื่อกระแสหลัก (วิทยุ-โทรทัศน์) แทบทั้งสิ้น

ตัวอย่างของกระทู้แต่ละประเภท

1. กระทู้ที่ต้องการนำเสนอข้อมูล ข้อเท็จจริง

ตัวอย่าง นำเสนอข้อมูล ข้อเท็จจริง ซึ่งในกรณีนี้ผู้ตั้งกระทู้ต้องการชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับรายการละคร กุหลาบเหนือเมฆ ซึ่งออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 ว่าไม่ได้ถูกทำให้จบเร็วขึ้นตามที่เข้าใจกันทั่วไป

A8772903 กุหลาบเหนือเมฆ ไม่ได้โดนตัดจนนะ แต่เพิ่มตอน คอนเฟิร์มจาก Admin เว็บ อ้อม พัชราภา ว่าข่าวที่ออกมา ไม่น่าจะใช้

จากเว็บ อ้อม พัชราภา สืบเนื่องจากกระทู้เมื่อวาน ว่า กุหลาบเหนือเมฆ โดนตัดเหลือ 14 ตอน** ที่ Ple แอดมินเว็บ อ้อม พัชราภา **บอกว่าถ้าโดนตัด ทำไมมีบทเพิ่มมาให้ถ่ายละ ขอคุณคะ เป็นอันว่า เคลียร์ ยังไม่จบเร็ว ๆ นี้ หรอก จริง มั้ย แฟน ๆ

จากคุณ : JJ_Rod เขียนเมื่อ : 16 ม.ค. 53 12:34:07

2. กระทู้ที่ต้องการทราบข้อมูล ข้อเท็จจริง

ตัวอย่าง อยากรทราบข้อมูล ซึ่งในกรณีนี้ผู้ตั้งกระทู้ต้องการทราบข้อมูลเกี่ยวกับ “เด็กแว้น”^{1*} ซึ่งปรากฏเป็นประเด็นนำเสนอในรายการประเภทสารคดีเชิงละคร คือ เรื่องจริงผ่านจอทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7

A8767943 เรื่องจริงผ่านจอแล้วเกิดคำถามครับ

อยากรทราบว่าพวกเด็กแว้นที่ไปแข่งรถกันนี้เค้านัดแนะกันยังไงหรือครับถึงได้มารวมตัวกันได้ พร้อมเพรียงและมากมายขนาดนั้น

จากคุณ : คนทรงเจ้า เขียนเมื่อ : 14 ม.ค. 53 23:41:22

3. กระทู้ที่ต้องการนำเสนอความคิดเห็น

ตัวอย่างกระทู้ที่นำเสนอความคิดเห็น ซึ่งในกรณีนี้ผู้ตั้งกระทู้ต้องการนำเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมของพิธีกรและแขกรับเชิญในรายการเกมโชว์ คือ รายการ ล้วง ลับ ตับ แดก ซึ่งออกอากาศทางโมเดิร์นไนน์ทีวี ที่แสดงอาการขยะแขยงมากเกินไป ทั้งๆ ที่ผู้ตั้งกระทู้รู้สึกว่ามันมากเกินของที่สะอาด ปลอดภัย

A8768133 (ล้วง ลับ ตับ แดก)::ไม่ชอบการแสดงอาการขณะกินหมากเลย

“ไม่รู้ว่าจะคิดมากไปหรือเปล่านะคะ แต่ไม่ชอบตอนที่แขกรับเชิญตับแตกแล้วต้องกินหมาก ซึ่งทั้งพิธีกรและแขกรับเชิญจะแสดงอาการเหมือนเป็นสิ่งที่รังเกียจ มีบางประโยคที่พูดว่า กินแล้วจะอ้วก ตอนกินแต่ละคนก็ทำหน้าเหยเก โดยเฉพาะ ดิว อริสรา พอเข้าปากบู่ก็รีบบ้วนออกมาเลย โอเค มันอาจจะเพราะไม่เคยกินและรสชาติอาจจะไม่ดี แต่ก็ไม่น่าแสดงออกเหมือนรังเกียจขนาดนี้ เหมือนได้กินหนอน กิ่งกือเลย เราชว่าหมากสะอาดปลอดภัยและไม่เสี่ยงกับโรคด้วยเราว่าตอนที่ให้ปรองพินด้ามเดียวกันยังสยองมากกว่าอีก (คุณยายเรากินหมากอยู่เขาแอบเคือง)”

จากคุณ : น้ำอบหอม เขียนเมื่อ : 15 ม.ค. 53 00:59:45

* ราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของคำไว้ว่าคือ "วัยรุ่นผู้ชายที่ชอบเร่งเครื่องมอเตอร์ไซค์ให้มีเสียงดังแว่น ๆ"

4. กระทำที่ ต้องการทราบความคิดเห็น

ตัวอย่าง อยากทราบความคิดเห็น ซึ่งในกรณีนี้ผู้ตั้งกระทู้ต้องการทราบความคิดเห็นของผู้ใช้เว็บบอร์ดคนอื่นๆ เกี่ยวกับการประมูลเลขทะเบียนสวยด้วยเงินจำนวนมาก หลังจากได้ดูการรายงานข่าวในโทรทัศน์ช่องหลักช่องหนึ่ง ซึ่งผู้ตั้งกระทู้รู้สึกว่าเป็นเรื่องไร้สาระควรเอาเงินจำนวนนั้นไปบริจาคจะดีกว่า

A8775343 คิดยังไงกับการประมูลเลขทะเบียนสวยด้วยเงินนับล้าน

ท่านคิดเห็นเป็นอย่างไรบ้างครับ พอดีผมดูทีวีของข่าวเห็นเขานั่งประมูลป้ายทะเบียนสวยลงท้ายด้วยเลข 9 ยิง 9 เยอะๆ ยิ่งแพง คนประมูลได้ก็นั่งกระหึ่มยิ้มย่องด้วยความยินดีพร้อมกับควักกระเป๋าจ่ายค่าป้ายไป "ล้านกว่าบาท" ราคานี้บางทีแพงกว่ารถญี่ปุ่น หรือสนนราคาพoxy กับรถยุโรป (ส่วนตัวผมมองว่า "ไร้สาระอึบอ้าย" ถึงใครจะชอบพูดว่า เป็นเรื่องของคนรวย ความพอเพียงของคนรวยคือควักเงินที่เลี้ยงคนได้ทั้งปีเพื่อป้ายติดท้ายรถ 1 อันและป้ายนั้นก็หาได้คุ้มครองคนขับชี้ให้แคล้วคลาดจากอุบัติเหตุหรือการโจรกรรมได้ ชะโมเมๆ รถก็คงไม่ได้สนใจกับป้ายราคานับล้าน คงถอดโยนทิ้งให้ซาเล้ง) เอ้อ...บริจาคให้ชาวเฮติที่กำลังประสบทุกข์ยากแสนสาหัสจะยิ่งดีกว่า

จากคุณ : ชื่นมราชีหมาแห่ง เขียนเมื่อ : 17 ม.ค. 53 07:15:29

5. กระทำที่ ต้องการประชาสัมพันธ์

ตัวอย่าง ประชาสัมพันธ์ ซึ่งในกรณีนี้ผู้ตั้งกระทู้ต้องการที่จะประชาสัมพันธ์รายการเกมโชว์ที่ค้นหาการแสดงที่กตีกการตัดสินจะคัดผู้แข่งขันออกอาทิตย์ละ 1 คน คือรายการ LG Entainer^{2*} เพราะจากชื่อกระทู้เป็นการที่ชี้ชวนให้ผู้ใช้เว็บบอร์ดร่วมติดตามชมในอาทิตย์ที่กำลังจะถึง "ทีมไหนรอด ทีมไหนร่วง" ไม่ใช่คำถามของผู้ตั้งกระทู้ หากแต่เป็นการประชาสัมพันธ์และชวนให้ติดตามรายการมากกว่า

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

* LG Entainer หรือรายการล้านฝันนั้นโลก ออกอากาศทางโมเดิร์นไนน์ทีวี โดยเป็นรายการที่ให้ผู้ที่มีความสามารถทางด้านดนตรีทำโชว์และกรรมการจะตัดสินให้มีผู้ตกรอบอาทิตย์ละ 1 โชว์ ผู้ที่ชนะจะได้ไปฝึกร้องฝึกเต้นกับ JYP Entertainment ค่ายของ Rain Wonder Girl

A8796483 LG Entertainer อาทิตย์นี้ ทีมไหนจะรอด ทีมไหนจะร่วง

จากคุณ : babasbas เขียนเมื่อ : 22 ม.ค. 53 17:39:40

ลักษณะของการนำเสนอเนื้อหาในห้องเฉลิมไทย

ในการศึกษาลักษณะการนำเสนอเนื้อหาในห้องเฉลิมไทย ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เนื้อหาโดยใช้แบบลงรหัสข้อมูลได้ผลดังนี้

1. การเจาะจงประเด็นการตั้งกระทู้

ลักษณะการตั้งกระทู้และการแสดงความคิดเห็นนั้น อาจเป็นการพูดถึงอย่างเฉพาะเจาะจงและการตั้งใจจะกล่าวถึงด้วยวัตถุประสงค์ใดประสงค์หนึ่ง หรือเพียงกล่าวอย่างลอยๆ เพื่อแสดงความสนใจในประเด็นหนึ่งๆ จากการวิเคราะห์เนื้อหาที่ผู้ใช้โพสหรือแสดงความคิดเห็นลงในเว็บบอร์ดสามารถสรุปลักษณะการตั้งประเด็นกระทู้ได้ดังนี้

ตารางที่ 8 ลักษณะการตั้งกระทู้

วัตถุประสงค์การตั้งกระทู้	จำนวนกระทู้	ร้อยละ
ตั้งใจกล่าวถึงประเด็นเฉพาะ	303	92.00
กล่าวขึ้นอย่างลอยๆ ไม่มีประเด็นชัดเจน	97	8.00
รวม	400	100

จากตารางดังกล่าว การพูดถึงอย่างเฉพาะเจาะจงมีประเด็นอย่างชัดเจนคิดเป็นร้อยละ 92 และการกล่าวอย่างลอยๆ โดยไม่มีประเด็นชัดเจนคิดเป็นร้อยละ 8

2. ทิศทางการประเมินเนื้อหาในสื่อกระแสหลัก

ทิศทางการประเมินเนื้อหาในสื่อกระแสหลักในที่นี้สามารถแบ่งได้เป็น 3 ทิศทางหลัก คือ การประเมินในทางบวก อาทิเช่น การกล่าวชื่นชม ในทางลบ อาทิเช่น การตำหนิติเตียน ตัดสิน และไม่มีการประเมินใดๆ

ตารางที่ 9 การประเมินเนื้อหา

การประเมินเนื้อหา	จำนวนกระทู้	ร้อยละ
ประเมินค่าในทางบวก	56	14.00
ประเมินค่าในทางลบ	57	14.28
ไม่มีการประเมินค่า	287	71.75
รวม	400	100

จากตารางจะเห็นได้ว่า ไม่มีการประเมินเนื้อหามากที่สุดถึงร้อยละ 71.75 ตามด้วยการประเมินเนื้อหาในทางลบร้อยละ 14.28 และการประเมินเนื้อหาในทางบวกร้อยละ 14 ตามลำดับ

ตัวอย่าง การตั้งกระทู้ที่ไม่มีการประเมินเนื้อหา

อยากทราบเรตติ้ง ดอกส้มสีทอง เหลือเกิน

ละคร กระแส แรงมาก ถึงขาดจะโดนแบน อยากทราบว่าเรตติ้ง สักประมาณเท่าไร

จากคุณ rinna pink pink เขียนเมื่อ 30 เม.ย. 54

3. การให้เหตุผลสนับสนุนการแสดงความคิดเห็น

จากการวิเคราะห์เนื้อหากระทู้ ทั้งในหัวกระทู้และความคิดเห็นตามหัวกระทู้ พบลักษณะการให้เหตุผลในการแสดงความคิดเห็นดังนี้

ตารางที่ 10 การให้เหตุผลในหัวกระทู้

การให้เหตุผล (เฉพาะหัวกระทู้)	จำนวนกระทู้	ร้อยละ
ให้เหตุผลสนับสนุนการแสดงความคิดเห็น	242	60.50
ไม่ให้เหตุผลสนับสนุนการแสดงความคิดเห็น	158	39.50
รวม	400	100

ในส่วนของให้เหตุผลที่นับเฉพาะผู้ตั้งกระทู้ พบการแสดงความคิดเห็นที่มีเหตุผลร้อยละ 60.5 การแสดงความคิดเห็นที่ไม่มีเหตุผลสนับสนุนอยู่ที่ร้อยละ 39.5

ตัวอย่าง การตั้งกระทู้ที่ให้เหตุผลสนับสนุนความคิดเห็น

ตกลง ลัดดาแลนด์ เป็นยังไงกันแน่ ดีหรือไม่ดี อยากรู้จริงๆ (แจกกี้ฟก่อนเดือนใหม่)

ผมเป็นคนหนึ่งที่อยากจะไปดู ลัดดาแลนด์ เช่นกัน แต่ก็ยังไม่มีเวลาว่าง พอกลับบ้าน มาอ่านกระทู้ เกี่ยวกับ ลัดดาแลนด์ ทำไมส่วนใหญ่เห็นแต่กระทู้บอกว่าไม่ดีบ้าง ห่วยบ้าง ฉากจบแย่ เนื้อเรื่องธรรมดาสรุปคือ ไม่ดีนั่นเอง

แต่.....พอเข้าไปอ่าน คห ของผู้เข้ามาตอบ กลับแตกต่างกับเจ้าของกระทู้ ผมเลย งง ว่าตกลงมันดีหรือไม่ดีกันแน่แล้วทำไมคนที่ชมว่าดีไม่เห็นมีใครมาตั้งกระทู้เลยมีแต่ คนที่ติ มาตั้งกระทู้ แล้วก็มาขัดแย้งกันเองแอบ งง แต่ยังไงลัดดาแลนด์ก็ได้เงินผมอยู่แล้วครับ

จากคุณ Siambc031 เขียนเมื่อ 30 เม.ย. 54

ตารางที่ 11 การให้เหตุผลในความคิดเห็นที่การตอบหัวกระทู้

การให้เหตุผล (ความคิดเห็นตามหัวกระทู้)	จำนวน ความคิดเห็น	ร้อยละ
ให้เหตุผลสนับสนุนการแสดงความคิดเห็น	2,252	31.00
ไม่ให้เหตุผลสนับสนุนการแสดงความคิดเห็น	4,986	69.00
รวม	7,238	100

แต่ในส่วน of ความคิดเห็นที่เป็นการตอบหัวกระทู้ พบการแสดงความคิดเห็นที่ไม่มีเหตุผลสนับสนุนร้อยละ 69 ขณะที่ การแสดงความคิดเห็นที่มีเหตุผลสนับสนุนอยู่ที่ร้อยละ 31

ตัวอย่าง การไม่ให้เหตุผลในความคิดเห็นที่ตอบหัวข้อแต่แสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกับหัวข้อ

ชื่นชีวานาวี ออกทะเลจริงๆ

ออกทะเลสมชื่อเรื่องจริงๆ จนทะเลหมดแล้ว
ตอนหลังๆมาซักไม่ไหว ทนดูเกิน 2 ตอนไม่ได้เลย ต้องเปลี่ยนช่อง
แล้วจากตอนขับรถเนี่ย ไม่เนียนเอาซะเลย ทำอย่างกะการ์ตูน
เสียชีวิตพระ-นางอะ ตูยแสดงตลกได้ดี หยาดก้านานๆจะมีละครให้ดู
แต่ตอนนี้ไม่ไหวแล้ว ขอบาย รอดูตู่เรื่องอื่นละกันนะ แฮ็อ

จากคุณ : หญิงเอียด 3 พ.ค. 54

ความคิดเห็นที่ 21

เห็นด้วยอีกคน ออกทะเลจริงๆคะ ไม่อยากดูแล้ว

จากคุณ : จันท์เกตุ เขียนเมื่อ : 3 พ.ค. 54

4. คุณภาพการให้เหตุผลของผู้ใช้เว็บบอร์ด

เมื่อผู้วิจัยได้นำการแสดงความเห็นที่มีเหตุผลสนับสนุนที่มีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 31 จำนวน 2,252 ความคิดเห็น มาจำแนกเพื่อดูคุณภาพของการให้เหตุผลว่าเป็นไปตามตรรกะหรือไม่ พบการแสดงความเห็นที่ไม่เป็นตรรกะถึงร้อยละ 94 ตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 12 แสดงสัดส่วนการให้เหตุผลเป็นที่ตรรกะและไม่เป็นตรรกะ

	จำนวน ความคิดเห็น	คิดเป็นร้อยละ
ตรรกะ	134	6.00
ไม่เป็นตรรกะ	2118	94.00
N	2252	100

5. การให้เหตุผลวิบัติของผู้ใช้เว็บบอร์ด

เมื่อผู้วิจัยได้จำแนกการให้เหตุผลที่ไม่เป็นตรรกะหรือการให้เหตุผลวิบัติของผู้ใช้เว็บบอร์ด ในตาราง Logical fallacy เพื่อดูว่าเนื้อหาการแสดงความเห็นที่ประกอบไปด้วยเหตุผลที่ไม่เป็นตรรกะนั้น จัดอยู่ในประเภทใดมากที่สุด ได้ผลดังนี้

ตารางที่ 13 แสดงการให้เหตุผลที่ไม่เป็นตรรกะ

ประเภท	จำนวน ความคิดเห็น	คิดเป็นร้อยละ
การถืออัตตา (Egocentrism)	847	40.00
ข้อสรุปที่ไม่มีหลักฐานสนับสนุน (Unwarranted assumption)	419	20.00
การโจมตีเรื่องส่วนตัว (Personal attack)	161	8.00
เหมารวม (Fallacy of relative to absolute)	127	6.00
ความความคิดที่ปรับตามสถานการณ์แวดล้อมหรือปรับตามประสบการณ์เฉพาะ (Relativistic thinking)	116	5.00
อื่นๆ	458	22.00
รวม	2128	100

จากตารางการแสดงผลการให้เหตุผลที่ไม่เป็นตรรกะในห้องเฉลิมไทยพบว่า การถืออัตตาเป็นการให้เหตุผลที่ไม่ถูกต้องมากที่สุด ถึงร้อยละ 40 ตามด้วยการให้ข้อสรุปที่ไม่มีหลักฐานสนับสนุนร้อยละ 20 การโจมตีเรื่องส่วนตัว ร้อยละ 8 การเหมารวมร้อยละ 6 และความความคิดที่ปรับตามสถานการณ์แวดล้อมหรือปรับตามประสบการณ์เฉพาะร้อยละ 5 ตามลำดับ นอกนั้นก็แล้วน้อยกว่าร้อยละ 5 โดยสามารถแสดงตัวอย่างให้เห็นดังนี้

ตัวอย่างการแสดงความคิดเห็นแบบไม่เป็นตรรกะประเภท การถืออัตตา (Egocentrism)

การถืออัตตา คือ การเอาความคิดเห็นของตนเองเป็นหลัก คนอื่นที่คิดไม่เหมือนกัน ผิดเสมอ เอาตัวเองเป็นศูนย์กลาง พบว่าถูกนำมาใช้มากที่สุดในการแสดงความคิดเห็นในห้องเฉลิมไทย ดังเช่น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

[ขอความเห็น] เหตุใดผู้ประกาศข่าวสมัยนี้

ผมจำได้ว่าสมัยก่อน เวลาผู้ประกาศข่าวพูดหรืออ่านผิด ก็มักจะกล่าวคำขอภัยแล้วค่อยพูดใหม่ ทำให้เป็นเรื่องที่ค่อนข้างระวังกัน เพราะมันชัดเจนว่าพูดหรืออ่านผิดจึงไม่ค่อยพูดหรืออ่านผิดกันเท่าใดนัก แต่สังเกตว่าสมัยนี้ เวลาผู้ประกาศข่าวพูดหรืออ่านผิด ก็จะไม่แก้คำพูดใหม่เลยโดยไม่ได้กล่าวคำขอภัยบางที่แก้แล้วยังผิดอยู่ เช่น ลื่นพันกัน เมื่อพูดถูกแล้วก็ต่อความไปเลยเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น ทำให้ไม่ค่อยระวังกันเหมือนเมื่อก่อน จึงเห็นผู้ประกาศข่าวพูดหรืออ่านผิดอยู่เนืองๆ เพื่อนๆ มีความเห็นในประเด็นข้างต้นอย่างไรกันบ้างครับ

----- (ตัดทอนโดยผู้วิจัย) -----

จากคุณ : KittyInLove เขียนเมื่อ : 21 ม.ค. 53

หลังจากมีผู้ตั้งกระทู้ขอความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่คุณประกาศข่าวในปัจจุบันไม่ค่อยกล่าวขอโทษเมื่อตนได้พูดผิด และผู้ตั้งกระทู้ก็รู้สึกว่สิ่งที่เกิดขึ้นยังทำให้ผู้ประกาศข่าวพูดผิดต่อไป เพราะไม่ระวังตัวมากขึ้น หลังจากนั้นก็มีผู้เข้ามาแสดงความคิดเห็นในประเด็นนี้ว่า น่าจะเป็นเพราะนโยบายของผู้ประกาศข่าวที่เปลี่ยนแปลงไป คือ ถ้าไม่ได้ผิดร้ายแรงก็ให้กล่าวคำที่ถูกต้องโดยไม่ต้องกล่าวคำขอโทษก่อนแก้ไข

ความคิดเห็นที่ 3

ผมว่าดีนะครับแบบนี้ เพราะการที่นักข่าวอ่านผิดหรือแม้แต่เวลาเราฟังวิทยุ แล้วมีดีเจพูดผิด คือคนดู (และคนฟัง) เขาก็รู้ว่าอ่านผิด จะมานั่งขอภัยทำไมละครับ แต่การแก้ไขพูดให้มันถูกนั้นแหละ **ถูกต้องแล้วในความคิดผม** ไม่ได้ก่อกวนนะครับแต่ผมว่ามันเป็นยุคสมัยใหม่แล้ว อะไรเดิม ๆ ก็ปล่อยไปบ้างอะไรบ้างดีไหม?

จากคุณ : PPnormal เขียนเมื่อ : 21 ม.ค. 53

จากกล่องข้อความด้านบนจะเห็นได้ว่าผู้แสดงความคิดเห็นให้เหตุผลว่าการอ่านข่าวผิดสำหรับตนเองแล้วไม่จำเป็นจะต้องเอ่ยคำขอโทษก่อนการแก้ไข โดยไม่ได้แสดงเหตุผลอื่นเพื่อสนับสนุนการกล่าวถึงสิ่งที่ถูกต้อง หรือแสดงเหตุผลในกระทู้เพื่อหักล้างความคิดเห็นเริ่มต้นในลักษณะตรงกันข้าม

ตัวอย่างการแสดงความคิดเห็นแบบไม่เป็นตรรกะประเภท ใช้ข้อสรุปที่ไม่มีหลักฐานสนับสนุน (Unwarranted assumption)

การใช้ข้อสรุปที่ไม่มีหลักฐานสนับสนุน เป็นการให้เหตุผลโดยปราศจากหลักฐาน เป็นการให้เหตุผลที่คิดว่าสิ่งที่ตนอ้างหรือเชื่อนั้นเป็นจริงทั้งๆ ที่ไม่มีหลักฐานที่เชื่อถือได้

จากกระทู้ข้างต้นที่ผู้ตั้งกระทู้ต้องการอยากรวบความคิดเห็นของผู้ใช้เว็บไซต์เกี่ยวกับการกล่าวขอโทษของผู้ประกาศข่าว เมื่ออ่านข่าวผิด ปรากฏผู้มาแสดงความคิดเห็นในกรณี

ดังกล่าวได้แสดงความคิดเห็นแบบไม่เป็นตรรกะประเภท ใช้ข้อสรุปที่ไม่มีหลักฐานสนับสนุนด้วยเช่นกัน

ความคิดเห็นที่ 1

คาดว่าน่าจะเป็นนโยบายของผู้ประกาศข่าวที่เปลี่ยนแปลงไปมากกว่าครับ ซึ่งถ้าไม่ได้ผิดมากอาจอนุญาตให้แก้ไขเลย

จากคุณ : robokobo เขียนเมื่อ : 21 ม.ค. 53

ข้อความดังกล่าวเป็นการแสดงความคิดเห็นในลักษณะการคาดเดา ไม่มีเหตุผลหรือหลักฐานสนับสนุน ซึ่งการอ้างนโยบายของผู้ประกาศข่าวเปลี่ยนแปลงไปนั้น จำเป็นจะต้องมีหลักฐานที่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษร เพราะมิฉะนั้นจะเป็นเพียงการคาดเดาลอยๆ ไม่ใช่การแสดงความคิดเห็นที่ใช้เหตุผลแต่อย่างใด

ตัวอย่างการแสดงความคิดเห็นแบบไม่เป็นตรรกะประเภท การโจมตีเรื่องส่วนตัว (Personal attack)

การโจมตีเรื่องส่วนตัว เป็นการนำเอาเรื่องส่วนตัวของบุคคลที่กำลังกล่าวถึง มาใช้เป็นเหตุผลในการตัดสินความถูกต้อง

การแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับ พญ.พรทิพย์ โรจนสุนันท์ ปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม ที่ได้นำเสนอต่อไปนี้เป็นภาพสะท้อนที่ดีต่อการแสดงความคิดเห็นแบบไม่เป็นตรรกะประเภทการโจมตีเรื่องส่วนตัว ความเห็นนี้พุ่งเป้าไปที่ตัวตนของ พญ.พรทิพย์ อย่างเดียวไม่ได้พิจารณาถึงประเด็นที่แวดล้อมอื่นๆ เลย โดยแสดงความคิดเห็นว่าการที่หมอพรทิพย์ออกมาให้สัมภาษณ์เช่นนั้น เป็นเพราะว่า สายสัมพันธ์ทางการเมืองของ พญ.พรทิพย์ นอกจากนั้นยังแสดงความคิดเห็นต่อไปว่า พญ.พรทิพย์ชอบดู CSI และเห็นว่าใน CSI³ เป็นเรื่องไม่จริง แต่ พญ.พรทิพย์กลับเอามาใช้ในการทำงาน

ความคิดเห็นที่ 14

ถ้าพูดถึงหมอพรทิพย์ ก็เลี้ยงการเมืองไม่พ้นหรอก เพราะแกะตัวแม่คนหนึ่งเลยละอึดตาเหลือคนนับใครไม่คัดค้านหรือโต้แย้ง มันคือผู้ไม่หวังดีทั้งนั้น ตะหงิดใจตั้งแต่ว่าชอบดู CSI แล้วเอามาใช้ในงาน เหยอใช้วิธีการที่ใช้ใน CSI นะ ไม้ชะครึ้ง เพราะมันเป็นละครสร้างมาเพื่อความบันเทิง แต่ยอดคุณหมอเอามาใช้ในชีวิตจริงซะงั้น

จากคุณ : :: AdvanceTactics :: เขียนเมื่อ : 25 ม.ค. 53

³ CSI หรือ Crime Scene Investigation เป็นซีรีส์ที่ออกฉายในสหรัฐอเมริกา ตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2543 และมีชื่อไทยว่า ไขคดีปริศนา เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับ ทีมนักนิติเวชวิทยา ที่อยู่ในเมืองลาสเวกัส ประเทศสหรัฐอเมริกา สืบสวนการเสียชีวิตที่เป็นปริศนาที่ผิดธรรมดา เพื่อหาสาเหตุการตายที่แท้จริงของผู้ที่เสียชีวิต

โดยการแสดงความคิดเห็นนี้เป็นส่วนหนึ่งของกระทู้ด้านล่างนี้ ซึ่งเป็นกระทู้เกี่ยวกับผลทดสอบเครื่องตรวจระเบิด จีที200^{4*} ที่ออกมาไว้ไม่มีประสิทธิภาพ แต่ พญ.พรทิพย์ยืนยันว่าจำเป็นสำหรับทหารที่ชายแดนภาคใต้แม้ว่าผลที่ออกมาจะไม่เที่ยงตรงตามหลักวิทยาศาสตร์ก็ตาม

"หมอพรทิพย์ ยอมรับ "จีที 200" แค่ชี้เป้าเบื้องต้น ไม่แม่นยำ 100% แต่จำเป็นสำหรับชายแดนใต้"

“หมอพรทิพย์” ยอมรับกลางวงเสวนา เครื่องตรวจระเบิดจีที 200 ไม่ใช่เครื่องมือวิทยาศาสตร์ ไม่แม่นยำ 100% จึงทำได้แค่ “ชี้เป้าเบื้องต้น” ไม่สามารถใช้เป็นพยานหลักฐานในศาลได้ แต่ยังเป็นประโยชน์ในชายแดนใต้ เพราะลดพื้นที่ตรวจค้นให้แคบลง แต่ถ้าจะเอาตัวต้องมียุทธวิธีอื่นตรวจซ้ำ ยังไม่วางการันตีที่มั่นคงวิทย์ฯไม่เคยพลาด เหตุใช้ปริญญาโทถือเครื่อง

ส่วนตำรวจ ทหารต้องฝึกฝนเพิ่มเติม เพราะมีเทคนิคเยอะ วอนอย่านำไปใช้ปรักปรำใคร ด้านชาวบ้านให้ข้อมูลสวนทางคุณหญิงหมอ ชัด “ชี้มั่ว-ไม่แม่นยำ-ก่อปัญหา” นักวิทยาศาสตร์เตือนภัย แฉผู้ผลิตถูกฟ้องร้องในอเมริกาฐานหลอกลวง จี้ทุกหน่วยเลิกใช้ทันที

----- (ข้อมูลถูกตัดทอนโดยผู้วิจัย) -----

จากคุณ : TonTawan เขียนเมื่อ : 25 ม.ค. 53

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

* จีที 200 เป็นเครื่องตรวจหาวัตถุระเบิดที่มีประสิทธิภาพตรวจหาได้ทั้งวัตถุระเบิด อาวุธปืน และยาเสพติด แต่มีผู้ใช้เว็บบอร์ดพันทิปออกมาตั้งข้อสงสัยถึงประสิทธิภาพที่แท้จริงของเครื่อง จนเป็นกระแสสังคมและส่งผลกระทบต่อรัฐบาลต้องจัดการทดสอบประสิทธิภาพของเครื่องดังกล่าว ผลการทดสอบพบว่าการทำงานของจีที 200 ได้ผลลัพธ์ไม่ต่างจากการเดาสุ่ม

ตัวอย่างการแสดงความคิดเห็นแบบไม่เป็นตรรกะประเภท เหมารวม (Fallacy of relative to absolute)

ทำไม คนไทยถึงยังถูกหลอกกันง่ายๆ แบบนี้อีก

2-3 วันก่อน ผมดูช่อง Cable ท้องถิ่น ช่วงประมาณ ทุ่มครึ่ง มีรายการหนึ่งชื่อรายการ lucky^{5*} รู้สึกแปลกๆกับรายการนี้ ก็เลยลองตั้งใจดู ทำให้ถึงบางอ้อเลยว่า นี่มันรายการบ้าอะไรว่า ค่าลงทะเบียนตั้ง 35 บาทต่อครั้ง แถมรายการก็ Fake สุดๆ มีแก๊งให้ทีมงานมาตอบเอง (ไม่ต้องถามนะว่าผมรู้ได้ยังไง คือ ถ้าใครได้ดูจะรู้ว่า มัน Fake แบบน่าเกลียดอะ ซึ่งเกือบทั้งรายการ ผมว่าเกินกว่า 60-70% เป็นสายของทีมงานเองทั้งนั้น) แต่เรื่องเงินรางวัลผมคิดว่าเขาคงแจกจริง แต่วิธีการนี้ไม่ไหวอะ ไม่เข้าใจว่า คนที่อยู่ทางบ้าน ที่ลงทุนกดลงทะเบียนตั้ง 35 บาทต่อครั้งนี่ มองกันไม่ออกเลยหรอ อีกข้อสงสัยคือ วิธีการแบบนี้เข้าค่ายหลอกหลวงผู้บริโภคหรือเปล่าครับ

จากคุณ : a1255 เขียนเมื่อ : 19 ม.ค. 53

จากข้อความด้านบนผู้ตั้งกระทู้ยกย่องว่าทำไมคนไทยถึงได้เชื่อรายการที่ตั้งใจออกมาหลอกหลวงผู้บริโภค ทั้งๆที่วิธีการที่ทางรายการใช้ก็ไม่ซับซ้อนและน่าจะดูออก หลังจากนั้นก็มีผู้มาแสดงความคิดเห็นว่

ความคิดเห็นที่ 9

สังคมไทยชอบข่าวลือ

จากคุณ : / เขียนเมื่อ : 20 ม.ค. 53

“สังคมไทยชอบข่าวลือ” เป็นความคิดเห็นจากบัตรผ่านที่ใช้ชื่อว่า”/” สังเกตได้ว่าการตอบในลักษณะนี้เป็นการเหมารวมว่าสังคมไทยชอบข่าวลือเลยทำให้ถูกหลอกได้ง่าย ซึ่งจริงๆคนไทยทุกคนไม่ได้ชอบข่าวลือ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

* รายการ lucky เป็นรายการประเภทเกมโชว์ออกอากาศทางเคเบิลทีวี โดยกติกาคือให้ผู้ชมทางบ้านโทรมาสมัครเล่นเกมส์ ผ่านเบอร์โทรศัพท์ที่ขึ้นต้นด้วย 1900 คิดค่าลงทะเบียนครั้งละ 35 บาท หนึ่งคำถามต่อการลงทะเบียนหนึ่งครั้ง หากเปลี่ยนคำถามผู้ชมทางบ้านก็ต้องลงทะเบียนใหม่ วิธีการเล่นจะเป็นการตอบคำถาม หากตอบถูกจะได้เงินรางวัล 1000 บาท

ตัวอย่างการแสดงความคิดเห็นที่ไม่เป็นตรรกะประเภทความคิดที่ปรับตามสถานการณ์แวดล้อมหรือปรับตามประสบการณ์เฉพาะ

การแสดงความคิดเห็นที่ไม่เป็นตรรกะประเภทความคิดเห็นคือความจริงนั้น เป็นการ
ใช้เหตุผลที่ไม่ใช่ความจริงแท้ กล่าวคือ เป็นความจริงที่ไม่สามารถใช้ได้กับทุกสถานการณ์ แต่ปรับ
ตามสถานการณ์แวดล้อมหรือประสบการณ์เฉพาะ โดยคิดว่าความเห็นนั้นคือความจริง ดังนั้น
การผิดหรือถูกจึงแตกต่างกันไปตามความเห็นของตัวบุคคล ของกลุ่ม ของสังคม ของกระแสหรือ
ต่างกันไปตามแต่ละวัฒนธรรมและศาสนา

จากหัวข้อกระทู้ที่กล่าวถึงข่าวเกี่ยวกับการทำโทษของครูที่เกินกว่าเหตุจนทำให้นักเรียนได้รับบาดเจ็บหนัก แต่หลังจากนั้นผู้ปกครองมาเอาเรื่องครูที่โรงเรียนพร้อมกับทำร้ายร่างกาย จนเป็นเหตุให้เกิดการแจ้งความกันทั้งสองฝ่าย จะเห็นได้ว่าผู้ใช้เว็บบอร์ดรายนี้ พยายามบอกว่าการทำโทษที่เกิดจากครูนั้นไม่ผิด เป็นการนำเอาความเป็นครูมาผูกโยงกับความรักและการลงโทษ โดยให้เหตุผลว่าการที่ครูตีนักเรียนนั้นเป็นการทำไปด้วยความรักและความหวังดี ทั้งๆ ที่ในความเป็นจริงการที่คนๆหนึ่งเอาไม้ไปทำร้ายใครก็ตาม ไม่ได้เกิดจากความรักความหวังดี ดังกรอบด้านล่างนี้

หัวข้อกระทู้ : จุนตีหลานป.4นินท์ก น้ำบุกตบครูสาวตาปูด ใครผิด

เหตุไม่พอใจที่ลงโทษหลานสาวจนนิ้วแตก ตบเปรี้ยงใส่หน้าครูจนตาเขียว ครูสาวขึ้นโรงพักแจ้งความ ยันลงโทษเด็กไม่ได้ตั้งใจให้บาดเจ็บแต่ไม้ไปโดนที่นิ้ว และขอเอาเรื่องผู้ปกครองที่ทำร้ายและถือว่ามีให้เกียรติ จนครูใหญ่มาเจรจาให้ผู้ปกครองยอมรับผิดขอขมาจึงถอนแจ้งความโดยนางอัญชลีให้การว่า ตนเองถือว่าการลงโทษของครูเป็นการลงโทษที่รุนแรงเกินกว่าเหตุและไม่น่าจะทำกันถึงขนาดนี้ จึงทำให้เกิดความโมโห จึงเข้าไปทำร้ายเพื่อแก้แค้นให้หลานสาว และหากครูสาวแจ้งความตน ก็จะทำให้หลานสาวมาแจ้งความในข้อหาทำร้ายร่างกายด้วยเช่นกัน น.ส.ภคพร ครูสาวให้การด้วยสภาพตาบวมปูดว่า ตนเองไม่ได้ตั้งใจทำโทษรุนแรง แต่ไม้ไปโดนที่นิ้วจึงทำให้เกิดอาการบาดเจ็บ และการกระทำดังกล่าวของนางอัญชลีถือเป็นการกระทำที่ไม่เกียรติ และทำให้อับอายต่อหน้านักเรียน จึงต้องการเอาเรื่องให้ดำเนินคดีต่อไป

-----ข้อมูลถูกตัดทอนโดยผู้วิจัย-----

จากคุณ : MISS CACA เขียนเมื่อ 26 ม.ค. 53

ความคิดเห็นที่ 8

รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี ผมจำได้ แม่ผมตีผมบ่อยมากกก จนจำไม่ได้ว่ากี่ครั้ง แต่ผมจำพอผมตีผมได้ ว่าพ่อตีเพียง 2 ครั้ง ครั้งแรก หนีเรียน ครั้งสอง ตีน้องสาวผมอยู่วัดแต่เด็ก ก็โดนอาจารย์ทำโทษ ก็โดนตี รุ่นพี่ ก็โดนตีทุกคน (ขาแตกเลือดไหล) ใช้ตอนตีอาจจะเจ็บ อาจจะแค้น แต่เมื่อโตขึ้น ผมกลับคิดถึง ไม่เคยโกรธ ทุกปี เราจะรวมตัวกันไปไหว้อาจารย์กันทุกปีแล้วรุ่นพี่ ก็ได้ตีทุกคน เป็นครู - เป็นอาจารย์ เป็นตำรวจ คำว่า รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี คำนี้ยังใช้ได้อยู่ปด. อายุผมก็ยังไม่เยอะนะ ยังไม่ถึง 30 อย่าคิดว่าผมคนมีอายุโบราณ

จากคุณ : โม่ชะบุรุษ - บุรุษไร่ประโยชน์ เขียนเมื่อ : 26 ม.ค. 53

จะเห็นได้ว่านามแฝง “โม่ชะบุรุษ - บุรุษไร่ประโยชน์” นำเอาประสบการณ์ส่วนตัวที่พ่อกับแม่ รวมไปถึงครูและอาจารย์ของตนมาใช้เป็นฐานของเหตุผลเพียงอย่างเดียว ว่าการลงโทษด้วยการตีนั้นไม่ผิด

6. สาระสำคัญของเนื้อหา

ผู้วิจัยได้แยกประเภทสาระสำคัญของเนื้อหาตามเนื้อหาที่ปรากฏอยู่ในหน้ากระทู้ โดยจัดหมวดหมู่ออกเป็น 3 หมวดหมู่ด้วยกัน ได้แก่ ตัวบุคคล ประเภทของเนื้อหาในสื่อ (genre) และความเป็นเจ้าของสื่อ

ตารางที่ 14 สาระสำคัญของเนื้อหาที่ปรากฏแยกตามเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับสื่อมวลชน

		จำนวนกระทู้	ร้อยละ
ตัวบุคคล	ดารานักแสดง	109	27.25
	นักร้อง	9	2.25
	นักสื่อสารมวลชน	15	3.75
	ผู้มีชื่อเสียงในสังคมที่ไม่ใช่ดารา นักแสดง	4	1.00
	ผู้บริหารสื่อ	4	1.00
	รวมตัวบุคคล	141	35.25
ประเภทของเนื้อหา ในสื่อ	รายการโทรทัศน์	34	8.50
	รายการข่าว	5	1.25
	รายการวิทยุ	5	1.25
	ข่าว	23	5.75
	ภาพยนตร์	69	17.25
	ละคร	59	14.75

ตารางที่ 14 ต่อ

		จำนวนกระทู้	ร้อยละ
ประเภทของเนื้อหาใน สื่อ	หนังสือพิมพ์	2	0.50
	นิตยสาร	2	0.50
	รวม	199	49.75
เจ้าของสื่อ	โรงพยาบาลนคร	9	2.25
	สถานีโทรทัศน์	9	2.25
	บริษัทธุรกิจสื่อ	1	0.25
	รวม	19	7.75
อื่นๆ		41	10.25
รวม		400	100

จากตารางจะพบว่าเนื้อหาที่มีการพูดถึงมากที่สุดคือ ดารานักแสดง ที่มีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 27.25 ตามด้วยภาพยนตร์ที่มีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 17.25 และละครที่มีสัดส่วนอยู่ที่ 14.75 นอกจากนี้จะมีสัดส่วนต่ำกว่าร้อยละ 10

7. ความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ในประเด็นความน่าเชื่อถือของข้อมูลในห้องเฉลิมไทย แม้มีข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ใช้งานเว็บบอร์ดนี้จะแสดงให้เห็นถึงความน่าเชื่อถือในระดับหนึ่ง (ดูหน้าที่...เพิ่มเติม) ด้วยเหตุผลที่การสมัครสมาชิกในเว็บบอร์ดพันทิปจำเป็นที่จะต้องใช้บัตรประจำตัวประชาชนเพื่อยืนยันตัวตนในการเข้าใช้ ไม่ใช่ใครก็ได้ จึงน่าที่จะต้องแสดงความรับผิดชอบพอสมควร

แต่เมื่อวิเคราะห์เนื้อหาของกระทู้ในเว็บบอร์ดเพื่อดูความน่าเชื่อถือในด้านของการอ้างอิงแหล่งข้อมูลซึ่งหมายถึงการแสดงความคิดเห็นที่ประกอบไปด้วยหลักฐาน พบว่าอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ ตามตารางข้างล่างนี้

ตารางที่ 15 การอ้างอิงแหล่งข้อมูล

	จำนวน ความคิดเห็น	ร้อยละ
อ้างอิงแหล่งข้อมูล	261	3.60
ไม่อ้างอิงแหล่งข้อมูล	7023	96.40

รวม	7284	100
-----	------	-----

จะเห็นได้ว่า การอ้างถึงแหล่งที่มาของข้อมูลในเว็บบอร์ดมีจำนวนน้อยมากคิดเป็นเปอร์เซ็นต์เพียงร้อยละ 3.6 เมื่อเทียบกับการแสดงความคิดเห็นในเว็บบอร์ดมักไม่อ้างแหล่งที่มาของข้อมูลที่มีสัดส่วนถึงร้อยละ 96.4

8. การใช้อารมณ์ความรู้สึกในการแสดงความคิดเห็น

การใช้เหตุผลสนับสนุนการแสดงความคิดเห็นในห้องเฉลิมไทย จากตารางที่ 15 แสดงให้เห็นว่าระดับการใช้เหตุผลยังอยู่ในเกณฑ์ที่ค่อนข้างต่ำมาก และในส่วนหนึ่งก็มีการใช้อารมณ์ความรู้สึกประกอบด้วย ดังแสดงผลในตารางดังนี้

ตารางที่ 16 การใช้อารมณ์ความรู้สึกประกอบการแสดงความคิดเห็น

การแสดงความคิดเห็น	จำนวน ความคิดเห็น	สัดส่วน (ร้อยละ)
ใช้อารมณ์ความรู้สึกประกอบการแสดงความคิดเห็น	6878	95.60
ไม่ใช้อารมณ์ความรู้สึกประกอบการแสดงความคิดเห็น	316	4.40
รวม	7194	100

จากตารางพบว่ามีการใช้อารมณ์ความรู้สึกประกอบการแสดงความคิดเห็นถึงร้อยละ 95.6 และ ไม่ใช้อารมณ์ความรู้สึกประกอบการแสดงความคิดเห็นแค่เพียงร้อยละ 4.4 เท่านั้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ความประทับใจของผู้ใช้ต่อเว็บไซต์พันธิป

ภาพที่ 15 ความประทับใจของผู้ใช้เว็บบอร์ดต่อพันธิป

จากการสำรวจความคิดเห็นเรื่องความประทับใจของผู้ใช้ต่อเว็บไซต์พันธิปโดยเว็บไซต์พันธิปที่เปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ พบว่า ความประทับใจมากที่สุดของผู้ใช้ คืออ่านแล้วได้ความรู้ คิดเป็นร้อยละ 58 รองลงมาคือ ได้ข้อมูลที่ต้องการ คิดเป็นร้อยละ 56 มีความเห็นหลากหลาย คิดเป็นร้อยละ 48 อ่านแล้วสนุกดี คิดเป็นร้อยละ 47 ขอคำปรึกษาได้ร้อยละ 39 ทันเหตุการณ์ ร้อยละ 38 มีระบบสมาชิกที่น่าเชื่อถือ ร้อยละ 29 และสภาพกว่าบอร์ดอื่น ร้อยละ 28 ตามลำดับ

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

ในส่วนของผลการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยหาข้อมูลจากสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ใช้งานจำนวน 10 ราย การสังเกตการแสดงความคิดเห็นในห้องเฉลิมไทยอย่างไม่มีส่วนร่วม และวิจัยจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. ลักษณะของกระทู้ในห้องเฉลิมไทย
2. ชุมชนออนไลน์กับการกำกับดูแลในเว็บไซต์พันทิป
 - 2.1 ลักษณะความเป็นชุมชนในเว็บไซต์พันทิป
 - 2.2 การกำกับดูแลในเว็บไซต์พันทิป
3. การวิพากษ์ในห้องเฉลิมไทย
 - 3.1 ประเด็นของการวิพากษ์สื่อในห้องเฉลิมไทย (คัดเลือก-จุดประเด็น)
 - 3.2 วิธีจัดการความขัดแย้งจากการวิพากษ์ในห้องเฉลิมไทย
 - 3.3 ความเห็นของนักสื่อสารมวลชนต่อการวิพากษ์ในพื้นที่ออนไลน์
4. ปรากฏการณ์ที่สำคัญทางเนื้อหาของห้องเฉลิมไทย
 - 4.1 การตรวจสอบสื่อ – นักสืบพันทิป
 - 4.2 ดราม่า
5. การประเมินการตรวจสอบสื่อกระแสหลักในห้องเฉลิมไทย
 - 5.1 ระดับของการตรวจสอบสื่อในห้องเฉลิมไทย
 - 5.2 ทักษะของผู้ใช้เว็บบอร์ดต่อการตรวจสอบสื่อในห้องเฉลิมไทย
 - 5.3 ทักษะของนักสื่อสารมวลชนต่อการตรวจสอบสื่อในห้องเฉลิมไทย
 - 5.4 ปัจจัยที่มีผลต่อการตรวจสอบสื่อในห้องเฉลิมไทย
 - 5.5 ผลกระทบต่อนักสื่อสารมวลชนจากการตรวจสอบสื่อของผู้ใช้เว็บบอร์ด
6. ข้อได้เปรียบและอุปสรรคของการวิพากษ์ในห้องเฉลิมไทย

1. ลักษณะของกระทู้ในห้องเฉลิมไทย

กระทู้ในห้องเฉลิมไทยจะมีความเคลื่อนไหวตลอดเวลา เนื่องจากมีผู้ใช้งานจำนวนมาก ทำให้การตั้งกระทู้และการตอบกระทู้ค่อนข้างรวดเร็ว ซึ่งจะเห็นได้จากวันแรกของการก่อตั้งเว็บจนปัจจุบัน เป็นเวลารวม 14 ปี⁶ มีกระทู้ทั้งหมดจำนวน 10,177,463 กระทู้ (นับจากวันที่ 7 ตุลาคม 2539 ที่เป็นวันแรกของการเปิดทำการจนถึงวันที่ 27 มกราคม 2554)

⁶ <http://www.it24hrs.com/2011/pantip-dotcom-pantip3g-new/>

จากคำสัมภาษณ์ผู้ดูแลเว็บไซต์ กระทำในห้องเฉลิมไทยมีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องวงการบันเทิงซึ่งมีแง่มุมที่ค่อนข้างกว้างขวางเพราะครอบคลุมตั้งแต่ สื่อที่เป็นภาพยนตร์ วิทยุ และโทรทัศน์ รวมไปถึง บุคคลที่เป็นดารานักแสดง แต่เนื่องจากการตีความที่กว้างของคำว่า “บันเทิง” ทำให้ผู้ใช้เห็นว่าอะไรที่ออกสู่นำจอโทรทัศน์ก็สามารถตั้งในห้องเฉลิมไทยได้ทั้งหมด และเมื่อหลายปีก่อนทางเว็บมีกลุ่มย่อยในห้องเฉลิมไทยโดยใช้ชื่อว่าเป็นๆ ทำให้ทุกคนตีความว่ากลุ่มย่อยนี้คือ ผู้ใช้สามารถตั้งกระทู้อะไรก็ได้ที่ไม่ใช่เนื้อหาที่เกี่ยวกับบันเทิง ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาในการแบ่งกลุ่มในห้องเฉลิมไทย

“เฉลิมไทยเราเน้นไปที่วงการบันเทิง เฉลิมไทยมันค่อนข้างจะกว้าง เพราะถ้าพูดถึงวงการบันเทิงมันก็จะกว้าง มันครอบคลุมหมดเลย ตั้งแต่หนัง การแสดง วิทยุโทรทัศน์ ดารานักแสดง เพราะฉะนั้นมันเลยทำให้ผู้ใช้บริการในห้องนี้มากที่สุดเ็นเวบพันทิป”⁷

“แต่เราก็พบปัญหา คืออะไรที่ออกในโทรทัศน์แล้วจะตั้งได้ คนที่เข้ามา แล้วเขาอยากจะคุยเรื่องบันเทิงจริงเพื่อความผ่อนคลาย ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ แต่ก็มีคนไม่เข้าใจ คือเขาเข้ามาเขาอยากคุยเรื่องการเมือง เพราะเขาเห็นข่าวการเมืองในโทรทัศน์ เราก็บอกว่ามันไม่ใช่ เพราะคอนเซ็ปมันคือสิ่งที่บันเทิง...ซึ่งเมื่อหลายปีที่แล้ว เราใช้ชื่อกลุ่มย่อยว่าเป็นๆ ซึ่งเป็นกลุ่มย่อยมาตรฐานที่ทุกห้องต้องมีอยู่แล้ว ปรากฏว่าคำว่าอื่นๆ เป็นคำที่ทุกคนตีความว่าเป็นอะไรก็ได้ที่ไม่ใช่บันเทิง”⁸

การแสดงความคิดเห็นในเว็บบอร์ดพันทิปห้องเฉลิมไทยจะเกี่ยวกับเรื่องบันเทิงล้วนๆ เพราะด้วยระบบของเว็บมาสเตอร์ที่ต้องการจะแยกเนื้อหาในแต่ละห้องไม่ให้เกี่ยวพันกัน หากผู้ใช้ตั้งกระทู้ผิดห้องก็จะถูกลบไปทันที แม้ว่าจะเกิดปัญหาว่าอะไรคือสิ่งที่เรียกว่าบันเทิง ทุกอย่างที่ออกโทรทัศน์จะถือว่าเป็นเรื่องบันเทิงที่สามารถมาตั้งในห้องเฉลิมไทยได้หรือไม่ สิ่งเหล่านี้ผู้จัดการระบบหรือในที่นี้คือเว็บมาสเตอร์พันทิประบุว่า สิ่งที่เราเรียกว่าบันเทิง ไม่ได้หมายถึงการได้ออกโทรทัศน์ แต่หมายถึงสาระสำคัญของเนื้อหาที่ผู้ตั้งกระทู้จะกล่าวถึง หากเป็นเรื่องการเมืองแต่ได้ออกทีวี ก็ไม่ถือว่าเป็นบันเทิง แต่ให้จัดในกลุ่มการเมือง ต้องไปตั้งกระทู้ในห้องราชดำเนินแทน

“บางคนก็ให้เหตุผลว่าเขาสนิทกับคนในนี้ แต่เราก็บอกว่าเราไม่ห้าม แต่ขอให้ตั้งให้ถูกที่ เพราะว่าถ้าอยู่ในหน้ารวมแล้วถูกโหวตเป็นกระทู้แนะนำจะทำให้ภาพรวมของห้องมันผิดไป

⁷ สัมภาษณ์ วรพจน์ หิรัญประดิษฐกุล, เว็บมาสเตอร์เว็บไซต์พันทิปดอทคอม, 20 สิงหาคม 2553.

⁸ สัมภาษณ์ วรพจน์ หิรัญประดิษฐกุล, เว็บมาสเตอร์เว็บไซต์พันทิปดอทคอม, 20 สิงหาคม 2553.

คือเราแบ่งห้องให้มันครอบคลุมที่สุดแล้ว คุณอยากคุยเรื่องการเมืองควรไปราชดำเนิน ถ้าจะคุยเรื่องสังคม เราก็มีศาลาประชาคมให้”⁹

“เมื่อคืน มีรายการเจาะใจ^{10*} ก็มีการตั้งกระทู้เกี่ยวกับ พันตำรวจเอกสมเพียร^{11**} เขาบอกว่าเขาเห็นในทีวี เขาจะตั้ง เราก็ย้าย เขาก็ไม่พอใจ เราก็พยายามบอกว่าถ้าคุณตั้งในประเด็นที่เกี่ยวข้องจริง เช่น คุณตั้งเกี่ยวกับการทำหน้าที่ของพิธีกรนี้สามารถตั้งได้ เช่นทำไม พิธีกรชอบตัดบทสรุปใจความไม่ถูกต้องผิดเพี้ยนจากที่แขกรับเชิญพูด หรือที่ผู้ร่วมรายการพยายามจะสื่อสารออกมา แต่ถ้าเขาตั้งในประเด็นเกี่ยวกับการสวดจี๋เจ้าเพียร มันจะหลงประเด็น”¹²

การแก้ปัญหาของผู้ดูแลเว็บไซต์ในกรณีการตั้งกระทู้ไม่ถูกห้อง หรือการเข้ามาตั้งกระทู้ของผู้ใช้ในห้องเฉลิมไทย ทั้งๆ ที่ไม่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเรื่องบันเทิง ผู้ดูแลเว็บไซต์กล่าวว่าทางเว็บไซต์ได้เปลี่ยนจากคำว่า วิทย์-โทรทัศน์ เป็น บ้านเท็งวิทย์-โทรทัศน์^{13***} เพื่อสื่อให้เห็นว่าแม้จะเป็นเรื่องราวที่อยู่บนจอโทรทัศน์ก็ต้องมีเนื้อหาที่เป็นบันเทิงถึงจะสามารถตั้งกระทู้ในห้องเฉลิมไทยได้ ซึ่งพบว่าได้ผลอยู่ในระดับหนึ่ง “ท้ายที่สุดเราก็ เปลี่ยนชื่อ จากวิทย์-โทรทัศน์เฉยๆ เป็น บ้านเท็งวิทย์-โทรทัศน์ ก็ได้ผลในระดับหนึ่ง”¹⁴

⁹ สัมภาษณ์ วรพจน์ หิรัญประดิษฐ์กุล,เว็บมาสเตอร์เว็บไซต์พันทิปดอทคอม,20 สิงหาคม 2553.

* รายการเจาะใจเป็นรายการทอล์คโชว์ ที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 โดยผู้ร่วมรายการมักเป็นบุคคลที่มีความน่าสนใจหรือมีความสำคัญต่อสังคม รายการเจาะใจถือเป็นรายการทอล์คโชว์ที่พูดคุยหลายประเด็น ทั้งประเด็นสังคม ชีวิตบุคคล การเมือง และบันเทิง

** พลตำรวจเอกสมเพียร เอกสมญา เป็นอดีตผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรบันนังสตา จังหวัดยะลา รับราชการตำรวจตั้งแต่เป็น พลตำรวจ จนถึงยศ พันตำรวจเอก และได้รับพระราชทานยศพลตำรวจเอกเป็นกรณีพิเศษ ได้ฉายาว่า จำเพียร นักสู้แห่งเทือกเขาบูโด และ จำเพียร ขาเหล็ก จากการปฏิบัติหน้าที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นเวลากว่า 30 ปี และได้เสียชีวิตจากการปะทะกับกลุ่มก่อความไม่สงบในภาคใต้ ขณะปฏิบัติหน้าที่ ในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2553 ผู้อำนวยการสำนักวิจัยเอแบคโพลล์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ เผยผลสำรวจกลุ่มตัวอย่างประชาชนอายุมากกว่า 18 ปี ใน 17 จังหวัด จำนวน 2,071 ตัวอย่าง รายงานผลว่า สมเพียร เอกสมญา เป็นบุคคลที่น่าชื่นชมที่สุดแห่งปี 2553 คิดเป็นร้อยละ 69.2 ของผู้ตอบแบบสอบถาม

¹² สัมภาษณ์ วรพจน์ หิรัญประดิษฐ์กุล,เว็บมาสเตอร์เว็บไซต์พันทิปดอทคอม,20 สิงหาคม 2553.

*** การเปลี่ยนชื่อห้องจาก วิทย์-โทรทัศน์ เป็น บ้านเท็งวิทย์-โทรทัศน์ เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2553

¹⁴ สัมภาษณ์ วรพจน์ หิรัญประดิษฐ์กุล,เว็บมาสเตอร์เว็บไซต์พันทิปดอทคอม,20 สิงหาคม 2553.

เขียนเพื่อนสมาชิก

กระทู้ในเฉลิมไทย ซึ่งโดยวัตถุประสงค์ของห้อง มุ่งเน้นไปที่เรื่องราวใน**วงการบิน** ผ่านสื่อต่างๆ รวมทั้งหน่วยงานหรือที่เกี่ยวข้อง เช่น ภาพยนตร์, วิทยุ-โทรทัศน์, การ์ตูน, วงการโฆษณา, ฯลฯ เรื่องราวที่มีใช้วงการบิน ทางพันทิปได้แยกห้องและกลุ่มย่อยต่างๆ ไว้ให้บริการแล้ว อาทิเช่น

- เรื่องเกี่ยวกับวงการศึกษาก็สามารถตั้งได้ที่ ห้องสมุด หรือสยามสแควร์
- เรื่องเกี่ยวกับสังคม ก็สามารถตั้งได้ที่ ศาลาประชาคม
- เรื่องเกี่ยวกับการเมือง ก็สามารถตั้งได้ที่ ราชดำเนิน
- ชาวต่างๆ ก็สามารถเลือกตั้งได้ในห้องที่ตรงที่สุด ซึ่งสามารถดูค่าจำกัดความของแต่ละห้องได้ที่

หน้าหลักของ Café เหตุที่แยกห้องหรือกลุ่มย่อย ให้เป็นไปตามเนื้อหาที่กำลังสนทนากันอยู่ เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเลือกอ่านเนื้อหาที่ตรงกับความสนใจได้ตามหมวดหมู่ และเป็นการสะดวกในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้ที่สนใจในเรื่องราวเดียว กัน ทำให้ผู้ที่อยู่ในวงการบินนั้น สามารถมาให้ความเห็นที่เป็นประโยชน์ได้อย่างตรงประเด็น อันจะเป็นประโยชน์ที่ผู้ใช้บริการจะได้รับอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย

สำหรับกลุ่มย่อย วิทยุ-โทรทัศน์ นั้น โดยหลักการก็คือกระทู้เกี่ยวกับวงการบินทางวิทยุโทรทัศน์เท่านั้น **มิใช่ว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่ปรากฏในจอทีวี หรือได้ยินทางวิทยุ จะเป็นเรื่องราวการบินทั้งหมด** เพราะหากใช้เหตุผลนี้ ก็คงไม่จำเป็นต้องแยกห้องต่างๆ ตามเนื้อหาออกมา ในขณะที่เดียวกัน หากใช้ตรรกะนี้ ห้องหว่ากอกก็ควรจะสามารถตั้งกระทู้ได้ทุกเรื่อง เพราะทุกสิ่งทุกอย่างล้วนแต่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ทั้งหมด เช่นเดียวกับที่ทุกสิ่งในโลกล้วนเกี่ยวข้องกับศาสนา, การเมือง, และอื่นๆ ซึ่งเราจะใช้เหตุผลหรือตรรกะเช่นนี้ไม่ได้ครับ

ดังนั้น หากประเด็นที่สนทนากันนั้นลงลึกไปที่เนื้อหาของรายการ ก็ขอให้ตั้งในห้องหรือกลุ่มย่อยที่ตรงกว่านะครับ จึงขอเปลี่ยนชื่อกลุ่มย่อย วิทยุ-โทรทัศน์ ให้ตรงมากขึ้นเป็น **การบินวิทยุ-โทรทัศน์** ครับ

ภาพที่ 16 คำชี้แจงของเว็บมาสเตอร์พันทิปกรณีขอเปลี่ยนชื่อ จากวิทยุ-โทรทัศน์เป็นการบินวิทยุ-โทรทัศน์

อย่างไรก็ดี จากการสังเกตการแสดงความคิดเห็นในห้องเฉลิมไทยของผู้วิจัย พบว่าในทางปฏิบัติจริงยังคงพบกระทู้ที่มีเนื้อหาออกเหนือจากเรื่องการบิน ไม่ว่าจะเป็น ชาว กระแสสังคมบุคคลที่มีชื่อเสียงที่ไม่ใช่ดาราสื่อที่เป็นวิทยุโทรทัศน์ หรือแม้แต่รายการทางเคเบิลทีวีปรากฏในพื้นที่ห้องเฉลิมไทยอยู่เช่นกัน

2. ชุมชนออนไลน์กับการกำกับดูแลในเว็บไซต์พันทิป

2.1 ลักษณะความเป็นชุมชนในเว็บไซต์พันทิป

ผู้ใช้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่แสดงทัศนะโดยภาพรวมว่า ชุมชนในเว็บไซต์พันทิปนั้นเป็นชุมชนออนไลน์ที่ค่อนข้างเข้มแข็ง ด้วยจำนวนคนและระยะเวลาการก่อตั้งที่ยาวนานถึง 14 ปี^{15*} จน

* วันก่อตั้งเว็บไซต์พันทิป คือวันที่ 7 ตุลาคม 2539

ปัจจุบัน พันทิปกลายเป็นชุมชนออนไลน์สำหรับผู้สนใจเรื่องราวเดียวกัน โดยเฉพาะห้องเฉลิมไทยที่เป็นห้องที่เกี่ยวข้องกับความบันเทิง โดยเป็นแหล่งรวมผู้ที่มีความสนใจในด้านนี้ ได้รับรู้ความคิดเห็นที่หลากหลายจากหลายบุคคล และหลายกลุ่มในเรื่องที่ผู้ใช้สนใจ

“พันทิปมันเป็นชุมชนที่แข็งแรง คนที่เข้ามามันก็กรองมาในระดับหนึ่งแล้ว พี่ว่ามันคนเยอะแล้ว ชุมชนใหญ่แล้ว”¹⁶

“มีความสนใจเกี่ยวกับวงการบันเทิง ละครและดารา นักแสดง ห้องเฉลิมไทยเป็นที่รวมตัวกลุ่มผู้มีความสนใจด้านนี้เหมือนกัน ทำให้เมื่อเข้ามาเล่นแล้ว ได้แสดงความคิดเห็นด้านนี้ อย่างหลากหลาย ได้เห็นความคิดเห็นของคนอื่นต่อเรื่องที่เราสนใจ”¹⁷

“เฉลิมไทยมีข้อมูลเกี่ยวกับวงการบันเทิงเยอะดีครับ บางหัวข้อก็นำไปทำรายงานได้อ่านกันไม่ไหว เห็นคนเสนอความคิดเห็นหลายแง่มุมแล้วอยากเสนอบ้าง”¹⁸

“กระตุ้แบบใดที่ควรนำมาตั้งในห้องเฉลิมไทยบันเทิง ดารา หนัง การ์ตูน งดข่าว อาชญากรรม และการเมือง”¹⁹

นอกจากนั้นผู้ให้สัมภาษณ์ยังบอกด้วยว่าห้องเฉลิมไทยเป็นแหล่งรวมเรื่องราวที่กำลังเป็นกระแสของสังคม หรือ การขอความช่วยเหลือต่างๆ ก็สามารถที่จะตั้งในห้องเฉลิมไทยได้ เพียงแต่ถ้าหากเป็นการวิเคราะหฺลึกลับซึ่งในเรื่องราวเฉพาะก็อาจมีการไปตั้งที่ห้องอื่นๆ เพราะพันทิปได้จัดแยกห้องไว้ตามความสนใจของผู้ใช้แล้ว

“เรื่องบันเทิงทั้งหลาย จริงๆ ทั้งหมด หนึ่งเพลงดารา ข่าวการเมืองถ้ามันอยู่ในข่าวก็น่าจะตั้งได้นะ แต่ถ้าถกกันหนักๆก็ไม่ควรมาตั้งนะ”²⁰

“รายการทีวี วิทย์ ดารา ทุกอย่างที่อยู่ในทีวีคิดว่าเอามาโพสต์ได้ ถ้าพูดเน้นที่ตัวรายการนะ แต่เนื้อหาที่อยู่ในนั้นบางทีก็ต้องกรอกนะ”²¹

¹⁶ สัมภาษณ์ Abbess, นามแฝง, ผู้ใช้เว็บบอร์ด, 17 กุมภาพันธ์ 2554.

¹⁷ สัมภาษณ์ บุริมาณ, นามแฝง, ผู้ใช้เว็บบอร์ด, 10 กรกฎาคม 2553.

¹⁸ สัมภาษณ์ เด็กเจ้าบัวคำแก้ว, นามแฝง, ผู้ใช้เว็บบอร์ด, 17 มิถุนายน 2553.

¹⁹ สัมภาษณ์ โควี, นามแฝง, ผู้ใช้เว็บบอร์ด, 17 มิถุนายน 2553.

²⁰ สัมภาษณ์ Abbess, นามแฝง, ผู้ใช้เว็บบอร์ด, 17 กุมภาพันธ์ 2554.

²¹ สัมภาษณ์ Zonic, นามแฝง, ผู้ใช้เว็บบอร์ด, 17 กุมภาพันธ์ 2554.

“ก็ควรจะเป็นบันเทิงเท่านั้น ส่วนมากเวลามาตั้ง คนก็รุมด่าเดี๋ยวนี้ว่ามันไม่เกี่ยว ในความรู้สึกของพีนะ อยากให้ตั้งเพราะมันเป็นประเด็นใหญ่คนส่วนใหญ่สนใจ ก็ตั้งได้”²²

“บางเรื่องก็พูดยาก บางเรื่องความช่วยเหลือ ก็มีทั้งคนเห็นด้วยไม่เห็นด้วยที่จะตั้งแต่ พี่ว่าห้องเฉลิมไทยมันเป็นเรื่องอะไรที่เกี่ยวกับสื่อ ก็น่าจะตั้งได้นะ บางคนมองว่าไม่ได้ เป็นเรื่องพูด ยาก ถ้ามันเป็นเรื่องเริ่มต้นก็ตั้งได้ แต่ต่อเนืองคดีความคงไม่ใช่แล้วมั้ง สำหรับพีก็หยวนๆ”²³

นอกจากนั้นความโดดเด่นของพันทิปอีกประการหนึ่ง จากการสัมภาษณ์ผู้ใช้ คือ แต่ละ กระทำในห้องเฉลิมไทยจะมีลักษณะการตอบหรือคนมาแสดงความคิดเห็นที่ค่อนข้างรวดเร็วและมีคุณภาพ อาจด้วยเพราะผู้เล่นที่ส่วนใหญ่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ มีการใช้ความรู้และแสดงเหตุผลในการ แสดงความคิดเห็น

“แต่แต่ละกระทำในเฉลิมไทยมีคนตอบเร็ว จำนวนคนเล่นเยอะกว่าเวบบอร์ดอื่นอีก และ เยอะแบบมีคุณภาพ ผู้เล่นส่วนใหญ่ บรรลุนิติภาวะ ตอบคำถามอย่างมีความรู้และใช้เหตุผล และ กระทำในเฉลิมไทยก็ต่างจากเวบบอร์ดที่อื่นเพราะวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างลึกซึ้ง จริงจังดี”²⁴

“ผมเข้าพันทิปไม่ใช่เพราะเว็บพันทิปสวย ดีไซน์หรู เร็ว ทันสมัย ณ ตอนนี้เว็บ ต่างประเทศน่าจะก้าวเข้าสู่ยุค 3.0 แล้ว แต่พันทิปยังไม่ถึง 2.0 เลย แต่ผมเข้าพันทิปเพราะ เนื้อหา”²⁵ (callmebird)

“รู้สึกว่ามีระเบียบบางประเด็น แต่มีระดับกว่าเวบบอร์ดอื่น ใช้คำพูดที่ดีกว่า สุภาพ กว่า เวบบอร์ดอื่นมันหยาบคาย”²⁶

2.2 การกำกับดูแลของเว็บไซต์พันทิป

การกำกับดูแลของเว็บไซต์พันทิปตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนั้น แม้จะพยายามให้ สมาชิกทุกคนมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น แต่ทางเว็บก็มีการกำหนดกฎกติกาและระเบียบ ที่ชัดเจนให้สมาชิกทุกคนปฏิบัติร่วมกัน เพื่อให้การแสดงความคิดเห็นเป็นระเบียบ ซึ่งจากการ

²² สัมภาษณ์ Lovekawee, นามแฝง, ผู้ใช้เวบบอร์ด, 17 กุมภาพันธ์ 2554.

²³ สัมภาษณ์ จ้าจาร์, นามแฝง, ผู้ใช้เวบบอร์ด, 17 กุมภาพันธ์ 2554.

²⁴ สัมภาษณ์ บุริมาณ, นามแฝง, ผู้ใช้เวบบอร์ด, 10 กรกฎาคม 2553.

²⁵ callmebird <http://callmebird.exteen.com/20100215/pantip> [ออนไลน์] 15 กุมภาพันธ์ 2553

²⁶ สัมภาษณ์ สาวใหญ่วัยกระเตาะ, นามแฝง, ผู้ใช้เวบบอร์ด, 17 กุมภาพันธ์ 2554.

สัมภาษณ์ผู้ดูแลเว็บไซต์ก็พบว่ามีความพยายามที่จะปรับกฎกติกาให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบันด้วยเช่นกัน

“เราคงจะไม่เปรียบเทียบว่าเราดีกว่าหรือแย่กว่าเขา แต่เราจะเปรียบเทียบตอนนี้กับในอดีตมากกว่า ตั้งแต่ในอดีตจนทุกวันนี้เราจะพยายามให้ทุกคนแสดงความคิดเห็นอย่างมีขอบเขตของเสรีภาพนั้นๆอยู่ โดยทุกคนมีเสรีภาพที่วันนี้เหมือนกันหมด แล้วก็มีการกีดกันซึ่งเป็นข้อตกลงตั้งแต่การสมัครสมาชิก การโพสต์ เราจะมีให้อ่านว่ากติกาเรามีอะไรบ้าง ขอบเขตมีเท่านี้ ถ้าล้ำเส้นมาเราสามารถจัดการได้ตามข้อตกลงที่เขามีร่วมกัน เขาก็ยอมรับข้อตกลงนั้นเราพยายามปรับกติกาตรงนี้ให้เข้ากับสภาพสังคมมากขึ้น”²⁷

พื้นที่ที่มีการกำกับดูแลตั้งแต่การเริ่มสมัครสมาชิก ขั้นตอนแรกของการสมัครสมาชิก ผู้ที่ประสงค์จะสมัครจะต้องระบุเลขประจำตัวประชาชน 13 หลัก และเลข 13 หลักนี้จะใช้ได้เพียงครั้งเดียว หากเคยโดนลงโทษโดยการยึดล็อกอินชั่วคราว (“แบน”) หรือสมัครสมาชิกแล้ว จะไม่สามารถนำมาสมัครใช้ใหม่ได้อีก หรือเรียกว่าระบบหนึ่งไอดี^{28*} หนึ่งบัญชีผู้ใช้ (one ID one Account)

“สมัยก่อนเราก็พยายามเข้าไปดูแลมากขึ้นเรื่อยๆ ในยุคแรกเราใช้คนของพื้นที่เองในการดูแล ถ้ามีการโพสต์รบกวนอาจารย์ พอถึงจุดหนึ่งเราก็จะเตือนเขา ระดับที่สองคือเราจะให้เขาสามารถดูแลกันเอง การดูแลตนเองเนี่ยะคือให้เขารู้ว่าอันไหนควรทำอันไหนไม่ควรทำ โดยมีการตีเส้นว่าเราจะมีกรอบไหนนะ เช่น ยึดคอมไทม์^{29**} ยึดล็อกอิน^{30***} จะก็วันก็ว่าไป หรือตัดสินการใช้ Feature ต่างๆ ห้ามโพสต์อะไรก็ว่าไป ก็ทำให้รู้ว่าสังคมจะติมันอยู่ที่ตัวเขาด้วย พอถึงขั้นที่สามเราจะมีระบบการแจ้งเตือน โดยเราจะบอกว่าสังคมออนไลน์นี้มีขอบเขตอย่างไร ผู้ใช้จะมีสิทธิช่วยคือการแจ้งเตือน มีการเสริมระบบไฟแดงเข้าไป คือคนที่คุณสมบัติตรงคือ สมัครสมาชิกครบตามที่กำหนด มีสิทธิที่จะกดเสนอว่าอันนี้น่าจะลบ และอาจจะคนไม่เห็นด้วยก็อาจจะมากดคัดค้านได้

²⁷ สัมภาษณ์ วรพจน์ หิรัญประดิษฐ์กุล, เว็บไซต์หอพักปศอคอม, 20 สิงหาคม 2553.

* ไอดี หมายถึง เลขประจำตัวประชาชน 13 หลัก ซึ่งออกให้โดย สำนักทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย แก่ประชาชนที่มีสัญชาติไทย มีเลขมาตรฐานกลางเพื่อเป็นการระบุตัวตนแก่คนไทยทุกคน

** การยึดคอมไทม์ หมายถึง การแบนสมาชิกที่ใช้เลขประจำตัวประชาชน 13 หลักในการยืนยันข้อมูลสมาชิก

*** การยึดล็อกอิน หมายถึง การแบนสมาชิกทุกระดับ ไม่ว่าจะใช้เลขประจำตัวประชาชน 13 หลัก หมายเลขโทรศัพท์ หรือ อีเมลล์

ก็จะมากดไฟเขียวในกระทู้สั้นๆ มีการคานอำนาจกัน สังคมจะเข้าไปมีส่วนร่วม มีบทบาทมากขึ้น เพราะฉะนั้น 3 ขั้นตอนนี้ มันก็พัฒนาขึ้นมาเรื่อยๆ”³¹

ในระยะแรกคือตั้งแต่ปี (พ.ศ.2539) การกำกับดูแลเป็นการใช้เจ้าหน้าที่ของเว็บบอร์ด พันทิปเป็นผู้เฝ้าระวัง จนพัฒนามาสู่การกำกับดูแลกันเองของผู้ใช้เว็บบอร์ดในระยะหลัง (28 ตุลาคม พ.ศ. 2548-ปัจจุบัน) โดยทางพันทิปจะมีการตีเส้นกติกากว่า สามารถแสดงความคิดเห็นอย่างไรก็ได้ แต่ต้องไม่ใช้คำหยาบคาย ไม่แสดงความคิดเห็นที่เป็นการหมิ่นประมาท หรือก่อให้เกิดความขัดแย้ง พร้อมทั้งระบุบทลงโทษว่าหากทำผิดกติกาจะเกิดอะไรขึ้น นอกจากนั้นทางพันทิปเองมีการพัฒนาเครื่องมือในการลบกระทู้ผ่านหน้าเว็บบอร์ดขึ้นโดยให้สิทธิผู้ใช้ทำหน้าที่เหมือนศาลตัดสินกันเองว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับการลบกระทู้ นั้น ถือเป็นพัฒนาการควบคุมกันเองในระดับหนึ่งซึ่งเมื่อประมวลผลการกำกับดูแลในเว็บพันทิปตั้งแต่ก่อตั้งจนถึงปัจจุบัน (มีนาคม 2554) สามารถแบ่งเป็นยุคของการกำกับดูแลได้ดังนี้

ตารางที่ 17 ยุคของการกำกับดูแลในเว็บไซต์พันทิปดอทคอม

ช่วงเวลา	ผู้รับผิดชอบดูแล	มาตรการในการกำกับดูแล
ระยะแรก (พ.ศ.2539)	เจ้าหน้าที่ของเว็บไซต์พันทิป	- หากทำผิดผู้ดูแลเว็บไซต์จะ ตักเตือนและยึดคอมยืม ^{32*} ยึดลอกอิน หากมีการกระทำผิด - ใช้การดูแลจากเจ้าหน้าที่เว็บไซต์ คอยสอดส่องดูแลความเรียบร้อย
ระยะที่สอง (พ.ศ.2539 หลังจากระยะแรกประมาณ 2 อาทิตย์)	ระบบการตั้งค่าทาง เทคโนโลยีของเว็บไซต์พันทิป	- ผู้ดูแลจะสร้างกรอบของการโพสต์ เนื้อหา พร้อมบทลงโทษ - ใช้โปรแกรมกั้นกรองคำต้องห้าม หากมีคำต้องห้ามที่เป็นคำหยาบ ความคิดเห็นนั้นจะถูกลบทันที

³¹ สัมภาษณ์ วรพจน์ หิรัญประดิษฐ์กุล,เว็บมาสเตอร์เว็บไซต์พันทิปดอทคอม,20 สิงหาคม 2553.

* ดูในบทที่ 4

ตารางที่ 17 ต่อ

ช่วงเวลา	ผู้รับผิดชอบดูแล	มาตรการในการกำกับดูแล
<p>ระยะปัจจุบัน (28 ตุลาคม พ.ศ. 2548 – มีนาคม 2554)</p>	<p>สมาชิกเว็บไซต์พันทิป</p>	<p>- มาตรการการป้องกันปวม จะใช้ระบบไฟแดง ไฟเขียวเพื่อการแจ้งเตือนคือ หากผู้เล่นเห็นว่าข้อความ ในกระทู้หรือกระทู้หนึ่งๆ ไม่สมควร หรือกระทู้หนึ่งๆ ผิดกฎของทางเว็บไซต์ สุ่มเสี่ยงจะผิดกฎหมาย ผู้เล่นที่เป็นสมาชิกจะสามารถ กดไฟแดงได้ พร้อมแจ้งเหตุผล ซึ่งหากมีคนแจ้งครบ 3 คน กระทู้หนึ่งๆจะถูกลบโดยระบบ แต่หากว่าผู้เล่นเห็นว่ากระทู้หนึ่งๆ ไม่สมควรถูกลบก็จะกดปล่อยผ่าน ไฟเขียวเพื่อคัดค้านการแจ้งเตือนได้เช่นกัน นอกจากนั้นหากว่าเจ้าของกระทู้เห็นว่าการลบบนั้นไม่ยุติธรรมสามารถเขียนคำร้องต่อเว็บมาสเตอร์เพื่อให้พิจารณาการลบบดังกล่าวใหม่ได้ หากกระทู้หนึ่งถูกลบโดยไม่สมควร ทางเว็บมาสเตอร์จะกึ่งคืนมาให้เจ้าของกระทู้ดั้งเดิม</p> <p>- มาตรการการส่งเสริม จะใช้ระบบถูกใจเพื่อพัฒนาให้ความคิดเห็น มีคุณภาพมากขึ้น หากว่าสมาชิกแสดงความคิดเห็นได้ดี สมาชิก ในเว็บคนอื่นสามารถกดถูกใจให้กัพพีได้ โดยคะแนนที่สมาชิกได้สามารถนำไปเล่นเกมส์หรือรับรางวัลต่างๆ ได้</p>

นอกจากนั้นอีกจุดหนึ่งที่ทำให้เว็บบอร์ดแห่งนี้แตกต่างจากเว็บบอร์ดอื่นตามความเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ คือการแสดงความรับผิดชอบต่อความคิดเห็นที่โพสต์ลงในเว็บบอร์ด และผลจากการกำกับดูแลที่เข้มข้นทำให้ผู้ใช้ส่วนมากรับผิดชอบต่อเนื้อหาที่ตนเองได้แสดงความคิดเห็น และการเห็นคุณค่าของลોકอินตัวเองไม่ยอมให้โดนยัดขังพยายามที่จะไม่ทำผิดกติกาที่เว็บบอร์ดแห่งนี้ได้ตั้งขึ้น

“จุดที่ทำให้พันทิปไม่ไร้สาระ เพราะการดูแลของเรามันเข้มข้นมากกว่า ที่อื่นอาจจะเน้นเสรีภาพ แต่สำหรับเรา เราก็กินนะ แต่เสรีภาพนั้นต้องไม่ไปละเมิดคนอื่นด้วย เช่น นึกอยากจะทำใครก็ทำได้เลย หรือนึกอยากจะทำมีนประมาทใครก็หมิ่นเลย เราให้น้ำหนักกับการดูแลตรงนี้มาก เพราะฉะนั้นเรากับที่อื่นจะแตกต่างกันมาก และผลจากมาตรการเหล่านี้ทำให้ผู้ใช้รู้สึกเห็นคุณค่าของลોકอินตัวเองมากขึ้น เขาจะระวังตัวเองพยายามแสดงความคิดเห็นที่ไม่ผิดกติกา”³³

“ข้อมูลและความคิดเห็นมีความน่าเชื่อถือใช้ได้ในระดับหนึ่ง หากมาจากอ้อมยิ้ม^{34*} ที่สมัครจากบัตรประจำตัวประชาชน”³⁵

“กฎระเบียบเยอะทำให้คนตอบดูน่าเชื่อถือนิดนึง แล้วก็ พี่ว่านะ รักษาหน้าตาของลોકอิน เพราะมันมีตัวตนในพื้นที่นะ อย่างพี่อายนะ เวลาเห็นคนอื่นเกรียนๆ พอเป็นตัวเองไม่อยากทำ กลัวโดนสมาร์ทเสิร์ช^{36**} เจอ”³⁷

สืบเนื่องจากการกำกับดูแลที่เข้มงวดของผู้ดูแลเว็บไซต์ที่ใช้ทั้งระบบกรองคำและการกวดขันความคิดเห็นจากสมาชิก ส่งผลให้การใช้ภาษาในห้องเฉลิมไทยโดยภาพรวมค่อนข้างสุภาพ

ส่วนการถกเถียงกันในกระทู้ ผู้ใช้กล่าวว่ามักจะไม่รุนแรงมากนัก เพราะผู้ใช้แต่ละคนจะมีชื่อลอคอินเป็นของตัวเอง หากให้ใช้คำพูดไม่ดี หรือถกเถียงด้วยถ้อยคำที่รุนแรงไม่น่าอ่าน ก็จะไม่ได้รับความน่าเชื่อถือหรือโดนแบนไปเอง และยังทำให้ภาพลักษณ์ของสมาชิกดูแย่ลงไปหากใช้คำพูดที่ไม่สุภาพหรือไม่ดี

³³ สัมภาษณ์ วรพจน์ นริญประดิษฐกุล, เว็บมาสเตอร์เว็บไซต์พันทิปดอทคอม, 20 สิงหาคม 2553.

* ดูในบทที่ 4

³⁵ สัมภาษณ์ โค้ว, นามแฝง, ผู้ใช้เว็บบอร์ด, 17 มิถุนายน 2553.

** สมาร์ทเสิร์ช (Smart Search) คือ ระบบการค้นหาของเว็บพันทิป โดยสามารถหาได้จากคำค้นหรือชื่อลอคอิน โดยหากใช้ชื่อลอคอินหรือนามแฝงเป็นคำค้นหา จะพบข้อความที่สมาชิกรายนั้นเคยโพสต์ไปในเว็บพันทิปได้

³⁷ สัมภาษณ์ Abbess, นามแฝง, ผู้ใช้เว็บบอร์ด, 17 กุมภาพันธ์ 2554.

“พื้นที่สุขภาพกว่า Web อื่นที่อื่นค่อนข้างจะเป็นตัวของตัวเองมากไปหน่อย”³⁸

“ถกเถียงกันในเวบบอร์ดแห่งนี้ก็ดี ไม่รุนแรงเกิน เพราะทุกคนมีหน้ามีตา ที่ต้องรักษาภาพลักษณ์ (เฉพาะอ้อมยิ้ม)”³⁹

“มีระดับกว่าเวบบอร์ดอื่น ใช้คำพูดที่ดีกว่า สุขภาพกว่า เวบบอร์ดอื่นมันหยาบคาย ไม่มีการกรอง เพราะพื้นที่มันมีตัวกรอง ระบบการจัดการเขาดี”⁴⁰

ในประเด็นเรื่องกติกาของเวบบอร์ดพื้นที่ ผู้ดูแลเวบบอร์ดกล่าวว่า เป็นกติกาสากลที่ใช้กันทั่วโลก คือ ห้ามใช้คำพูดที่ไม่สุภาพ หมิ่นประมาท หรือก่อให้เกิดความขัดแย้ง ซึ่งผู้ดูแลเวบบอร์ดทำหน้าที่เป็นผู้กำหนดกรอบกติกาที่ชัดเจน และเตือนว่าถ้าเส้นหรือออกนอกกรอบที่วางไว้เมื่อผู้ใช้งานทำผิดกติกาเท่านั้น

“กติกาของเราก็เหมือนกับเวบบอร์ดทั่วโลก หยาบคาย ดูหมิ่น ทะเลาะวิวาท เป็นทั่วโลก มีหมด ขอบเขตของเราในฐานะผู้ดูแล เราจะทำให้ฐานะผู้กำกับเส้น ไม่ใช่กรรมการที่จะที่ถูกผิด เราจะบอกว่ามันหลุดออกไปนอกเส้นของสนามแล้วนะ แต่เราจะไม่บอกว่าอันนี้ถูก อันนี้ผิด เพราะเราไม่ใช่กรรมการ เขาต้องแสดงความเห็นที่อยู่ในกรอบ”⁴¹

นอกจากนั้นจากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการกำกับดูแลเว็บไซต์พื้นที่ว่าค่อนข้างจำกัดเนื้อหาที่เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์และการเมืองเนื้อหาที่สามารถถูกพูดถึงได้ในพื้นที่แห่งนี้มีทิศทางเดียวคือ ทิศทางที่เป็นด้านบวกต่อสถาบันพระมหากษัตริย์และรัฐบาลเท่านั้น หากนอกเหนือจากนี้ผู้ดูแลเว็บไซต์จะลบความคิดเห็นด้านลบดังกล่าวทันที และในกรณีที่พบว่าการแสดงความคิดเห็นมีแนวโน้มที่จะลุ่เสี่ยงต่อการละเมิดทิศทางด้านบวกทางเว็บไซต์ก็จะปิดส่วนการแสดงความคิดเห็นนั้นทันที

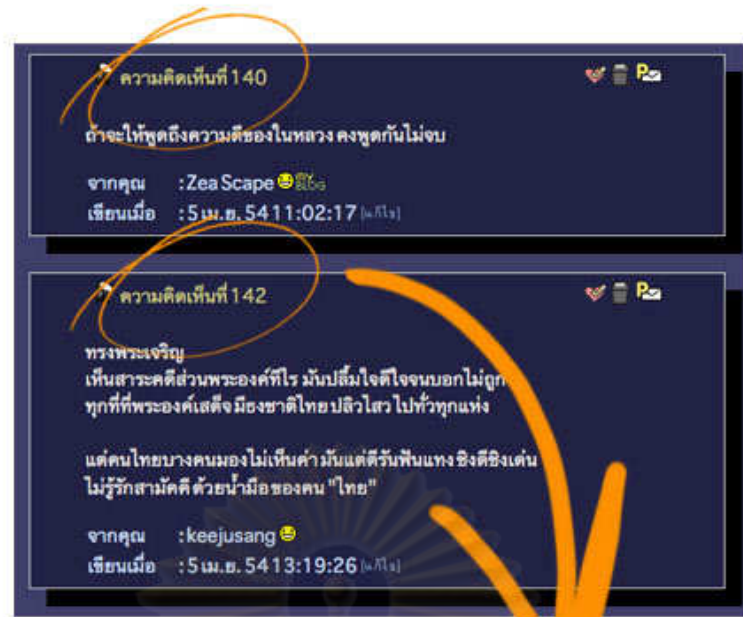
ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³⁸ สัมภาษณ์ TripleF, นามแฝง, ผู้ใช้เวบบอร์ด, 17 มิถุนายน 2553.

³⁹ สัมภาษณ์ โควิ, นามแฝง, ผู้ใช้เวบบอร์ด, 17 มิถุนายน 2553.

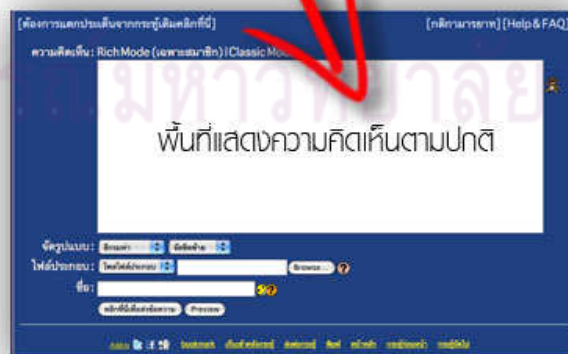
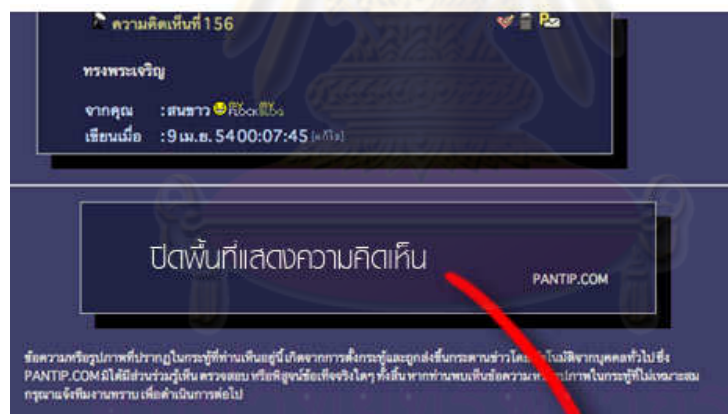
⁴⁰ สัมภาษณ์ สาวใหญ่วัยกระเตาะ, นามแฝง, ผู้ใช้เวบบอร์ด, 17 กุมภาพันธ์ 2554.

⁴¹ สัมภาษณ์ วรพจน์ นริญประดิษฐ์กุล, เว็บบอร์ดเว็บไซต์พื้นที่ปิดทศคม, 20 สิงหาคม 2553.

ความคิดเห็นที่141 ถูกลบ

ภาพที่ 17 แสดงความคิดเห็นที่ถูกลบ

ภาพที่ 18 แสดงการปิดพื้นที่แสดงความคิดเห็นในกระดาน โดยลบพื้นที่แสดงความคิดเห็นตามปกติออกไป

นอกจากนั้นจากการวิจัยเอกสารที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม ก็พบเสียงสะท้อนในอีกด้านหนึ่ง เกี่ยวกับการกำกับดูแลที่เข้มงวดของเว็บไซต์พันทิปว่า นำไปสู่การจำกัดเสรีภาพของสมาชิกในเว็บไซต์บนฐานความคิดว่าการกำกับดูแลในลักษณะดังกล่าวเป็นการให้สิทธิกับผู้ดูแลเว็บไซต์มากเกินไป และยังพบการเปิดเพจในเฟซบุ๊กที่ใช้ชื่อว่า “มั่นใจว่าคนไทยเยอะเยอะไม่เชื่อมั่นมาตรฐานเว็บพันทิป” โดยเพจดังกล่าวเป็นเวทีในการรวบรวมผู้ที่คิดว่าไม่ได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียม อาทิ ถูกยึดลอกอิน หรือ ลบกระทู้โดยไม่มีเหตุอันสมควร

“จริงอย่างที่ คห. (ความเห็น,เพิ่มเติมโดยผู้วิจัย) ด้านบนว่า เริ่มมีกฎที่เข้มงวดขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งมองแล้วอาจถูกต้องที่เป็นการดูแลความเรียบร้อยและเป็นสิทธิของผู้ดูแล แต่หลังๆ เริ่มมีความไม่สมเหตุผล ไม่มีที่มาที่ไป ขัดกับความรู้สึกของหลายคน และไม่ชัดเจนในกฎเกณฑ์ เหมือนสังคมนานาชาติใหญ่ถูกกำหนดโดยกลุ่มคนๆ เดียว ซึ่งมันไม่น่าจะเป็นแบบนี้”⁴²

“ถ้าพันทิปยังทำยั้ง (แบนอ้อมยิ้มโดยไม่มีเหตุผล) คิดด้วยตรรกะง่าย ๆ ก็เท่ากับว่าพันทิปไม่ยอมคนเข้าเว็บ ถึงยังงั้นพวกนี้ก็ไม่หนีหายไปไหน ถึงจะไปก็แค่ชั่วคราวซึ่งก็อาจจะจริงนะ แต่อย่าลืมว่าไม่มีอะไร/ใคร อยู่คำฟ้า มีเกิดต้องมีดับไม่ว่าจะพูดในเชิงธุรกิจ หรือเชิงธรรม คำว่ามีเกิดมียอมมีดับ”⁴³

ภาพที่ 19 หน้าของ fanpage ของ “มั่นใจว่าคนไทยเยอะเยอะไม่เชื่อมั่นมาตรฐานเว็บพันทิป”

⁴² Illusion,นามแฝง, <http://kindle.blognone.com/news/22405> [ออนไลน์], 14 มีนาคม 2554

⁴³ Callmebird,นามแฝง,<http://callmebird.exteen.com/20100215/pantip>[ออนไลน์], 14 มีนาคม

3. การวิพากษ์ในห้องเฉลิมไทย

3.1 ประเด็นของการวิพากษ์สื่อในห้องเฉลิมไทย

ประเด็นการวิพากษ์สื่อในห้องเฉลิมไทยเป็นการพัฒนาประเด็นความคู่กับวงการบันเทิงในสื่อกระแสหลัก คือมีทั้งที่คัดเลือกประเด็นจากสื่อกระแสหลักมาพูดคุย ถกเถียง และการจุดประเด็นให้เกิดขึ้นสื่อกระแสหลัก

3.1.1 การคัดเลือกประเด็นจากสื่อกระแสหลัก

ประเด็นการวิพากษ์ในห้องเฉลิมไทยจะเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับความบันเทิง รวมไปถึงข่าวหรือกระแสสังคมที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้นๆ ไม่ว่าจะสื่อกระแสหลักจะพูดถึงอะไร ผู้คนในห้องเฉลิมไทยก็พูดคุยเรื่องนั้นเช่นเดียวกัน อยู่ที่ว่าผู้ตั้งกระทู้ในห้องเฉลิมไทยจะสนใจประเด็นไหนในสื่อกระแสหลัก ก็จะคัดเลือกประเด็นที่สนใจนั้นๆ มาเป็นหัวข้อในการสนทนาและแสดงความคิดเห็น

“เฉลิมไทยเหมือนแบบจำลองของสังคมจริงๆ ช่างนอก ที่นี้คุยเรื่องไหน ช่างนอกก็คุยเรื่องนั้น”⁴⁴

ตัวอย่างหัวข้อกระทู้ที่ปรากฏอยู่ในห้องเฉลิมไทยที่เป็นการคัดเลือกประเด็นจากสื่อกระแสหลักมา มาถกเถียงและวิพากษ์วิจารณ์ต่อ

A10364439 แค่งล้า "แก้มฟ้า" ก็ได้ออกทีวีไปทั่วประเทศ ... นี่หรือคือ "Talent" ที่คุณต้องการ ?

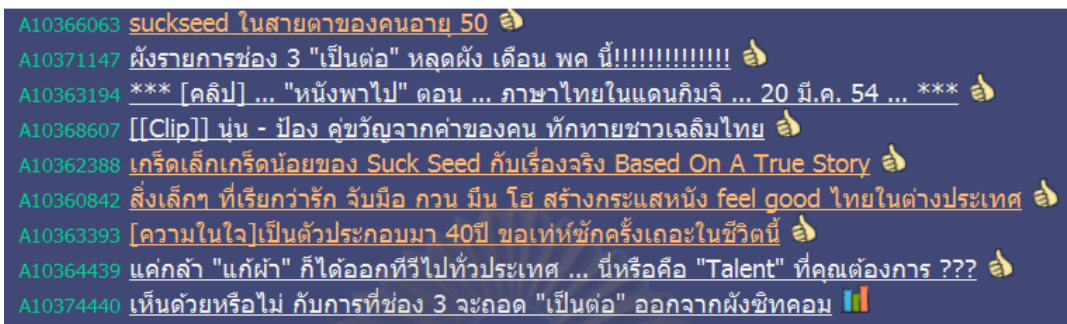
เป็นกระทู้ที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรายการ Thailand's got talent^{45*} ที่มีผู้เข้าแข่งขันรายหนึ่งแสดงความสามารถโดยการแก้มฟ้า ซึ่งผู้ตั้งกระทู้รู้สึกว่าไม่เหมาะสม

A10360842 สิ่งเล็กๆ ที่เรียกว่ารัก จับมือ กวน มีน โฮ สร้างกระแสหนัง feel good ไทย ในต่างประเทศ

⁴⁴ สัมภาษณ์ วันฉัตร ผดุงรัตน์ ,chalermtai เกษะทอนในกระแจก ,หนังสือพิมพ์มติชน , 28 พฤศจิกายน 2550.

*ไทยแลนด์ก็อตทาเลนต์ (Thailand's got talent) ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 เป็นรายการประกวดที่ค้นหาผู้ที่มีความสามารถโดดเด่นโดยไม่จำกัดอายุ เพศ จำนวน รวมทั้งประเภทของโชว์ โดยผู้ชนะจะได้รับรางวัลมูลค่ามหาศาลร่วม 10 ล้านบาท

เป็นกระทู้ที่นำข่าวคราวความเคลื่อนไหวของภาพยนตร์เรื่อง สิ่งเล็กๆ ที่เรียกว่ารัก และ กวน มึน โฮ ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในต่างประเทศ โดยเฉพาะในแถบเอเชีย ทั้ง ใต้หวัน ฮ็องกง สิงคโปร์ อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์

ภาพที่ 20 แสดงกระทู้หน้าหลักในห้องเฉลิมไทย

ภาพที่เห็นด้านบนจะพบว่าหน้ากระทู้หลักของห้องเฉลิมไทยจะมีเนื้อหาและประเด็นที่เกี่ยวกับข่าวหรือเรื่องราวที่สื่อกระแสหลักนำเสนอเป็นเหมือนการตามกระแสของสื่อกระแสหลัก สื่อกระแสหลักนำเสนอเรื่องอะไร ผู้ใช้เว็บบอร์ดก็มักจะถกเถียงกันในประเด็นนั้นๆ

3.1.2 การจุดประเด็นให้เกิดขึ้นในสื่อกระแสหลัก

นอกจากนั้นพบว่าห้องเฉลิมไทยก็มีกระทู้ที่เป็นการจุดประเด็นให้กับสื่อกระแสหลักเช่นกัน โดยเป็นการแสดงให้เห็นว่าการวิพากษ์ในพื้นที่ออนไลน์คือการให้ข้อมูลแก่สื่อกระแสหลักในเรื่องกระแสความนิยมในเรื่องต่างๆ เพื่อให้เกิดการเคลื่อนไหวขับเคลื่อนประเด็นต่อ หากสื่อสนใจก็จะนำประเด็นการวิพากษ์ไปขยายต่อในพื้นที่สื่อกระแสหลัก ซึ่งถือเป็นการขยายข้อมูลให้กับคนกลุ่มใหญ่ต่อไป

“ในปัจจุบันสื่อหลักได้มาทำการหาข้อมูลข่าวสารและทำการเช็ค “เรตติ้ง” ของตนเองในแขนงต่างๆไม่ว่าจะเป็น ข่าวบันเทิง ละคร หรือแม้กระทั่งข่าวและเรื่องราวของคนในวงการบินบันเทิงว่าเป็นอย่างไร ดีหรือไม่ดีเมื่อทำการสำรวจแล้วสื่อหลักก็นำข้อมูลจากพันทิปไปเสนอให้คนกลุ่มใหญ่ได้รับรู้ต่อไป”⁴⁶

“เฉลิมไทยก็ต้องอาศัยสื่อในการนำเสนอความคิดเห็น ข้อเสนอแนะไปยังแหล่งวงการบินบันเทิงเพื่อให้พวกเขานำไปปรับปรุงต่อไปครับ”⁴⁷

⁴⁶ สัมภาษณ์ เด็กเจ้าบัวคำแก้ว, นามแฝง, ผู้ใช้เว็บบอร์ด, 17 มิถุนายน 2553.

⁴⁷ สัมภาษณ์ เด็กเจ้าบัวคำแก้ว, นามแฝง, ผู้ใช้เว็บบอร์ด, 17 มิถุนายน 2553.

ตารางที่ 18 ตัวอย่างการนำเอาข้อมูลจากเว็บไซต์พันทิปไปขยายประเด็นต่อในสื่อกระแสหลัก

สื่อกระแสหลัก	เหตุการณ์
<p>หนังสือพิมพ์ ข่าวสด ฉบับวันที่ 16 ธันวาคม 2552</p>	<p>ชาวเน็ตถล่มและ จีบ ปกฉัตร เทียมชัย ดารา-พิธีกร ดัง ไม่ลำรวม และทำทรงผม ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ (มศว) ตั้งกระทู้โจมตีทั้งท่วงท่าการเดิน ลักษณะของท่านั่งและประการสำคัญคือทรงผมโมฮอว์กสีทอง เมื่อวันที่ 15 ธ.ค. ผู้สื่อข่าวรายงานว่า ชุมชนสังคมออนไลน์ ในเว็บไซต์ "พันทิป" โดยในเว็บบอร์ดห้องเฉลิมไทย มีการตั้งกระทู้จากสมาชิกกล่าวตำหนิ จีบ ปกฉัตร เทียมชัย พร้อมระบุรายละเอียดการแสดงกิริยาไม่ลำรวม ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (มศว) ประจำปีการศึกษา 2551 ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อ.องครักษ์ จ.นครนายก ในส่วนของทรงผม "โมฮอว์ก" ต่อมากลายเป็นประเด็นร้อนที่สุด เพราะเป็นภาพที่เห็นได้ชัด หลายความเห็นระบุว่า ไม่เหมาะสม เพราะในพิธีรับพระราชทานปริญญาบัตร โดยระเบียบแล้วทรงผมต้องเรียบร้อยและสีด้า จึงกล่าวระบุถึงการไม่รู้จักกาลเทศะ และความไม่เข้มงวดของอาจารย์ในเวลานั้น ซึ่งทำให้ส่งผลเสียต่อภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยโดยรวม</p>
<p>รายการแตกประเด็นข่าว ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ ไทยทีวีสีช่อง 3</p>	<p>หลังจากเหตุการณ์จับกุมตัวนายนาธาน โอมานที่อำเภอเชียงคาน เมื่อวันที่ 23 ธ.ค. 2552</p> <p>คุณปานระพี รพีพันธุ์ ผู้ประกาศข่าวช่อง 3 ได้รายงานข่าวว่า "ยังมีผู้อยู่เบื้องหลังนั่นก็คือ ชาวเว็บไซต์พันทิป พวกเขาเผยแพร่ภาพของนาธานก่อนที่จะถูกจับได้ เป็นภาพรถเก๋งเซฟโรเลต สีดำ ทะเบียน สท1141 ซึ่งผู้โพสต์อยู่เว็บไซต์พันทิปห้องเฉลิมไทย ระบุว่าพบรถยนต์ส่วนตัวคนนี้ และคิดว่าเป็นคันเดียวกับที่เคยเป็นข่าวว่านำของปู่ก็เป็นคนค้าประกันให้ โดยเขาพบรถคนนี้จอดอยู่หน้าบ้านหลังหนึ่งในอำเภอเชียงคาน โดยเขาได้ตั้งหัวข้อมกระทู้ว่า นาธานอยู่ที่เชียงคาน โดยเจ้าของกระทู้ระบุว่าเจอนายนาธานกำลังซื้อมอเตอร์ไซด์ผู้หญิงคนหนึ่งและได้ถ่ายภาพไว้แล้วนำมาโพสต์เพื่อให้ชาวพันทิป ช่วยกันตัดสินว่าใช้นายนาธานหรือไม่"</p>

จากตารางจะพบตัวอย่างการนำเสนอประเด็นของสื่อกระแสหลักที่มีที่มาจากห้องเฉลิมไทยในกรณีแรกเป็นของหนังสือพิมพ์ข่าวสด ที่นำเสนอประเด็นการประพาดตัวไม่เหมาะสมของนักแสดงสาว คือ นส. ปกฉัตร เทียมชัย หรือ จี๊ป ปกฉัตร โดยระบุที่มาของการนำเสนอข่าวครั้งนี้ว่าเกิดจากห้องเฉลิมไทยที่มีสมาชิกตั้งกระทู้กล่าวตำหนินักแสดงสาวจนกลายมาเป็นกระแสสังคมในเวลาต่อมา

ในกรณีที่สอง รายการแตกประเด็นข่าว ออกอากาศทาง สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 โดยมี ปานระพี ธิพิพันธุ์ ทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศ นำเสนอประเด็นจากห้องเฉลิมไทย ที่มีกระทู้ให้ข้อมูลว่าพบวาระถยนต์ซึ่งสงสัยว่าเป็นของนายนาธาน โอมาน ซึ่งตกเป็นจำเลยของสังคมในกรณีหลอกหลวงและฉ้อโกง จอดอยู่ที่อำเภอเชียงคาน และคาดว่านาธานจะอาศัยอยู่ที่นี้ ต่อมาจึงมีการจับกุมจากเจ้าหน้าที่และสื่อกระแสหลักก็นำเสนอในเรื่องนี้ ซึ่งมีตอนหนึ่งในรายการแตกประเด็น ผู้ประกาศข่าวหญิงรายนี้ได้กล่าวถึงกระทู้ในห้องเฉลิมไทยที่ถือเป็นข้อมูลสำคัญที่นำไปสู่การจับกุมตัวนาธานได้ในที่สุด

3.2 ความเห็นของนักสื่อสารมวลชนต่อการวิพากษ์ในพื้นที่ออนไลน์

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อสารมวลชนเกี่ยวกับประเด็นความรู้สึกต่อการวิพากษ์ในพื้นที่ออนไลน์ได้ผลดังนี้

3.2.1 การจุดประเด็นใหม่ที่ไม่มีในสื่อกระแสหลัก

การจุดประเด็นใหม่ที่ไม่มีในสื่อกระแสหลักอันเนื่องมาจากข้อจำกัดต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นความเห็นของเจ้าของสื่อหรือคุณค่าของข่าว การนำเสนอประเด็นต่างๆผ่านการวิพากษ์ในชุมชนออนไลน์ ทำให้ค้นพบข้อมูลที่แตกต่างและหลากหลายกว่าในสื่อกระแสหลัก

ตามความเห็นของนักสื่อสารมวลชนเกี่ยวกับความรู้สึกของนักสื่อสารมวลชนที่มีต่อการวิพากษ์พบว่า นักสื่อสารมวลชนค่อนข้างให้ความสนใจ เพราะทำให้พบประเด็นที่น่าสนใจเกิดขึ้นจากการวิพากษ์ในเว็บบอร์ด

“บางที่เราก็จะเจอประเด็นในพันทิป ในสนุก ในเว็บไซต์ที่คนเล่นเยอะๆ ส่วนมากจะเอามาเป็นประเด็นได้”⁴⁸

“คนในชุมชนออนไลน์เขาจะมีอีกแง่มุมหนึ่งที่เราไม่เคยคิดมานำเสนอ และไม่ได้ปรากฏในสื่อกระแสหลักหรือทีวี หรือตามหน้าหนังสือพิมพ์ หรือแม้แต่ผู้สื่อข่าวของเราเองก็อาจจะมองไม่เห็นกัน เพราะสื่อออนไลน์จะเป็นลักษณะที่ใครก็ได้สามารถเป็นนักข่าวได้”⁴⁹

⁴⁸ สัมภาษณ์ ฐิตาภัสร์ ศิริบุญญะวงศ์, นักข่าวสังกัดสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7, 3 ตุลาคม 2553.

⁴⁹ สัมภาษณ์ รัชนีวรรณ ดวงแก้ว, ผู้ประกาศข่าวช่อง NBT และ Spring news, 12 ตุลาคม 2553.

3.2.2 พลังของสื่อใหม่ในการวิพากษ์สื่อ

นอกจากนั้นนักสื่อสารมวลชนยังให้ความเห็นว่าความคิดแบบเดิมๆ ที่ว่าการแสดงความคิดเห็นในเว็บบอร์ดจะกลายเป็นกระแสสังคมได้จำเป็นต้องอาศัยสื่อกระแสหลักนั้นลดความเป็นจริงไปเรื่อยๆ เพราะเขาเชื่อว่าการแสดงความคิดเห็นในเว็บบอร์ดมีพลังมากขึ้น หากว่าสื่อกระแสหลักไม่สนใจอาจจะทำให้พลังของสื่อกระแสหลักที่เคยมีลดลงไปได้ เพราะการแสดงความคิดเห็นในเว็บบอร์ดมันจะอยู่คงอยู่อย่างนั้น และจะมีผู้ใช้เว็บบอร์ดโพสต์ความคิดเห็นต่างๆ ไปเรื่อยๆ หากว่าสื่อกระแสหลักไม่สนใจประเด็นที่พวกเขาเสนอ พวกเขา ก็จะแสดงความคิดเห็นเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จนกว่าพวกเขาจะได้รับการตอบรับที่พอใจจากสื่อกระแสหลัก

“ผมว่าการที่สิ่งที่แสดงความคิดเห็นในเว็บบอร์ดจะดังได้เพราะสื่อกระแสหลักหยิบไปใช้มันคืออดีต เพราะตอนนี้มันจะดังด้วยตัวมันเองก็เป็นไปได้ คือ เมื่อกระแสมันได้ ตัวมันเองจะมีพลังมากขึ้นเรื่อยๆ ถ้าสื่อกระแสหลักไม่สนใจ มันก็จะลดพลังของตัวสื่อกระแสหลักลงเรื่อยๆ เพราะเราไปห้ามเขาวิจารณ์ไม่ได้ สิ่งที่แสดงความคิดเห็นมันอยู่ในนั้นถาวร คุณไปลบมันไม่ได้ การแสดงความคิดเห็นในเว็บบอร์ดมันจะอยู่อย่างนั้น และจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จนเมื่อคุณได้ไปคุยกับเขา หรือจนกว่าเขาจะพอใจ”⁵⁰

การแสดงความคิดเห็นในเว็บบอร์ดนั้นก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้ใช้ โดยการเปิดโอกาสให้ผู้ใช้เป็นผู้สร้างเนื้อหา (User-generated content) เพราะฉะนั้น สื่อกระแสหลักก็ต้องหันมาตระหนักว่าทุกคนสามารถทำหน้าที่เป็นสื่อนำเสนอเรื่องราวต่างๆ ได้ และการนำเสนอเนื้อหาที่น่าสนใจก็มีโอกาสจุดประเด็นให้กลายเป็นกระแสสังคมได้เช่นกัน

นอกจากนั้นยังก่อให้เกิดการลงประชามติ (Public opinion) ในพื้นที่ออนไลน์ เนื่องจากในเว็บไซต์พันทิปมีระบบ “ถูกใจ ให้ก๊ฟ” ที่นอกจากจะแค่แสดงความคิดเห็นแล้ว ผู้ใช้ยังมีส่วนร่วมในการสนับสนุนความคิดเห็นนั้นๆ จนกลายเป็นมติมหาชนได้ โดยความคิดเห็นที่ได้ “ก๊ฟ” จำนวนมากจะแสดงถึงการเห็นด้วยหรือชอบในเนื้อหาที่ผู้ใช้นั้นๆ โพสต์ ซึ่งสิ่งที่เกิดขึ้นถือเป็นการเพิ่มพลังให้กับการแสดงความคิดเห็นได้

⁵⁰ สัมภาษณ์ อดิศักดิ์ ลิ้มปุ่นพัฒน์กิจ, กรรมการผู้อำนวยการ บริษัท เนชั่นบรอดแคสต์ติ้ง คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน), 10 กันยายน 2553

ข่าวเข้านี้ : คนแย่งกันชนปลาจากรถชนปลาที่ปลักคว่ำ
เมื่อเทียบภาพจากญี่ปุ่น

ข่าวคร่าวๆ

มีรถชนปลาปลักคว่ำ แต่มีคนที่ผ่านมาแคว้นนั้น มาชนปลาจากรถคันดังกล่าว บางคนเอาถังเอาถุงมาชนเป็นที่สนุกสนาน โดยคนขับรถ กับตำรวจไม่สามารถทำอะไรได้ เพราะมากันเยอะมาก บางคนโดนถ่ายภาพยิงดูไม่สลดเลยด้วย เจ็บจริงจริงๆ

เมื่อเทียบกับ ภาพข่าว การเข้าแถว รับของ รับอาหาร ของคนญี่ปุ่น แล้ว จิตตก พอสมควร สำหรับ บ้านเมืองเรา

ผมคิดมากเกินไปหรือเปล่า

ปล. แก๊วหัวขี้อกระทุ้ ปลักคว่ำนะ ไม่ใช่ ปลักคว่ำ

แก๊วเมื่อ 21 มี.ค. 54 11:48:32

จากคุณ : jedijoke ☺ [แก้ไข]

เขียนเมื่อ : 21 มี.ค. 54 11:47:37 [แก้ไข]

ถูกใจ : dokya_pladuk, คุณชายจรูญ, motgito, Noctis LC, เจ้าแห่งน้ำคือพระจันทร์, ลูกโป่งสีน้ำเงิน, เทเรียนสีชมพู, [jisu][nuna], หม่ามิ่งอึ้งอึ้ง, Ms.Perfect, Blossm, oxygen2me, ทากี้, จันทร์สุขสุดใส, วันทีสวยงาม, khunwinnie, aGoGo, T_TaN, Chollaphin, The Lover After Me, ไวน์สีชมพู, ออกเพลงมงคล, boscream, สันสูงสีชมพู, @พันธุ้อาจารย์, ฝ่ามือเมฆาส่องลอย, HiFlowers, Kitsunegari, mizpla, pk_koh, wolf-01, เด็กโคราซ-ซึมมึ, ruangt, Nepster, weiling, mukaum, สไบไว้กับลูกแมวทั้งเจ็ด, เพรียวจิง, แล้วชื่ออะไร, my little thing, ไข่เรือหมดเลย...นมตราหมี, 55dada55, plujie FoN, artzaankv, iamaob, fairy_berry, as an "ant", fon-ngub, Gyunwoo74, ลูกแมวแก้มฟูๆ, ทวีอายุหน้าหมั้น, Rskiz, ทุกวันหมักจีน, four seasons in one day, saramatpo, TKY_girls, sarirat, pen จุ้น จุ้น, konoha, AoM_EvE, รักยิ้มจริงใจ, เทียวละไม, เรือคิดเหมือนจันทหรือเปล่า!, aye_keng, kallycats, มัจจุร่าก้าม, pmacal, bon_junior, นารีพิฆาต, Coffee Maker, Zo Rai Da, speedonline, poyIN5300, poupre, Where do I begin?, BOOKBANK, Gun Bound, camelot princess, รักเรือที่กลางทะเลวัน, ไวน์ลูน, Grabbie-Angie, idakok, NolRaPee, เจ๋งสุดในยุทธภพ, modoko, ริฟาร์นดี้, River Phoenix, biewkides, pamicky, หนึ่งน้องนางเดียว, Ultra_fAmE, กลิ่นอารมณ์ผสมอีกชรา, กัดรัก..ก็ไม่ว่าที่ใจรัก, ~Ramamax~, myo, fossil05, mathkanok, toy_jang, IceMilkTea, คุณมันสิมวง, choicontinue, briseadh croi, mooyuiye, ไม่นิดไซมัย, พี่ชายคนเล็ก, AraYo, ^0^LITIE^0^, ไม่ใช่แต่ไม่ผิด, joy_bph, FruZo, Corrs, อาโออิจัง, อามจริงจริงนะ, Eureka101, อาอิจัง, Moo Jew Eed, ภาพเขียนใส่ผมเขอะๆ, รองเท้าเขื่อนทราย, EINNUB, พลานยายสาคร, ปลา, ปลาทองไหลกลม, captchakutcher, bananaku, grinnny2545, Ken Akamatsu, ปรัชยรรศึกษา, เจ้าชายโตดเดี่ยว, viewer17, Myocardium, jk's lady, กิลลิกกัก, เสร์ฟองงาม, iamchum, Momonster, kirayamato, Vivace' Petit Lapine, Eisen, คุณย่า, i will be fine., <<--เด็กวัยจุ่น-->>, upgrade_yourlife, BossXIII, Chi_chA_Da, = YuSoO =, ~ FoxLiCiOuz ~, ~เนียง จินดา~, acekiller, HEAVENHEART, เรียมเอง, MaewTV, จอมมารแห่งยุค, น้องพิว, ++The Queen Of Far Far Away++, pzphone, สาวหวาน, nana_iteh, NookKmit, แดงกวาจิมน้ำพริก, benz_sopis, ข้าพเจ้าคือข้าพเจ้า, สาววังหน้า, รักเหมือนเดิมนะ, realp**, Shine pure, อังคารที่ผ่านมา, vazabizav1, ซิมป์, amp_gam_goy, CutTy-Flam, K_MoOzaa, wasana, คุณาล่า, linkinpuffy, lolliopsay, น่วยย่อย889, sailor_nan, ทามาจิ, Poohta, เรืองมหัศจรรย์, dose2heaven, มีความจริงใจมาใหม่, Therarayn, mate1234, ~COTTONUN~, natt_love_k, yaocuty, Emiley .Browns, JKBirdstar, sosine, SAzZy GeNiUz, Nookyanao, น้องหมักินบวบ^^, aviruth, mooair, MiCBoKy, toor36, LittleGolden, Gawalizz, sa_sa_sa_ssm, aumpang, ซาลาเปาเน่า, อันเดอร์นะคะนะ, ปลาทองอมลม, samaboi, Miss Zhou, SunToRy, je-yui, KRME, yingu, TooNhi, moonoi_raisom, นกพิภพราล์, santiu10, expert_system

ภาพที่ 21 การให้ก๊ิฟของเว็บไซต์พันทิป

3.2.3 เว็บบอร์ดกับคุณภาพของการวิพากษ์สื่อ

เว็บบอร์ดนั้นมีศักยภาพที่เปิดโอกาสให้เกิดการสร้างนักวิพากษ์ที่ดีได้ เนื่องจากผู้ใช้เว็บบอร์ดสามารถที่จะสร้างเนื้อหาเพื่อสื่อถึงมวลชนได้อย่างไม่ยากนัก แต่ปัญหาคือตัวของผู้ใช้ที่ยังไม่มีความเป็นมืออาชีพที่มากพอที่จะสามารถวิพากษ์ได้ ซึ่งพบว่าผู้ใช้ยังไม่ใช้ประโยชน์จากเว็บบอร์ดมากเท่าที่ควร แม้โดยส่วนตัวของนักสื่อสารมวลชนจะเชื่อว่าการวิพากษ์ของผู้ใช้จะก่อให้เกิดงานที่ดีได้ แต่หากว่าเป็นการวิพากษ์ด้วยถ้อยคำที่รุนแรงไม่มีเหตุผลก็ถือเป็นการบั่นทอนกำลังใจในการทำงานอย่างหนึ่งเช่นกัน

“การเข้าหลักเกณฑ์ของการวิพากษ์ ไม่จำเป็นต้องเป็นคน ไม่จำเป็นต้องเป็นนักข่าว หรือคอลัมน์นิสต์เท่านั้นที่จะสามารถวิพากษ์ได้ ใครก็วิพากษ์ได้ จะขึ้นอยู่กับว่าเค้าวิพากษ์ เค้าเขียนอะไรออกมาดีกว่า”⁵¹

“ผมรู้สึกว่าคุณเรามีสิทธิวิพากษ์แต่มันต้องอยู่ในขอบเขตการวิพากษ์ก่อให้เกิดงานที่ดี แต่การใช้ถ้อยคำที่รุนแรงไม่ได้ก่อให้เกิดงานที่ดี”⁵²

โดยนักสื่อสารมวลชนให้ความเห็นต่อไปว่าทักษะของการเป็นผู้วิพากษ์ที่ดี จะต้องมียุทธศาสตร์ที่เที่ยงตรง ปราศจากอคติ มีการใช้เหตุและผล ยกตัวอย่าง และมีหลักฐานอ้างอิง ทำให้การแสดงความเห็นนั้น เป็นข้อเท็จจริงไม่ได้เป็นเพียงการแสดงความคิดเห็นทั่วไป และเมื่อทักษะเหล่านี้จะทำให้การวิพากษ์ในเว็บบอร์ดเป็นมืออาชีพมากขึ้น

“เค้ามีข้อมูลที่เที่ยงตรง ไม่อคติกับสิ่งใด คือถ้ามีอคติแล้วเค้าประกาศ เช่นไม่ชอบทักษิณ ผมจะเขียนแบบนี้ อะไรอย่างนี้หรือไม่ต้องประกาศ ก็ดูแล้วว่าชัดเจนว่าอยู่ฝ่ายไหน คุณเป็นอะไร คุณชอบในมุมมองเดียวกับผม คุณก็เขียน เป็นเหตุเป็นผล ยกตัวอย่างประกอบ มีหลักฐานอ้างอิงพอสมควร คุณอ่านก็ไม่ใช้ความเห็น อันนี้เป็นข้อเท็จจริงที่คุณไปหา ไปค้นคว้า มา เสร็จแล้วคุณก็มีมุมมองวิพากษ์วิจารณ์ อย่างก็ไม่ต่างกับการเป็นคอลัมน์นิสต์”⁵³

3.3 วิธีการจัดการเรื่องความขัดแย้งของการวิพากษ์ในพื้นที่ออนไลน์

เว็บมาสเตอร์เว็บไซต์พันทิปดอทคอมจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในเว็บบอร์ดด้วยการทำหน้าที่รวบรวมหลักฐานให้ หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือทั้งสองฝ่ายต้องการจะแจ้งความ ส่วนถ้าหากมีการหลังไมค์* ไปกล่าวหาหรือทะเลาะถกเถียงกัน เว็บมาสเตอร์แนะนำให้เพิกเฉยต่อคำกล่าวหาดังกล่าวมากกว่า

3.3.1 การทะเลาะกันหน้ากระชู้ คือ การที่สมาชิกถกเถียงกันผ่านหน้ากระดานเว็บบอร์ดสิ่งๆที่แต่ละฝ่ายแสดงความคิดเห็นออกมา ทุกคนสามารถเห็นผ่านหน้าเว็บบอร์ด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁵¹ สัมภาษณ์ ก่อเขต จันทโรลิต์ลักษณ์, ผู้ช่วยผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ทีวีไทย, 29 สิงหาคม 2553.

⁵² สัมภาษณ์ กิตติ เชี่ยววงศ์กุล, ดารานักแสดงและนักเขียนบทของบริษัทเอ็กแซ็กท์, 21 มีนาคม 2554.

⁵³ สัมภาษณ์ ก่อเขต จันทโรลิต์ลักษณ์, ผู้ช่วยผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ทีวีไทย, 29 สิงหาคม 2553.

* หลังไมค์ คือ การสนทนาแบบตัวต่อตัว (Personal message) เป็นการสนทนานอกรายการโดยไม่เผยแพร่ออกสู่สาธารณะ มีเพียงผู้ส่งและผู้รับเท่านั้นที่เห็นข้อความ

3.3.2 การหลังไม้ไปทะเลาะกัน คือ การที่สมาชิกส่งข้อความส่วนตัว (Personal message) ไปถกเถียงกัน ซึ่งการกระทำแบบนี้ จะมีผู้รับรู้แค่เพียงสองคนคือ ผู้ส่ง และ ผู้รับ ผู้เล่นคนอื่น ๆ ไม่สามารถรับรู้ข้อความเหล่านี้ได้

3.3.3 การแจ้งเว็บมาสเตอร์ คือ การที่สมาชิกส่งข้อความไปแจ้งเรื่องราวที่ช่องทาง การติดต่อระหว่างสมาชิกกับเว็บมาสเตอร์ซึ่งในที่นี้มี 2 วิธีคือ แจ้งผ่านหน้าเว็บและแจ้งผ่านอีเมล

- แจ้งผ่านหน้าเว็บ การแจ้งผ่านหน้าเว็บสมาชิกสามารถเลือกเรื่องที่ต้องการติดต่อว่าเป็นเรื่องการสมัครสมาชิก หรือเป็นเรื่องเกี่ยวกับการใช้ในเว็บบอร์ด อาทิเช่น การถูกก่อกวนในกระทู้ การถูกกล่าวหา พาดพิง หรือถูกหมิ่นประมาท ฯลฯ

ภาพที่ 22 หน้าเว็บส่วนของการติดต่อทีมงาน

ภาพที่ 23 หน้าเว็บส่วนของการเลือกปัญหาที่สมาชิกต้องการแจ้งเว็บมาสเตอร์

- แจ้งผ่านอีเมล การแจ้งเรื่องผ่านอีเมลสามารถทำได้โดยส่งอีเมลไปที่ vorapoat@pantip.com ซึ่งเป็นอีเมลของคุณวรพจน์ ธีรญาประดิษฐ์กุล เว็บมาสเตอร์ประจำเว็บพันทิป ซึ่งจะเป็นผู้รับเรื่องร้องเรียนต่างๆ

- การแจ้งความ ในส่วนการแจ้งความต่อเว็บพันทิปมีขั้นตอนดังนี้

1) สมาชิกต้องตรวจสอบหา IP^{55*} ของผู้ที่แสดงความคิดเห็นโดยต้องขอความร่วมมือไปยังสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต และนำมาตรวจหาที่มาของ IP ที่หาได้ ที่ <http://www.checkdomain.com>

2) ติดต่อแจ้งความร้องทุกข์ไปยังสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่สถานีตำรวจในท้องถื่นที่อยู่ หรือโดยทาง Email ที่ feedback@police.go.th ให้รายละเอียดหลักฐานให้ครบถ้วน เช่น ไฟล์กระทู้

3) ขอสำเนารับแจ้งความเป็นเอกสาร เพื่อนำไปติดต่อไปยังผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต ซึ่งอาจจะเป็น ISP^{56**} ที่ได้รับสัมปทานจากรัฐ หน่วยงานเอกชน, หน่วยงานการศึกษา หรือหน่วยงานราชการ โดยติดต่อไปยังที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ หรือ Email ที่ค้นหาได้จากข้อ 1)

4) ส่ง source file^{57***} กระทู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด และแจ้งขอตรวจสอบไปยังผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต พร้อมมอบหลักฐานแสดงตนว่าเป็นเจ้าทุกข์ตัวจริงไปด้วย เพื่อให้ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต เชื่อถือว่าเป็นเจ้าทุกข์จริง

นอกจากนั้นทางเว็บยังมีข้อเสนอแนะว่าเวลาที่ปรากฏในกระทู้ จะเป็นเวลาตาม server ของพันทิปซึ่งอาจจะไม่ตรงกับเวลาตาม server ของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต ดังนั้นต้องนำหลักฐานการลงความเห็นไปเทียบหา user ใน log file^{58***} ของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต และเมื่อเกิดปัญหาให้รีบติดต่อไปที่ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตโดยเร็วที่สุด เพราะ log file อาจจะถูก

* IP address คือ ระบบการอ้างอิง การมีตัวตนอยู่ของคอมพิวเตอร์ ย่อมาจากคำว่า "Internet Protocol" ซึ่งเป็นหมายเลขประจำเครื่องคอมพิวเตอร์ ซึ่งประกอบด้วยตัวเลข 4 ชุด มีเครื่องหมายจุดขึ้นระหว่างชุด

** ISP คือ บริษัทที่ให้บริการอินเทอร์เน็ต ย่อมาจากคำว่า Internet Service Provider

*** source file คือ ไฟล์ต้นฉบับ

*** log file คือ ข้อมูลจราจรคอมพิวเตอร์ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารของระบบคอมพิวเตอร์ แสดงถึงแหล่งกำเนิด ต้นทาง ปลายทาง เส้นทาง เวลา วันที่ ปริมาณ ระยะเวลาชนิดของบริการ หรืออื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการติดต่อสื่อสารของระบบคอมพิวเตอร์

เก็บไว้ในช่วงเวลาย้อนหลังเพียงไม่กี่วัน ทำให้อาจไม่สามารถหาข้อมูลมาตรวจสอบได้หากถูกบันทึกทับไปแล้ว

ตารางที่ 19 วิธีการจัดการเรื่องของความขัดแย้งในเว็บบอร์ดพันทิป

วิธีที่สมาชิกเลือกใช้ เพื่อจัดการกับความขัดแย้ง	หน้าที่ของเว็บมาสเตอร์
ทะเลาะกันหน้ากระทู้	พยายามให้เป็นการทะเลาะกันทางความเห็นในประเด็นที่กำลังกล่าวถึงกันอยู่ในกระทู้
หลังไม่คุยไปทะเลาะกัน	เว็บมาสเตอร์จะแนะนำให้เพิกเฉยต่อคำกล่าวหาต่างๆ เพื่อลดการเกิดความขัดแย้ง
แจ้งเว็บมาสเตอร์	เว็บมาสเตอร์จะดูว่าตัดสินได้หรือไม่ว่าฝ่ายใดถูกฝ่ายใดผิด หากตัดสินไม่ได้ก็จะไม่ก้าวก่าย (เช่น ในกรณีเป็นการด่ากันในเกม และไม่ใช้คำหยาบคาย)
แจ้งความ	เว็บมาสเตอร์จะแนะนำให้แจ้งความโดยทางเว็บมาสเตอร์จะเป็นฝ่ายรวบรวมหลักฐานทั้งหมดให้เพื่อประกอบการแจ้งความ

“เราพยายามคุมเกมให้เป็นการทะเลาะกันทางความเห็น การทะเลาะวิวาทจะมีหลายแบบ ไม่ว่าจะหลังไม่คุยไปด่ากัน หรือทะเลาะกันหน้ากระทู้ ซึ่งทั้งสองแบบนี้ค่อนข้างจะยากที่จะไปตัดสินได้ เพราะการสืบหาว่าใครผิดใครถูก ใครเริ่มก่อนมันยากมาก บางทีเขาก็ไปทะเลาะกันในเว็บอื่น หรือบ้านติดกัน ก็มาด่ากันก็มี บางทีก็หลังไม่คุยด่ากัน เมื่อตัดสินไม่ได้ เราก็ไม่ก้าวก่ายและด่ากันในเกม และไม่ใช้คำที่หยาบคาย แต่หลังไม่คุย ก็แนะนำให้เพิกเฉยซะ ถ้าคุณคมก็แนะนำให้แจ้งความโดยเราจะรวบรวมหลักฐานให้”⁵⁹

4. ปราบปรามการพนันที่สำคัญของห้องเฉลิมไทย

การตรวจสอบสื่อในห้องเฉลิมไทย กรณี “นักสืบพันทิป” ตรวจสอบนาธาน โอมาน การตรวจสอบสื่อในห้องเฉลิมไทย หรือที่หลายคนรู้จักกันในนาม “นักสืบพันทิป” นั้นมีที่มาจากกรณีที่สมาชิกของพันทิปเข้าไปสืบค้นเรื่องราวและประเด็นที่น่าสงสัยตั้งแต่เรื่องดารา ไปจนถึงเปิดโปงเรื่องราวไม่ชอบมาพากลที่ปรากฏในสื่อ หลายเรื่องที่สมาชิกพันทิปช่วยกันหาข้อมูลเพื่อตรวจสอบประเด็นที่พวกเขาสนใจจนนำไปสู่การตีแผ่ความจริงให้ปรากฏต่อสังคม ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดและเป็นที่ยกมาพูดถึงมากที่สุดกรณีหนึ่งคือ กรณีของนาธาน โอมาน

⁵⁹ สัมภาษณ์ วรพจน์ นริญประดิษฐกุล, เว็บมาสเตอร์เว็บไซต์พันทิปดอทคอม, 20 สิงหาคม 2553.

กรณีของนาธาน โอมาน เกิดจากการที่ อดีตนักร้องให้สัมภาษณ์กับสื่อต่างๆ ว่าเขาได้รับการคัดเลือกให้เล่นหนังฮอลลีวู้ด เรื่อง The Prince Of Red Shoe กำกับโดย วูล์ฟกัง เพทเทอร์เซน (Wolfgang Petersen) ซึ่งมีดารานำคือ บรูซ วิลลิส, คริสติน่า ริชชี และ จอห์นนี่ เดปป์ ได้รับค่าตัวประมาณ 70 ล้านดอลลาร์ เป็นหนังไตรภาคฟอร์มยักษ์ ลงทุนเป็นพันล้าน ซึ่งในช่วงแรกที่มีการนำเสนอในสื่อกระแสหลัก พบแต่เสียงชื่นชมยินดี ดีใจที่ได้เห็นคนไทยก้าวไกลไปเล่นหนังฮอลลีวู้ด แต่ต่อมาเริ่มมีสมาชิกในหอเฉลิมไทยสืบหาข้อมูลเกี่ยวกับหนังเรื่องนี้ เพราะเห็นว่าคนไทยได้แสดง แต่แล้วก็พบกับความไม่ชอบมาพากลเนื่องจากไม่พบข้อมูลเกี่ยวกับหนังเรื่องนี้อยู่เลย

นอกจากนั้นใน hi5 ของนาธาน มีรูปที่อ้างว่าเป็นรูปที่ถูกถ่ายในกองถ่าย ก็ถูกสมาชิกของเว็บไซต์พันทิปในรูปแบบของบัตรผ่าน^{60*} ชื่อ "บัตรเดียวผ่านตลอด" จับได้ว่ารูปพวกนั้นเป็นรูปจากเทศกาล Burning Man 2005 ซึ่งเป็นการจุดประเด็นทำให้เกิดการตรวจสอบอย่างเข้มข้นในเวลาต่อมา เมื่อการค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตดำเนินไปเรื่อยๆ กลับพบว่ามีความพยายามจะเข้าไปสร้างหลักฐานเท็จในวิกิพีเดีย ในส่วนประวัติ วูล์ฟกัง เพทเทอร์เซน โดยการใส่ The Prince Of Red Shoe (2011) เป็นผลงานการกำกับของเขาลงไป

หลังจากนั้นไม่นานก็เริ่มมีผู้เสียหายจากการกระทำต่างๆ ของนาธาน อาทิ ถูกโกงเงินค่าทัวร์ ถูกหลอกให้จ่ายเงินเพื่อเข้างานที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ฯลฯ มาตั้งกระทู้ในพันทิป และมีอีกหลายคนเข้าแจ้งความเพิ่ม ขณะเดียวกันผู้ใช้นามแฝง o-re-o ก็มาตั้งกระทู้ร้องเรียนถูกนาธานโกงเงินค่าเครื่องบินด้วย

ต่อมาสื่อกระแสหลัก จึงนำข้อสงสัยไปสัมภาษณ์นาธานว่าเกี่ยวกับเรื่องที่เกิดขึ้น แต่ก็ไม่ได้รับคำตอบที่จะสามารถยืนยันได้ว่านาธานไปถ่ายหนังจริง โดยนาธานกล่าวเพียงว่ามีผู้เสียหายผลประโยชน์ต้องการตีเครดิตตนเอง แต่พบว่าผู้สื่อข่าวสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 สามารถสืบค้นได้ว่า ชื่อจริงของนาธานคือ นายธัญญวัฒน์ หยุ่นตระกูล เกิด 14 พ.ค. 2519 อายุ 33 ปี มีคุณพ่อชื่อธัญญา คุณแม่ชื่ออุทัยวรรณ ซึ่งเป็นคนไทยไม่ได้เป็นคนเนปาลแต่อย่างใด ผู้สื่อข่าวสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ได้สอบถามเพื่อนบ้านซึ่งก็ยืนยันตรงกันว่านายธัญญาเป็นพ่อของนาธานจริง นอกจากนั้นเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์พบตัวคุณยายของซึ่งเป็นแม่ของอุทัยวรรณ แม่ของนาธาน คุณยายให้สัมภาษณ์ว่านาธานหนีออกจากบ้านไปเมื่อจบ ม.3 และไม่เคยกลับมาบ้านอีกเลย

* บัตรผ่าน คือ รูปแบบการสมัครสมาชิกในเว็บไซต์พันทิปที่ไม่ใช้เลขประจำตัวประชาชน 13 หลัก และไม่ใช้หมายเลขโทรศัพท์ในการสมัครสมาชิก

ในเวลาต่อมา นักสืบพันทิปสามารถติดต่อคนไทยในประเทศโอมานได้ และช่วยสืบเรื่องรูปที่นาธานแต่งชุดแขกแล้วถ่ายภาพมาอ้างเป็นภาพจากกองถ่าย ซึ่งเป็นรูปชุดที่ 2 ต่อจากรูปชุดแรกที่ถูกจับได้แล้วว่ามาจากเทศกาล Burning Man 2005 ส่วนผู้หญิงที่อ้างว่าเป็นการเข้าจากร่วมกับคริสติน่า ริชชี ก็สามารถสืบได้ความว่าเป็นเด็กฝึกงานสถานทูตที่ให้การต้อนรับนาธานเป็นการส่วนตัวให้พักที่บ้าน

หลังจากความจริงหลายอย่างปรากฏสื่อกระแสหลักก็ให้ความสนใจในเรื่องนี้ โดยนักแสดงที่มีชื่อเสียง คือ ปุ๊กกี้ ปริศนา พรายแสง ให้สัมภาษณ์ออกรายการแฉแต่เช้าทางสถานีวิทยุ 94 อีเอฟเอ็มในเครือเอไอเอ็ม มีเดีย ถึงเรื่องนาธานโกงเงินคนในครอบครัวเธอ มีคุณแม่, คุณน้ำหญิง, คุณน้ำชาย และเพื่อนคุณแม่หลายคนได้รับความเสียหาย

เมื่อเรื่องราวดังกล่าวกลายเป็นกระแสสังคม ส่งผลให้เกิดการวิพากษ์ในห้องเฉลิมไทยอย่างกว้างขวาง สมาชิกแต่ละคนพยายามหาข้อมูลเท่าที่ตนเองจะสามารถหาตรวจสอบได้ และได้ปรากฏสมาชิกผู้ใช้เว็บบอร์ดที่ใช้นามแฝงว่า คุณแม่แมวดำ ซึ่งนามแฝงนี้แนะนำตัวตั้งแต่แรกว่าเป็นแม่ของปุ๊กกี้ คอยให้ข้อมูลเชิงลึกในสิ่งนาธานเคยทำกับคนในครอบครัวเธอ นามแฝงคุณแม่แมวดำ หรือจรรยาพรณ พรายแสง ให้สัมภาษณ์เว็บผู้จัดการ เปิดเผยข้อมูลต่างๆ ที่นาธานเคยกระทำกับคนในครอบครัวของเธออย่างหมดเปลือก

เมื่อข้อมูลต่างๆ เริ่มถูกเสนอในสื่อกระแสหลักอย่างต่อเนื่อง ปุ๊กกี้ก็ออกรายการเจาะข่าวเด่น^{61*} ทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ที่มีพิธีกร/ผู้ประกาศข่าวชื่อดัง สรยุทธ สุทัศนะจินดา เป็นผู้ดำเนินรายการ เพื่อให้สัมภาษณ์ถึงความหลอกลวงของนาธานต่อครอบครัวพรายแสงและคนใกล้ชิดที่รวมมูลค่านับล้าน และหลังจากนั้นรายการเรื่องเล่าเช้านี้^{62**} ติดต่อสัมภาษณ์จรรยาพรณ พรายแสง หรือนามแฝงคุณแม่แมวดำในห้องเฉลิมไทย เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว ซึ่งในกรณีนี้นับว่าข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับนาธานถูกเปิดเผยโดยจรรยาพรณ พรายแสงและลูกสาวคือปุ๊กกี้ เพราะเป็นบุคคลที่อยู่ในเหตุการณ์จริงและเคยมีความสัมพันธ์กับนาธานมาก่อน

ในกรณีของนาธาน นักสืบพันทิปได้แสดงบทบาทในด้านการหาข้อมูล แต่ในเรื่องของการแจ้งความเรื่องข้อโกง นักสืบพันทิปก็ปล่อยให้เป็นเรื่องของผู้เสียหายไม่ได้ก้าวล่วงมากกว่านั้น

* รายการเจาะข่าวเด่น เป็นช่วงหนึ่งในรายการข่าวเรื่องเด่นเย็นนี้ ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 เวลาประมาณ 16.20 น. ทุกวันจันทร์-ศุกร์ มีสรยุทธ สุทัศนะจินดาทำหน้าที่เป็นพิธีกร รายการเจาะข่าวเด่นเป็นรายการสดที่นำเอาประเด็นที่อยู่ในกระแสสังคมมานำเสนอ เจาะลึกผ่านแขกรับเชิญที่เกี่ยวกับประเด็นนั้นๆ

** รายการเรื่องเล่าเช้านี้ เป็นรายการโทรทัศน์ประเภทเล่าข่าว ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 เวลาประมาณ 06.00 - 08.30 น. ทุกวันจันทร์-ศุกร์ มีสรยุทธ สุทัศนะจินดาทำหน้าที่เป็นพิธีกรหลัก ร่วมด้วย พิษณุทัตท์ จันทร์พุ่ม, เอกราช เก่งทุกทาง, อริสรา กำธรเจริญ และ สุขวัญ นูลกุล ทำหน้าที่พิธีกรเสริม

กรณีศึกษา “ดราม่า”

“ดราม่า” ปรากฏการณ์ทางเนื้อหาที่สำคัญอย่างหนึ่งของห้องเฉลิมไทย ซึ่งเป็นกาแสดงความคิดเห็นที่มีลักษณะเร้าอารมณ์ และเสี่ยงต่อการเกิดความขัดแย้งที่ยากจะหาข้อยุติ หลายคนมองว่าปรากฏการณ์นี้ทำให้การแสดงความคิดเห็นในห้องเฉลิมไทยลดคุณภาพลงไป แต่ในทางกลับกันก็มองว่าการแสดงความคิดเห็นในลักษณะนี้อาจสร้างความน่าสนใจให้กับห้องเฉลิมไทยด้วยเช่นกัน

การใช้อารมณ์ความรู้สึกลงไปในการแสดงความคิดเห็นก่อให้เกิดการเบี่ยงเบนจากประเด็นที่กำลังถกเถียงหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ในบางครั้งก็เบี่ยงเบนจากข้อเท็จจริง ก่อให้เกิดการถกเถียงที่เต็มไปด้วยอารมณ์และความรู้สึกของผู้แสดงความคิดเห็น ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวนี้ในปัจจุบันในโลกออนไลน์ให้คำนิยามว่าเป็น “ดราม่า” ซึ่งมีรากฐานของการบัญญัติศัพท์มาจากการใช้ตัวย่อในภาษาอังกฤษคือ DRAMA

โดย	D	ย่อมาจาก	Danger
	R	ย่อมาจาก	Reply
	A	ย่อมาจาก	And
	M	ย่อมาจาก	Maybe
	A	ย่อมาจาก	Annoying

แปลโดยรวมว่า ความเห็นร้ายแรงและอาจก่อให้เกิดความรำคาญใจ จากการเสวนา “ดราม่า: จากความขัดแย้งในโลกออนไลน์ สู่อสังคมนิยมไทย” ที่ถูกจัดขึ้นในวันที่ วันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2554 โดยชุมนุมวรรณศิลป์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในวงเสวนาได้สรุปความว่า “ดราม่า” นั้นเกิดมาจากการที่แต่ละฝ่ายยึดความเห็นของตัวเองเป็นใหญ่ จนเมื่อเกิดความเห็นไม่ตรงกัน ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางความคิด เพราะการที่ทั้งสองฝ่ายไม่ยอมกัน

“ดราม่าส่วนมากเป็นเรื่องของ ego^{63*} คน จะเป็นบอกว่า เอ๊ยถูกถูก เมิงผิด มันคล้ายๆ กับความขัดแย้งระหว่างสองสีในปัจจุบัน”⁶⁴

* ชิกมันด์ ฟรอยด์ นักจิตวิทยาชาวออสเตรีย ได้ให้คำนิยามคำว่า อีโก้ (Ego) คือ การยึดตัวเองเป็นที่ตั้ง

⁶⁴ จำพิชิต ขจัดพาชน,งานเสวนา ดราม่า: จากความขัดแย้งในโลกออนไลน์ สู่อสังคมนิยมไทย,19 กุมภาพันธ์

“จริงๆในต่างประเทศใช้มาก่อนแล้ว คำว่า ดราม่า เวลาเกิดความขัดแย้งกัน ในเมืองไทยก็เริ่มมาใช้ในบางเว็บ”⁶⁵

นอกจากนั้นยังมีความเห็นเกี่ยวกับการเกิดเหตุการณ์ “ดราม่า” นี้ว่ามักเกิดจากการที่ผู้ใช้งานเว็บบอร์ดใช้ถ้อยคำภาษาที่หยาบคาย พาดพิงถึงบุคคลที่สาม ซึ่งบุคคลที่สามในที่นี้มักเป็นผู้มีชื่อเสียง ทำให้ผู้ที่ชื่นชอบหรือผู้ที่รู้จักผู้มีชื่อเสียงคนนั้นออกมาตอบโต้ และอาจจะขยายประเด็นของกระทู้ให้กว้างออกไป

เกิด “ดราม่า” จนทำให้ประเด็นในกระทู้เปลี่ยนแปลงไป ความเห็นที่ใช้ถ้อยคำรุนแรง ถ้อยคำหยาบคาย หรือถ้อยคำที่มักพาดพิงบุคคลที่สาม เช่น กระทู้วิจารณ์ ก แต่มีคนออกมาปกป้อง ก พร้อมกระหนาบกระเทียบ ข ซึ่งเป็นคู่แข่งกัน โดยที่ ข ไม่ได้รู้เรื่องอะไรด้วย ที่นี้ ข ก็มีแฟนคลับ มีคนชอบ ก็มีคนไม่ยอมอีก นำไปสู่การทะเลาะกัน หรือประเด็นเล็กๆน้อยๆ แต่ชอบทำให้เป็นเรื่องใหญ่ บางทีเรื่องที่ไม่ตรงกับความเห็นเรา เราก็มองข้ามไปได้ แต่บางคนจะเก็บทุกรายละเอียด ใครโต้แย้งมา เถียงกลับหมด เหมือนฉันต้องถูกให้ได้ เป็นต้น⁶⁶

คำว่า “ดราม่า” ในเว็บไซต์พันทิปเริ่มต้นจากการจากความขัดแย้งระดับประเทศของเสื้อเหลือง⁶⁷ และเสื้อแดง⁶⁸ หลังจากนั้นความขัดแย้งดังกล่าวก็ขยายมาสู่เว็บไซต์พันทิป จนกลายเป็นคำแสลงที่นำมาใช้เพื่ออธิบายปรากฏการณ์เมื่อเกิดความขัดแย้งที่หาข้อสรุปไม่ได้ อีกทั้งความขัดแย้งนั้นๆยังเต็มไปด้วยอารมณ์ของผู้แสดงความคิดเห็น และอาจส่งผลต่อการทะเลาะกันของสมาชิกในเว็บบอร์ดได้ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า “ดราม่า” เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากความเห็นที่แตกต่าง อคติ หรือจริงจังมากเกินไป แล้วก่อให้เกิดความขัดแย้ง รำคาญใจ กับผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์ทั้งหมด

เมื่อมีความขัดแย้ง แน่นนอนว่าแต่ละฝ่ายก็จะพยายามนำข้อมูลในส่วนที่ตนเองเชื่อมาแสดงเพื่อหักล้างความเชื่อของฝ่ายตรงข้าม ทำให้กระทู้ “ดราม่า” เหล่านี้มักจะเป็นกระทู้ที่มีคนเข้ามาแสดงความคิดเห็นจำนวนมาก ซึ่งก็ส่งผลให้กลายเป็นกระแสให้ถูกพูดถึงอยู่บ่อยๆ ทำให้หลายๆครั้งกระทู้ที่ไม่มีประเด็นที่น่าสนใจด้วยสาระสำคัญของเนื้อหาแต่กลับได้รับความกระแสวิงจากความเป็น “ดราม่า” ที่เกิดจากการขัดแย้งกันของสมาชิกในเว็บไซต์แทน

⁶⁵ จำพิชิต ขจัดพาชน,งานเสวนา ดราม่า: จากความขัดแย้งในโลกออนไลน์ สู่อสังคมนไทย,19 กุมภาพันธ์ 2554

⁶⁶ สัมภาษณ์ บุริมาณ,นามแฝง,ผู้ใช้เว็บบอร์ด,10 กรกฎาคม 2553.

⁶⁷ กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย

⁶⁸ กลุ่มแนวร่วมเพื่อประชาธิปไตยแห่งชาติ

จากเหตุการณ์ข้างต้น ผู้ใช้งานบางส่วนก็รู้สึกได้ว่าพื้นที่เปลี่ยนแปลงไป จากเดิมที่เป็นพื้นที่ที่มีการแสดงความคิดเห็นที่อยู่บนพื้นฐานของเหตุผล กลายเป็นพื้นที่ที่เป็นแหล่งรวมผู้ที่สนใจในตัวดารานักแสดงเท่านั้น นอกจากนี้ยังมีพวกที่เรียกตัวเองว่าแฟนคลับที่มักมีเรื่องโต้เถียงมากกว่าที่จะวิพากษ์วิจารณ์งานหรือสิ่งที่สื่อนำเสนอ แต่แม้ว่าพื้นที่แห่งนี้จะเปลี่ยนไปแต่ผู้ใช้งานก็ยังคงรับได้ เพราะเชื่อว่ายังมีผู้ใช้เดิมๆคอยจัดระเบียบสังคมแห่งนี้อยู่เช่นกัน

“การถกเถียงกันในเวบบอร์ด แต่ก่อนดีกว่านี้ เพราะผู้เล่นส่วนใหญ่เป็นผู้ใหญ่ ถกเถียงกันด้วยเหตุผล มองอย่างเป็นกลาง แต่ตอนนี้เฉลิมไทยมีแฟนคลับดารา นักร้องเข้ามาเล่นมากขึ้น คนกลุ่มนี้สนใจแต่ตัวดารารายเดียว มากกว่าจะสนใจวงการบันเทิงโดยรวม เมื่อมีการถกเถียงที่พาดพิงถึงดาราที่ตัวเองชอบ จึงมักใช้อารมณ์ตัดสิน ลำเอียงไปทางดาราที่ตนเองชอบ หรือแม้แต่กลุ่มแฟนคลับช่อง ที่บางคนถกเถียงโดยการถากถางอีกฝ่ายไปด้วย ซึ่งมักทำให้เกิดการโต้เถียงกันมากกว่าจะได้การวิพากษ์วิจารณ์ที่เหมาะสม อย่างไรก็ตาม การถกเถียงในเวบบอร์ดนี้โดยรวมก็ยังพอรับได้มากกว่าเวบบอร์ดอื่น เพราะอย่างอื่นก็ยังหลงเหลือสมาชิกที่เป็นกลางมาคอยไกล่เกลี่ยการถกเถียงที่ใช้อารมณ์อยู่บ้าง”⁶⁹

นอกจากนั้นผู้ใช้เวบบอร์ดยังเห็นว่าการเกิด “ดราม่า” ทำให้สังคมพื้นที่ไม่น่าอยู่มากขึ้น เพราะการเกิด “ดราม่า” ไม่น่าไปสู่ข้อสรุปใดๆ เป็นเหมือนการถกเถียงอย่างเลื่อนลอย และนอกจากนั้นยังทำให้ผู้ใช้เวบบอร์ดหลายๆ คนไม่ยอมอ่านกระทู้ที่มีลักษณะ “ดราม่า” ปะปนอยู่ ทั้งๆ เนื้อหาที่อื่นๆ อาจจะได้ก็ได้

“รู้สึกดราม่าทำให้พื้นที่ไม่น่าเข้ามามากขึ้น มันทำให้เรื่องเล็กเป็นเรื่องใหญ่”⁷⁰

“รู้สึกไม่ดีกับดราม่า เพราะอ่านมากๆ จะรำคาญ มันไม่น่าไปสู่ข้อสรุปอะไรเลย เหมือนเสียเวลาอ่าน บางทีกระทู้ที่มันดีแล้วมีดราม่า ทำให้ขี้เกียจอ่าน ทำให้คนเข้ามาอ่านจริงๆ เข้าไม่ยอมอ่านตอบดีๆ ก็ไม่มีคนอ่านแล้ว”⁷¹

“ดราม่ามันเสียมากกว่าได้ เหมือนกันเถียงๆ กันไป ไร้ข้อสรุป ไม่รู้จะเถียงกันไปทำไม”⁷²

⁶⁹ สัมภาษณ์ บุริมาณ, นามแฝง, ผู้ใช้เวบบอร์ด, 10 กรกฎาคม 2553.

⁷⁰ สัมภาษณ์ สาวใหญ่วัยกระเตาะ, นามแฝง, ผู้ใช้เวบบอร์ด, 17 กุมภาพันธ์ 2554.

⁷¹ สัมภาษณ์ Zonic, นามแฝง, ผู้ใช้เวบบอร์ด, 17 กุมภาพันธ์ 2554.

⁷² สัมภาษณ์ จ้าจาร์, นามแฝง, ผู้ใช้เวบบอร์ด, 17 กุมภาพันธ์ 2554.

ในทางกลับกันพบว่าผู้ใช้บางรายยังรู้สึกว่าการเกิด “ดราม่า” ในห้องเฉลิมไทยนั้น มีข้อดีมากกว่าข้อเสีย เพราะบางเรื่องความเป็น “ดราม่า” จะทำให้เกิดกระแสความสนใจและก่อให้เกิดการวิจารณ์อย่างลึกซึ้งซึ่งมีการใช้เหตุผลเพื่อมาหักล้างกันในที่ที่สุด

คิดว่าการเกิด “ดราม่า” นั้น ดีมากกว่าไม่ดี เพราะบางเรื่องก็สมควรได้รับการวิจารณ์อย่างลึกซึ้ง ในฐานะที่รู้สึกว่าคุณเล่นเฉลิมไทยเป็นคนรักในศิลปะของหนัง ละคร คิดว่ายังเฝ้าการวิพากษ์วิจารณ์ที่อาจดูซีเรียสไปบ้างในกระทู้ “ดราม่า” อย่างน้อยในกระทู้นั้นก็ต้องมีความเห็นที่ดี และมีประโยชน์อยู่บ้าง ทำให้เกิดประเด็นถกเถียงกันขึ้น ดีกว่าที่จะไม่เกิดประเด็นใดๆเลย เพราะทุกวันนี้ คุณเล่นเฉลิมไทยที่อายุน้อยมีมากขึ้น คนที่เล่นนานๆ หลายคนหายไป หลายคนชอบตอบกระทู้มากกว่าตั้งกระทู้ การเกิด “ดราม่า” อาจจะทำให้ผู้ที่เล่นพันทิปมานาน มีความคิดดี มีเหตุผล ลึกซึ้งเข้ามาตอบ มากกว่าอ่านเฉยๆ⁷³

ปรากฏการณ์ดังกล่าวนำไปสู่ การบล็อกชื่อของเว็บ Drama-addict ในเว็บไซต์พันทิป คือ ผู้ใช้ไม่สามารถจะโพสข้อความ “drama-addict” ได้เพราะข้อความดังกล่าวจะถูกลบอัตโนมัติจากระบบของเว็บพันทิปโดยทันที และนอกจากนั้นเว็บไซต์พันทิปยังยึดลอกล็อกอินผู้ที่ทำหน้าที่เว็บมาสเตอร์เว็บไซต์ Drama-addict โดยทางพันทิปก็ไม่ได้แจ้งเหตุผลการกระทำดังกล่าวต่อสาธารณะ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าปรากฏการณ์ดราม่าเป็นปัญหาที่ทางผู้ดูแลเว็บเองไม่ยอมให้เกิดขึ้น

5. การประเมินการตรวจสอบสื่อกระแสหลักในห้องเฉลิมไทย

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมในห้องเฉลิมไทย เว็บไซต์พันทิปดอทคอม พบว่าลักษณะการตรวจสอบสื่อในห้องเฉลิมไทย หรือที่รู้จักกันในนาม “นักสืบพันทิป”^{74*} ดังนี้

ลักษณะการตรวจสอบสื่อในพื้นที่ออนไลน์จะเป็นการนำเสนอข้อมูล ข้อเท็จจริงมากกว่าจะเป็นการฟ้องร้องดำเนินคดี ผู้ใช้เว็บบอร์ดมองว่าการตรวจสอบสื่อคือ การที่ตนเองเห็นความผิดปกติของข้อมูลบางอย่างก็นำมาแสดงให้เห็น หรือข้อมูลบางอย่างที่นักสื่อสารมวลชนนำเสนอไม่ตรงกับความเป็นจริง ผู้ใช้เว็บบอร์ดจะทำหน้าที่คอยตรวจสอบข้อมูลเหล่านั้น ส่วนจะมีการฟ้องร้องดำเนินคดี หรือนำไปสืบสวนต่อยอดเอาผิด ผู้ใช้มองว่าเป็นหน้าที่นักสื่อสารมวลชน ตำรวจ หรือผู้รับผิดชอบในกรณีนั้นๆมากกว่า

“พี่มีหน้าที่เอาข้อมูลที่ตัวเองหาได้มาแบ่งปันให้คนอื่นรู้ ถ้าข้อมูลเราน่าสนใจ และมีประโยชน์ คนที่สนใจเขาก็จะหยิบยกไปต่อยอดเอง พี่ว่ามันไม่ใช่หน้าที่ของพี่แล้วต่อจากนี้”⁷⁵

⁷³ สัมภาษณ์ ปริมาณ,นามแฝง,ผู้ใช้เว็บบอร์ด,10 กรกฎาคม 2553.

* ดูในบทที่ 4

“ผมชอบการทำความจริงให้กระจ่าง นักสืบพันทิป^{76*} เป็นผู้ที่ค้นหาความจริงที่สามารถพิสูจน์ได้ทางอินเทอร์เน็ต”⁷⁷

วิธีการหาข้อมูลของผู้ใช้ในชุมชนออนไลน์ส่วนมากจะหาจากเสิร์ชเอนจิน (Search engine) และพยายามเชื่อมโยงข้อมูลที่ตนเองมีกับผู้ใช้รายอื่น โดยต้องใช้แยกแยะ ข้อเท็จจริงออกจากความคิดเห็น พร้อมกับตรวจสอบข้อมูลในเบื้องต้นด้วยการหาข้อมูลจากแหล่งอื่น เพื่อพิจารณาความถูกต้องและเจตนาของการโพสต์ ตลอดจนผลประโยชน์แอบแฝงอื่นๆ

“ก็ไม่ได้มีอะไรมากค่ะ เสิร์ชเอนจินก็ Google ธรรมดาเนี่ยแหละ คิดซะว่าเหมือนเราเล่นเกมปริศนา พอได้ Clue อันหนึ่งมาเราก็เอาไปค้นหาอันอื่นต่อ ดูว่ามันเชื่อมโยงกันยังไงได้บ้าง ทุกเคสก็ช่วยกันหลายๆ คนค่ะ พอโพสต์ลงกระทู้ก็จะได้มุมมองหลากหลายมากขึ้น บางท่านเป็นบัตรผ่านด้วยซ้ำ แต่มุมมองที่น่าสนใจมาก”⁷⁸

“แน่นอนว่าเสิร์ชเอนจินอย่าง Google มีประโยชน์มากในการค้นหาข้อมูล แต่ก็ต้องตรวจสอบลงลึกไปเป็นกรณีๆ เพื่อแยกแยะให้ออกก่อนว่าใครเป็นใคร มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องกับแค่ไหน เพื่อจะได้ถ่วงถ่วงความสำคัญและความน่าเชื่อถือที่ถูกต้อง อย่างไรก็ตาม การค้นหาจากในเน็ตอาจจะไม่เพียงพอ อาจจะมีข้อมูลอะไรที่ถูกบิดเบือน หรือคนเผยแพร่อาจจะไม่ตั้งใจบิดเบือนหลอกหลวง แต่อาจจะถูกหลอกมาอีกทีหนึ่งก็เป็นได้ อย่างเช่นพวก Forward Mail ต่างๆ ที่ต้องพิจารณาให้มากๆ คือความคลาดเคลื่อนเพียงเล็กน้อย อาจจะทำให้ความหมายโดยรวมผิดไป การแอบอ้างลักไก่กันเพียงนิดเดียว อาจจะทำให้ความชอบธรรมที่ใหญ่โตได้ และการปิดบังพูดแต่ในด้านดี อาจจะทำให้กลบเกลื่อนคำโกหกคำโตที่ซ่อนอยู่”⁷⁹

5.1 กระบวนการตรวจสอบสื่อกระแสหลักในห้องเฉลิมไทย

กระบวนการตรวจสอบสื่อผ่านเครือข่ายผู้ใช้เว็บบอร์ดนั้นพบว่าการตรวจสอบสื่อในแต่ละครั้งจะมี กระบวนการไม่ต่างกันนัก คือ มีผู้จุดประเด็น ผู้สนับสนุนประเด็น ผู้โต้แย้ง ผู้หาข้อมูล ฯลฯ

⁷⁵ สัมภาษณ์ Abbess, นามแฝง, ผู้ใช้เว็บบอร์ด, 17 กุมภาพันธ์ 2554.

* ⁷⁶ ดูในบทที่ 4

⁷⁷ สัมภาษณ์ TripleF, นามแฝง, ผู้ใช้เว็บบอร์ด, 17 มิถุนายน 2553.

⁷⁸ ว่านน้ำ, คำสัมภาษณ์ในวารสารออนไลน์ The Espresso : ฉบับนักสืบพันทิป, 9 พฤศจิกายน 2553

⁷⁹ ปลาควน, คำสัมภาษณ์ในวารสารออนไลน์ The Espresso : ฉบับนักสืบพันทิป, 9 พฤศจิกายน 2553

จากกระทู้ “ข้อเท็จจริงของอุบัติเหตุที่เขาช่องตะโก ช่อง 3 ควรเข้ามาอ่าน” ซึ่งมีผู้ตั้งกระทู้คือ นามแฝง แจนนิเฟอร์ ตั้งเมื่อวันที่ 5 มกราคม พ.ศ.2553 โดยเป็นการตั้งกระทู้เพื่อนำเสนอข้อเท็จจริงที่ขัดแย้งกับข่าวที่นำเสนอโดยสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ผ่านรายการข่าวภาคค่ำ โดยครอบครัวข่าว 3 โดยรายการนำเสนอว่า เกิดอุบัติเหตุบนเขาช่องตะโก ต.ทัพราช อ.ตาพระยา จ.สระแก้ว โดยระบุว่ารถบรรทุก 10 ล้อ บรรทุกข้าวสาร เกิดเบรกแตกพุ่งลงเขาช่องตะโก มาประสานงากับรถ 18 ล้อ ซึ่งบรรทุกยางมะตอยที่กำลังจะขึ้นเขาช่องตะโกเหตุให้รถทั้ง 2 คันพังยับเยิน และมีผู้เสียชีวิตในที่เกิดเหตุ 2 ราย โดยไม่ได้กล่าวถึงการทำผิดกฎจราจรและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในเนื้อข่าวเลย ทั้งๆที่ คนขับรถบรรทุกขับมาตามเส้นทาง และช่องทางการจราจรที่ถูกต้องตลอด แต่กลับต้องมาประสบอุบัติเหตุและเสียชีวิตจากผู้ที่ทำผิดกฎจราจร และความมั่งงายของเจ้าหน้าที่

โดยเจ้าของกระทู้ที่มีนามแฝงว่า แจนนิเฟอร์ นำข้อความของสมาชิกที่มีนามแฝงว่า keawyai ที่โพสต์ลงในห้อง blueplanet มาตั้งกระทู้ใหม่ในห้องเฉลิมไทย โดยข้อความนั้นเป็นการเล่าเหตุการณ์ในระหว่างที่คุณ keawyai และครอบครัวเจอในระหว่างที่เดินทางกลับจากจังหวัดอุบลราชธานีเพื่อเข้าสู่กรุงเทพมหานครซึ่งพบว่าเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดจากความมั่งงายของผู้ใช้เส้นทางพิเศษและการละเลยปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ แต่เมื่อนามแฝง keawyai กลับมาบ้านก็ได้เห็นการนำเสนอข่าวว่า อุบัติเหตุที่เขาช่องตะโก เพราะรถบรรทุกชนประสานงากัน รถยางมะตอยจอดเสียอยู่ เลยถูกรถบรรทุกข้าวชน ซึ่งพบว่ามันเป็นคนละเรื่องกับเหตุการณ์ keawyai ได้ประสบมา จึงเป็นเหตุให้เขาต้องมาตั้งกระทู้เพื่อนำเสนอข้อเท็จจริงให้กับสังคมได้รับ

หลังจากเกิดกระทู้ดังกล่าวพบว่า สื่อกระแสหลัก ในที่นี้คือหนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ วันที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2553 ได้นำเสนอบทความชื่อว่า “แฉความจริงอีกด้านที่ เขาช่องตะโก วิกฤตจรรยาจากความเห็นแก่ตัวของผู้ใช้รถช่วงวันหยุดปีใหม่”

++ข้อเท็จจริงของอุบัติเหตุที่เขาช่องตะโก ช่อง 3 ควรเข้ามาอ่าน++

เหตุการณ์เกิดขึ้นเมื่อเวลาประมาณ 5 ทุ่มเศษ ของวันที่ 3 มกราคม 2553 ดิฉันและครอบครัวกำลังเดินทางกลับจากอุบลราชธานี สู่กรุงเทพมหานคร ออกจาก อุบลฯตั้งแต่ 11 โมงเช้า ใช้ เส้นทางเลาะตะเข็บชายแดนเขมรผ่าน อุบล ศรีสะเกษ บุรีรัมย์ สระแก้ว ปราจีน (ประมาณนี้) แต่การจราจรติดขัดมาตั้งแต่ แยก อ.ซุขันธ์ จนถึง อ.ปราสาท จ.สุรินทร์ เราทั้ง 4 คน (พ่อ แม่ น้องสาว และดิฉัน) เข้าใจดีว่า การเดินทางในช่วงเทศกาลย่อมจะทุลักทุเลเป็นธรรมดา แต่เหตุผลของการจราจรสุดวิกฤตในเทศกาลปีใหม่นี้ เกิดจากการผิดกฎจราจรอย่างเห็นแก่ตัวที่สุดของคนจำนวนหนึ่ง!!!

เมื่อ รถเริ่มชะลอตัว เพราะข้างหน้าเป็นสี่แยกใหญ่ กลับมีรถจำนวนมากแซงขึ้นบนถนนเลนขวา ทั้งๆที่เป็นถนน 2 เลน แซงๆขึ้นไปเรื่อยๆอีก 3 เลน จนเต็มไหล่ทางด้านขวา เรียกได้ว่ารถที่มุ่งหน้าไปทางแยกปราสาท จากสุรินทร์ไปบุรีรัมย์ได้ปิดช่องทางการจราจรทั้งหมด นับได้ เป็น 5 เลน จากไหล่ทางด้านซ้าย ไปจนถึงไหล่ทางด้านขวา ทำให้รถที่สวนทางมาวิ่งไม่ได้ การจราจรเป็นอัมพาตตลอด 3 - 4 ชม. จนแม่ของดิฉันต้องโทรไปแจ้งตำรวจทางหลวงสุรินทร์ จากนั้นจึงมีเจ้าหน้าที่ตำรวจมาจัดระเบียบการจราจร เพื่อบีบให้รถกลับไปวิ่งเพียงหนึ่งช่องทาง อันนี้ต้องขอชื่นชมตำรวจทางหลวงสุรินทร์เป็นอย่างมากที่ระดมกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจมาจัดระเบียบการจราจร ผ่าน ตรงนั้นมาได้ ครอบครัวดิฉันก็มุ่งหน้าเข้าสู่ทางหลวงหมายเลข 348 อ.โนนดินแดง จ. บุรีรัมย์ - อ.ตาพระยา จ. สระแก้ว รถก็ชะลอตัวเช่นเดิม

เหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นที่แยกปราสาทก็เกิดขึ้นกับที่นี่ คือ พวกเปิดเลนถนนพิเศษ ฟรี!! เต็มถนนจากไหล่ทางซ้าย ถึงไหล่ขวา เต็มไปด้วยรถที่จะมุ่งหน้าเข้าสระแก้ว หากมีรถที่สวนทางมาไม่ (จะมาได้ไงล่ะ!!!) อัมพาตจึงมาเยือน พวกเราติดอยู่ที่นี่ ตั้งแต่ 1 ทุ่ม จึงถึง 5 ทุ่มถึงจะได้ลงเขา ตามข้างทางมีรถจอดอดใจไม่ไปต่อเต็มไปหมด บ้างก้อไฟพุ่งข้าว บ้างนอนอย่างสิ้นหวังเนื่องจากเส้นทางนี้ แทบไม่มีปั้มและร้านอาหาร ส่วนห้องน้ำ ไม่ต้องพูดถึง

ผ่าน ด้านตำรวจ ซึ่งไม่มีตำรวจเลย มีแต่ อภปร. (อาสาป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน) กลับโบกให้รถที่แซงขึ้นมาทางขวา กลับเข้าเลนซ้ายและมาเบียดเรา โดยไม่มีการจับกุมผู้กระทำผิดเลย ดิฉันจึงเปิดกระจกไปต่อว่า ว่าทำไมไม่จับ เขาก็ตอบกลับมาว่า “ทุกคนก็รีบเหมือนกัน เดียวตำรวจที่อยู่ข้างล่างก็จัดการเองคะ” เราจึงพยายามโทรศัพท์ไปแจ้งกับตำรวจทางหลวง บุรีรัมย์แต่สายไม่ว่างตลอด จึงได้โทรไปที่สถานีตำรวจตาพระยาแทน ดิฉันเล่าเหตุการณ์ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ที่รับสายฟังเพื่อขอความช่วยเหลือ และเตือนว่าอาจจะเกิดอุบัติเหตุขึ้นได้ แต่กลับได้รับเสียงหัวเราะของเจ้าหน้าที่ที่ปลอบใจแทน

เมื่อถึงช่วงทาง ลงเขาช่องตะโก ขออย่าว่าทางลงเขา ช่องทางการจราจรถูกบีบให้เหลือเพียง 1 เลน แต่พวกก็ยังแซงขวา แซงซ้ายกันอย่างไม่กลัวตาย ทั้งๆที่เป็นทางลงเขาที่ชันและโค้ง สุดท้ายก็ต้องมาเบียดๆ กันตอนจะลง การแซงขวาขึ้นไปของรถจำนวนมาก ทำให้รถที่สวนทางมา เพื่อจะขึ้นเขาช่องตะโก ขึ้นไม่ได้ ขณะ นั้นมีรถบรรทุก 18 ล้อ กำลังไต่ขึ้นเขา แต่ว่าติดรถที่แซงสวนมา จึงทำให้คาอยู่บนเนินอย่างนั้น บริเวณนั้นมีเพียงเจ้าหน้าที่ อภปร. 1 นายยืนขวางเพื่อโบกให้รถที่แซงขวามากลับเข้าเลนซ้ายให้หมด

รถบรรทุกยางมะตอยที่จอดรออยู่ข้างล่าง เลนขวามือ ขึ้นเขาไม่ได้เช่นกัน เพราะติดรถบรรทุก 18 ล้อ ที่ขึ้นเขาไม่ได้เพราะติดไถ้คนมั่งง่ายที่มันแข่งขว้าขึ้นมา ภาพที่ ดิฉันเห็นครั้งสุดท้ายคือ ภาพคนขับรถบรรทุกยางมะตอยกำลังกระพริบไฟหน้ารถถี่ๆ หน้าตาตื่น เบาะข้างๆ มีผู้หญิงนั่งอยู่คาดว่า จะเป็นภรรยา คนขับกำลังหักพวงมาลัยหันหัวรถออกทางขวามือของเขา

จากนั้น ก็มีเสียงระเบิดดังตูม จนรถลั่น เศษทรายกระเด็นคลุมรถที่พวกเรานั่งมาจนมองไม่เห็นทาง พ่อดิฉันจึงรีบขับรถลงเขาและจอดข้างทางเพื่อตรวจดูสภาพความเสียหาย ห่างจากที่เกิดเหตุประมาณ 10-15 เมตร

เมื่อลงจากรถ ภาพที่เราทั้ง 4 คนเห็นคือ คอนเทนเนอร์ของรถบรรทุกยางมะตอย ล้มลงไปทับรถเก๋งคันถัดจากเราไปเพียงหนึ่งคัน เราจึงเป็นรถคันสุดท้ายที่วิ่งออกมาได้ แปลกจังในบริเวณนี้มีเพียง เจ้าหน้าที่ อภปร. 2 คน เท่านั้นที่คอยดูแล คนหนึ่ง อยู่ตรงรถบรรทุก 18 ล้อคันนั้น ส่วนอีกคนหนึ่งอยู่ข้างล่างช่วงเนินขึ้นเขา

วันนี้ ตื่นสายหน่อยแต่ก็พยายามติดตามข่าวอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นเมื่อวาน ไม่รู้ว่า มีใครเป็นอะไรบ้าง ช่วงสายๆ ก็ได้ยินข่าวทางวิทยุ และทางโทรทัศน์ แจ้งว่ามีผู้เสียชีวิต 2 คน และมีผู้ได้รับบาดเจ็บหลายราย แถมการจราจรบริเวณนั้นยังเป็นอัมพาตไป 30 กม.จนถึงสายของวันนี้

เรา เสียใจกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นอย่างมาก แต่ที่เสียใจยิ่งกว่าคือ การได้ฟังคำสัมภาษณ์ของ รักษาการผู้บัญชาการตำรวจทางหลวง ที่เล่าให้นักข่าวช่อง 5 ฟังในช่วงข่าวเพียงวันนี้ 4 มกราคม 2553 ว่าเกิดอุบัติเหตุที่เขาช่องตะโก เพราะรถบรรทุกชนประสานงากัน รถยางมะตอยจอดเสียอยู่ เลยถูกรถบรรทุกข่าวนชน แถมนักข่าวยังย้ำอีกว่ารถยางมะตอยที่เสียนั้นจอดอยู่ในที่ที่ไม่ควรจอดอีก ด้วย

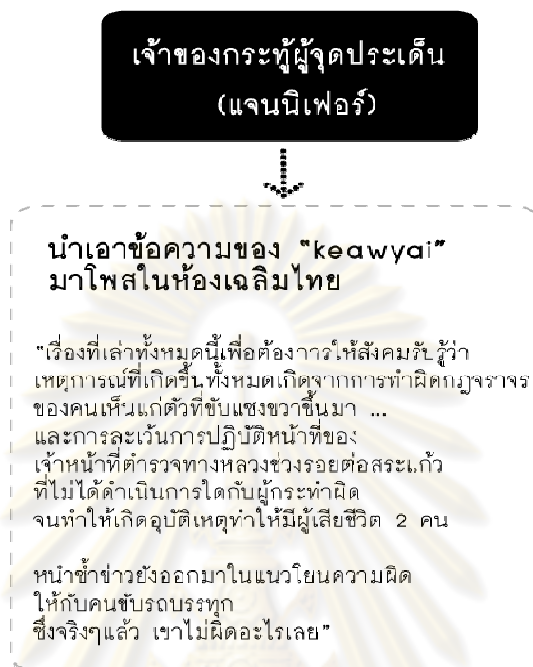
จากคุณ : kaewyai เขียนเมื่อ : 4 ม.ค. 53

<http://www.pantip.com/cafe/blueplanet/topic/E8727209/E8727209.html>

โดยคุณ แฉนนิเฟอร์ (เป็นคนนำเอากระทู้ของ keawyai มาโพสในเฉลิมไทย)

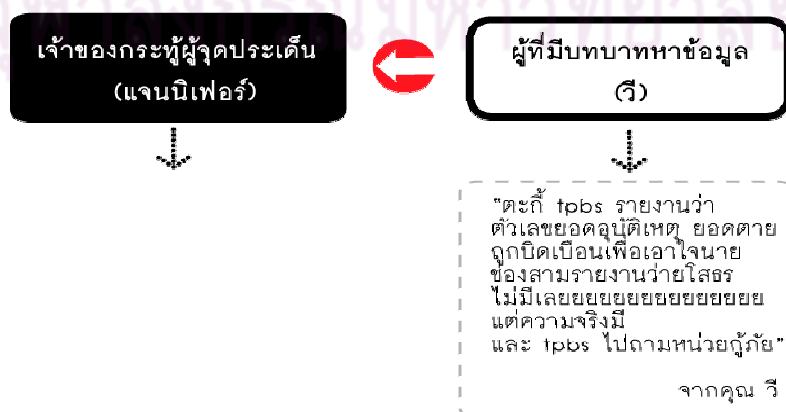
5 มกราคม 2553

กระบวนการตรวจสอบสื่อผ่านเครือข่ายผู้ใช้เว็บบอร์ด

ภาพที่ 24 กระบวนการตรวจสอบสื่อผ่านเครือข่ายผู้ใช้เว็บบอร์ด

เริ่มต้น สมาชิกพันทิป ผู้ใช้นามแฝงว่าเจ้านายทำหน้าที่เป็น "ผู้จุดประเด็น" นำข้อมูลที่ตนเองได้รับมาจากผู้ใช้ที่มีนามแฝงว่า "keawyai" มาเผยแพร่ให้คนในห้องเจลิ้มไทยรับทราบ โดยข้อมูลที่ผู้จุดประเด็นนำเสนอคือ ต่อว่าการทำงานของตำรวจทางหลวง และ ต่อว่าการทำงานของสื่อกระแสหลักที่นำเสนอว่าอุบัติเหตุครั้งนี้เป็นการชนประสานงานระหว่างรถบรรทุก 2 คันและเป็นฝ่ายผิด ทั้งๆที่รถบรรทุกเป็นฝ่ายที่ได้รับผลจากความเห็นแก่ตัวของผู้ที่แข่งขาน ไม่ใช่ต้นเหตุของอุบัติเหตุนี้แต่อย่างใด

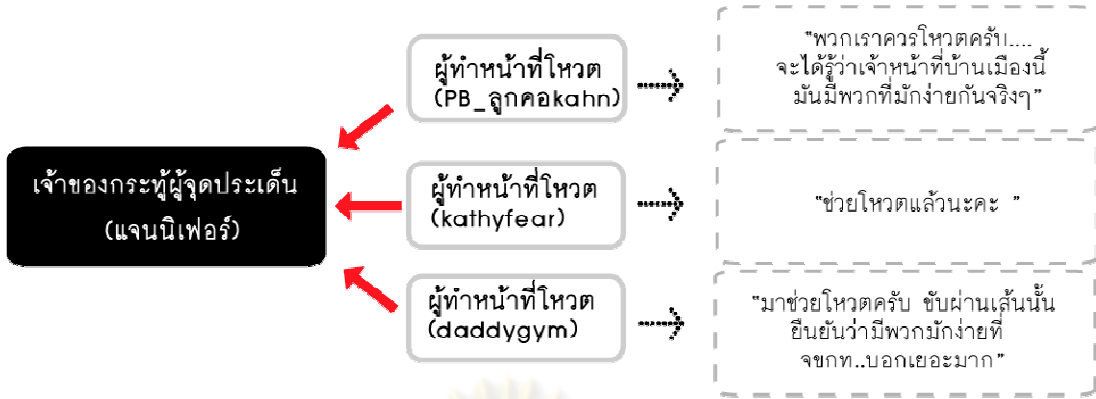
ภาพที่ 25 กระบวนการตรวจสอบสื่อผ่านเครือข่ายผู้ใช้เว็บไซต์

หลังจากนั้นผู้ใช้นามแฝงว่า วี ที่แม้ว่าไม่ได้เป็นผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์จริง แต่เป็นมีบทบาท เป็น “ผู้หาข้อมูล” เพิ่มเติมจากข่าว หรือ แหล่งข้อมูลที่ได้จากอินเทอร์เน็ต เพื่อเพิ่มข้อมูลและ เสริมประเด็นต่างๆ ซึ่งในกรณีนี้ ผู้ใช้นามแฝง วี ได้ดูทีวีและเห็นสถานีโทรทัศน์ไทยทีพีบีเอส รายงานว่าตัวเลขที่สถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 รายงานว่าไม่มีผู้เสียชีวิตนั้นไม่เป็นความจริง เพราะในอุบัติเหตุครั้งนี้พบผู้เสียชีวิตจำนวน 2 ราย

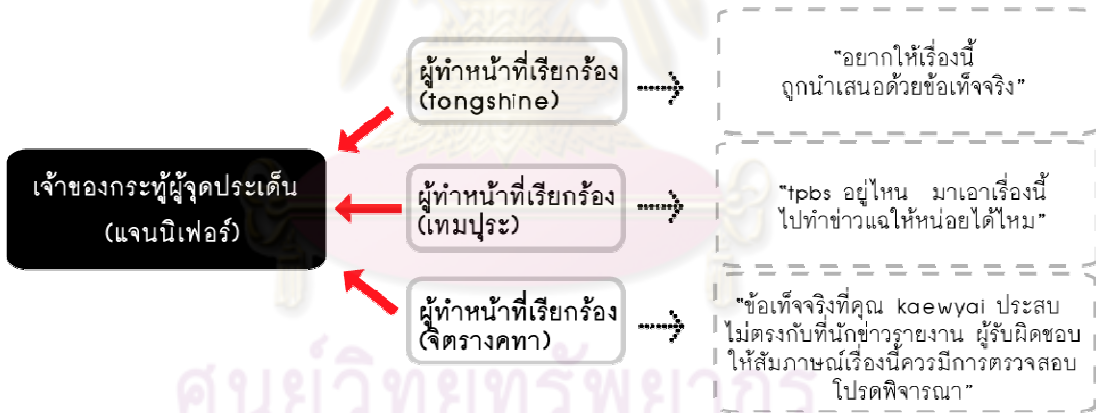
ภาพที่ 26 กระบวนการตรวจสอบสื่อผ่านเครือข่ายผู้ใช้เว็บไซต์

ต่อมาผู้ใช้นามแฝงว่า chira_goo ทำหน้าที่เป็น “ผู้โต้แย้ง” ในประเด็นที่สงสัยเกี่ยวกับ เหตุการณ์ในครั้งนี้ว่าไม่เหมือนการไหลลงเขาไปชน แต่เป็นเหมือนการชนแบบประสานงานมากกว่า ซึ่งพบว่าผู้ใช้นามแฝง keawyai ได้มีบทบาทคือ “ผู้ให้ข้อมูลจริง” และ “ตอบข้อสงสัย” แก่สมาชิก ที่สงสัยในเหตุการณ์หรือข้อมูลที่อยู่ในกระทู้ โดยให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า รถบรรทุกขาว่าไม่สามารถขึ้น เขาได้จึงเบรคแตกเพราะติตรถที่แซงขาว่าขึ้นมาทำให้ต้องจอดคาบเขาอยู่เป็นเวลานาน และเมื่อมา ดูภาพที่หลังพบว่ารถที่ถูกรถบรรทุก 18 ล้อทับคือส่วนหัวของรถบรรทุกขงมะตอยนั่นเอง

ภาพที่ 27 กระบวนการตรวจสอบสื่อผ่านเครือข่ายผู้ใช้เว็บบอร์ด

นอกจากนั้นนักสืบพันทิปจะทำหน้าที่หาข้อมูลทั้งในข่าว อินเทอร์เน็ต หรือผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์จริงแล้ว พบว่า ผู้ใช้นามแฝง PBลुकพอKahn ,kathyfears และ daddygym ยังมีบทบาท เป็น “ผู้ไหวตกระทู้” เพื่อให้กระทู้นี้ได้รับความสนใจจากสมาชิกหรือผู้ที่เข้ามาใช้ในห้องเฉลิมไทย จะเห็นได้ว่าแม้สมาชิกทั้ง 3 จะไม่ได้ทำหน้าที่เป็นผู้หาข้อมูล แต่ก็มีส่วนช่วยให้กระทู้นี้เป็นที่สนใจ ได้ เพราะการไหวตกระทู้จะทำให้กระทู้นั้นเป็นกระทู้แนะนำประจำสัปดาห์⁸⁰

ภาพที่ 28 กระบวนการตรวจสอบสื่อผ่านเครือข่ายผู้ใช้เว็บบอร์ด

นอกจากการไหวตกระทู้แล้ว ยังพบว่า นามแฝง tongshine ,jumba และ จิตรารงคทา ทำหน้าที่เป็น “ผู้เรียกร่อง” เพื่อเพิ่มกระแสให้เรื่องนั้นๆ ซึ่งพบว่าบุคคลผู้ทำหน้าที่เรียกร่องนี้ไม่ว่าจะเป็นเรียกร่องการทำงานของตำรวจ หรือเรียกร่องการทำงานของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน

⁸⁰ กระทู้แนะนำประจำสัปดาห์ของเว็บพันทิป คือ กระทู้ปักหมุดที่อยู่ด้านบนของหน้ารวม ทำให้ผู้ที่เข้ามาดูไม่ว่าเวลาใดจะเห็นกระทู้น้อยอยู่ด้านบนของห้องเสมอ การไหวตเป็นกระทู้แนะนำจะเป็นการเพิ่มโอกาสให้คนที่เข้ามาสนใจดูกระทู้มากขึ้น

ต่างก็ช่วยให้เรื่องราวดังกล่าวกลายเป็นกระแสสังคมและเป็นที่น่าสนใจได้ โดยไม่ต้องทำหน้าที่หาข้อมูลใดๆ เลย

จะเห็นได้ว่ากระบวนการตรวจสอบในห้องเฉลิมไทย ผ่านเครือข่ายผู้ใช้เว็บไซต์ต่างคนต่างทำหน้าที่ มีทั้งผู้จุดประเด็น ผู้ให้ข้อมูลทั้งที่มีประสบการณ์จริงและหาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต ผู้โต้แย้ง ผู้โหวตและช่วยเรียกร่องเรื่องราวดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่า นักสืบพันทิปนั้นอยู่ทั้งในกระบวนการหาข้อมูล ตรวจสอบข้อมูล และยังทำหน้าที่เรียกร่องหรือขยายเรื่องราวๆ ต่างให้กลายเป็นกระแสของสังคมด้วย

5.2 ระดับของการตรวจสอบสื่อในพื้นที่ออนไลน์

ระดับของการตรวจสอบสื่อในพื้นที่ออนไลน์ที่เป็นผลมาจากการแสดงความคิดเห็นหรือการวิพากษ์ในเว็บบอร์ดนั้นยังคงอยู่ในระดับแรกและระดับที่สอง คือ ยังคงเป็นเพียงการแสดงความคิดเห็นในเว็บบอร์ด เพื่อนำเสนอข้อมูลที่สมาชิกเห็นว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการตรวจสอบสื่อมวลชน และในระดับที่สอง คือ มีการนำข้อมูลที่สมาชิกในพื้นที่ออนไลน์นำเสนอผ่านหน้าเว็บบอร์ดไปออกสื่อกระแสหลักเพื่อขยายประเด็นต่อหากว่าข้อความที่แสดงความคิดเห็นกันนั้นน่าสนใจเพียงพอ

ตารางที่ 20 ระดับการตรวจสอบสื่อกระแสหลักในห้องเฉลิมไทย

ระดับการตรวจสอบสื่อ	ห้องเฉลิมไทย
การแสดงความคิดเห็นในเว็บบอร์ด	✓
การที่มีการนำเสนอข้อมูลที่สมาชิกในพื้นที่ออนไลน์นำเสนอในพื้นที่สื่อกระแสหลัก	✓
การส่งเรื่องให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบ (หน่วยงานเอกชน)	✗
การส่งเรื่องให้หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง	✗
การฟ้องร้องดำเนินคดี	✗

จากการเก็บข้อมูลผ่านตารางลงรหัสปรากฏ การตรวจสอบสื่อกระแสหลักในห้อง 2 ระดับ คือ ระดับแรกการแสดงความคิดเห็นในเว็บบอร์ด และ ระดับที่สอง การนำเสนอข้อมูลที่สมาชิกในพื้นที่ออนไลน์นำเสนอในพื้นที่สื่อกระแสหลัก

ตัวอย่างการตรวจสอบสื่อในระดับที่สอง

รายการแตกประเด็นข่าว ออกอากาศวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2552 ทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ได้รายงานข่าวหลังจากเหตุการณ์จับกุมตัวนายนาธาน โอมานที่อำเภอเชียงคาน เมื่อวันที่ 23 ธ.ค. 2552 คุณปานระพี ธิพิพันธุ์ ผู้ประกาศข่าวช่อง 3 ได้รายงานข่าวว่า

“ยังมีผู้อยู่เบื้องหลังนั่นก็คือชาวเว็บไซต์พันทิป พวกเขาเผยแพร่ภาพของนาธาน ก่อนที่จะถูกจับได้ เป็นภาพรถเก๋งเซฟโรเลต สีดำ ทะเบียน สท1141 ซึ่งผู้โพสต์อยู่เว็บไซต์พันทิป ห่องเฉลิมไทย ระบุว่าพรถยนต์ส่วนตัวคนนี้ และคิดว่าเป็นคันเดียวกับที่เคยเป็นข่าวว่านำของ ปูกี้เป็นคนค้าประกันให้ โดยเขาพบรถคันนี้จอดอยู่หน้าบ้านหลังหนึ่งในอำเภอเชียงคาน โดยเขา ได้ตั้งหัวข้อกระทู้ว่า นาธานอยู่ที่เชียงคาน โดยเจ้าของกระทู้ระบุว่าเจอนายนาธานกำลังซื้อนม เตอร์ไฮต์ผู้หญิงคนหนึ่งและได้ถ่ายภาพไว้ แล้วนำมาโพสต์เพื่อให้ชาวพันทิป ช่วยกันตัดสินว่าใช้นายนาธานหรือไม่”

จากเหตุการณ์ดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงการนำเอาข้อมูลจากห้องเฉลิมไทยไปขยาย ประเด็นต่อในสื่อกระแสหลักซึ่งก็คือ รายการแตกประเด็นข่าว ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทย ทีวีสีช่อง 3 โดยมีการอ้างข้อมูลที่ได้จากเว็บไซต์พันทิปว่าพรถยนต์ส่วนบุคคล ยี่ห้อเซฟโรเลต ทะเบียน สท1411 ซึ่งคาดว่าเป็นรถยนต์ของนาธาน ที่อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเบาะแสดังกล่าวก็นำไปสู่การจับตัวนาธานในที่สุด

นอกจากนั้นจากผลการวิจัยเชิงปริมาณ แม้จะพบว่าในระหว่างการเก็บข้อมูลยังไม่มี การตรวจสอบสื่อที่อยู่ในระดับที่มากกว่าการคลิกเพียงข้อเท็จจริงในกระทู้ แต่กลับพบว่าจากการ สัมภาษณ์สื่อมวลชน ข้อมูลที่ได้แสดงให้เห็นว่านักสื่อสารมวลชนเห็นว่าการวิพากษ์ในกระทู้ของ ผู้ใช้เว็บบอร์ดถือเป็นการตรวจสอบสื่ออย่างหนึ่ง และนอกจากนั้นพื้นที่เว็บบอร์ดยังเป็นช่อง ทางการแสดงความคิดเห็นของปัจเจกบุคคลออกสู่สาธารณะโดยไม่ผ่านหน่วยงานอื่นๆ

“มันเป็นการตรวจสอบอยู่แล้ว ประเด็นหลักมองว่าการตรวจสอบมันเกิดขึ้น เว็บไซต์ เป็นการแสดงให้เห็นออกมา เวลาปกติเราดูแล้วก็ตรวจสอบอยู่แล้ว คนนี้พูดดีไม่ดี ทรงผมดีไม่ดี คนนี้ ไม่น่ามาอยู่หน้าจอ คนนี้ไม่น่าพูดแบบนี้ อะไรแบบนี้มันเกิดขึ้นอยู่แล้ว เพียงแต่ช่องทางในการ แสดงความคิดเห็นออกมา ที่นี้ มันเป็นช่องทางของการแสดงออกของการตรวจสอบแบบปัจเจก บุคคลมันเป็นการตรวจสอบที่ไม่ต้องผ่านคณะกรรมการ หรือสภาต่างๆ สภาหนังสือพิมพ์ ทุกคน มีวิจารณ์ตามพื้นฐานของแต่ละคน ภูมิหลังของแต่ละคนอยู่แล้ว”⁸¹

⁸¹ สัมภาษณ์ พีรพล อนุดรโสทธิ, ผู้ประกาศข่าวสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวี, 26 กันยายน 2553.

5.3 ทักษะของผู้ใช้เว็บบอร์ดต่อการตรวจสอบสื่อกระแสหลักของห้องเฉลิมไทย

จากการสัมภาษณ์ความเห็นของผู้ใช้เว็บบอร์ดจำนวน 10 คนเกี่ยวกับการตรวจสอบสื่อกระแสหลักของห้องเฉลิมไทยได้ผลดังนี้

5.3.1 บทบาทการตรวจสอบสื่อกระแสหลักในสังคมออนไลน์

ผู้มีส่วนใหญ่รู้สึกภูมิใจและรู้สึกดีที่เป็นส่วนหนึ่งของการทำหน้าที่นี้ เพราะเชื่อว่าตนเองเป็นส่วนร่วมที่ช่วยปลูกหรือกระตุ้นสังคมให้ตระหนักในเรื่องต่างๆ ประกอบกับว่าสิ่งที่เกิดทำให้รู้สึกเหมือนกับว่าพื้นที่เว็บบอร์ดพันทิปมีอิทธิพลต่อสื่อกระแสหลักมากขึ้น หลังจากถูกนำไปอ้างอิงในสื่อกระแสหลักอยู่บ่อยครั้ง

นอกจากนี้ยังทำให้ผู้ใช้เว็บบอร์ดกลับมาตระหนักคิดถึงเรื่องที่สื่อกระแสหลักนำเสนอ เพราะเมื่อมีการตรวจสอบอยู่บ่อยครั้งทำให้ผู้ใช้เว็บบอร์ดเกิดความรู้สึกที่ต้องตรวจสอบข้อมูลที่ตนเองได้รับจากสื่ออยู่เสมอ อีกทั้งข้อมูลที่อยู่ในเว็บบอร์ดบางครั้งก็มาจากสถานที่จริง ประสบการณ์จริง ทำให้ได้ข้อมูลที่ต้องมากกว่าที่นำเสนอในสื่อกระแสหลัก

“ประเด็นของการถกเถียงในห้องเฉลิมไทยไปปรากฏตามสื่อกระแสหลักอยู่บ่อยครั้ง รู้สึกดี รู้สึกภูมิใจไปด้วย ว่าสังคมที่เรามีส่วนร่วม ได้ช่วยปลูก หรือกระตุ้นสังคมอื่นในเรื่องที่เราคิดว่ามันน่าสนใจ”⁸²

“การตรวจสอบหาความจริงของกลุ่มคนเฉลิมไทยหรือที่เรามักเรียกว่า “นักสืบพันทิป” ผมรู้สึกชอบ และคิดว่าเป็นผลดีต่อเว็บบอร์ดครับ”⁸³

“กรณีที่มีประเด็นของการถกเถียงในห้องเฉลิมไทยไปปรากฏตามสื่อกระแสหลักอยู่บ่อยครั้งคิดว่า มันแสดงให้เห็นว่าห้องเฉลิมไทยมีอิทธิพลกับสื่อต่างๆ พอสมควร แสดงว่ากลุ่มคนที่เล่นในเว็บบอร์ดนี้ ถึงจะเป็นแค่คนกลุ่มหนึ่ง แต่การที่มีคนนำความเห็นไปอ้างอิง ออกสื่อ แสดงว่าความเห็นคนกลุ่มนี้มีความสำคัญ และเป็นตัวแทนความเห็นของคนกลุ่มใหญ่อื่นๆในสังคมที่ไม่ได้เล่นเว็บบอร์ดได้”

“ก็รู้สึกดีนะ เพราะว่าจะได้มีหลายๆคนช่วยกันคิด ช่วยกันหาข้อมูล สำหรับพี่ให้ไปหาข้อมูลแบบนั้นก็ไม่ทำ แต่พี่ชอบเข้าไปอ่าน”⁸⁴

⁸² สัมภาษณ์ โควี, นามแฝง, ผู้ใช้เว็บบอร์ด, 17 มิถุนายน 2553.

⁸³ สัมภาษณ์ โควี, นามแฝง, ผู้ใช้เว็บบอร์ด, 17 มิถุนายน 2553.

⁸⁴ สัมภาษณ์ Lovekawe, นามแฝง, ผู้ใช้เว็บบอร์ด, 17 กุมภาพันธ์ 2554.

“รู้สึกว่ามีคนทำให้ตั้งใจว่าเราไม่ควรฟังสื่อมาก รู้สึกเหมือนมีนักข่าวพลเมืองมากขึ้น มีคนใกล้ชิดในเหตุการณ์มากบอกข้อมูลเรา”⁸⁵

5.3.2 เชื่อว่าพื้นที่แห่งนี้มีอิทธิพลต่อสื่อกระแสหลัก

ในแง่ความรู้สึกของผู้ใช้เว็บไซต์ ผู้ใช้รู้สึกว่ พื้นที่แห่งนี้มีอิทธิพลต่อสื่อกระแสหลัก เชื่อว่าสื่อกระแสหลักสนใจและติดตามการแสดงความคิดเห็นในพื้นที่แห่งนี้ โดยเชื่อว่าในหลายๆเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นห้องเฉลิมไทยมีบทบาทในการทำหน้าที่ตรวจสอบและจุดกระแสความสนใจให้เกิดขึ้นในสื่อกระแสหลัก

“คิดว่าเฉลิมไทยมีอิทธิพลต่อสื่อกระแสหลักมากกว่า เพราะนักข่าวหลายคนถึงขนาดมาหาข่าวจากในนี้ นำไปเขียนข่าว หรือนำความคิดเห็นในนี้ไปสัมภาษณ์ดารา และหลายครั้งที่คนในนี้ รวมตัวกันเรียกร้องความเป็นธรรม หรือรวมตัวกันชื่นชมเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น จากกระทู้โหวตจนหลายครั้งได้ออกรายการเรื่องเล่าเช้านี้ นั่นแสดงว่าสื่อต้องฟังกระแสในเฉลิมไทยในการเสนอข่าวด้วยซ้ำไป ส่วนสื่อกระแสหลัก ก็ถือว่าเป็นสิ่งที่ทำให้เฉลิมไทยมีประเด็นถกเถียงกันเกิดขึ้น”⁸⁶

5.3.3 การตรวจสอบควรมีขอบเขตที่เหมาะสม

นอกจากความรู้สึกที่ดีต่อการตรวจสอบสื่อแล้วแล้ว พบว่าผู้ใช้เว็บไซต์รู้สึกว่าการตรวจสอบควรมีขอบเขต ควรเป็นการตรวจสอบเพื่อที่มีวัตถุประสงค์เพื่อหาข้อเท็จจริงมากกว่าการรุดล่าเรื่องส่วนตัว

“ถามว่ารู้สึกไงก็ดีนะ แต่ไม่ใช่อารมณ์พวกเกาหลีนะ อันนั้นมันไปตามเรื่องส่วนตัวว่าเขาเรียนได้เกรดเท่าไรเอามาประจานอันนั้นมันไม่ใช่ มันออกแนวหาเรื่องราวเขาเกินไป รู้สึกดีกับการตรวจสอบข้อเท็จจริงมากกว่า”⁸⁷

5.3.4 การตรวจสอบสำคัญที่คนจุดประเด็น

ผู้ใช้เว็บไซต์ให้ความเห็นว่าการตรวจสอบสื่อกระแสหลักในชุมชนออนไลน์นั้นมีจุดที่สำคัญคือ คนจุดประเด็น เพราะถ้าไม่มีคนจุดประเด็นก็จะมีคนสนใจ อีกทั้งการที่จะเป็นคนจุดประเด็นได้จำเป็นต้องอาศัยทักษะการสังเกตอย่างมาก และผู้จุดประเด็นนี้เองที่นำไปสู่การตรวจสอบสื่อต่อไป

⁸⁵ สัมภาษณ์ สวาทใหญ่วัยกระเตาะ, นามแฝง, ผู้ใช้เว็บไซต์, 17 กุมภาพันธ์ 2554.

⁸⁶ สัมภาษณ์ บุริมาณ, นามแฝง, ผู้ใช้เว็บไซต์, 10 กรกฎาคม 2553.

⁸⁷ สัมภาษณ์ จ้าจาร์, นามแฝง, ผู้ใช้เว็บไซต์, 17 กุมภาพันธ์ 2554.

“ก็ดีนะ คิดว่าดีนะ ส่วนมากชุดคู่ก็ก็เป็นเรื่องจริง คนเราถ้ามันจริง ชุดยังงี้ก็ไม่เจอหรอก ถ้าไม่มีคนสะกิดใจขึ้นมา ก็ไม่มีการเปิดเผย”⁸⁸

“ตอนนาธานมันเป็นโจร แล้วคนในพันทิปรวมตัวช่วยกัน ดีความจริง หาความจริง คือเหมือนคนในพันทิปอยากเจอความจริง ก็เลยพยายามหากัน แต่มันต้องเริ่มที่คนจุดประเด็นนะ มันเกิดจากความช่างสังเกตของคนกลุ่มหนึ่งซึ่งถ้าเป็นเรา เราก็คงไม่สังเกตขนาดนั้นมั้ง พี่คิดว่าพี่ไม่มีความสามารถขนาดนั้น”⁸⁹

5.3.5 การตรวจสอบสื่อกระแสหลักเกิดจากความอยากรู้อะไรของชาวบ้าน

นอกจากนั้นยังมีความเห็นของผู้ใช้เว็บไซต์ว่า แท้จริงแล้วการตรวจสอบสื่อกระแสหลักอาจจะไม่ได้เกิดจากการอยากค้นหาข้อเท็จจริง แต่เกิดจากการอยากรับรู้เรื่องของคนอื่นมากกว่า

“พี่ว่ามันเป็นเรื่องเฉื่อยนะ แบบว่าอยากรู้อะไรของชาวบ้าน แล้วชุดกันไปชุดกันมาก็เลยเจอข้อมูลอะ”⁹⁰

5.4 ทักษะของนักสื่อสารมวลชนในการตรวจสอบสื่อกระแสหลักของห้องเฉลิมไทย

จากการสัมภาษณ์นักสื่อสารมวลชนในประเด็นการตรวจสอบสื่อกระแสหลักในห้องเฉลิมไทยพบว่า มีทักษะต่อการตรวจสอบสื่อกระแสหลักใน 2 ทิศทางด้วยกันคือ รู้สึกกระตุ้นเตือนจากการตรวจสอบจนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการทำงาน และ ไม่รู้สึกกระตุ้นเตือนจากการตรวจสอบจนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการทำงาน

ทักษะของนักสื่อสารมวลชนที่รู้สึกว่าการมีหรือไม่มีของเว็บไซต์ก็ไม่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกในการทำงานนั้น เพราะเชื่อว่าแม้ไม่มีการตรวจสอบจากชุมชนออนไลน์ ก็จะทำหน้าที่ในฐานะนักสื่อสารมวลชนของตัวเองให้ดีที่สุดอยู่แล้ว การเกิดขึ้นของการตรวจสอบสื่อจากชุมชนออนไลน์ไม่ได้กระทบความรู้สึกใดๆ

จากคำถามที่ว่า นักสื่อสารมวลชนคิดว่าการแสดงความคิดเห็นในเว็บไซต์เป็นการตรวจสอบการทำงานของคุณหรือไม่ นักสื่อสารมวลชนจะต้องระวังตัวมากขึ้น และตรวจสอบข้อมูลก่อนนำเสนอมากกว่าเดิมหรือไม่ เพราะอาจมีความรู้สึกว่าการกำลังมีตาสปะรดกำลังจ้องมองการ

⁸⁸ สัมภาษณ์ อาจารย์, นามแฝง, ผู้ใช้เว็บไซต์, 17 กุมภาพันธ์ 2554.

⁸⁹ สัมภาษณ์ สาวใหญ่วัยกระเตาะ, นามแฝง, ผู้ใช้เว็บไซต์, 17 กุมภาพันธ์ 2554.

⁹⁰ สัมภาษณ์ Abbess, นามแฝง, ผู้ใช้เว็บไซต์, 17 กุมภาพันธ์ 2554.

ทำงานอยู่ มีนักสื่อสารมวลชนให้คำตอบว่า ไม่ได้รู้สึก เพราะการมีหรือไม่มี ตนเองก็ต้องทำหน้าที่ นักสื่อสารมวลชนให้ดีที่สุดอยู่แล้ว

“ไม่ เพราะมีหรือไม่มี webboard ก็ต้องทำหน้าที่ของตัวเองให้ดีที่สุดอยู่แล้ว”⁹¹

นอกจากนั้นเมื่อผู้วิจัยได้ถามคำถามว่าถ้ามีผู้ใช้ในชุมชนออนไลน์ตั้งกระทู้ต่อว่าการทำงานของคุณ คุณจะทำอย่างไร มีจะมีการโต้กลับหรือไม่ อย่างไร นักสื่อสารมวลชนที่มีทัศนคติที่ไม่รู้สึกถึงการตรวจสอบจากชุมชนออนไลน์ ก็บอกว่าจะไม่ทำอะไรทั้งนั้น เพราะตนเองไม่ได้ใส่ใจกับการตรวจสอบในลักษณะนี้อยู่แล้ว

“ไม่ทำอะไรทั้งนั้น” (วิณารัตน์ เลหาภคกุล)

ส่วนเรื่องที่สื่อกระแสหลักใช้ประโยชน์จากนักสืบพันทิปเป็นเครื่องมือในการหาข้อมูล และนอกจากนั้นยังเป็นช่องทางให้เหยื่อสามารถชักพอกตนต่อสาธารณะได้ ตามความเห็นของนักสื่อสารมวลชนแล้วพบว่า นักสื่อสารมวลชนไม่ได้รู้สึกเป็นพิเศษกับชุมชนออนไลน์พันทิป ใครก็ใช้ประโยชน์จากชุมชนออนไลน์แห่งนี้ก็ขึ้นกับแต่ละบุคคล ส่วนตัวชุมชนออนไลน์พันทิปเองก็เป็นเว็บไซต์สำหรับแสดงความคิดเห็นไม่ได้มีอะไรพิเศษมากไปกว่านั้น

“พันทิปก็เป็นอยู่อย่างที่เป็น ส่วนใครจะใช้ประโยชน์จากพันทิปก็สุดแท้แต่”⁹²

นอกจากนั้นยังมีอีกหนึ่งทัศนคติคือ ทัศนคติของนักสื่อสารมวลชนที่รับรู้ถึงการตรวจสอบในลักษณะนี้ และรู้สึกว่าการตรวจสอบสื่อในชุมชนออนไลน์จะสร้างความเปลี่ยนแปลงในการทำงาน นักสื่อสารมวลชนจะรู้สึกว่า รู้สึกว่าถ้อยคำและเนื้อหาที่ตัวสื่อมวลชนนำเสนอ จะมีผู้ที่คอยมองและตรวจสอบความเหมาะสม ความถูกต้องในการนำเสนออยู่เสมอ สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้เกิดความระมัดระวังในการทำงาน เพราะนักสื่อสารมวลชนเหล่านี้เชื่อว่า การวิพากษ์วิจารณ์แสดงความคิดเห็นในชุมชนออนไลน์เป็นการตรวจสอบการทำงานของพวกเขาอีกทางหนึ่ง พร้อมกันนั้นพวกเขายังเชื่อว่านักสื่อสารมวลชนที่ไม่เชื่อการตรวจสอบในลักษณะนี้เป็นพวกที่หลอกตัวเอง เพราะกลุ่มคนที่อยู่ในชุมชนออนไลน์ ก็คือกลุ่มที่รับข่าวสารจากที่พวกเขานำเสนอ เพียงแต่ว่ากลุ่มคนที่กล้าแสดงความคิดเห็นคือกลุ่มคนที่มีลักษณะกระตือรือร้นที่จะแสดงความคิดเห็น (Active) นั้นเอง

⁹¹ สัมภาษณ์ วิณารัตน์ เลหาภคกุล, ผู้ดำเนินรายการ Nation Channel, 15 สิงหาคม 2553.

⁹² สัมภาษณ์ วิณารัตน์ เลหาภคกุล, ผู้ดำเนินรายการ Nation Channel, 15 สิงหาคม 2553.

นอกจากนั้นผู้ที่ทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของสื่อ บางคนยังเป็นผู้ที่อยู่ในแหล่งข้อมูลจริง สถานการณ์จริง เช่น การรายงานเรื่องรถติด น้ำท่วม หากข่าวที่นำเสนอไปผิดจากความเป็นจริง ผู้ที่อยู่ในพื้นที่จริงก็สามารถที่จะโพสต์ข้อความโต้แย้ง พร้อมหลักฐานเช่นพวงรูปถ่ายได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นได้จากการแสดงความคิดเห็นในรูปแบบออนไลน์ที่เอื้อให้ประชาชนผู้รับสารแสดงความคิดเห็นผ่านช่องทางที่เรียกว่าเว็บบอร์ด

“ผมว่าสื่อกระแสหลักบางคนก็ระวังตัวมากขึ้น แต่บางคนก็เหมือนเดิม แต่มันก็มีส่วนมาก และทำให้สื่อกระแสหลักต้องตระหนักว่ามีคนเฝ้ามองดู ไม่ใช่เฉพาะคนในเว็บบอร์ด แต่เป็นคนที่สามารถเข้าถึงข้อมูลออนไลน์ได้เท่าๆกัน”⁹³

“พวกที่ไม่เชื่อ เขาก็หลอกตัวเองไป ผมมองว่าคนที่อยู่ในเว็บบอร์ด ก็คือพลเมืองที่เสพข่าวต่างๆไป เพียงแต่พวกเขาแอคทีฟ ต้องการการมีส่วนร่วม ไม่ใช่พวกพลเมืองแบบนอนแอคทีฟ ผมมองว่าเราแค่คนที่อยู่โลกออนไลน์”⁹⁴

“มันเอื้อมากๆ ตรงที่คนมีช่องทางในการแสดงความคิดเห็น เดิมอาจจะรู้สึกแต่ไม่มีที่ระบาย แต่ตอนนี้มีช่องทาง มันง่าย ก็เลยอยากจะมีการแสดงความคิดเห็น คนที่รู้ความจริงก็อยากจะมาแบ่งปันกัน ทำให้เกิดสังคมการตรวจสอบที่คนไม่ต้องเชื่อสื่อมาก ไม่ต้องเชื่อร้อยเปอร์เซ็นต์เสมอไป แล้วในทางกลับกันมันจะเป็นตัวกดดันให้สื่อทำงานในกรอบมากขึ้น ทำงานให้ถูกต้องมากขึ้น งานต่างๆที่ต้องดีขึ้น เพราะกำลังมีคนดูตรวจสอบกันอยู่ และการตรวจสอบแบบทันที และการตรวจสอบนั้นก็มาจากแหล่งจริง ผู้สื่อข่าวรายงานว่ารถติด แต่คนที่บ้านอยู่แถวนั้นมาโพสต์บอกว่าไม่ติด มันเป็นการตรวจสอบจากแหล่งปฐมภูมิ จากแหล่งจริง”⁹⁵

การที่ประชาชนนำความคิดและความเห็นมาเผยแพร่หรือแสดงออกในสังคมออนไลน์ในปัจจุบัน ถือเป็นช่องทางการตรวจสอบอย่างหนึ่ง เพราะแต่ก่อนนี้ไม่มีโอกาสที่คนในระดับล่างหรือคนตัวเล็กๆ จะสามารถเสนอความคิดเห็นให้คนที่อยู่ด้านบนได้รับรู้ แต่ปัจจุบันสิ่งนี้ได้เกิดขึ้นแล้ว ถือว่าเป็นช่องทางการเสนอความคิดเห็น แต่นักสื่อสารมวลชนยังไม่สามารถตอบได้ว่า การตรวจสอบที่เกิดขึ้นนี้ ถือเป็นการตรวจสอบที่ดีหรือไม่ อย่างไร

⁹³ สัมภาษณ์ อดิศักดิ์ ลิ้มปรุ่งพัฒนกิจ, กรรมการผู้อำนวยการ บริษัท เนชั่นบรอดแคสติ้ง คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน), 10 กันยายน 2553

⁹⁴ สัมภาษณ์ อดิศักดิ์ ลิ้มปรุ่งพัฒนกิจ, กรรมการผู้อำนวยการ บริษัท เนชั่นบรอดแคสติ้ง คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน), 10 กันยายน 2553

⁹⁵ สัมภาษณ์ พีรพล อนุตรโสตถิ์, ผู้ประกาศข่าวสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวี, 26 กันยายน 2553.

“การที่ประชาชนเอาสิ่งที่เห็นและสิ่งที่คิดมาโพสต์ที่เว็บไซต์ก็ถือเป็นช่องทางการตรวจสอบอย่างหนึ่ง แต่ก่อนที่ไม่มีช่องนี้ มันไม่มีโอกาสที่คนเล็กๆคนนึงพูดหรือเขียนอะไรออกไป แล้วกระทบต่อคนส่วนใหญ่ หรือมีโอกาสดังขึ้นมา ตอนนี่เมื่อมันมี มันทำให้คนอยู่ระดับล่างสุด เล็กสุด สามารถพูดให้คนที่อยู่บนสุด สูงสุดมาอ่านได้ มันเลยเป็นช่องทางหนึ่ง แต่ยังไม่ไปแตะนะ ว่ามันเป็นการตรวจสอบยุติธรรมหรือไม่ แต่มันก็เป็นการตรวจสอบ และมันก็ต้องดูมิติว่ามันส่งผลต่อบัณฑิตหรือสังคมหรือประเทศ ในขณะที่เดียวกัน มิติของปริมาณก็มีส่วนคือมันส่งผลในระดับกว้างแค่ไหน”⁹⁶

นักสื่อสารมวลชนยังให้ข้อมูลต่อไปอีกว่า แม้จะไม่มี การตั้งศูนย์มอเน็ตหรืออย่างเป็นทางการ แต่บรรดาผู้ที่ทำงาน ก็จะไปดู และเช็คกระแสต่างๆในเว็บบอร์ดอยู่แล้ว อีกทั้งยังมีการอ้างอิงข้อมูลถึงกระแสตอบรับต่างๆให้กับผู้บริหารอีกด้วย

“ที่นี้ไม่การมอเน็ต แทบจะไม่มีเลย ถ้าจะมีก็แค่ดูกันเอง อย่างพีโดยเฉพาะมีอะไรแปลกใหม่ อย่างเช่น เวลาที่มีการเปลี่ยนผู้ประกาศข่าวใหม่ พีก็จะเข้าไปดูว่าคนดูมีปฏิกิริยาอย่างไร กับน้องๆ บ้าง หรือการเปลี่ยนแปลงภายในที่คนภายนอกไม่รู้หรือก บางทีเข้าไปดูบางคอมเมนต์แบบ ถ้าไม่เป็นคนในไม่มีทางรู้หรือก พีเนี่ยจะเข้าไปดูทุกครั้ง แต่ถ้าถามว่าในระดับองค์กรระดับนโยบาย ที่นี้ไม่มีหรือก แต่ผู้ใหญ่ก็สนใจนะ ทุกครั้งที่พีบอกว่า มีคอมเมนต์มานะ ผู้ใหญ่จะบอกว่าไหนๆ เขาว่าไงบ้าง”⁹⁷

นอกจากนั้นนักสื่อสารมวลชนยังมีวิธีที่จะจัดการกับความคิดเห็นในชุมชนออนไลน์ที่มีทั้งข้อเท็จจริง และความคิดเห็นผสมอยู่ในการแสดงความคิดเห็นเพื่อจะตรวจสอบสื่อมวลชน โดยการเลือกเก็บเฉพาะส่วนที่เป็นข้อเท็จจริง ซึ่งถ้าเป็นเรื่องของความเห็น ความรู้สึก เช่น ความชอบ ไม่ชอบ พวกเขาจะไม่นำมาคิด เพราะพวกเขาเชื่อว่าไม่สามารถจะทำให้ถูกใจผู้รับทุกคนได้ ก็มา ดูว่า มีข้อเท็จจริงอย่างไร ถ้าเป็นเรื่องผิดถูกก็เอามาดู แต่ถ้าเป็นเรื่องชอบไม่ชอบก็ไม่ใส่ใจ เพราะไม่มีทางจะทำให้ถูกใจทุกคนได้”⁹⁸

⁹⁶ สัมภาษณ์ พีรพล อนุตรโสตถิ, ผู้ประกาศข่าวสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวี, 26 กันยายน 2553.

⁹⁷ สัมภาษณ์ ไศภณ นวรัตน์พงษ์, ผู้ประกาศข่าวจากสำนักข่าวไทย โมเดิร์นไนน์ทีวี, 12 กรกฎาคม 2553.

⁹⁸ สัมภาษณ์ ก่อเขต จันทเลิศลักษณ์, ผู้ช่วยผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ทีวีไทย, 29 สิงหาคม 2553.

5.5 ปัจจัยที่มีผลต่อการขยายผลการตรวจสอบสื่อในพื้นที่ออนไลน์

จากการสัมภาษณ์นักสื่อสารมวลชนในประเด็นการขยายผลการตรวจสอบสื่อจากพื้นที่ออนไลน์ไปสู่สื่อกระแสหลัก พบว่ามีปัจจัยที่ส่งผล ดังต่อไปนี้

5.5.1 ความอ่อนไหวของเนื้อหา

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการขยายประเด็น นักสื่อสารมวลชนให้ความเห็นว่าในบางประเด็นที่ไม่ผ่านเพราะไม่ใช่เรื่องที่เขาสนใจ บางประเด็นก็อ่อนไหวก็เกินไป แต่พบว่าหลายๆสื่อก็มีการนำประเด็นต่างๆ มาจากกระแสวิกฤตที่มีคนสนใจหรือเป็นกระแสเกิดขึ้น ณ ตอนนั้น

“ก็มีบ้าง บางอันที่เขาพูดกันเราก็ตามไปดู แต่บางเรื่องช่อง 7 อาจจะไม่ผ่าน บางครั้งมันไม่ใช่เรื่องที่น่าสนใจในกองบก แต่พี่ก็เห็นหลายๆสื่อที่ไปถึงจากเว็บไซต์ไปถึงจากกระแสวิกฤตต่างๆ ที่คนสนใจ บางเรื่องเสนอไปแต่เขาบอกว่าประเด็นมันอ่อนไหวเกินไปอย่าเลย”⁹⁹

5.5.2 ความสามารถในการขยายประเด็นของเนื้อหา

นักสื่อสารมวลชนอีกท่านได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการขยายประเด็นว่า มันอยู่ที่เนื้อหาว่าสามารถนำไปต่อยอดได้หรือไม่ และเนื้อหานั้นมันส่งผลกระทบต่อสังคมเพียงใด หากส่งผลมาก ผลตอบกลับก็จะมากตามไปด้วย โดยนักสื่อสารมวลชนได้ยกตัวอย่าง การที่นักข่าวอเมริกันอ่านข่าวว่ามนุษย์ต่างดาวจะบุกโลกก่อให้เกิดความตระหนกแตกตื่นทั่วประเทศ อย่างนี้เป็นความเสียหายต่อสังคมโดยรวม อย่างนี้จะพบว่ากระทบมาก ก็จะส่งผลให้มีการตอบกลับจากประชาชนที่มากตามไปด้วย

“มันจะขยายผลได้ไหม มันต้องอยู่ที่ตัวเนื้อหาก็ว่าเขาคุยกันเรื่องอะไร เช่นคนนี้โอเวลาอ่านข่าว ซึ่งเป็นเรื่องเล็ก ถ้าโอบ่อยเขาก็ถอดออกไป แต่ถามว่ามันสร้างความเสียหายให้กับประเทศมากไหม ก็ไม่ แต่ถ้าคนออกมาและก็พูดให้ร้ายนักการเมือง คือใช้โอกาสที่ตัวเองเป็นสื่อกระแสหลักได้ออกโทรทัศน์ หรืออิทธิพลต่อสังคมและใช้อำนาจหน้าที่ในทางที่ผิด หรือทำโดยที่ไม่คำนึงถึงจรรยาบรรณ พอละเมิดจรรยาบรรณ สماعสื่อก็จะตื่น และนอกจากนั้นถ้าการละเมิดนี้เป็นตัวจุดชนวนให้เกิดความเสียหายต่อประเทศ แบบที่เราได้เรียนมาแบบ นักข่าวที่อเมริกา มันอ่านข่าวว่ามนุษย์ต่างดาวจะบุกโลกแล้วมันก่อให้เกิดความตระหนกแตกตื่นทั่วประเทศ อย่างนี้เป็นความเสียหายต่อสังคมโดยรวม อย่างนี้มันกระทบมาก มันก็จะส่งผลให้มีการตอบกลับที่มากตามไปด้วย เพราะฉะนั้นประเด็นนี้มันอยู่ที่เนื้อหา และผลกระทบที่เกิดขึ้นว่ามันใหญ่แค่ไหนขยายผลได้มากแค่ไหน”¹⁰⁰

⁹⁹ สัมภาษณ์ ฐิตาภัสร์ ศิริวัณณูวงศ์, นักข่าวสังกัดสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7, 3 ตุลาคม 2553.

¹⁰⁰ สัมภาษณ์ พีรพล อนุตรโสตถิ, ผู้ประกาศข่าวสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวี, 26 กันยายน 2553.

5.5.3 ความน่าสนใจของเนื้อหา เรื่องอารมณ์ และปฏิกิริยาสนใจ

นักสื่อสารมวลชนท่านหนึ่งได้ให้ความเห็นว่าประเด็นต่างๆที่ถูกหยิบยกนำมาเสนอในสื่อกระแสหลัก แม้จะดูจากผลกระทบต่อสังคมหรือความสนใจที่กำลังเป็นกระแสในขณะนั้น แต่ก็ได้เพียงในระดับหนึ่งเท่านั้น เพราะวัตถุประสงค์ในการทำข่าว นอกจากจะต้องทำให้ผู้อ่านสนใจมากๆแล้ว ในบางครั้งเป็นเรื่องที่ไม่มีคนสนใจก็สามารถนำมาทำเป็นข่าวที่ดีได้เช่นกัน ได้ระดับหนึ่งเท่านั้น ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ ถ้าพูดถึงบริบทของการทำข่าว คนทำข่าวต้องการอะไร เขาต้องการทำข่าวที่มีคนสนใจเยอะๆ แต่ถึงไม่มีคนสนใจเยอะๆ ก็ทำได้ แม้เรื่องบางเรื่องมีคน post คนเดียวแล้วไม่มีความความเห็นตามมาเลย อันนั้นอาจจะเป็นข่าวที่ดีก็ได้¹⁰¹

5.6 ปฏิกริยานักสื่อสารมวลชนต่อการตรวจสอบสื่อกระแสหลักจากเว็บไซต์เจลินไทย

จากการสัมภาษณ์นักสื่อสารมวลชนในประเด็นการตรวจสอบสื่อกระแสหลักจากเว็บไซต์พบปฏิกริยาในลักษณะต่างๆดังนี้

5.6.1 มีความระมัดระวังมากขึ้นในการทำงาน

จากกรณีของฐิตาภัสร์ ศิริธัญญะวงศ์ ทำให้เราทราบถึงผลกระทบของการแสดงความคิดเห็นที่เป็นการวิพากษ์วิจารณ์ในชุมชนออนไลน์ที่นำไปสู่การตรวจสอบที่ส่งผลกระทบต่อนักสื่อสารมวลชน พบว่าส่งผลให้นักสื่อสารมวลชนที่ทำผิดพลาดหรือถูกกล่าวถึงในด้านที่ไม่ดีระวังตัวเองมากขึ้นทั้งตัวนักข่าวที่เป็นผู้นำเสนอ และทีมงานทั้งหมดที่เกี่ยวข้องเพราะว่าไม่มีใครอยากโดนว่าในชุมชนออนไลน์เป็นครั้งที่สอง

“มันก็กลายเป็นครั้งแรกและครั้งเดียวในชีวิตพีทีที่โดนด่าในพันทิป คือมันทำให้เรารอบคอบมากขึ้นจริงๆ และไปถึงทีมงานช่อง 7 เลยที่จะระวังตัวมากขึ้น”¹⁰²

นักสื่อสารมวลชนยังให้ความเห็นอีกว่า ในการทำงานบางครั้งก็มุ่งนำเสนอให้เห็นภาพชัดเจน โดยมองข้ามประเด็นต่างๆไป หลังจากมีการตรวจสอบทำให้พวกเขาจะระมัดระวังการทำงานมากขึ้น

“คือก่อนจะออกเราก็คิดว่าคำมันหลอแหลมนะ เราก็ถามผู้ใหญ่ว่ามันจะได้หรือ แต่ด้วยความที่ผู้ใหญ่คงจะรีบๆ ไม่ได้ตรวจละเอียดมาก พอออกไปมันก็จะทำอะไรไม่ทันแล้ว และมันก็กลายเป็นครั้งแรกและครั้งเดียวในชีวิตพีทีที่โดนด่าในพันทิป คือมันทำให้เรารอบคอบมาก

¹⁰¹ สัมภาษณ์ ก่อเขต จันทระเลิศลักษณ์, ผู้ช่วยผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ทีวีไทย, 29 สิงหาคม 2553.

¹⁰² สัมภาษณ์ ฐิตาภัสร์ ศิริธัญญะวงศ์, นักข่าวสังกัดสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7, 3 ตุลาคม 2553.

ขึ้นจริงๆ และไปถึงที่งานช่อง 7 เลยที่จะระวังตัวมากขึ้น เขาเองก็รู้สึกถึงความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของตัวเอง แต่สำหรับตัวเองยอมรับเลยว่ามองข้ามในประเด็นนี้ไป แค่เพียงอยากเสนอว่าเด็กถูกกระทำจริงๆ ไม่ได้ยกเมฆ ไม่ได้เต่าช้า ไม่ได้นั่งเทียน ไม่ได้เมคนะ เนี่ยะฟังเลยเสียงจริงๆ แต่เราก็เบลอหน้าเด็กนะ เบลอคนรอบข้าง”¹⁰³

5.6.2 พยายามปรับปรุงการทำงานอยู่เสมอ

นักสื่อสารมวลชนระบุว่า การตรวจสอบจากชุมชนออนไลน์ที่เกิดขึ้น แม้จะมีผลกระทบต่อจิตใจหากถูกต่อว่า แต่พบว่ามันก็เป็นประโยชน์ต่อการทำงาน เหมือนเป็นสิ่งสะท้อนทั้งในแง่ดีและไม่ดี เป็นเหมือนกระจกที่คอยส่งให้ผู้นำที่เสนอข่าวเห็นในสิ่งที่ตัวเองอาจไม่เคยรับรู้หากไม่มองกระจก นอกจากนั้น การวิพากษ์วิจารณ์ในชุมชนออนไลน์ยังทำให้นักสื่อสารมวลชนรู้สึกว่าการทำงานของตนยังมีผู้ที่คอยเฝ้าดูและคอยตรวจสอบการทำงานอยู่เสมอ เมื่อมีการตรวจสอบการชุมชนออนไลน์ ทำให้นักสื่อสารมวลชนตระหนักว่าจะต้องพยายามปรับปรุงการทำงาน เพื่อลดข้อผิดพลาดที่ทำให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ในชุมชนออนไลน์

“พี่เขียนบอร์ดของ mcot ก็จะมีคนมาด่าอยู่บ้าง มีประสบการณ์การถูกด่าอันแรกเราจะฟังเขาแค่นั้น อันที่สองจะตอบโต้เขาแค่นั้น สำหรับพี่การที่เขามาวิจารณ์งานเรา มันก็เป็นความหวังดีของเขา เหมือนที่พี่กล้าบอกเวลาที่เห็นอะไรที่มันไม่ดี”¹⁰⁴

“การวิจารณ์จากเว็บบอร์ดในกรณีหอยม่วงทำให้เราระวังมากขึ้น ในฐานะเป็นผู้ให้ข้อมูลข่าวสาร ทำให้เราตระหนักได้ว่าเรากำลังมีผู้ที่ตรวจสอบเราอยู่ และมองว่ามันเป็นผลดี เพราะยังไงก็ยังมีดีคำสุภาพธาธาธาที่ว่าคนที่วิพากษ์วิจารณ์หรือตำหนิเราถือเป็นกระจกสะท้อน ถึงแม้ว่าเราจะทำให้คน 60 ล้านคนรักเราไม่ได้ แต่อย่างน้อยคนที่กล้าตำหนิเราทำให้เราย้อนมองตัวเอง มองข้อผิดพลาดของตัวเอง”¹⁰⁵

5.6.3 การเห็นมุมมองที่แตกต่างหลากหลาย

ในบางครั้งนักสื่อสารมวลชนก็มองข้ามประเด็นต่างๆ โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ผู้ใช้เว็บบอร์ดในฐานะผู้รับสื่อจะช่วยตรวจสอบว่าสิ่งที่นำเสนอออกมานั้นส่งผลต่อสังคมอย่างไรเหมาะสมหรือไม่ นอกจากนั้น ข้อมูลจากชุมชนออนไลน์ยังแสดงให้เห็นในมุมมองบางอย่างที่นักสื่อสารมวลชนอาจนึกไม่ถึงหรือไม่ได้คิดถึงก่อนหน้านี้

¹⁰³ สัมภาษณ์ ฐิตาภัสร์ ศิริบุญวงศ์, นักข่าวสังกัดสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7,3 ตุลาคม 2553.

¹⁰⁴ สัมภาษณ์ พีรพล อนุตรโสตถิ, ผู้ประกาศข่าวสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวี, 26 กันยายน 2553.

¹⁰⁵ สัมภาษณ์ รัชนิวรรณ ดวงแก้ว, ผู้ประกาศข่าวช่อง NBT และ Spring news, 12 ตุลาคม 2553.

นักสื่อสารมวลชนที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นใน
เว็บไซต์ ได้ให้มุมมองว่าการทำหน้าที่ตรวจสอบของผู้ใช้เว็บไซต์นั้น ทำให้เหมือนมีคนมาคอย
ตรวจสอบและ ทำให้เกิดผลดีต่องานของพวกเขา เพราะอย่างน้อยถือเป็นผลสะท้อนกลับที่แสดง
ถึงข้อบกพร่องของเราเพื่อที่จะนำไปแก้ไขต่อไป

“ทีมงานเองก็รู้สึกถึงความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของตัวเอง แต่สำหรับตัวเอง
ยอมรับเลยว่ามองข้ามในประเด็นนี้ไป แค่เพียงอยากเสนอว่าเด็กถูกกระทำจริงๆ ไม่ได้ยกเมฆ
ไม่ได้ด่าข้าว ไม่ได้นั่งเทียน ไม่ได้เมคนะ เนี่ยะฟังเลยเสียงจริงๆ แต่เราก็เบลอหน้าเด็กนะ เบลอคน
รอบข้าง”¹⁰⁶

“เวลาที่มีข้อเสียก็จะกลับมามองเหมือนกันว่าจริงหรือเปล่านั้นจะมานั่งดู แล้วก็มี
บ่อยที่คอมเม้นเรื่องข้างในบางทีก็ตรงชนิดที่ว่าไม่ใช่คนในจะไม่รู้อะ บางทีก็พูดตรงๆว่าเหมือนคน
ในเขียนเองด้วยซ้ำไป เพราะมันไม่ทางรู้จริงๆ ไม่มีทางรู้ลึกขนาดนี้ อะไรวะอย่างนี้ หรือบางทีก็เป็น
คอมเม้นที่อารมณ์ล้วนๆ ไม่มีเหตุผล ไม่มีเนื้อหาเลย บางทีใช่-ไม่ใช่ เกือบทุกครั้งก็ต้องมานั่งคิด
อีกที”¹⁰⁷

“ส่วนหนึ่งเคยเจอกับตัวเองโดยเขาด่าด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ แต่ว่าไม่ได้
มีวัตถุประสงค์อะไร เวลาเราทำงาน เราก็ตามหน้าที่ แต่บางเรื่องเราก็คิดไม่ถึงว่ามันจะเป็นเรื่อง
ที่อ่อนไหว ซึ่งการที่เรามาตรวจสอบเราเหมือนกับช่วยมอนิเตอร์ มันก็เป็นผลดีอย่างน้อยมันก็บอก
ว่างานของเรามีจุดบกพร่องอะไร จะได้แก้ไข”¹⁰⁸

5.6.4 องค์การสื่อให้ความสนใจปฏิกริยาสังคมออนไลน์มากขึ้น

ผลกระทบหลังจากเหตุการณ์การตรวจสอบลักษณะนี้เกิดขึ้น นักสื่อสารมวลชน
ที่เคยมีประสบการณ์ถูกตรวจสอบจากผู้ใช้ในเว็บไซต์ ระบุว่าในหน่วยงานหันมาสนใจถึงผลตอบ
รับต่างๆ จากสังคมออนไลน์มากขึ้น ตั้งแต่พนักงานจนถึงผู้บริหาร

“หลังจากเหตุการณ์นั้นก็จะมี Feedback ต่อหน่วยงานคือ ตอนที่เกิดเหตุการณ์
ตอนนั้น ทั้งออฟฟิศรู้ รู้ผ่านพันทิป เพราะทุกคนเขามอนิเตอร์ อยู่แล้ว เขาดูอยู่แล้วว่าสังคม

¹⁰⁶ สัมภาษณ์ ฐิตาภัสร์ ศิริธัญญะวงศ์, นักข่าวสังกัดสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7,3 ตุลาคม 2553.

¹⁰⁷ สัมภาษณ์ ไศภณ นวรัตนพงษ์, ผู้ประกาศข่าวจากสำนักข่าวไทย โมเดิร์นไนน์ทีวี, 12 กรกฎาคม 2553.

¹⁰⁸ สัมภาษณ์ ฐิตาภัสร์ ศิริธัญญะวงศ์, นักข่าวสังกัดสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7,3 ตุลาคม 2553.

ออนไลน์มองสังคมของเจ็ดอย่างไร ทั้งในระดับเด็กๆ และระดับผู้ใหญ่ คือมันจะมีพวกที่คอยดูเรตติ้งด้วย เขาจะคอยเช็คและทำ report ส่งมา”¹⁰⁹

5.6.5 สร้างกำลังใจเมื่อสื่อมวลชนทำหน้าที่ได้ดี

นอกจากนั้นยังพบว่าในแง่ของการให้กำลังใจ การตรวจสอบในลักษณะนี้เป็นเหมือนกำลังใจให้กับสื่อมวลชนที่ตั้งใจ เพราะว่ามันเหมือนเสียงชื่นชมให้กับผู้ที่ตั้งใจทำงาน อย่างน้อยคนที่ทำงานอย่างถูกต้องและตั้งใจก็ไม่สูญญเปล่า พวกเขายังได้รับกำลังใจจากผู้ชม ซึ่งในที่นี้ก็คือผู้ใช้เว็บไซต์นั่นเอง

“เวลาดีก็จะมีกำลังใจ ถ้ามามีผลใหม่ มีผลนะ”¹¹⁰

6. ข้อได้เปรียบและอุปสรรคของการวิพากษ์ในพื้นที่ออนไลน์

ข้อได้เปรียบและอุปสรรคของชุมชนออนไลน์ห้องเฉลิมไทยเว็บไซต์พันทิปดอทคอม ในการวิพากษ์วิจารณ์และตรวจสอบสื่อสารมวลชนกระแสหลักมีดังนี้

6.1 ประสิทธิภาพของการกระจายข้อมูล (ความรวดเร็วและคุณภาพ)

การแสดงความคิดเห็นในเว็บไซต์นั้นมีประสิทธิภาพในการกระจายข้อมูล ทั้งในแง่ความรวดเร็วและคุณภาพ กล่าวคือความรวดเร็วเมื่อผู้ใช้แสดงความคิดเห็นลงในเว็บไซต์พบว่าในเวลาอีกไม่กี่วินาทีข้อความเหล่านั้นก็จะปรากฏให้ผู้ใช้รายอื่นสามารถที่จะอ่านข้อความได้ และในด้านคุณภาพของการกระจายข้อมูลในเว็บไซต์ เมื่อมีการแสดงความคิดเห็นจากผู้ใช้เพียงคนเดียว แต่พบว่าข้อมูลได้กระจายสู่ผู้ที่รับสารหรือผู้ที่อ่านนั้นในจำนวนหลายเท่า เพราะแม้ผู้ให้ข้อมูลกับผู้ที่เข้ามาอ่านจะไม่รู้จักกันเป็นการส่วนตัว แต่ก็สามารถที่จะเข้าถึงข้อมูลเหล่านี้ได้ จากการสัมภาษณ์เว็บมาสเตอร์เว็บไซต์พันทิปได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการกระจายข้อมูลของเว็บไซต์ไว้ว่า เป็นเหมือนช่องทางที่สามารถกระจายข้อมูลข่าวสารได้กว้างกว่าช่องทางสื่อสารอื่น โดยยกตัวอย่าง อีเมล ที่เป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลได้ในเวลาอันรวดเร็ว แต่ก็ยังไม่สามารถกระจายข้อมูลได้กว้างเท่ากับเว็บไซต์

“จริงๆแล้วเว็บไซต์เป็นช่องทางหนึ่งที่เราใช้สำหรับการสื่อสาร อีเมลเป็นการสื่อสารระหว่างคนสองคน หรืออย่างมากเราก็ cc แต่มันก็ได้ไม่เยอะ มันจะเป็นการรับสารแบบวงจำกัด ซึ่งไม่เหมือนกับเว็บไซต์ เวลาที่เราโพสต์กระทู้ อาจจะมีคนอ่านพร้อมๆกันหลายๆคน

¹⁰⁹ สัมภาษณ์ ฐิตาภัสร์ ศิริธัญญะวงศ์, นักข่าวสังกัดสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7,3 ตุลาคม 2553.

¹¹⁰ สัมภาษณ์ ไศภณ นวรัตน์พงษ์, ผู้ประกาศข่าวจากสำนักข่าวไทย โมเดิร์นไนน์ทีวี, 12 กรกฎาคม 2553.

บางคนก็อาจแสดงตัวคือมาโพสต์ตอบซึ่งอยากจะแสดงความคิดเห็นสักสิบสักร้อยคน มันเป็นการทำให้ความคิดความเห็นของคนบางคน มันจะเปิดกว้างมากขึ้น มันจะเข้าถึงคนได้เยอะ สิ่งที่เขา คิดมันจะส่งออกไปหาคนอื่นได้เยอะ”¹¹¹

6.2 จำนวนผู้ใช้บริการ

จำนวนผู้ใช้บริการมีมากขึ้น เนื่องจากปัจจุบันอินเทอร์เน็ตสามารถเข้าถึงประชาชนได้มากขึ้นกว่าสมัยก่อน ด้วยปัจจัยหลายๆอย่างที่เอื้อมากขึ้น จึงส่งผลให้จำนวนของผู้ที่ใช้มีมากขึ้น จากเดิมที่กลุ่มคนที่เข้าถึงค่อนข้างจำกัด มีเพียงข้าราชการ หรือบุคลากรในวงการใดวงการหนึ่ง เมื่อในปัจจุบันประชาชนสามารถเข้าถึงพื้นที่ออนไลน์ได้ในจำนวนที่มากขึ้นและหลากหลายกลุ่มขึ้นตามไปด้วย

“อินเทอร์เน็ตเข้าถึงจำนวนบุคคลได้มากกว่าเดิมสมัยแรกๆ เนี่ยะ คนที่สามารถเข้ามาในพื้นที่แสดงความคิดเห็นนี้มีจำนวนมากขึ้น สมัยก่อนผู้ที่เข้ามาได้จำกัดอยู่กับพวกที่มีกำลังเงินถึงจะสามารถเข้าถึง เพราะอุปกรณ์ก็แพง ค่าใช้จ่ายต่อนาทีก็แพง จำนวนคนที่เข้าถึงก็จำกัด เช่น ข้าราชการ หรือบุคลากรในวงการใดก็ตาม ฉะนั้นการแสดงความคิดเห็นค่อนข้างจะแคบกว่า แต่ปัจจุบันอินเทอร์เน็ตแทบจะเข้าถึงคนทุกชนชั้น มีตั้งแต่นักเรียน เด็กอายุน้อยๆ หรือคนที่เคยติดข้อจำกัดว่าคอมพิวเตอร์แพง ค่าชั่วโมงเน็ตแพง เพราะฉะนั้นจำนวนคนที่มันเข้าถึงมากขึ้น”¹¹²

เมื่อจำนวนผู้ใช้บริการเว็บบอร์ดมีมากขึ้น ส่งผลให้จำนวนผู้ให้ข้อมูลและผู้ทำหน้าตรวจสอบมีจำนวนมากตามไปด้วย ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของการตรวจสอบในระดับที่กว้างขวาง นักสื่อสารมวลชนให้ความเห็นว่าการแสดงความคิดเห็นในเว็บบอร์ดถือเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการแสดงความคิดเห็นหรือเผยแพร่ข้อมูลให้คนจำนวนมากได้รับรู้ เพราะจำนวนผู้เล่นในแต่ละวันที่เข้ามาอ่านกระทู้ในเว็บบอร์ดถือเป็นจำนวนมาก ความคิดเห็นมีหลากหลาย แต่ผู้รับสารเองก็จำเป็นจะต้องแยกแยะตรวจสอบในแต่ละประเด็นให้ดีด้วยเช่นกัน

“มันเป็นอีกหนึ่งช่องทางที่หลากหลายมากขึ้น คนเป็นหมื่นเป็นพันที่เข้ามาเล่นในแต่ละวัน มันเยอะมาก มันเป็นช่องทางหนึ่งที่เราจะบริโภคแต่ต้องกรองดีๆบางทีเราก็จะเจอประเด็นในพันทิป ในสนุก ในเว็บไซต์ที่คนเล่นเยอะๆ ส่วนมากจะเอามาเป็นประเด็นได้”¹¹³

¹¹¹ สัมภาษณ์ วรพจน์ หิรัญประดิษฐ์กุล,เว็บมาสเตอร์เว็บไซต์พันทิปดอทคอม,20 สิงหาคม 2553.

¹¹² สัมภาษณ์ วรพจน์ หิรัญประดิษฐ์กุล,เว็บมาสเตอร์เว็บไซต์พันทิปดอทคอม,20 สิงหาคม 2553.

¹¹³ สัมภาษณ์ พีรพล อนุตรโสทธิ,ผู้ประกาศข่าวสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวี,26 กันยายน 2553.

นอกจากนั้นแล้วด้วยจำนวนผู้เข้ามาใช้มีมาก ทำให้เกิดการเข้ามาสำรวจความคิดเห็นต่างๆ เพราะพื้นที่ในห้องเฉลิมไทยเกือบจะเป็นภาพสะท้อนของสังคมในความเป็นจริง กระแสความนิยมและความคิดเห็นต่างๆ สามารถแทนกระแสสังคมได้ส่วนหนึ่ง จึงทำให้สื่อสารมวลชนเองก็สนใจพื้นที่แห่งนี้ ยกตัวอย่างเช่น สถานีโทรทัศน์ทีวีไทย ก็อาศัยห้องเฉลิมไทย เพื่อสำรวจการรายงานข่าวกรณีพิพาทพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา เพื่อพัฒนาการรายงานข่าวขององค์กรเช่นกัน

แบบสำรวจการรายงานข่าวกรณีพิพาทพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา ของสถานีโทรทัศน์ทีวีไทย

ทีวีไทยขอเชิญท่านร่วมแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับการรายงานข่าวกรณีพิพาทพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา ของสถานีโทรทัศน์ทีวีไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการรายงานข่าว และเป็นองค์ความรู้สำหรับสื่อสาธารณะของไทย
 ===หมดเขตแสดงความคิดเห็นภายใน 15 มีนาคม 2554 ===

***จำเป็น**

Fanpage Facebook : ThaiPBS Research : ฝ่ายวิจัย พัฒนา และประเมินผล สถาบันวิชาการสื่อสาธารณะ สถานีโทรทัศน์ทีวีไทย

ท่านสามารถเข้าร่วมเป็นสมาชิก Fanpage ฝ่ายวิจัย พัฒนา และประเมินผล สถาบันวิชาการสื่อสาธารณะ สถานีโทรทัศน์ทีวีไทย เพื่อรับข่าวสารกิจกรรมต่าง ๆ และแสดงความคิดเห็นเสนอแนะ โดย ค้นหาจาก Facebook ที่ ThaiPBS Research หรือ เข้าสู่ Fanpage ตามลิงค์ :

<http://www.facebook.com/pages/ThaiPBS-Research/187032341329651>

==== อย่าลืม !!! กด ถูกใจ / Like ทั้มนบนด้านขวา ====

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ (กรุณาคลิกเลือกหน้าข้อความที่ตรงกับท่านมากที่สุด)

ภาพที่ 29 แบบสำรวจการรายงานข่าวกรณีพิพาทพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา ของสถานีโทรทัศน์ทีวีไทย

6.3 การสร้างผลกระทบในระดับที่กว้าง

การสร้างผลกระทบในระดับที่กว้างกว่าการพูดจากันเองระหว่างนักสื่อสารมวลชนกับผู้ชม เมื่อมีการวิพากษ์วิจารณ์ลงในพื้นที่ออนไลน์ เพราะด้วยจำนวนผู้ใช้บริการที่แสดงความเห็น ผู้ใช้บริการที่ไม่ได้แสดงความคิดเห็นแต่เข้ามาอ่าน และผู้อื่นที่ได้รับการถ่ายทอดจากผู้ใช้บริการ ซึ่งทั้งหมดนี้นับว่ามีจำนวนมาก ทำให้เรื่องนั้นๆกลายเป็นกระแสของสังคมได้ง่าย สิ่งที่เกิดขึ้นจึงส่งผลกระทบต่อนักสื่อสารมวลชนหรือองค์กรสื่อที่ถูกกล่าวถึงมากกว่าแค่จุดหมายหรือเรียนที่เคยทำเมื่อในอดีต

เมื่อผลกระทบส่งผลในระดับที่กว้าง ซ้ำกล่าวหาหรือข้อตำหนิต่างๆ ไม่ได้เป็นเรื่องที่เป็นความลับระหว่างคนเพียงไม่กี่คน แต่เป็นการเปิดเผยข้อมูลให้สาธารณะรับรู้ องค์การสื่อเองก็จำเป็นที่จะต้อง มีหน่วยงานที่คอยตรวจสอบการวิพากษ์วิจารณ์ของผู้ใช้ในพื้นที่ออนไลน์ เพื่อแก้ข้อกล่าวหา หรือ ชี้แจงในส่วนที่เป็นข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น

“จริงๆเรามีคนคอยมอนิเตอร์อยู่ ถ้าเขียนถึงเรา ไม่ถูกต้อง เราก็จะพยายามไปชี้แจงข้อมูลที่ถูกต้อง”¹¹⁴

“ประโยชน์ของเว็บบอร์ดในการสร้างอิมแพค ในทางเนชั่นเราเชื่อ เราอยากให้คนมาแสดงความคิดเห็น เราส่งเสริมนักข่าวพลเมือง เราแคร้มมาก เราแคร้มมากกว่าทุกๆสื่อ”¹¹⁵

การแสดงความคิดเห็นในพื้นที่ออนไลน์ที่เป็นการกล่าวหาหรือตำหนินักสื่อสารมวลชน มักจะใส่หรือระบุสังกัดที่นักสื่อสารมวลชนนั้นๆ สังกัดอยู่ ทำให้นักสื่อสารมวลชนรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ภาพลักษณ์ขององค์กรเสีย เพราะฉะนั้นแล้วการถูกวิพากษ์ในพื้นที่ออนไลน์จึงส่งผลในระดับที่กว้างมากกว่าแค่ทำจดหมายร้องเรียนไปยังองค์กรสื่อ ซึ่งถ้าองค์กรสื่ออื่นๆ ไม่นำมาเปิดเผยต่อสาธารณะ ย่อมไม่มีคนอื่นรับรู้และก่อเป็นกระแสสังคมได้

“เวลาเขาด่าเขาด่าทั้งองค์กรไม่ใช่เราคนเดียว เหมือนเราเป็นต้นเหตุทำให้ภาพลักษณ์องค์กรเสีย”¹¹⁶

นอกจากการสร้างผลกระทบในระดับกว้างที่จะทำให้ผู้ใช้ในชุมชนออนไลน์มีอำนาจมากขึ้นแล้ว การวิพากษ์ในชุมชนออนไลน์ยังมีผลทางบวกที่นักสื่อสารมวลชนจำเป็นต้องหันมาใส่ใจมากขึ้น นักสื่อสารมวลชนกล่าวว่า การถูกพูดถึงในเว็บบอร์ดถือเป็นผลงานอย่างหนึ่ง เพราะว่าการถูกพูดถึงก็ถือว่าการสร้างประเด็นให้กับองค์กร เป็นการโฆษณาประชาสัมพันธ์อย่างหนึ่ง

“สำหรับช่อง 9 การที่ถูกพูดถึงในพื้นที่บ็อดถือว่าเป็นผลงาน ถือว่ามันเป็นเรื่องได้”¹¹⁷

¹¹⁴ สัมภาษณ์ อติศักดิ์ ลิ้มปรั่งพัฒนกิจ, กรรมการผู้อำนวยการ บริษัท เนชั่นบรอดแคสติ้ง คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน), 10 กันยายน 2553

¹¹⁵ สัมภาษณ์ อติศักดิ์ ลิ้มปรั่งพัฒนกิจ, กรรมการผู้อำนวยการ บริษัท เนชั่นบรอดแคสติ้ง คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน), 10 กันยายน 2553

¹¹⁶ สัมภาษณ์ ฐิตาภัสร์ ศิริบุญญะวงศ์, นักข่าวสังกัดสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7, 3 ตุลาคม 2553.

¹¹⁷ สัมภาษณ์ พีรพล อนุตรโสทธิ, ผู้ประกาศข่าวสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวี, 26 กันยายน 2553.

6.4 ความหลากหลายของความคิดเห็น

สภาพสังคมในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไป พื้นที่ออนไลน์กลายเป็นพื้นที่อีกแหล่งสำหรับการแสดงความคิดเห็นทำให้พฤติกรรมการแสดงความคิดเห็นเปลี่ยนแปลงไปด้วย นอกจากนี้พบว่า การควบคุมการแสดงความคิดเห็นในพื้นที่ออนไลน์แม้จะมีผู้ที่ต้องการควบคุมให้เป็นระเบียบ แต่ก็ทำได้ยาก ส่งผลให้พฤติกรรมการแสดงความคิดเห็นเปลี่ยนแปลงตามไป ทำให้คนกล้าแสดงความคิดเห็นมากขึ้น พร้อมๆ กับจำนวนที่มากขึ้น ทำให้ได้มุมมองของความคิดเห็นในแง่มุมที่กว้างขึ้น

“ในขณะที่สภาพสังคมก็เปลี่ยนไปด้วย อันนี้เป็นประเด็นหลัก เมื่อสังคมเปลี่ยน การแสดงความคิดเห็นของคนคนหนึ่งเมื่อสิบปีที่แล้วกับคนยุคนี้ อะไรๆ ค่านิยมมันเปลี่ยนไปเยอะ เจตคติมันเปลี่ยนไปมาก เพราะฉะนั้นการแสดงความคิดเห็นมันจะถูกควบคุมได้ยากขึ้น ด้วยจำนวนคนที่มันเยอะขึ้นด้วย แล้วสภาพสังคมก็เปลี่ยนไปด้วย จะบอกว่าแยกว่าเดิมนั้นก็ไม่เชิง แต่เรียกว่ากว้างกว่าเดิมนิดๆ”¹¹⁸

6.5 ความเป็นนิรนามกับเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

ความเป็นนิรนามระดับหนึ่งในพื้นที่ออนไลน์ส่งผลให้เกิดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นมากขึ้น นักสื่อสารมวลชนให้ความเห็นในกรณีนี้ว่าการแสดงความคิดเห็นในเว็บบอร์ดมีการปกป้องผู้แสดงความคิดเห็นได้ในระดับหนึ่งผ่านนามแฝง แต่ก็มีใช้การปกปิดทั้งหมด เพราะหากว่านามแฝงเหล่านั้นแสดงความคิดเห็นที่ไม่อยู่ในกฎ ระเบียบของทางเว็บ หรือ มีการละเมิด พรบ.กระทำผิดทางคอมพิวเตอร์ ผู้ให้บริการก็สามารถที่จะตรวจสอบและบอกได้ว่า ตัวตนที่แท้จริงของผู้ใช้นามแฝงนั้นๆ คือใคร

“ถ้าถามว่าไม่มีใครรู้เนี่ยะไม่ใช่หรอก เพราะเว็บบอร์ดที่ดังๆ เนี่ยะจะต้องทำให้เว็บบอร์ดของเขาอยู่ยั่งยืนง เพราะฉะนั้นเขาต้องสามารถระบุตัวตนผู้ใช้ได้ตามพรบ.คอม ที่เขาระบุว่าผู้ให้บริการแสดงความคิดเห็นบนอินเทอร์เน็ตจะต้องระบุผู้เข้ามาใช้บริการได้ เพราะเขาต้องรับผิดชอบการแสดงความคิดเห็นเหล่านั้น ใครมาโพสต์อะไรต้องตามตัวได้ เพียงแต่ว่าในพันทิป เฉลิมไทยมันจะเป็นนามแฝง ซึ่งดูเผินๆเราจะไม่รู้หรอกว่ามันเป็นใคร ก็อาจจะดีก็อาจจะแสดงความคิดเห็นได้อย่างกว้างขวางแต่คุณก็ต้องไม่ละเมิดสิทธิ หรือใส่ร้ายป้ายสีเขา จนทำให้เขาเสื่อมเสีย ซึ่งมันก็เหมือนสังคมโดยทั่วไปอย่างนี้แหละ ถ้าทำมากจนเขาเสื่อมเสียมันก็มีสิทธิให้เขาตรวจสอบต่อไปได้ว่าแกเป็นใคร เพราะฉะนั้นที่มองว่าเรื่องปกปิดตัวเองได้มันเป็นแค่ระดับหนึ่ง

¹¹⁸ สัมภาษณ์ วรพจน์ หิรัญประดิษฐ์กุล, เว็บมาสเตอร์เว็บไซต์พันทิปดอทคอม, 20 สิงหาคม 2553.

เท่านั้น ซึ่งมันก็คล้ายๆว่าคุณจะด่าเขาสุดๆ ได้ ในขณะที่เดียวกันคุณได้รับการปกป้องว่าคุณเป็นใครในระดับหนึ่ง”¹¹⁹

6.6 การกำกับดูแลที่มีระบบค่อนข้างชัดเจน

การกำกับดูแลในเว็บบอร์ดพันทิปดอทคอมค่อนข้างมีระบบระเบียบที่ชัดเจน ตั้งแต่การเริ่มสมัครสมาชิกจนไปถึงระบบการลบกระทู้ การกรองคำหยาบ และระบบการกำกับดูแลกันเองระหว่างสมาชิก ให้สมาชิกมีส่วนในการตัดสินใจว่าข้อความเหล่านี้สมควรที่จะอยู่พื้นที่สาธารณะแห่งนี้หรือไม่ ทำให้ข้อความที่ปรากฏในเว็บบอร์ดแห่งนี้ ผู้โพสจะค่อนข้างมีความรับผิดชอบในเนื้อหาที่ตนเองเป็นผู้โพส ทำให้เนื้อหาที่ปรากฏในเว็บบอร์ดแห่งนี้ได้รับการยอมรับจากคนภายนอก รวมไปถึงนักสื่อสารมวลชนว่ามีความน่าเชื่อถือในระดับหนึ่ง

“อย่าง oknation กับพันทิป เราเน้นในขั้นตอนการสมัครสมาชิก พันทิปเขาก็ค่อนข้างระวังในการแสดงความคิดเห็น เพราะว่ามันแพร่กระจายเร็ว และหยุดยั้งไม่ได้”¹²⁰

6.7 การขยายผลจากการวิพากษ์ในเครือข่ายออนไลน์

การขยายทวีคูณของผลจากการวิพากษ์ในเครือข่ายออนไลน์ทำให้การแสดงความคิดเห็นของประชาชนคนธรรมดาที่มีข้อมูล ข้อเท็จจริง มีอำนาจที่จะต่อสู้กับนักสื่อสารมวลชนมากขึ้น การแสดงความคิดเห็นในชุมชนออนไลน์น่าจะมีผู้เข้ามาแสดงความคิดเห็นเพียง 10-20 ความคิดเห็น แต่เราไม่มีทางรู้เลยว่าผู้เข้ามาอ่านในกระทู้ต่างๆกี่คน และผู้ที่เข้ามาอ่านเอาข้อมูลในกระทู้ไปเล่าหรือบอกต่ออีกกี่คน

บางครั้งจะเป็นการขยายความรู้สึกให้มากขึ้น กว่าความรู้สึกในชีวิตจริง เพราะนักสื่อสารมวลชนที่ถูกดำเนินคดีในพื้นที่ออนไลน์พวกเขาไม่มีทางรู้เลยว่าการดำเนินระหว่างความคิดเห็น 10-20 ความคิดเห็นกับตัวเขา มีคนอื่นรับรู้อีกหรือไม่ อีกทั้งหลักฐานการถูกดำเนินคดียังไม่ปิดการรับรู้แค่เพียงช่วงเวลาที่เขาถูกดำเนินคดี หากแต่มันจะคงอยู่อย่างนั้นจนกว่าจะมีการลบความคิดเห็นนั้นๆ ออกไปจากพื้นที่ออนไลน์

“เวลาที่เราโดนด่าในเว็บไซต์เราจะเห็นว่าบางทีมีคนมาแสดงความคิดเห็นด่าเรา 10-20 ความเห็น แต่เราเจ็บมาก เรารู้สึกรุนแรงเหลือเกิน ถ้าเอาคนจริงมาด่าเราเท่าที่เว็บไซต์แสดงความคิดเห็นเราก็ไม่รู้ว่าเจ็บเท่านี้อีกไหม เวลาลงบนเว็บมันขยายความเจ็บให้พู่ขึ้น ขยาย

¹¹⁹ สัมภาษณ์ พีรพล อนุตรโสทธิ, ผู้ประกาศข่าวสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวี, 26 กันยายน 2553.

¹²⁰ สัมภาษณ์ อติศักดิ์ ลิ้มปัฐพัฒนกิจ, กรรมการผู้อำนวยการ บริษัท เนชั่นบรอดแคสติ้ง คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน), 10 กันยายน 2553

เรื่องให้มันใหญ่มากขึ้น ใครก็ไม่ได้รู้มาค่าเรา เขามีความรู้หรือเปล่านั้นไม่รู้ แต่มองในมุมกลับกัน ถ้าเขาตัววิจารณ์โดยไม่มีความรู้มันก็เป็นการขายตัวเอง ถ้าเขาพูดความจริงมันก็เป็นประโยชน์¹²¹

อุปสรรค

1. ไม่สามารถเชื่อมโยงกับตัวตนในโลกออนไลน์กับจริง

การที่ไม่สามารถเชื่อมโยงตัวตนของผู้ใช้เว็บบอร์ดกับตัวตนที่แท้จริงของผู้ใช้เหล่านั้น ทำให้ความน่าเชื่อถือในข้อมูลลดลง เพราะการกล่าวหาหรือวิพากษ์วิจารณ์จากคนที่ไม่มีตัวตน เป็นเหมือนการวิพากษ์จากที่มืด ต่างกับนักสื่อสารมวลชนที่อยู่ในที่แจ้ง จึงเป็นเรื่องยากที่จะให้คนที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์เชื่อถือใครก็ได้ที่แสดงความคิดเห็นในเว็บบอร์ด

มองว่ามีบางสื่อบางอย่างกับคนที่ถูกเพ่งเล็งข่าว หรือเป็นผลประโยชน์ส่วนตัวสื่อที่เป็นองค์กร มีกระบวนการตรวจสอบคัดกรองพอสมควร ในขณะที่คนที่โพสต์ส่วนใหญ่ไม่รู้จักรว่าเป็นใครก็คือพิมพ์ฉบับไหน ตั้งที่ไหนมันต้องมี สถานีโทรทัศน์ช่องไหนมันต้องมี แต่อันนี้ใครก็ไม่รู้คนอ่านข่าว คนที่เขียนมาใช้นามปากกาตอนนี้ก็ไม่สามารถจะรู้ว่าคุณคือใคร ฉะนั้นความน่าเชื่อถือมันลดน้อยลงแน่นอน¹²²

นอกจากนั้นในเว็บบอร์ดที่มีการตั้งกระทู้ไม่มีการระบุตัวตนที่ชัดเจนไม่เหมือนช่องทางการสื่อสารจำพวก blog ที่มีชื่อเจ้าของ บางครั้งก็มีข้อมูลส่วนตัว รูปภาพส่วนตัวที่ค่อนข้างจะระบุได้ว่าใครเป็นเจ้าของเนื้อหาดูจะมีความน่าเชื่อถือมากกว่า นักสื่อสารมวลชนรู้สึกว่าการตั้งกระทู้แบบนี้ ทำให้สามารถจะเขียนโจมตีใครก็ได้ หากไม่มีการขัดแย้งหรือการกระทำใดๆที่รุนแรงจนต้องพึ่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 ก็ไม่มีใครที่จะไปตรวจสอบว่าผู้โพสต์เหล่านั้นเป็นใคร

“เวลาที่เป็น blog มันชัดเจนว่าเป็นของใคร แต่อันนี้มันเป็นแค่กระทู้ กระทู้ใครก็ได้ ไม่ชอบเรื่องใครก็ไปเขียน คุณไม่ได้รับผลกระทบอะไร มันไม่ตามไปถึงคุณหรอก นอกจากมันมีคิดมันถึงตามได้ว่าใครโพสต์ มีพรบ.คอม ก็ไม่มีอะไร ไม่มีใครสนใจ เค้าไปเขียนเพราะมันง่าย โพสต์เสร็จก็ไปนอน ทะเลาะกันดูดีด้อยอย่างไรก็ได้ จะทำให้ฝ่ายหนึ่งโมโหก็ยังทำได้ สะท้อนความเป็นโลกมนุษย์ในโลกไซเบอร์จะไปเอาสาระอะไร”¹²³

¹²¹ สัมภาษณ์ พีรพล อนุตรโสทธิ, ผู้ประกาศข่าวสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวี, 26 กันยายน 2553.

¹²² สัมภาษณ์ ก่อเขต จันทโรลิต์ลักษณ์, ผู้ช่วยผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ทีวีไทย, 29 สิงหาคม 2553.

¹²³ สัมภาษณ์ ก่อเขต จันทโรลิต์ลักษณ์, ผู้ช่วยผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ทีวีไทย, 29 สิงหาคม 2553.

2. ทักษะความสามารถการคิดวิเคราะห์ และการนำเอาข้อมูลมาใช้ในการวิพากษ์วิจารณ์ของผู้ใช้

ทักษะความสามารถการคิดวิเคราะห์ของผู้อ่าน ที่จะทำความเข้าใจเนื้อหาในชุมชนออนไลน์ มีความสำคัญมาก หากผู้อ่านมีทักษะการคิดวิเคราะห์อยู่ในเกณฑ์ที่ดีจะทำให้ไม่สามารถแยกแยะประเด็นต่างๆ ได้ ส่งผลให้การวิพากษ์เหล่านั้นเป็นการวิพากษ์ที่ขาดหลักฐาน ทำให้ลดความน่าเชื่อถือของผู้วิพากษ์ลดลง นักสื่อสารมวลชนระบุว่าความเห็นเสมือนจริง หรือความเห็นที่เป็นเหมือนข้อเท็จจริง ผู้รับสารควรแยกแยะได้ว่า สิ่งไหนเป็น ข้อเท็จจริง ข้อมูล หรือความคิดเห็น โดยข้อเท็จจริงจะต้องมีการแสดงหลักฐานมิใช่กล่าวลอยๆ

“คนบางคนแยกแยะไม่ได้ ส่วนผมแยกแยะได้ว่าที่เค้าโพสต์เป็นข้อเท็จจริง ข้อมูล หรือความคิดเห็น บางอย่างมันก็เป็นข้อเท็จจริง บางอย่างก็ความเห็นก็เหมือนจะเป็นข้อมูล ความเห็นเสมือนจริง ความเห็นที่มันไม่มีผิดไม่มีถูก คนทุกคนสามารถมีความเห็นได้ แต่ถ้าความเป็นมาเป็นข้อมูล แต่นี่มันเคล้ามากันหมด ประเด็นคือเราสามารถที่จะแยกได้ มันจะเป็นโยชน์ต่อผู้อ่าน ข้อเท็จจริงมันต้องมีการแสดงหลักฐาน”¹²⁴

3. แนวโน้มที่จะสับสนระหว่างข้อเท็จจริงกับความคิดเห็น

แนวโน้มที่จะสับสนระหว่างข้อเท็จจริงกับความคิดเห็น ถือเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งที่ทำให้เนื้อหาที่ปรากฏในชุมชนออนไลน์ไม่ถูกใช้ประโยชน์อย่างแท้จริง นักสื่อสารมวลชนมองว่าสิ่งที่ปรากฏในเว็บบอร์ด ส่วนใหญ่ยังคงเป็นแค่ความเห็นไม่ใช่ข้อเท็จจริง ทุกคนมีสิทธิแสดง ความคิดเห็นเพียงแต่เราจำเป็นต้องแยกให้ออกและการที่แยกข้อเท็จจริงกับความคิดเห็นไม่ได้นี่เองในบางครั้งก็นำไปสู่การทะเลาะหรือขัดแย้งกันได้ โดยที่ต่างก็ไม่วู้จักกันในโลกความเป็นจริง

“ส่วนใหญ่นั้นก็คือความเห็นอะ ความเห็นไม่ใช่ข้อเท็จจริง มันเป็นความเห็นทุกคนมีสิทธิมีความเห็นได้ เห็นด้วย/ไม่เห็นด้วยก็ว่ากันไป ก็แล้วแต่ เดี่ยวนี้แค่ความเห็นก็ทะเลาะกันได้ ไม่รู้จักกันเลย เกิดมาไม่เคยรู้จักกันเลยก็ทะเลาะกัน นัดพบกัน ขึ้นรถทัวร์ไปไล่ชกกันต่างจังหวัด ยังมีเลย”¹²⁵

ขั้นตอนการแยกแยะข้อเท็จจริงออกจากความคิดเห็น นักสื่อสารมวลชนยังให้ความคิดเห็นไว้ว่า เมื่อประเมินแล้วว่าผู้ใช้มาแบบไหน มีความน่าเชื่อถือหรือไม่ ก็จะทำกรแยกแยะว่าข้อความที่แสดงความคิดเห็นดังกล่าว อันไหนเป็นการวิจารณ์ที่ประกอบไปด้วยข้อเท็จจริง หรือ

¹²⁴ สัมภาษณ์ ก่อเขต จันทโรลิตลักษณ์, ผู้ช่วยผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ทีวีไทย, 29 สิงหาคม 2553.

¹²⁵ สัมภาษณ์ ก่อเขต จันทโรลิตลักษณ์, ผู้ช่วยผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ทีวีไทย, 29 สิงหาคม 2553.

เป็นเพียงความคิดเห็น อันไหนเป็นการวิจารณ์ด้วยความจริง หรือเป็นเพียงการวิจารณ์ด้วยความไม่รู้เท่านั้น

“หลังจากที่เราดูแล้วว่าเขามาแบบไหน เราก็มาแยกข้อเท็จจริงออกจากความคิดเห็น อันไหนวิจารณ์ด้วยความคิดเห็นเพียงอย่างเดียว อันไหนวิจารณ์ด้วยข้อเท็จจริง อันไหนวิจารณ์ด้วยความรู้ อันไหนวิจารณ์ด้วยความไม่รู้”¹²⁶

“ประเด็นคือต้องหัดวิเคราะห์คำวิจารณ์ให้เป็น แล้วเราจะได้ประโยชน์ เพราะในคำวิจารณ์หรือความคิดเห็นที่เขาอุตสาห์พิมพ์ขึ้นมามันมีประโยชน์ซ่อนอยู่ในนั้น เราต้องเอาเปลือกออกไป เราจะได้แก่นที่เป็นประโยชน์ แม้ว่าวิจารณ์ในบางครั้งจะทำให้เราเจ็บ แต่เราก็ต้องมาดูว่าเขาวิจารณ์เราเรื่องอะไร ถ้าเราผิดจริงเราก็ต้องปรับปรุง ส่วนเรื่องตอบได้ ถ้าเราผิดจริงเราควรขอโทษแล้วก็ปรับปรุงตัว”¹²⁷

4. การขาดความเข้าใจในรูปแบบการทำงานของสื่อมวลชน

การขาดความรู้ความเข้าใจในรูปแบบการทำงานของนักสื่อสารมวลชน บางครั้งก่อให้เกิดความไม่เข้าใจกันระหว่างผู้ปฏิบัติงานกับผู้ทำหน้าที่แสดงความคิดเห็นหรือทำหน้าที่ตรวจสอบความจริงในชุมชนออนไลน์ได้ นักสื่อสารมวลชนให้ความเห็นว่าในบางครั้งผู้ใช้เว็บไซต์หรือผู้ที่แสดงความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์นั้น ไม่ทราบถึงกระบวนการทำงาน ข้อเท็จจริง หรือเจตนาที่แท้จริงของนักสื่อสารมวลชน ทำให้ผู้แสดงความคิดเห็นกล่าวหาในส่วนที่รู้ไม่จริง ส่งผลให้เกิดความไม่เข้าใจกันระหว่างนักสื่อสารมวลชนและผู้ใช้ในชุมชนออนไลน์ที่ทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของนักสื่อสารมวลชน

“อยากจะบอกว่าตอนที่เราทำเราก็ไม่ได้ทำโดยพลการ พ่อแม่เค้ายอม เราขออนุญาตพ่อแม่เขา พ่อเขานั่งอุ้มลูกอยู่ เราคิดแค่ว่าพ่อแม่โอเค เด็กโอเค มันไม่น่าจะมีปัญหา แล้วพอเขาเป็นเด็กเวลาที่เขาจะเล่า บางทีการประติดประต่อข้อความมันทำไม่ได้ เราเลยต้องถามย้ำอีกที ไอ้คนที่ไม่รู้ก็มาว่าเรากำลังข่มขืนเด็กซ้ำ ซึ่งจริงๆมันไม่ใช่”¹²⁸

5. แนวโน้มที่จะให้ความสำคัญกับผู้สื่อข่าว

การให้ความสำคัญกับตัวบุคคลที่มีชื่อเสียงมากกว่าประเด็นที่ต้องการนำเสนอส่งผลให้เรื่องบางเรื่องที่น่าสนใจไม่ได้เป็นกระแสความสนใจของสังคม และนอกจากนั้นยังกลับทำให้

¹²⁶ สัมภาษณ์ พิรพล อนุตรโสทธิ, ผู้ประกาศข่าวสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวี, 26 กันยายน 2553.

¹²⁷ สัมภาษณ์ พิรพล อนุตรโสทธิ, ผู้ประกาศข่าวสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวี, 26 กันยายน 2553.

¹²⁸ สัมภาษณ์ จูฑาภัสร์ ศิริธัญญะวงศ์, นักข่าวสังกัดสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7, 3 ตุลาคม 2553.

เรื่องบางเรื่องที่เป็นเรื่องเล็กน้อยแต่พบว่าเป็นเรื่องหรือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผู้ที่มีชื่อเสียงกลายเป็นกระแสสังคมได้ เว็บบาสเตอร์ให้ความเห็นว่าเป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่มักจะสนใจผู้ที่มีชื่อเสียง เพราะฉะนั้นกระทู้บางกระทู้ที่ได้รับความนิยมอาจเป็นกระทู้ที่ไม่ได้มีประเด็นอะไรเลย เพียงแต่ผู้ที่ตั้งกระทู้นั้นเป็นผู้ที่ได้รับความนิยมจากผู้เข้ามาเล่นเท่านั้น

“อันนี้มันเป็นเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ ยิ่งเขาเป็นคนดัง เราก็อยากจะแสดงความเห็น ที่นี้มันก็ทำให้กระทู้ดังมากเลย ทั้งๆที่ไม่มีประเด็นอะไร แต่คนตอบเยอะมาก 50-60 คห ในเวลาไม่ถึง ชม หรือบางคนประเด็นดีแต่ โนเนม ไปตั้งก็ไม่มีคนตอบ แต่ก็มีคนเข้าไปอ่านแต่ไม่ตอบ”¹²⁹

ในทางกลับกันก็มีคนดังบางคนที่ต้องการจะได้รับความความคิดเห็นจากผู้ใช้เว็บไซต์แห่งนี้ โดยที่ไม่ต้องคิดว่า พวกเขาเป็นใครก็มักจะถอดลอกอินหรือใช้ลอกอินที่ไม่มีใครรู้จักแทน

“แต่ก็มีคนดังที่มีความรู้สึกที่ไม่อยากได้แบบนี้ ฉะนั้นอยากจะให้คนตอบจากใจจริงๆ ไม่ต้องเป็นคนรู้จักก็จะถอดลอกอินมาตั้งกระทู้ เวลาเขาโพสต์จะเหมือนเขานิรนามมาจากไหนไม่รู้”¹³⁰

6. การใช้อารมณ์ประกอบการแสดงความคิดเห็น

การใช้อารมณ์ประกอบการแสดงความคิดเห็นนั้นส่งผลให้ในบางครั้งจะเลยประเด็นที่กำลังถกเถียงอยู่ นักสื่อสารมวลชนระบุว่าสิ่งที่เป็นอุปสรรคของการตรวจสอบข้อเท็จจริงในการนำเสนอข่าว ผ่านการแสดงความคิดเห็นคือ การใช้อารมณ์ประกอบการแสดงความคิดเห็น เพราะมันทำให้พวกเขาารู้สึกเสียใจ มากกว่าที่จะรับรู้ถึงข้อผิดพลาดที่แท้จริงหรือสิ่งที่พวกเขาทำไม่ถูกต้อง

“สิ่งที่เสียใจคือเขาใช้คำกับเราแรงมาก ทำเหมือนกับว่าเราเป็นโรคจิต เราก็เลยคิดว่าเวลาจะโพสต์ไรน่าจะโพสต์สิ่งที่เป็นเรื่องจริง ไม่ใช่ใช้อารมณ์แบบนี้ เวลาที่มันควรจะบอกทางออกไว้ด้วย พี่เลยอยากถามกลับว่าพวกที่ทำแบบนี้เป็นโรคจิตหรือเปล่า”¹³¹

“ยกเว้นว่า เขาเขียนหรือโพสต์ข้อความตรงกับที่คุณคิดซึ่งเป็นปกติของมนุษย์ที่ใครพูดตรงให้ได้ยิน เออคนนี้ถูกพูดจริง ตรงคือตรงกับที่ตัวเองคิด แต่ไม่รู้ว่าตรงกับข้อเท็จจริงหรือเปล่านั้นมันก็เคล้ากันไประหว่างอารมณ์และความรู้สึก รวมไปถึงข้อเท็จจริง จะทำให้สิ่งที่ไม่เป็นเป็นสิ่งที่ดูเหมือนจริง และสิ่งที่เป็นจริงมันก็เคล้าอยู่ในกะละมังเดียวกันหมด คนอ่านก็ยากที่จะเข้าใจ

¹²⁹ สัมภาษณ์ วรพจน์ หิรัญประดิษฐ์กุล, เว็บบาสเตอร์เว็บไซต์พันทิปดอทคอม, 20 สิงหาคม 2553.

¹³⁰ สัมภาษณ์ วรพจน์ หิรัญประดิษฐ์กุล, เว็บบาสเตอร์เว็บไซต์พันทิปดอทคอม, 20 สิงหาคม 2553.

¹³¹ สัมภาษณ์ จูฑาภัสร์ ศิริธัญญะวงศ์, นักข่าวสังกัดสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7, 3 ตุลาคม 2553.

พอตกไปตรงที่เป็นความจริงมันก็จริง พอไปตกเอาที่เหมือนจริงก็มันตรงกับที่ตัวเองคิด ก็ถือว่ามันจริงทั้งๆ ที่มันไม่จริง ก็ต้องแยกแยะ และใช้วิจารณญาณ พูดยกนอย่างใช้วิจารณญาณแต่จริงๆ ก็ใช้อารมณ์ ไม่ค่อยใช้หรือกวิจารณญาณ”¹³²

นอกจากการใช้อารมณ์ประกอบการแสดงความคิดเห็นจะทำให้ตัวนักสื่อสารมวลชนรู้สึกเบื่อหน่ายแล้ว ยังพบว่าในบางครั้งยังเป็นการขยายความรู้สึก เช่นความรู้สึกน่าสงสารของเหยื่อ คนที่ผู้แสดงความคิดเห็นเชื่อว่าพวกเขาเป็นผู้ถูกกระทำ ทำให้ในบางครั้งคู่กรณีถูกตัดสินจากสังคม ทั้งๆที่ยังไม่มีการตรวจสอบความจริง ถือว่าเป็นการวัดการใคร่ผิด ใครถูก จากความน่าสงสาร โดยที่ละเลยข้อมูลหรือข้อเท็จจริงไป

เวลาที่มีการโพสเรื่องที่สงสาร คนก็จะสงสาร ทำให้อีกคนคู่กรณีถูกตัดสินจากสังคมไปเลยถ้าเป็นไปได้ คือเราตัดสินคนที่ถูกพาดพิง เพราะว่าอย่างที่บอกว่ามันเป็นความคิดเห็นขยายคนนี้เลวมาก ใส่นี้เก่งมาก รู้จักเค้าหรือเปล่า คุณไปใส่อีกหนึ่งความเห็นก็เท่ากับเพิ่มเป็นอีก 1 2 3 เป็น 100 เป็น 1000 ส่วนใหญ่ผมคิดว่าความเห็นคือความเห็นไม่ใช่ข้อเท็จจริง¹³³

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹³² สัมภาษณ์ ก่อเขต จันทโรลิตลักษณ์, ผู้ช่วยผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ทีวีไทย, 29 สิงหาคม 2553.

¹³³ สัมภาษณ์ ก่อเขต จันทโรลิตลักษณ์, ผู้ช่วยผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ทีวีไทย, 29 สิงหาคม 2553.

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การวิพากษ์สื่อในชุมชนออนไลน์ ห้องเฉลิมไทยเว็บไซต์พันทิปดอทคอม” ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ สำหรับวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การวิจัยจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และในส่วนวิธีวิจัยเชิงปริมาณใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งจากการเก็บข้อมูลทั้งหมด ผู้วิจัยสามารถสรุปวิเคราะห์ผลการวิจัยและอภิปรายผลโดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

- ลักษณะของการวิพากษ์ชุมชนออนไลน์ห้องเฉลิมไทยเว็บไซต์พันทิปดอทคอม
- บทบาทการตรวจสอบสื่อของห้องเฉลิมไทยเว็บไซต์พันทิปดอทคอม
- ข้อได้เปรียบและอุปสรรคของชุมชนออนไลน์ห้องเฉลิมไทยเว็บไซต์พันทิปดอทคอม

ในการวิพากษ์วิจารณ์และตรวจสอบสื่อสารมวลชนกระแสหลัก

ลักษณะของการวิพากษ์ชุมชนออนไลน์ห้องเฉลิมไทยเว็บไซต์พันทิปดอทคอม

จากผลการวิจัยพบว่าการแสดงความคิดเห็นในห้องเฉลิมไทยโดยภาพรวมสะท้อนลักษณะของการวิพากษ์ ตามเกณฑ์ทางทฤษฎีโดยมีลักษณะที่โดดเด่นสรุปได้ดังนี้

1. การนำเสนอเนื้อหา

1.1 การเจาะจงประเด็นการตั้งกระทู้

การตั้งกระทู้ส่วนใหญ่จะเป็นการตั้งใจจะกล่าวถึงปรากฏการณ์ หรือเหตุการณ์ความเป็นไป เกี่ยวกับ วงการบันเทิง วิทยุ-โทรทัศน์ และ สื่อมวลชนด้วยวัตถุประสงค์ใด ประสงค์หนึ่ง เพื่อแจ้งให้ทราบหรือเพื่อเปิดประเด็นหาความคิดเพิ่มเติมในบางครั้ง มีเพียงส่วนน้อยที่เป็นกล่าวขึ้นมาอย่างลอยๆเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึกและทัศนะเกี่ยวกับเรื่องในเรื่องหนึ่งในวงการบันเทิง วิทยุ-โทรทัศน์ และสื่อมวลชน ด้วยเพราะลักษณะของรูปแบบการแสดงความคิดเห็นในห้องเฉลิมไทยที่เป็นฟอรัมถามตอบจึงเป็นเหมือนกรอบบังคับให้ผู้ตั้งกระทู้มีจุดประสงค์ในการตั้งไม่ว่าจะเพื่อถามหรือเพื่อแสดงความคิดเห็น

1.2 ทิศทางการประเมินเนื้อหาในสื่อกระแสหลัก

จากการวิเคราะห์เนื้อหา พบว่าการตั้งกระทู้ในห้องเฉลิมไทยไม่ปรากฏทิศทางการประเมินในเชิงบวกหรือลบของเนื้อหาในสื่อ การตั้งกระทู้ในห้องเฉลิมไทยส่วนมากจะไม่เป็นการประเมินในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นการกล่าวชมหรือตำหนิ แต่จะเป็นการแสดงความคิดเห็นเหมือนเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข้อสงสัยมากกว่า แต่ในการตอบกระทู้พบว่า

ส่วนมากจะเป็นความคิดเห็นที่สอดคล้องกับหัวข้อ ซึ่งจากการสังเกตอย่างไม่มีส่วนร่วมเพิ่มเติมพบว่า การให้ความเห็นของผู้ตอบกระทู้เป็นตัวชี้วัดความต้องการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในกระทู้นั้นๆ เพราะหากมีความเห็นไม่สอดคล้องกับหัวข้อก็ไม่น่าสนใจที่จะมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น

1.3 การให้เหตุผลสนับสนุนการแสดงความคิดเห็น

การให้เหตุผลสนับสนุนความคิดเห็นในห้องเฉลิมไทยหากเป็นในส่วนของตั้งกระทู้พบว่าส่วนมาก(ร้อยละ 60)จะให้เหตุผลสนับสนุนความคิดเห็น แต่ในส่วนของแสดงความคิดเห็นที่เป็นการตอบหัวกระทู้กลับพบว่ามีเพียงส่วนน้อย(ร้อยละ 31)ที่ให้เหตุผลสนับสนุนความคิดเห็น ซึ่งในประเด็นนี้อาจจะเป็นเพราะการตั้งกระทู้นั้นเป็นเหมือนการเปิดประเด็นที่จะต้องมีความชัดเจนเป็นเหตุเป็นผล แต่กับการตอบกระทู้เป็นเพียงการแสดงความคิดเห็นได้ตอบในประเด็นนั้นๆ ผู้ใช้จึงอาจจะเลยที่จะให้เหตุผลสนับสนุนความคิดเห็นของตน

นอกจากนี้จากผลการวิจัยพบว่า คุณภาพการให้เหตุผลสนับสนุนความคิดเห็นในห้องเฉลิมไทยยังค่อนข้างอยู่ในระดับต่ำ คือ มีเหตุผลที่เป็นตรรกะเพียงร้อยละ 6 เท่านั้น อีกร้อยละ 94 ล้วนเป็นเหตุผลที่ไม่เป็นตรรกะทั้งสิ้น โดยการใช้เหตุผลที่ไม่เป็นตรรกะประเภทการถืออัตตามีสัดส่วนมากที่สุดถึงร้อยละ 40 และใช้ข้อสรุปที่ไม่มีหลักฐานสนับสนุนมีสัดส่วนรองลงมาที่ร้อยละ 20

1.4 สาระสำคัญของเนื้อหา

เนื้อหาห้องเฉลิมไทยจะแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ตามสาระสำคัญของเนื้อหาที่ปรากฏโดยใช้เกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับสื่อสารมวลชน คือ

1.4.1 กลุ่มตัวบุคคลพบว่ามีเนื้อหาเกี่ยวกับดารานักแสดงมากที่สุด

1.4.2 กลุ่มประเภทของเนื้อหาในสื่อ(genre)พบว่ามีเนื้อหาประเภทภาพยนตร์มากที่สุด

1.4.3 กลุ่มเจ้าของสื่อหรือองค์กรสื่อ พบว่ามีเนื้อหาเกี่ยวกับโรงภาพยนตร์มากที่สุด

1.5 ความน่าเชื่อถือของเนื้อหา

ความน่าเชื่อถือของเนื้อหาในห้องเฉลิมไทย จากผลการวิจัยพบว่าค่อนข้างต่ำ โดยพิจารณาจากการอ้างอิงแหล่งเนื้อหาพบว่าการอ้างอิงแหล่งข้อมูลถึงร้อยละ 96.4

1.6 การใช้อารมณ์ประกอบการแสดงความคิดเห็น

จากผลการวิจัยพบว่าการแสดงความคิดเห็นในห้องเฉลิมไทยมีแนวโน้มที่จะใช้อารมณ์ประกอบการแสดงความคิดเห็น โดยจากการวิเคราะห์เนื้อหาโดยตารางลงรหัสพบว่า มีการแสดงความคิดเห็นที่ประกอบไปด้วยอารมณ์ถึงร้อยละ 95.6

2. การพัฒนาประเด็นควบคู่กันของสื่อกระแสหลักและห้องเฉลิมไทย

ความโดดเด่นอีกประการหนึ่งของการวิพากษ์ในห้องเฉลิมไทยคือการพัฒนาประเด็นควบคู่กันระหว่างสื่อกระแสหลักและห้องเฉลิมไทย กล่าวคือจะเป็นการนำเอาประเด็นที่ถูกนำเสนอจนเริ่มเป็นกระแสในสื่อกระแสหลักมาพูดคุยถกเถียงแสดงความคิดเห็นต่อการจุดประเด็นใหม่ๆที่ยังไม่เคยมีในสื่อกระแสหลัก และหากว่าประเด็นนั้นๆ เป็นที่สนใจในวงที่กว้างขึ้นก็อาจจะถูกนำไปเสนอต่อในสื่อกระแสหลัก

3. การกำกับดูแลการวิพากษ์ให้เป็นระบบในเว็บไซต์พันทิป

การกำกับดูแลของเว็บไซต์พันทิปตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนั้น แม้ทางเว็บจะพยายามให้สมาชิกทุกคนมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น แต่ทางเว็บก็มีการกำหนดกฎกติกาและระเบียบที่ชัดเจนให้สมาชิกทุกคนปฏิบัติตามร่วมกันเพื่อให้การแสดงความคิดเห็นเป็นระเบียบ โดยเริ่มตั้งแต่การสมัครสมาชิกที่เว็บกำหนดให้ผู้ที่ต้องการสมัครสมาชิกจำเป็นต้องยื่นเลขที่บัตรประจำตัวประชาชนโดยการแฟกซ์หรือถ่ายภาพสำเนาบัตรประชาชนพร้อมเซ็นรับรองความถูกต้องด้วย นอกจากนี้เว็บแห่งนี้ยังมีข้อกำหนดและกติกาที่ชัดเจนเหมือนสากลทั่วไปที่ห้ามใช้คำหยาบ ห้ามใช้ข้อความที่ยั่วแหย่ และหมิ่นประมาท โดยเฉพาะการหมิ่นประมาทซึ่งเป็นสิ่งที่ทางเว็บให้ความสำคัญมาก และมักลบข้อความที่มีลักษณะเข้าข่ายหมิ่นประมาทออกโดยทันที

การกำกับดูแลของเว็บพันทิปจะมี 2 ส่วนคือ การใช้ระบบกลั่นกรองคำ และใช้ผู้ดูแลเว็บในการเฝ้าระวัง ในส่วนระบบกลั่นกรองคำทางเว็บจะปรับปรุงคีย์เวิร์ดที่ใช้อยู่เสมอเพื่อให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ ส่วนการใช้ผู้ดูแลเว็บเฝ้าระวังควบคู่กันไปด้วยเพราะพบว่าการแสดงความคิดเห็นในบางครั้งแม้จะไม่มีคำหยาบคายก็อาจจะใช้คำอื่นๆแทน หรือมีเจตนาหมิ่นประมาทได้

การกำกับดูแลที่เข้มขันส่งผลให้การแสดงความคิดเห็นในห้องเฉลิมไทยค่อนข้างเป็นระเบียบ ใช้คำสุภาพ ผู้ใช้เว็บบอร์ดรับผิดชอบต่อความคิดเห็นของตน แต่ก็มีผู้ที่คิดแย้งว่าการกำกับดูแลที่เข้มขันนี้เป็นเหมือนการปิดกั้นทางความคิด บางเรื่องไม่สามารถที่จะพูดในนี้ได้ และยังเป็นการให้สิทธิแก่ผู้ดูแลเว็บไซต์มากเกินไปอีกด้วย

บทบาทการตรวจสอบสื่อของห้องเฉลิมไทยเว็บไซต์พันทิปดอทคอม

จากผลการวิจัยพบว่าการแสดงความคิดเห็นในห้องเฉลิมไทยมีบทบาทต่อการตรวจสอบสื่อกระแสหลักในหลายๆ แง่มุม ดังนี้

1. การเป็นแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับ บันเทิง วิทยุ-โทรทัศน์ และสื่อมวลชนห้องเฉลิมไทย ถือเป็นแหล่งข้อมูลชั้นดี โดยผู้โพสทำหน้าที่ให้ข้อมูลทั้งข้อมูลพื้นฐาน และข้อมูลในเชิงลึกด้วย

เพราะผู้ใช้มีความหลากหลาย และมีบางส่วนอยู่ในอุตสาหกรรมผลิตสื่อทำให้ข้อมูลต่างๆที่อยู่ในห้องเฉลิมไทยอาจจะหาไม่ได้จากแหล่งอื่น

2. การจุดประเด็น

ความโดดเด่นที่สำคัญที่สุดและทำให้ห้องเฉลิมไทยเป็นที่รับรู้ว่าเป็นที่รับรู้ว่าแตกต่างจากฟอรัมหรือแชทธรรมดาเกี่ยวกับวงการบันเทิงทั่วไปเพราะการจุดประเด็นไม่เป็นในลักษณะของซุบซิบนินทาว่าร้ายบุคคลหรือองค์กรในสื่อมวลชน แต่เป็นการจุดประเด็นให้ตรวจสอบการทำงานของสื่อหรือพฤติกรรมของนักแสดงโดยมีบรรทัดฐานอยู่บนศีลธรรมอันดีที่ยอมรับในสังคม

3. การขยายประเด็น

บทบาทการขยายประเด็น เนื่องจากในห้องเฉลิมไทยนั้น ผู้ใช้มักนำข่าวจากสื่อกระแสหลักมาโพสต์เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นต่างๆเสมอ การแสดงความคิดเห็นแต่ละความเห็นจะเป็นการเพิ่มข้อมูลและหลักฐานบางอย่างทำให้ในบางครั้งก็ถือเป็นการช่วยสื่อมวลชนกระแสหลักเจาะลึกในประเด็นต่างๆมากขึ้นด้วย

4. การสร้างกระแสหรือมติมหาชน

บทบาทการสร้างกระแสหรือมติมหาชนในห้องเฉลิมไทยนั้น จากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมของผู้วิจัยพบว่า ในกระทู้ที่มีการให้ก๊ฟมากๆ จะมีแนวโน้มที่จะทำให้อีกเชื่อได้ว่าเป็นความคิดของคนส่วนใหญ่ หรือแม้แต่กระทู้ที่มีการตอบเยอะๆ ส่วนมากจะเป็นคำตอบที่เห็นด้วยกับหัวกระทู้และหลายครั้งก็นำไปถูกอ้างอิงว่าเป็นความคิดของห้องเฉลิมไทย

พบว่าบ่อยครั้งความเห็นในห้องเฉลิมไทยถูกนำไปอ้างอิงในสื่อกระแสหลักแบบเหมารวมโดยใช้คำว่า “ชาวเน็ต” “ชาวออนไลน์” ซึ่งเป็นการขยายผลกระทบในด้านการรับรู้ต่อประชาชนในวงกว้าง

ข้อได้เปรียบและอุปสรรคของชุมชนออนไลน์ห้องเฉลิมไทยเว็บไซต์พันทิปดอทคอมในการวิพากษ์วิจารณ์และตรวจสอบสื่อสารมวลชนกระแสหลัก

ข้อได้เปรียบ

1. ประสิทธิภาพของการกระจายเนื้อหา

การแสดงความคิดเห็นในเว็บบอร์ดนั้นมีประสิทธิภาพในการกระจายข้อมูลทั้งในแง่ความเร็วและคุณภาพ กล่าวคือความเร็วเมื่อผู้ใช้แสดงความคิดเห็นลงในเว็บบอร์ดพบว่าในเวลาอีกไม่กี่วินาทีข้อความเหล่านั้นก็จะปรากฏให้ผู้ใช้รายอื่นสามารถที่จะอ่านข้อความได้ยังสามารถแพร่กระจายข้อมูลสู่ผู้ใช้เว็บบอร์ดในวงกว้าง และหากเนื้อหาเริ่มก่อตัวแล้วอาจจะถูกหยิบยกไปนำเสนอต่อในสื่อกระแสหลักได้ต่อไปอีกในทำนองเดียวกับการสื่อสารมวลชน

2. จำนวนผู้ใช้บริการ

จำนวนผู้ใช้บริการมีมากขึ้น เนื่องจากปัจจุบันอินเทอร์เน็ตสามารถเข้าถึงประชาชนได้มากขึ้นกว่าสมัยก่อน ส่งผลให้จำนวนผู้ให้ข้อมูลและผู้ทำหน้าที่ตรวจสอบมีจำนวนมากตามไปด้วย และการแสดงความคิดเห็นในเว็บบอร์ดถือเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการแสดงความคิดเห็นหรือเผยแพร่ข้อมูลให้คนจำนวนมากได้รับรู้ เพราะจำนวนผู้เล่นในแต่ละวันที่เข้ามาอ่านกระทู้ในเว็บบอร์ดถือเป็นจำนวนมาก

นอกจากนั้นแล้วด้วยจำนวนผู้ใช้ที่มีมากขึ้น ทำให้เกิดการเข้ามาสำรวจความคิดเห็นต่างๆ เพราะพื้นที่ในห้องเฉลิมไทยเกือบจะเป็นภาพสะท้อนของสังคมในความเป็นจริง กระแสความนิยมและความคิดเห็นต่างๆ สามารถแทนกระแสสังคมได้ส่วนหนึ่ง จึงทำให้สื่อสารมวลชนเองก็สนใจพื้นที่แห่งนี้ ยกตัวอย่างเช่น สถานีโทรทัศน์ทีวีไทย ทีวีสาธารณะก็อาศัยห้องเฉลิมไทยเพื่อสำรวจผลตอบรับและความพอใจของผู้ชมต่อการรายงานข่าวของสถานีกรณีพิพาทพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา เพื่อพัฒนาการรายงานข่าวขององค์กรเช่นกัน

3. การสร้างผลกระทบในระดับที่กว้าง

การสร้างผลกระทบในระดับที่กว้างเมื่อมีการวิพากษ์วิจารณ์ลงในพื้นที่ออนไลน์ เพราะผู้ใช้เว็บบอร์ดที่แสดงความคิดเห็นและไม่ได้แสดงความคิดเห็นแต่เข้ามาอ่านมีจำนวนมาก และนอกจากนั้นยังมีผู้อื่นที่ได้รับการถ่ายทอดจากผู้ให้บริการอีก ทำให้เรื่องนั้นๆ กลายเป็นกระแสของสังคมได้ง่าย เมื่อผลกระทบส่งผลในระดับที่กว้างกว่าในอดีตที่ยังไม่มีพื้นที่ออนไลน์ ข้อกล่าวหาหรือข้อตำหนิต่างๆ ไม่ได้เป็นเรื่องที่เป็นความลับระหว่างคนเพียงไม่กี่คน แต่เป็นการเปิดเผยข้อมูลให้สาธารณะรับรู้

การแสดงความคิดเห็นในพื้นที่ออนไลน์ที่เป็นการกล่าวหาหรือตำหนักสื่อสารมวลชน มักจะใส่หรือระบุสังกัดที่นักสื่อสารมวลชนนั้นๆ สังกัดอยู่ ทำให้นักสื่อสารมวลชนรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ภาพลักษณ์ขององค์กรเสียหายเพราะฉะนั้นแล้วการถูกวิพากษ์ในพื้นที่ออนไลน์จึงส่งผลในระดับที่กว้างมากกว่าแค่ทำจดหมายร้องเรียนไปยังองค์กรเจ้าของสื่อ หรือ องค์กร/สมาคมวิชาชีพสื่อ ที่มีหน้าที่กำกับดูแลตนเอง^{1*} ซึ่งถ้าองค์กรสื่อเหล่านั้นไม่นำมาเปิดเผยต่อสาธารณะ ย่อมไม่มีใครอื่นรับรู้และก่อเป็นกระแสสังคมได้

นอกจากการสร้างผลกระทบในระดับกว้างที่จะทำให้ผู้ใช้ในชุมชนออนไลน์มีอำนาจมากขึ้นแล้ว การวิพากษ์ในชุมชนออนไลน์ยังมีผลทางบวกที่นักสื่อสารมวลชนจำเป็นต้องหันมาใส่ใจมากขึ้น ในมุมหนึ่งนักสื่อสารมวลชนบางคนมองว่าการถูกพูดถึงในเว็บบอร์ดถือเป็น

* ตัวอย่างเช่น สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย สมาคมนักข่าววิทยุโทรทัศน์ไทย เป็นต้น

ผลงานอย่างหนึ่ง เพราะว่าการถูกพูดถึงก็ถือว่าเป็นการสร้างการรับรู้ต่อสาธารณะให้กับตัวสื่อที่ทำงานให้ เป็นการโฆษณาประชาสัมพันธ์อย่างหนึ่ง

4. ความหลากหลายของความคิดเห็น

เมื่อพื้นที่ออนไลน์กลายเป็นพื้นที่ที่ได้รับความนิยมอีกแห่งสำหรับการแสดงความคิดเห็นนำไปสู่การให้เปิดโอกาสให้คนหลายกลุ่มเข้ามาแสดงความคิดเห็น ผู้ใช้เว็บบอร์ดสามารถรับรู้ความคิดเห็นของคนที่ไม่รู้จัก หรือในชีวิตจริงอาจจะเข้าไม่ถึง การแสดงความคิดเห็นในเว็บบอร์ดนั้นอาจจะมีคนมาร่วมแสดงความคิดเห็นในประเด็นนั้นๆมากกว่า 100 ความคิดเห็นในเวลาไม่ถึง 1 ชั่วโมง ซึ่งเป็นไปไม่ได้เลยในการสื่อแบบอื่นหรือถ้าทำได้ก็ในวงจำกัดกว่ามาก เพราะอาจจะได้รับความเห็นจากคนรู้จักเท่านั้น

5. ความเป็นนิรนามกับเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

ความเป็นนิรนามระดับหนึ่งในพื้นที่ออนไลน์ส่งผลให้เกิดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นมากขึ้น โดยเฉพาะในประเด็นที่คนและความรู้สึก เพราะผู้ใช้เว็บบอร์ดสามารถแสดงความคิดเห็นตามที่ตนเองคิดได้อย่างเสรีในระดับหนึ่ง กล่าวคือ หากข้อความนั้นๆไม่ได้เป็นการหมิ่นประมาท หรือก่อให้เกิดความขัดแย้งใดๆ ก็จะไม่มีการเข้าไปตรวจสอบข้อความนั้นๆได้นอกจากเว็บมาสเตอร์เพียงคนเดียว

6. การกำกับดูแลที่มีระบบค่อนข้างชัดเจน

การกำกับดูแลในเว็บบอร์ดพื้นที่ปิดทศคมค่อนข้างมีระบบระเบียบที่ชัดเจน ตั้งแต่การเริ่มสมัครสมาชิกจนไปถึงระบบการลบกระทู้ การกรองคำหยาบ และระบบการกำกับดูแลกันเองระหว่างสมาชิกที่ให้สมาชิกมีส่วนในการตัดสินใจว่าข้อความที่ปรากฏอยู่บนเว็บบอร์ดสมควรที่จะอยู่พื้นที่สาธารณะแห่งนี้หรือไม่ ทำให้เนื้อหาที่ปรากฏในเว็บบอร์ดแห่งนี้ได้รับการยอมรับจากคนภายนอก รวมถึงนักสื่อสารมวลชนว่ามีความน่าเชื่อถือในระดับหนึ่ง

7. การขยายผลจากการวิพากษ์ในเครือข่ายออนไลน์

การขยายทวีคูณของผลจากการวิพากษ์ในเครือข่ายออนไลน์ทำให้การแสดงความคิดเห็นของประชาชนคนธรรมดาที่มีข้อมูล ข้อเท็จจริง มีอำนาจที่จะต่อสู้กับนักสื่อสารมวลชนมากขึ้น การแสดงความคิดเห็นในชุมชนออนไลน์อาจจะมีผู้เข้ามาแสดงความคิดเห็นเพียง 10-20ความคิดเห็น แต่สามารถทวีผลกว้างขวางไปตามจำนวนผู้ที่เข้ามาอ่านกระทู้ ซึ่งสามารถจะขยายวงของการรับรู้ให้กว้างขึ้นไปอีกในฐานะสื่อบุคคล

นอกจากนี้การที่ข้อมูลในเว็บบอร์ดจะยังคงอยู่ทุกครั้งที่มีการเข้าถึงผ่านระบบออนไลน์ ทำให้ระยะเวลาของการถูกวิพากษ์ยาวนานและเสถียรมากกว่าในสื่อประเภทอื่นอย่างหนังสือพิมพ์ วิทยุ-โทรทัศน์ ซึ่งเมื่อหมดวันที่จำหน่ายหรือออกอากาศไปแล้วก็จะกลายเป็นข่าวเก่าและย้อนดูไม่ได้

อุปสรรค

1. ไม่สามารถเชื่อมโยงกับตัวตนในโลกออนไลน์กับจริง

ถึงแม้จะมีการกำกับดูแลที่ให้การสมัครออกอินผู้กับเลขประจำตัวประชาชน 13 หลักแต่ผู้ที่สามารถเข้าถึงและรับรู้ข้อมูลในส่วนนี้มีเพียงเว็บมาสเตอร์และผู้ดูแลเว็บบอร์ดเท่านั้น ไม่ใช่ผู้ใช้เว็บบอร์ดด้วยกัน เมื่อยังมีความเป็นนิรนาม ทำให้เกิดความไม่รับผิดชอบในสิ่งที่ตนเอง แสดงความคิดเห็น

การที่ไม่สามารถเชื่อมโยงตัวตนของผู้ใช้เว็บบอร์ดกับตัวตนที่แท้จริงของผู้ใช้ เหล่านั้น ทำให้ความน่าเชื่อถือในข้อมูลลดลง เพราะการกล่าวหาหรือวิพากษ์วิจารณ์จากคนที่ไม่มีตัวตน เป็นเหมือนการวิพากษ์จากที่มืด ต่างกับนักสื่อสารมวลชนที่อยู่ในที่แจ้ง จึงเป็นเรื่องยากที่จะให้คนที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์เชื่อถือใครก็ได้ที่แสดงความคิดเห็นในเว็บบอร์ด

2. แนวโน้มที่จะสับสนระหว่างข้อเท็จจริงกับความคิดเห็น

แนวโน้มที่จะสับสนระหว่างข้อเท็จจริงกับความคิดเห็น ถือเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งที่ทำให้เนื้อหาที่ปรากฏในชุมชนออนไลน์ไม่ถูกใช้ประโยชน์อย่างแท้จริง นักสื่อสารมวลชนมองว่าสิ่งที่ปรากฏในเว็บบอร์ด ส่วนใหญ่ยังคงเป็นแค่ความเห็นไม่ใช่ข้อเท็จจริง ทุกคนมีสิทธิแสดงความคิดเห็น เพียงแต่ผู้ใช้เว็บบอร์ดจำเป็นต้องแยกให้ออกและการที่แยกข้อเท็จจริงกับความคิดเห็นไม่ได้นี่เอง ในบางครั้งก็นำไปสู่การทะเลาะหรือขัดแย้งกันได้ โดยที่ต่างก็ไมู้จักกันในโลกความเป็นจริง

3. การขาดความเข้าใจในรูปแบบการทำงานของสื่อมวลชน

การวิพากษ์ใดๆควรอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจอันดีของสิ่งที่ถูกวิพากษ์ กระบวนการทำงานของสื่อมวลชนเป็นกระบวนการที่มีความซับซ้อน เฉพาะตัว ซึ่งผู้ที่ไม่ใช่ นักวิชาชีพที่มีประสบการณ์จริง อาจเข้าใจได้ยาก จากการสัมภาษณ์พบว่า การวิพากษ์โดยอาศัยความเข้าใจเอาเองหรือความไม่รู้จริงอยู่จำนวนไม่น้อยซึ่งอาจจะทำให้การวิพากษ์ไม่สมเหตุสมผล ขาดคุณภาพ และนำไปสู่ความเข้าใจผิดได้

4. แนวโน้มที่จะให้ความสำคัญกับผู้ชื่อเสียง

การให้ความสำคัญกับตัวบุคคลที่มีชื่อเสียงมากกว่าประเด็นที่ต้องการนำเสนอ ส่งผลให้เรื่องบางเรื่องที่น่าสนใจแต่เป็นเรื่องของคนธรรมดาไม่ได้เป็นกระแสความสนใจของสังคม และนอกจากนั้นยังกลับทำให้เรื่องบางเรื่องที่เป็นเรื่องเล็กน้อยแต่พบว่าเป็นเรื่องหรือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผู้ชื่อเสียงกลายเป็นกระแสสังคมได้

5. การใช้อารมณ์ประกอบการแสดงความคิดเห็น

การใช้อารมณ์ประกอบการแสดงความคิดเห็นนั้นส่งผลให้ในบางครั้งละเลยประเด็นที่กำลังถกเถียงอยู่ นักสื่อสารมวลชนระบุว่าสิ่งที่เป็นอุปสรรคของการตรวจสอบข้อเท็จจริง

ในการนำเสนอข่าว ผ่านการแสดงความคิดเห็นคือ การใช้อารมณ์ประกอบการแสดงความคิดเห็น เพราะมันทำให้พวกเขาารู้สึกเสียใจ มากกว่าที่จะรับรู้ถึงข้อผิดพลาดที่แท้จริงหรือสิ่งที่พวกเขาทำไม่ถูกต้อง

นอกจากการใช้อารมณ์ประกอบการแสดงความคิดเห็นจะทำให้ตัวนักสื่อสารมวลชนรู้สึกเบื่อหน่ายแล้ว ยังพบว่าในบางครั้งยังเป็นการขยายความรู้สึก เช่นความรู้สึกน่าสงสารของเหยื่อ คนที่ผู้แสดงความคิดเห็นเชื่อว่าพวกเขาเป็นผู้ถูกกระทำ ทำให้ในบางครั้งคู่มือถูกตัดสินจากสังคม ทั้งๆที่ยังไม่มีการตรวจสอบความจริงถือว่าการวัดการใคร่ผิด ใครถูก จากความน่าสงสาร โดยที่ละเลยข้อมูลหรือข้อเท็จจริงไป

อภิปรายผลการวิจัย

การวิพากษ์กับการตรวจสอบสื่อในชุมชนออนไลน์

ปรัชญาพื้นฐานหลักของทฤษฎีวิพากษ์คือ กระบวนการแสวงหาความจริงหรือที่เราเรียกว่า “วิภาษวิธี” (Dialectic) ซึ่งพบว่าเป็นกระบวนการแสวงหาความจริงที่ตรงกันข้ามกับแนวคิดแบบกำหนดนิยม (determinism) วิภาษวิธีหมายถึงการอธิบายลักษณะความสัมพันธ์แบบกำหนดซึ่งกันและกันระหว่างสิ่ง 2 สิ่ง เช่นความสัมพันธ์ระหว่าง สังคม กับ สื่อมวลชน ว่าทั้งสองส่วนมีส่วนเกี่ยวข้องและส่งเสริมกันอย่างไร นอกจากนั้นยังเป็นการต่อสู้กันทางความหมายเพื่อให้ได้ความเป็นจริงที่แท้ และเราจะพบว่ามีการเปลี่ยนแปลงความหมายของความเป็นจริงไปตามแต่ละช่วงเวลา²

หลักการที่สำคัญของกระบวนการวิภาษวิธี คือ การนำข้อเสนอมที่มีเหตุผล (Thesis) และข้อคัดค้าน (Antithesis) มาหักล้างกัน โดยข้อคัดค้านที่มีเหตุผลมากกว่าจะสามารถหักล้างข้อเสนอมที่มีเหตุผลน้อยกว่าในทำนองเดียวกันข้อคัดค้านที่มีเหตุผลน้อยกว่าจะไม่สามารถหักล้างข้อเสนอมที่มีเหตุผลมากกว่า ถ้าหากข้อเสนอมใดถูกหักล้างไปโดยข้อคัดค้านที่มีเหตุผลมากกว่า ก็จะนำเสนอข้อใหม่เพื่อคิดค้นกันต่อไป ซึ่งผลลัพธ์ระหว่างข้อเสนอมและข้อคัดค้านที่มีเหตุผลคือ เป้าหมายของการแสวงหาความจริงที่ถูกต้อง (Synthesis) และแก่นสำคัญของวิภาษวิธีนั้นมีอยู่ 2 ประการคือ การเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่ง และการเปลี่ยนแปลงนั้นเกิดเนื่องจากความขัดแย้ง

เมื่อพิจารณาในบริบทของห้องเฉลิมไทย พบว่า การวิพากษ์สื่อในพื้นที่ออนไลน์มีลักษณะการนำข้อเสนอมที่มีเหตุผล (Thesis) และข้อคัดค้าน (Antithesis) จนนำไปสู่ข้อสรุป (Synthesis) ด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตามการตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับความคลาดเคลื่อนของข้อเท็จจริง

²สมเกียรติ ตั้งนโม, ทฤษฎีวิพากษ์สังคม-ทฤษฎีวิพากษ์วรรณกรรม [ออนไลน์], 14 มกราคม 2552.

ที่น่าเสนาในข่าวผ่านกระทู้ “ข้อเท็จจริงของอุบัติเหตุที่เขาช่องตะโก ช่อง 3 ควรเข้ามาอ่าน” ซึ่งผู้ตั้งกระทู้เป็นผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์จริง จากการสัมภาษณ์เนื้อหาการโต้ตอบในกระทู้ดังกล่าวพบว่า มีการโต้แย้งของสมาชิกคนหนึ่งทีโพสว่าตามทีผู้ตั้งกระทู้ได้เล่าว่ารถบรรทุกทั้ง 2 คันที่เกิดอุบัติเหตุ มีสภาพพังยับเยินนั่นน่าจะไม่เป็นความจริงหรือมีความผิดพลาดบางประการ พร้อมทั้งให้เหตุผลว่าไม่น่าจะเป็นไปได้ตามหลักการไหลมาชน ทำให้ผู้ตั้งกระทู้ต้องกลับไปตรวจสอบข้อมูลที่เกิดขึ้นอีกครั้ง และก็พบว่าข้อมูลที่ตนเองได้โพสไว้นั้นคลาดเคลื่อนเพราะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงตามรูปที่ปรากฏในภายหลังคือรถบรรทุกมีสภาพพังแค่เพียงส่วนหน้าที่เป็นส่วนคนขับเท่านั้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าการโต้แย้งดังกล่าวเป็นการประชันกันเชิงเหตุผลและข้อมูลที่มีหลักฐานเชิงประจักษ์พิสูจน์ได้ ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่าในขั้นตอนการโต้แย้งเชิงเหตุผลนี้เป็นกระบวนการตรวจสอบข้อมูลจากผู้ทีร่วมโพสเนื้อหาภายในกระทู้ที่ตั้งคำถามเกี่ยวกับความคลาดเคลื่อนของการนำเสนอข่าวนั่นเอง

ความขัดแย้งเป็นหัวใจของวิชาชีพ หากไม่มีความขัดแย้งหรือความคิดเห็นที่ขัดแย้ง ก็จะไม่มีการพยายามหาเหตุผลหรือข้อโต้แย้งอื่นๆ มาเพื่อสนับสนุนความเชื่อในแต่ละด้านเพื่อนำไปสู่ข้อสรุปที่ดีที่สุด การโต้เถียงในเว็บบอร์ดก็เช่นกัน ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเสมอก็คือ หลังการตั้งกระทู้ มักจะมีผู้โพสความคิดเห็นที่ขัดแย้งกับต้นกระทู้และในหลายๆ กรณีก็นำไปสู่การสืบค้นข้อมูลเพื่อสนับสนุนความคิดเห็นของผู้ทีโพสความคิดเห็นที่ขัดแย้งนั้นๆ อย่างไรก็ตามเพื่อนำไปสู่การวิพากษ์ที่ดีความคิดเห็นที่ขัดแย้งดังกล่าวจะต้องประกอบด้วยเหตุผลมีเป็นตรรกะ มีความน่าเชื่อถือ มีการอ้างแหล่งข้อมูล ไม่ใช่เป็นการกล่าวอย่างลอยๆ เท่านั้น เพราะไม่เช่นนั้นแล้วความขัดแย้งทางความเห็นที่เกิดขึ้นจะไม่นำไปสู่ข้อเท็จจริงทีต้องการหา และอาจนำไปสู่ความขัดแย้งทีไม่เป็นประโยชน์ใดๆ อีกด้วย

ผลการวิจัยด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหาพบว่าการวิพากษ์ในห้องเฉลิมไทยมีแนวโน้มทีจะเน้นทีตัวบุคคล มากกว่าจะเน้นที องค์กรสื่อ วิถีปฏิบัติ ชุมชน และความเป็นวิชาชีพของคนในวงการบันเทิงหรือวิทยุ-โทรทัศน์ สิ่งทีค้นพบดังกล่าวทำให้เกิดคำถามเกี่ยวกับการวิพากษ์ในห้องเฉลิมไทยว่าแท้จริงแล้วอาจไม่ต่างอะไรกับการซุบซิบนินทา (Gossip) เพราะพบว่าประเด็นทีผู้ใช้นิยมวิพากษ์กันในห้องเฉลิมไทยส่วนมากเป็นประเด็นระดับปัจเจก เช่น ความประพฤติ และชีวิตส่วนตัวของดารานักแสดงมากกว่าจะเป็นประเด็นระดับสาธารณะ เช่น ผลกระทบของเนื้อหาสื่อบางประเภทต่อเด็กและเยาวชน หากมีประเด็นระดับสาธารณะอยู่บ้างก็จะไม่ค่อยปรากฏบ่อยนัก ส่วนใหญ่จะถูกกำหนดด้วยเหตุการณ์หรือกระแสสังคมเป็นช่วงๆ ไป เช่นการนำเสนอภาพศพและภาพอุจาด ทีกลายมาเป็นกระแสของห้องเฉลิมไทยเมือพบว่าการนำเสนอข่าวภัยพิบัติของประเทศญี่ปุ่นเมือเกิดเหตุการณ์แผ่นดินไหวและสึนามิไม่นานมานี้ (11 มีนาคม 2554) ไม่มีการนำเสนอหรือเปิดเผยภาพผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์ในครั้งนี้ ผู้ใช้หลายคนจึงเกิดตั้งคำถามกับสื่อมวลชนในประเทศไทยเกี่ยวกับการนำเสนอภาพอุจาดดังกล่าว ทั้ๆ ทีการนำเสนอภาพเหล่านี้อยู่คู่กับ

สื่อมวลชนไทยมาโดยตลอดอย่างเช่น หนังสือพิมพ์ที่ขายดีที่สุดในประเทศไทยที่ยังนำเสนอภาพศพและภาพอุจาดเป็นข่าวหน้าหนึ่งอยู่เสมอ

นอกจากนั้นผลการวิจัยยังพบว่าห้องเฉลิมไทยยังคงใช้เหตุผลที่เป็นตรรกะอยู่ในระดับต่ำและมักเจือปนไปด้วยอารมณ์ความรู้สึก ซึ่งในบางครั้งก็กลายเป็นความขัดแย้งหรือที่เรียกว่า “ดราม่า”^{3*} โดย “ดราม่า” ถือเป็นอุปสรรคสำคัญของการวิพากษ์ที่ดีเสมือนสนิมที่เกาะอาวูฐในการต่อสู้ทางอำนาจกับสื่อมวลชนกระแสหลัก ทำให้การใช้อาวูฐหรือเหตุผลโต้แย้งกับสื่อมวลชนทำได้ไม่ดีเท่าที่ควรจะเป็น

การพัฒนาการใช้เหตุผลให้มีคุณภาพก็จะถือว่าการพัฒนาเครื่องต่อรองกับอำนาจของสื่อมวลชนกระแสหลักด้วย จากการสัมภาษณ์นักสื่อสารมวลชนพบว่าส่วนใหญ่ยอมรับการตรวจสอบในพื้นที่ออนไลน์ก็ต่อเมื่อเนื้อหาในนั้นมีคุณภาพ น่าเชื่อถือ และไม่ได้เป็นการใช้อารมณ์เป็นหลัก

เมื่อเว็บบอร์ดเปิดโอกาสให้ผู้ดู ผู้ชม และผู้ฟัง สามารถที่จะปฏิเสธหรือตอบรับสื่อมวลชนตามปรัชญาการปฏิเสธแห่งการปฏิเสธ^{4**} (Negation of Negation) ทำให้สามารถต่อรองทางอำนาจกับสื่อมวลชนกระแสหลักซึ่งตามทฤษฎีเป็นผู้ครอบงำการรับรู้ความจริงในสังคมในที่นี้หมายถึงการทำให้ช่องว่างทางอำนาจระหว่างสื่อมวลชนกระแสหลักกับประชาชนแคบลงคือจากเดิมที่ประชาชนทำได้เพียงเป็นฝ่ายรับสื่อ ก็เปลี่ยนตัวเองมาเป็นผู้เสนอความต้องการผู้ตรวจสอบการทำงานของสื่อมวลชนกระแสหลัก และนำเสนอความจริงที่แตกต่าง สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดความสมดุลทางอำนาจระหว่างสื่อมวลชนและประชาชนทั่วไปมากขึ้น

นอกจากนั้น เมื่อพิจารณาร่วมกับแนวคิดของ Gramsci⁵ ที่เห็นว่า ในกระบวนการครอบงำ จะมีผลตอบรับได้ 3 แนวทาง คือ

1. เห็นด้วยและยอมรับการครอบงำดังกล่าว (Dominant Ideology)
2. เห็นตรงกันข้ามและไม่ยอมรับการครอบงำ (Opposition Ideology)
3. ประนีประนอม/ยอมรับแบบมีเงื่อนไข (Alternative Ideology)

จากผลการวิจัยพบว่ากระบวนการต่อต้านการครอบงำทางอำนาจจากสื่อมวลชนกระแสหลักที่สะท้อนผ่านห้องเฉลิมไทยแสดงถึงลักษณะของการประนีประนอมและยอมรับแบบมีเงื่อนไข (Alternative Ideology) มากกว่าการเห็นตรงข้ามหรือต่อต้านการครอบงำจากสื่อมวลชน

* ดราม่า คือ การแสดงความคิดเห็นที่เต็มไปด้วยอารมณ์ความรู้สึก และเสี่ยงให้เกิดความขัดแย้ง

** ปรัชญาการปฏิเสธแห่งการปฏิเสธ เชื่อว่า สามารถปฏิเสธสิ่งที่ตนไม่เคยปฏิเสธได้

⁵ กาญจนา แก้วเทพ . การวิเคราะห์สื่อ : แนวคิดและเทคนิค. (กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์, 2552). หน้า

กระแสหลัก เพราะพบว่าผู้โพสเนื้อหาในเว็บบอร์ดไม่ได้ปฏิเสธวิถีของสื่อกระแสหลักโดยสิ้นเชิง เนื่องจากประเด็นส่วนใหญ่ของการตั้งกระทู้ยังคงวนเวียนอยู่กับสื่อกระแสหลักไม่ว่าจะเป็นดารานักแสดงที่ค่อนข้างมีชื่อเสียง รายการโทรทัศน์ในสื่อกระแสหลัก หรือแม้แต่นักแสดงสารมวลชนที่ห้องเฉลิมไทยนำมาเป็นประเด็นก็มักจะเป็นนักแสดงสารมวลชนที่มีชื่อเสียงมากกว่า โดยลักษณะสื่อที่มักถูกพูดถึงในห้องเฉลิมไทยจะเป็นสื่อในเชิงพาณิชย์และสื่อระดับชาติไม่ใช่สื่อขนาดเล็ก สื่อท้องถิ่น หรือสื่อที่ไม่มุ่งหวังกำไร

ทั้งนี้การวิจัยยังพบว่าประเด็นเนื้อหาที่ปรากฏในห้องเฉลิมไทยส่วนใหญ่จะไม่เกี่ยวข้องกับสื่อที่ไม่ใช่กระแสหลัก กล่าวคือ สื่อภาคประชาชนหรือสื่อท้องถิ่นอย่าง วิทยุชุมชนที่มีจำนวนมากกว่า 6,000 สถานี^{6*} ทั่วประเทศกลับไม่ได้รับการกล่าวถึงเลยในกระทู้ของห้องเฉลิมไทย หรือสื่อเคเบิลทีวีที่มีมากกว่า 800 สถานี^{7**} ทั่วประเทศ ก็ไม่ได้รับความสนใจเช่นกัน จะมีพูดถึงก็แต่ ทูริวิชั่น ซึ่งเป็นผู้ประกอบการเคเบิลทีวีรายใหญ่ระดับชาติเท่านั้นขณะเดียวกันในส่วนของภาพยนตร์นอกกระแสก็มักไม่ได้เป็นประเด็นในพื้นที่แห่งนี้เช่นกันหากสื่อกระแสรองหรือสื่อทางเลือกจะปรากฏเป็นประเด็นวิพากษ์ในห้องเฉลิมไทยก็ต่อเมื่อเรื่องราวเหล่านี้ไปปรากฏเป็นข่าวหรือได้รับการนำเสนอในสื่อกระแสหลักเท่านั้น อย่างในกรณีของภาพยนตร์เรื่องแสงศตวรรษ^{8***} ที่ไม่มีการพูดถึงในห้องเฉลิมไทย ก่อนจะมีการนำเสนอข่าวเกี่ยวการไม่อนุญาตให้เรื่องนี้ฉายในไทย เพราะผู้กำกับภาพยนตร์เรื่องนี้ตัดสินใจไม่นำภาพยนตร์เข้าฉายหลังจากภาพยนตร์เรื่องนี้ไม่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการเซนเซอร์ไทยหากตัดฉากสำคัญออกไป 4 ฉากเมื่อเรื่องราวเหล่านี้ถูกนำเสนอในสื่อกระแสหลัก พบว่าหลังจากนั้นเรื่องนี้ก็กลายเป็นกระแสในห้องเฉลิมไทยให้ทบทวนกระบวนการเซนเซอร์ในประเทศไทยได้อย่างไม่ยากเย็น

* ตัวเลขล่าสุดของจำนวนสถานีวิทยุชุมชนที่มีผู้แจ้งขึ้นทะเบียนมีจำนวน 6,521 สถานี (รศ.ดร.พนา ทองมีอาคม กรรมการสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, 11 กุมภาพันธ์ 2554)

** ตัวเลขล่าสุดของจำนวนเคเบิลทีวีที่มีผู้แจ้งขึ้นทะเบียนมีจำนวน 814 สถานี (รศ.ดร.พนา ทองมีอาคม กรรมการสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, 10 มกราคม 2554)

*** ภาพยนตร์เรื่องนี้สร้างและกำกับโดย อภิชาติพงศ์ วีระเศรษฐกุล ซึ่งเป็นผู้กำกับไทยที่มีชื่อเสียงในต่างประเทศที่ยืนยันด้วยรางวัลที่มีชื่อเสียงต่างๆมากมาย กำหนดฉายในประเทศไทย ในวันที่ 19 เมษายน พ.ศ. 2550 แบบจำกัดโรง จำนวน 2 โรง แต่ภาพยนตร์ไม่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์เมื่อวันที่ 2 เมษายน และ 10 เมษายน พ.ศ. 2550 โดยมีเงื่อนไขให้ตัดฉากสำคัญออกไป 4 ฉาก ซึ่งทางคณะกรรมการชี้ว่ามีผลกระทบต่อภาพลักษณ์ขององค์การศาสนาและองค์การทาง การแพทย์ จึงจะอนุญาตให้ฉายได้ ซึ่งอภิชาติพงศ์ได้ตัดสินใจที่ไม่ฉายภาพยนตร์เรื่องนี้ในประเทศไทย

แม้ว่าเราจะพบว่าผู้ใช้ยังคงไม่เห็นตรงข้ามหรือไม่ยอมรับการครอบงำของสื่อมวลชนก็จริง แต่เมื่อพิจารณาจะเห็นได้ว่าเดิมทีก่อนที่จะมีพื้นที่ออนไลน์หรือเว็บบอร์ด ด้วยข้อจำกัดของเทคโนโลยีสื่อดั้งเดิมอย่างวิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ ประชาชนอยู่ในฐานะผู้รับสารและค่อนข้างอยู่ในภาวะจำยอมต่อการครอบงำจากสื่อมวลชนกระแสหลักในการรับรู้ความจริงในสังคม แต่ปัจจุบันประชาชนซึ่งเข้าถึงพื้นที่ออนไลน์และมีทักษะในการใช้สื่อใหม่สามารถผลิตเนื้อหาเองได้ โดยเฉพาะห้องเฉลิมไทยในเว็บไซต์พันทิปดอทคอมที่เป็นพื้นที่รวบรวมผู้ที่สนใจในเรื่องราวของวงการบันเทิง วิทยุ-โทรทัศน์ และสื่อสารมวลชน ทำให้เกิดการต่อรองและประนีประนอมทางอำนาจจากข้อมูลข่าวสารที่ผู้ใช้เว็บบอร์ดนำเสนอและแลกเปลี่ยนกันเพื่อวิพากษ์และตรวจสอบความจริงในสื่อกระแสหลัก ทำให้เกิดทางเลือกทางอุดมการณ์เกิดขึ้นนั่นเอง

ห้องเฉลิมไทย พันทิปดอทคอมในฐานะชุมชนออนไลน์

ตามแนวคิดของ Jones 1995⁹ ได้กล่าวถึงชุมชนออนไลน์ ว่าเป็นพื้นที่ทางสังคมที่ใช้ในการถกเถียงในประเด็นต่างๆ ซึ่งผู้มีส่วนร่วมยังคงได้พบปะและเผชิญหน้ากัน แต่ทั้งนี้ต้องนิยามความหมายของคำว่า พบปะ (meet) และคำว่า เผชิญหน้า (face) เสียใหม่

เมื่อพิจารณาในส่วนของห้องเฉลิมไทยพบว่า ชุมชนออนไลน์เฉลิมไทยเป็นพื้นที่ทางสังคมที่ใช้ในการถกเถียงประเด็นเกี่ยวกับสื่อมวลชนที่เน้นในเรื่องของความบันเทิง โดยผู้ใช้แต่ละคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าวอย่างแข็งขัน

นอกจากนั้นยังมีแนวคิดที่ว่าชุมชนออนไลน์ได้รับการยอมรับทางสังคมและมีบทบาทมากยิ่งขึ้น เพราะมีคุณลักษณะสำคัญที่แตกต่างจากชุมชนในรูปแบบเดิม¹⁰ คือ

1. จิตสำนึกร่วม (Conscious) เป็นคุณลักษณะสำคัญที่สุด เพราะชุมชนในรูปแบบนี้สมาชิกในชุมชนมีความตื่นตัวและตระหนักรู้สูง (High degree of awareness) ต่อประเด็นและปัญหาต่างๆ ในระดับปัจเจกบุคคลและสังคมส่วนรวม เช่น ด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง
2. หลักการและจุดมุ่งหมาย (Principle and purpose) ตั้งอยู่บนหลักความเสมอภาค (Equity) และยั่งยืน
3. การปฏิบัติการ (Action) ที่สามารถยืดหยุ่น (Flexible) และปรับเปลี่ยน (Adjustment) ได้ตามความต้องการ

⁹พิสุทธิณี บัวทรัพย์, "การขยายเครือข่ายและเสริมสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวัฒนธรรมย่อยปาร์ตี้ดินตรีนอกระแสด้านทางเว็บไซต์ myspace.com," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551).

¹⁰นิดา หมอชาติ, "ไอเคนชั้นบล็อกในฐานะวารสารศาสตร์ภาคพลเมือง," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551).

เมื่อนำมาพิจารณาในบริบทของห้องเฉลิมไทยพบว่า คุณลักษณะของชุมชนออนไลน์ในแนวคิดดังกล่าว ห้องเฉลิมไทยปรากฏชัดในคุณลักษณะแรก คือ จิตสำนึกร่วม ห้องเฉลิมไทยถือเป็นห้องที่มีจิตสำนึกร่วมสูง เพราะผู้ใช้เว็บบอร์ดห้องเฉลิมไทยมีความตื่นตัวและตระหนักสูงต่อประเด็นปัญหาต่างๆในสังคม เพียงแต่ว่าในสถานการณ์ปกติการโพสต์ประเด็นกระทู้จะเน้นไปที่เรื่องราวที่ปรากฏเป็นข่าวที่มีลักษณะบันเทิงเสียมากเท่านั้นเอง

ผู้วิจัยยังสังเกตได้ว่าเมื่อมีเหตุการณ์สำคัญที่ไม่ใช่เรื่องบันเทิงแต่เป็นกระแสสังคม ไม่ว่าจะภัยธรรมชาติหรืออุบัติเหตุร้ายแรงเกิดขึ้น กระทู้หลายกระทู้จะกล่าวถึงเหตุการณ์ดังกล่าวและมีผู้สนใจเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นเป็นจำนวนมากสิ่งที่เกิดขึ้นเหล่านี้ทำให้ห้องเฉลิมไทยได้รับการยอมรับจากสังคมว่ามีบทบาทต่อสื่อกระแสหลัก

ในขณะเดียวกันในคุณลักษณะต่อมาคือ หลักการความเสมอภาคและความยั่งยืนพบว่าในห้องเฉลิมไทยยังอยู่ในระดับต่ำมาก เพราะหากว่าในชุมชนแห่งนี้ตั้งอยู่บนความเสมอภาคในการแสดงความคิดเห็นแล้ว จะต้องให้สิทธิผู้ที่เป็นสมาชิกสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเท่าเทียมกัน แต่กลับพบว่าในเว็บไซต์พื้นที่นั้นแบ่งสมาชิกออกเป็น 3 ประเภท คือ สมาชิกที่เป็นอมยิ้ม สมาชิกที่ใช้หมายเลขโทรศัพท์ และสมาชิกประเภทบัตรผ่าน โดยที่ทั้ง 3 ประเภทให้สิทธิกับสมาชิกประเภทอมยิ้มมากที่สุดโดยสามารถที่จะโพสต์แสดงความคิดเห็นได้ทุกห้องและสามารถใช้ระบบคะแนนสมาชิกได้ ส่วนอีกสองประเภทจะสามารถโพสต์ได้ในบางห้องเท่านั้นโดยเฉพาะในห้องที่มีความสุ่มเสี่ยงจะเกิดประเด็นที่นำไปสู่การแสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้งกันได้ง่ายอย่างห้องเฉลิมไทยและห้องราชดำเนินซึ่งเป็นห้องที่พูดคุยเกี่ยวกับเรื่องการเมือง สมาชิกทั้งสองประเภทนี้จะได้รับการจำกัดสิทธิ และนอกจากนั้นสมาชิกประเภทบัตรผ่านยังไม่สามารถที่จะโหวตกระทู้และกดลบความคิดเห็นได้

ส่วนในเรื่องของความยั่งยืนพบว่าการเป็นสมาชิกในเว็บไซต์พื้นที่นี้ไม่ยังขาดความมั่นคงอยู่มาก ผู้ดูแลเว็บไซต์มีสิทธิขาดที่จะยกเลิกความเป็นสมาชิกผู้ใดก็ได้ ทั้งในลักษณะที่สมาชิกทำผิดกฎ กติกา และมารยาทที่ทางเว็บไซต์กำหนด และในลักษณะการยกเลิกโดยตัดสินจากดุลยพินิจของผู้ดูแลเว็บไซต์เพียงอย่างเดียว

ในคุณลักษณะสุดท้ายในเรื่องของความยืดหยุ่นของการใช้ เมื่อพิจารณาในบริบทของห้องเฉลิมไทยก็ยังคงพบว่าอยู่ในระดับต่ำเช่นกัน ผู้ใช้เว็บบอร์ดยังจำเป็นต้องอยู่ภายใต้กฎ กติกา และมารยาทที่ทางเว็บกำหนด นอกจากนั้นผู้ใช้ยังไม่สามารถที่จะปรับแต่งรูปแบบการแสดงความคิดเห็นได้เอง อย่างเช่น การโพสต์รูปจะถูกจำกัดไม่ให้เกิน 200 Kb และไม่อนุญาตให้อัพโหลดคลิปวีดีโอผ่านหน้าเว็บโดยตรงหากผู้ใช้ต้องการโพสต์คลิปวีดีโอจะห้องไปทำการอัปโหลดที่เว็บผู้ให้บริการและนำที่อยู่ของเว็บไซต์ (url) นั้นๆมาโพสต์แทนและหากผู้ใช้มีความประสงค์จะทำ

การเปลี่ยนแปลง ต้องยื่นเรื่องต่อผู้ดูแลเว็บไซต์ให้พิจารณา หากผู้ดูแลเห็นสมควรก็จะดำเนินการให้ ดังนั้นจะเห็นว่าผู้ใช้มีบทบาทเพียงแค่นี้เป็นผู้นำเสนอความคิดเห็นในพื้นที่แห่งนี้เท่านั้น

ห้องเฉลิมไทยกับการเป็นพื้นที่สาธารณะที่ยังห่างไกลอุดมคติ

ในสังคมประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบหลักในแง่ของสิทธิและเสรีภาพอย่างน้อย 3 องค์ประกอบ ประการแรกคือ ประชาชนทุกคนพึงมีสิทธิและโอกาสในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างเท่าเทียมกัน ประการที่สองคือ ประชาชนทุกคนมีสิทธิในการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มและชุมชน ในการที่จะดำรงอยู่และจัดการปกครองตนเองร่วมกัน อันจะนำไปสู่ ประการที่สามคือ ประชาชนพลเมืองในสังคมประชาธิปไตยพึงมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อที่จะกำหนดนโยบายและชะตากรรมของสังคมร่วมกัน ทั้งนี้สังคม ประชาคมและชุมชนจะต้องมีระบบการสื่อสารซึ่งเป็น “พื้นที่สาธารณะ” (Public Sphere) ซึ่งเปิดกว้างสำหรับประชาชนทุกคนได้เข้าถึงอย่างเสมอภาคกัน พื้นที่สาธารณะจะทำหน้าที่เป็นเวทีสำหรับการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร อภิปรายโต้แย้ง รวมทั้งแสดงความคิดเห็นร่วมกันในเรื่องต่างๆที่เป็นประเด็นสาธารณะภายในสังคม¹¹

ความหมายของคำว่า “พื้นที่สาธารณะ” ประกอบด้วยคำ 2 คำ คือคำว่า “พื้นที่” และคำว่า “สาธารณะ” ความหมายของคำ 2 คำนี้ก็เหมือนคำทั้งหลายกล่าวคือ ถูกนิยามและถูกช่วงชิงคำนิยามมาอยู่ตลอดช่วงยุคสมัยประวัติศาสตร์ที่คนแต่ละกลุ่มได้มีอำนาจในการให้คำนิยามคำว่า “พื้นที่” นั้นประกอบด้วยลักษณะที่เป็นทั้งรูปและนามธรรม ในแง่รูปธรรม “พื้นที่” หมายถึง อาณาบริเวณแห่งใดแห่งหนึ่ง (area) ที่มีการแบ่งกันเขตเอาไว้อย่างแน่นอน (boundary) เช่น พื้นที่ในโรงงาน พื้นที่ในบ้าน พื้นที่ในบริเวณวัด พื้นที่ในห้างสรรพสินค้า ฯลฯ นอกจากความหมายรูปธรรมดังกล่าวแล้ว “พื้นที่” ยังมีความหมายทางสังคม การเมือง และวัฒนธรรม ที่มีลักษณะเป็นนามธรรม

สำหรับคำว่า “สาธารณะ” นั้น ในความหมายที่เข้าใจกันโดยทั่วไปคือ คำว่า “ส่วนรวม” (public) ซึ่งมักจะถูกให้นิยามโดยเปรียบเทียบกับคู่ที่ตรงกันข้ามคือคำว่า “ส่วนตัว” (private)¹²

โดยความเป็นพื้นที่สาธารณะตามแนวคิดของฮาเบอร์มาสมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ คือ

1. เป็นพื้นที่ไม่ว่าใครก็ตามต้องสามารถที่จะเข้าถึงพื้นที่นี้ได้เหมือนกัน

¹¹พิรงรอง รามสูต, “สื่อภาคประชาชน,” (รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการ การปฏิรูประบบสื่อ: การกำกับดูแลเนื้อหาโดยรัฐ การกำกับดูแลตนเอง และสื่อภาคประชาชน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2547).

¹²กาญจนา แก้วเทพ . สื่อสารมวลชน : ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา (กรุงเทพฯ : แบรินด์เอจ, 2543) หน้า 171.

2. เป็นพื้นที่ที่ปราศจากอำนาจบังคับในกระบวนการตัดสินใจ
3. เป็นพื้นที่ที่ไม่มีลำดับชั้นทางสังคม
4. เป็นพื้นที่ที่ประชาชนอยู่ได้กฎหมายที่ยุติธรรมอย่างเสมอภาค
5. เป็นพื้นที่ที่มีการทำข้อตกลงร่วมกันของสมาชิกด้วยหลักเหตุและผลโดยทุกคน

มีความรู้เท่าเทียมกัน

เมื่อพิจารณาในบริบทของห้องเฉลิมไทยเว็บไซต์พันทิปดอทคอมแล้วจะพบว่าห่างไกลแนวคิดพื้นที่สาธารณะในอุดมคติอยู่มาก แม้ว่าด้วยคุณลักษณะของสื่อใหม่จะเอื้อให้เว็บบอร์ดพัฒนาและปรับปรุงตัวเองให้เป็นพื้นที่สาธารณะก็ตาม ไม่ว่าจะเป็น

การสื่อสารแบบต่างที่ต่างเวลา (Asynchronous) ที่เปิดโอกาสการแสดงความคิดเห็นให้มากขึ้น เพราะผู้ใช้สามารถโต้ตอบหรือแสดงความคิดเห็นได้โดยไม่ต้องใช้เวลาหรืออยู่ในสถานที่เดียวกัน ผู้ใช้ไม่จำเป็นจะต้องอ่านข้อความนั้นพร้อมๆ กันเหมือนการดูทีวี เพราะแม้ว่าผู้ใช้จะใช้เว็บบอร์ดในเวลาเหลื่อมล้ำกัน แต่ก็สามารถที่จะรับรู้เรื่องราวที่เกิดขึ้นและร่วมกันแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ ได้เช่นกัน ถือเป็นโอกาสให้เกิดการสื่อสารระหว่างกันมากขึ้น

ความเร็วและมีพลวัตสูง (Speed & robustness) ที่เปิดโอกาสให้เกิดการโต้ตอบอย่างฉับพลันทันที ผู้ถามสามารถได้รับคำตอบได้ในเวลาอันรวดเร็ว และด้วยความเป็นพลวัตสูงทำให้ประเด็นที่ถกเถียงกันทันต่อเหตุการณ์ต่างๆ ได้ความคิดเห็นที่หลากหลายในเวลาอันสั้น อย่างไรก็ตามการติดตามขมละครดอกส้มสีทอง¹³ ที่พบว่าในเวลาเพียงครึ่งชั่วโมงมีผู้เข้ามาแสดงความคิดเห็นมากกว่า 100 ความคิดเห็นเลยทีเดียว

การเปิดโอกาสให้ผู้ใช้เป็นผู้สร้างเนื้อหา (User generate content: UGC) เป็นลักษณะเด่นของเว็บ 2.0 เพราะมีการพัฒนาการโต้ตอบระหว่างผู้ใช้งานด้วยกัน แทนที่จะเป็นลักษณะของการให้บริการอ่านอย่างเดียว ลักษณะของเว็บ 2.0 นั้นก่อให้เกิดการสร้างเนื้อหา ที่รวดเร็ว และมีการแบ่งปันข้อมูลที่ง่ายขึ้นผู้ใช้ไม่จำเป็นจะต้องมีทักษะด้านคอมพิวเตอร์มากนักก็สามารถสร้างเนื้อหาต่างๆ ได้นั้น

แต่ในทางกลับกันจากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม พบว่าการเปิดโอกาสให้ผู้ใช้เป็นผู้สร้างเนื้อหาไม่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงต่อการสื่อสารบนเว็บบอร์ดในเว็บไซด์พันทิปมากนักด้วยข้อจำกัดของรูปแบบการแสดงความคิดเห็นที่ยังเหมือนเดิม แม้จะมีการเพิ่มการบริการในส่วนของ bloggang ไว้ให้ผู้ใช้บริการสามารถสร้างเนื้อหาต่างๆ โดยจะปรากฏลิงค์ไว้ข้างๆ ลอกอินของผู้ส่งก็ตาม แต่พบว่าเป็นจุดประสงค์การแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างกันนำมาใช้ทดแทนกันไม่ได้

¹³ละครที่ออกอากาศทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 เวลา 20.30 น. - 22.45 น. นักแสดงนำคือ ชมพู่ อารยา เอฮาร์เก็ต ซึ่งเป็นเรื่องราวที่ล้อแหลม โดยเป็นความสัมพันธ์เชิงคู่สาวระหว่างหญิงสาวกับชายหลายคน

การแสดงความคิดเห็นยังคงไม่แตกต่างระหว่าง ยุค 1.0 กับยุค 2.0 ที่เน้นให้การแสดงความคิดเห็นง่ายขึ้นยุคแรกแสดงความคิดเห็นได้อย่างไร ยุคหลังก็ยังคงแสดงความคิดเห็นได้อย่างนั้น แม้จะมีทางเลือกให้สามารถแสดงคลิปได้ทันทีแทนที่จะโพสต์ที่อยู่เว็บไซต์ (url) เหมือนก่อนหน้านั้น แต่ทางเว็บก็ไม่อนุญาตให้ผู้ใช้สามารถอัปโหลดคลิปได้โดยตรงจากเว็บเช่นเดิม การแสดงความคิดเห็นจึงยังคงออกมาในรูปแบบ ข้อความและรูปภาพเช่นเดิม การโพสต์คลิปก็ไม่ต่างจากในยุคแรกมากนักแม้ว่าเทคโนโลยีจะเอื้อมากกว่าเดิมก็ตาม

นอกจากนั้นการควบคุมจากเว็บมาสเตอร์ก็ทำให้เกิดการจะจำกัดเสรีภาพในการแสดงออก ทำให้ลักษณะเด่นของสื่อใหม่อย่างความเป็นนิรนาม (Anonymity) ถูกประนีประนอมความเป็นนิรนามที่เคยทำให้ผู้ใช้กล้าที่จะโพสต์ความคิดเห็นต่างๆตามที่ตนคิดถูกทำให้หายไปด้วยระบบ (one login one ID) ที่เชื่อมโยงกับเลขประจำตัวประชาชน 13 หลักของผู้ใช้ เพื่อให้โปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้

กล่าวคือแม้ว่าพื้นที่ออนไลน์จะยังลักษณะความนิรนามไว้โดยผู้ใช้ด้วยกันจะไม่ทราบตัวตนซึ่งกันและกัน แต่ไม่ใช่สำหรับเว็บมาสเตอร์และผู้ดูแลเว็บไซต์เพราะด้วยกฎหมายและการกำกับดูแลที่เข้มงวดจากทางเว็บที่จำเป็นต้องหาผู้รับผิดชอบเมื่อมีการกระทำผิด ฉะนั้นแล้วการแสดงความคิดเห็นต่างๆ แม้จะมีเสรีภาพมากกว่ายุคก่อนที่มีพื้นที่ออนไลน์ แต่ก็ยังพบว่าห่างไกลแนวคิด เสรีภาพในการแสดงออก (Freedom of expression) ซึ่งเป็นแนวคิดพื้นฐานของพื้นที่สาธารณะมากอยู่ดี

นอกจากนั้นยังพบปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลให้ห้องเฉลิมไทยยังคงห่างไกลแนวคิดพื้นที่สาธารณะอยู่มากดังนี้

1. สภาพทางการเมืองและสังคม (Social / Political condition)

ปัจจุบันประเทศไทยอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านทางการเมือง ส่งผลให้สังคมมีความเปราะบางทางด้านความรู้สึกทางการเมืองเป็นอย่างมาก ความขัดแย้งระหว่างอุดมการณ์ทางการเมืองที่ต่อต้านและสนับสนุน พตท.ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี ส่งผลให้เกิดการแตกแยกทางความคิดและสุ่มเสี่ยงที่จะเกิดการปะทะกันทางความคิดอย่างรุนแรงแผ่เป็นวงกว้างในสังคมไทยการแสดงความคิดเห็นเรื่องการเมืองกลายเป็นเรื่องอ่อนไหวและมีแนวโน้มไปสู่ความขัดแย้งได้ง่าย พร้อมๆกับการนำเอาความคิดเห็นของฝ่ายที่สนับสนุนอดีตนายกทักษิณไปยึดโยงกับอุดมการณ์ที่เป็นบรรทัดฐานทางสังคมกระแสหลักของไทยที่ให้ความเคารพและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยฝ่ายที่สนับสนุนอดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณถูกกล่าวหาว่าเป็นกลุ่มที่ต่อต้านและพยายามที่จะทำลายบรรทัดฐานดังกล่าว ทำให้การเคลื่อนไหวในสังคมออนไลน์ที่ในระยะแรกดูเหมือนจะเป็นพื้นที่ระบายความอัดอั้นถูกจำกัดด้วยกฎหมายและบรรทัดฐานทางสังคมกระแสหลักอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

จากสถานการณ์ข้างต้นส่งผลให้ การแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นการเมืองและสถาบันหลักของสังคมไทยถูกมองว่าเป็นการถ่ายถอดอุดมการณ์ของแต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน และแบ่งแยกอย่างเด็ดขาด ทั้งๆที่การแสดงความคิดเห็นของมนุษย์มีความซับซ้อนเกินกว่าจะแบ่งแยกเป็นสองฝ่ายได้ การแสดงความคิดเห็นที่เคยมีความหลากหลายและแตกต่าง ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญของแนวคิดพื้นที่สาธารณะ ค่อยๆ เลื่อนหายไปจากพื้นที่ออนไลน์ ห้องเฉลิมไทยก็เช่นกัน แม้ว่าประเด็นหลักที่สมาชิกในห้องนี้มักนำมาพูดคุยและถกเถียงจะไม่ใช่เรื่องการเมืองก็ตาม แต่ปฏิเสธไม่ได้ว่าการแยกเรื่องราวการเมืองออกจากพื้นที่ที่พูดคุยเรื่องสั้นนั้นยากมาก เพราะการแสดงความคิดเห็นมักหลบเลี่ยงโดยการชูบางประเด็นและแฝงประเด็นที่ต้องสารสีสารไว้ ยกตัวอย่างเช่น กล่าวถึงการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนว่าไม่เป็นกลางในการรายงานสถานการณ์ข่าว การชุมนุม หรือการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับการทำหน้าที่ของรัฐบาล ซึ่งในส่วนของ การแสดงความคิดเห็นย่อมจะต้องมีเรื่องการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องอย่างแน่นอนไม่มากก็น้อย ทำให้ห้องเฉลิมไทยต้องประสบกับปัญหาการเฝ้าระวังดูแลไม่ให้เนื้อหาที่ปรากฏเข้าข่ายผิดกฎหมายด้วยเช่นกัน แม้ว่าเนื้อหาหลักๆในห้องนี้จะไม่ใช่เรื่องการเมืองก็ตาม ในบางกระทู้แม้ว่าผู้แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่จะมุ่งที่จะวิพากษ์การทำงานของสื่อ หากแต่เมื่อมีประเด็นทางการเมืองมาเกี่ยวข้องก็ทำให้กระทู้นั้นถูกลบโดยผู้ดูแลระบบได้ ด้วยเหตุผลว่ามีความสุ่มเสี่ยงที่จะผิดกฎหมายและก่อให้เกิดความแตกแยกในสังคม

นอกจากนั้นบรรทัดฐานทางสังคมกระแสหลักเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ก็ถือเป็นปัญหาพอสมควรเพราะนอกจากจะสุ่มเสี่ยงที่จะผิดกฎหมายแล้ว กระแสของสังคมกระแสหลักก็เป็นตัวกำหนดให้ทิศทางการแสดงความคิดเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างเห็นได้ชัด ทำให้เนื้อหาที่ปรากฏในห้องเฉลิมไทยจะมีเฉพาะเนื้อหาที่เป็นด้านบวกต่อสถาบันเท่านั้น โดยวิธีการจัดการของเว็บมาสเตอร์เกี่ยวกับประเด็นนี้ คือ เมื่อมีกระทู้ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์และมีแนวโน้มที่จะผิดกฎหมายทางเว็บจะลบความคิดเห็นที่สุ่มเสี่ยงและปิดการแสดงความคิดเห็นในกระทู้นั้น คงเหลือไว้แต่เนื้อหาที่ไม่ผิดกฎหมายโดยไม่ลบกระทู้แต่อย่างใด

ในช่วงเวลาปกติ อารมณ์ความรู้สึก การสนับสนุน การแบ่งออกอย่างชัดเจนของผู้สนับสนุนทางการเมืองอาจไม่รุนแรงและชัดเจนมากนัก แต่กับสังคมที่มีลักษณะของการขัดแย้งกันทางความคิดและความแตกต่างของการสนับสนุนกลุ่มก้อนทางการเมือง เนื้อหาที่ถูกเฝ้าระวังอย่างมากคือ เนื้อหาที่มีแนวโน้มจะกระทบความมั่นคงในประเทศหรืออาจก่อให้เกิดความขัดแย้งในประเทศ รวมไปถึงเนื้อหาที่มีลักษณะหมิ่นพระบรมเดชานุภาพด้วยสิ่งเหล่านี้จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การแสดงความคิดเห็นในสังคมไทยยังห่างไกลคำว่าเสรีและหลากหลายซึ่งถือเป็นพื้นฐานสำคัญของแนวคิดพื้นที่สาธารณะอย่างสิ้นเชิง

2. กฎหมายและการกำกับดูแล (Regulation & law)

จากความกังวลของภาครัฐว่าการเปิดพื้นที่เสรีบนอินเทอร์เน็ตมากเกินไปอาจจะนำไปสู่การก่อความไม่สงบ กระทบความมั่นคงของประเทศ และอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งให้เกิดขึ้นในสังคมได้นำไปสู่การออกพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ที่ส่งผลต่อเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นบนอินเทอร์เน็ตอย่างมาก^{14*}

การแสดงความคิดเห็นบนเว็บไซต์ได้รับผลกระทบจากกฎหมายดังกล่าวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยนอกจากจะเป็นการปิดกั้นการแสดงความคิดเห็นที่ผิดกติกาสากลทั่วไป^{15**} อย่างเข้มข้นแล้ว ผลการวิจัยยังพบว่าหลายๆ เรื่องที่ไม่ใช่กติกาสากลก็ไม่สามารถที่จะถูกเอ่ยถึงบนพื้นที่ออนไลน์ได้ เพราะเรื่องบางอย่างก็ง่ายที่จะเข้าข่ายผิดกฎหมายและแม้ว่าเว็บไซต์จะขึ้นชื่อเรื่องการกำกับดูแลที่เข้มข้นกว่าเว็บไซต์อื่นๆ ก่อนหน้าที่จะมีพระราชบัญญัตินี้ก็ตาม แต่พบว่าหลังจากจากบังคับใช้กฎหมายแล้ว การกำกับดูแลของพื้นที่ก็มีการเปลี่ยนแปลง โดยเพิ่มกฎระเบียบเกี่ยวกับการโพสต์เนื้อหาให้เคร่งครัดมากขึ้นกว่าเดิมเช่นกัน

การบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้ได้เปลี่ยนพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของผู้ใช้ไปค่อนข้างมาก ความเป็นนิรนามแทบจะหายไปจากพื้นที่ออนไลน์ ทุกสิ่งทุกอย่างที่ถูกโพสต์ในเว็บบอร์ด ต้องสามารถที่จะระบุตัวตนได้เพราะเมื่อผู้ใช้กระทำผิดจะสามารถระบุผู้กระทำผิดได้ และหากว่าไม่สามารถระบุผู้กระทำผิดหรือปล่อยให้มีการเปิดเผยเนื้อหาที่ผิดกฎหมาย ผู้ให้บริการต้องรับผิดชอบโดยมีภาระการรับผิดชอบเท่ากับผู้กระทำผิดตามมาตรา 15 ตามพรบ.ว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ฯ (ดูรายละเอียดภายใต้ 3. ความเป็นเจ้าของ ในหน้าถัดไป)

สาระของกฎหมายฉบับนี้ค่อนข้างซับซ้อนและค่อนข้างยากที่จะตีความให้ชัดเจนในบางประเด็น เหมือนอย่างในกรณีเนื้อหาลามกอนาจาร^{16***} เราสามารถบอกได้ว่าห้ามเปิดเผย

* มีความพยายามจะผ่าน ร่าง พรบ.อาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ตั้งแต่ปี 2539 แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จ จนกระทั่งในปี 2550 หลังเหตุรัฐประหารได้เกิดกรณีการโพสต์คลิปวิดีโอหมิ่นพระบรมเดชานุภาพโดยมีการตัดแต่งภาพอย่างไม่เหมาะสม จนเป็นแรงกระตุ้นให้ร่าง พรบ.ว่าด้วยการกระทำความผิดคอมพิวเตอร์ ปี 2550 ผ่านสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. 2549 ภายใต้คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งเป็นสภาที่ไม่มีฝ่ายค้าน

** กติกาสากลคือ การไม่ใช้คำพูดหยาบคาย หมิ่นประมาท ลามกอนาจาร หรือก่อให้เกิดความขัดแย้ง

*** เมื่อพิจารณาตามตัวบทกฎหมายและแนวคำพิพากษาศาลฎีกา ภาพลามกอนาจาร หมายถึงสิ่งที่ผู้พบเห็นแล้วมีความรู้สึกน่าอึดอัด บัดสี น่าอัปอาย เป็นสื่อที่แสดงออกในรูปของภาพเปลือยมนุษย์ ภาพอวัยวะเพศ ทั้งหญิงและชายหรือภาพการร่วมเพศโดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้พบเห็นเกิดความใคร่ทางกามารมณ์ไม่ว่าจะเป็นภาพเขียน ภาพพิมพ์ ภาพระบายสี สิ่งพิมพ์ รูปภาพภาพโฆษณา เครื่องหมาย รูปถ่าย ภาพยนตร์ แถบบันทึกเสียง แถบบันทึกภาพหรือสิ่งอื่นใดก็ตาม หากมีลักษณะและจุดประสงค์ดังกล่าวล้วนเป็นสื่อลามกทั้งสิ้น (คณะชัชย ผดุงธิตติ, สื่อลามกกับผู้กระทำความผิดทางเพศ , 2545)

ให้เห็นอวัยวะเพศ แต่กับประเด็นเรื่องการเมืองและสถาบันพระมหากษัตริย์นั้นยากที่จะบอกได้ว่า สิ่งไหนเรียกว่าล้ำเส้นของกฎหมาย

สิ่งที่น่าแปลกใจสำหรับปัจจัยด้านกฎหมายคือ ผลของการบังคับใช้มาตรา 16^{17*} ตาม พรบ. ที่ว่าด้วยเรื่องการตัดต่อและหมิ่นประมาทบุคคลทั่วไป กลับพบว่าดารานักแสดงไม่ได้รับการปกป้องเท่าที่ควรจะเป็นไม่ว่าจะภาพที่มีลักษณะสุ่มเสี่ยงให้เข้าข่ายลามกอนาจาร หรือหมิ่นประมาท จากผลการวิจัยพบว่าการแสดงความคิดเห็นเรื่องราวเกี่ยวกับดารานักแสดง มักแสดงความคิดเห็นกันอย่างเปิดเผยและรุนแรงโดยไม่ผิดกฎหมายแต่อย่างใด ซึ่งเป็นภาพสะท้อนของกฎหมายนี้ได้เป็นอย่างดีว่าเป็นการมุ่งเน้นเฉพาะประเด็น เช่น การหมิ่นสถาบันเบื้องสูงซึ่งอยู่ภายใต้ความมั่นคงของชาติเป็นสำคัญแต่ในส่วนของบุคคลทั่วไปกลับไม่มีการดำเนินคดีเท่าที่ควร^{18**}

หากต้องการเป็นพื้นที่สาธารณะย่อมจะต้องเรียนรู้ความขัดแย้งและความหลากหลายของความคิดเห็น ให้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น แต่เมื่อกฎหมายที่บังคับใช้ห้ามไม่ให้แสดงความคิดเห็นที่อาจจะก่อให้เกิดความขัดแย้งและความหลากหลายเสียเอง ก็นับว่าเป็นเรื่องยากที่จะทำให้พื้นที่ออนไลน์เป็นพื้นที่สาธารณะอย่างแท้จริง ซึ่งในกรณีของห้องเฉลิมไทยที่เป็นส่วนหนึ่งของเว็บไซต์พันทิปที่เป็นพื้นที่ที่มีเจ้าของร่วมรับผิดชอบและรับผิดชอบในกรณีที่ผิดกฎหมาย ก็ยิ่งเป็นการตอกย้ำให้คำว่าพื้นที่สาธารณะห่างไกลห้องเฉลิมไทยไปทุกที

3. ภาวะการรับผิดชอบของตัวกลาง (Intermediary liability)

พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์พ.ศ. 2550 ได้ระบุว่าผู้ที่เป็นเจ้าของหรือให้บริการเว็บบอร์ดให้ถือเป็นผู้ให้บริการเนื้อหา (Content provider)

* มาตรา 16 ผู้ใดนำเข้าสู่ ระบบคอมพิวเตอร์ที่ประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่ปรากฏเป็นภาพของผู้อื่น และภาพนั้นเป็นภาพที่เกิดจากการสร้างขึ้น ตัดต่อ เติม หรือดัดแปลงด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์หรือวิธีการอื่นใด ทั้งนี้ โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น ถูกเกลียดชัง หรือได้รับความอับอาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าการกระทำตามวรรคหนึ่ง เป็นการนำเข้าสู่ข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยสุจริต ผู้กระทำไม่มีความผิด ความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นความผิดอันยอมความได้ ถ้าผู้เสียหายในความผิดตามวรรคหนึ่งตายเสียก่อนร้องทุกข์ ให้บิดา มารดา คู่สมรส หรือ บุตรของผู้เสียหายร้องทุกข์ได้ และให้ถือว่าเป็นผู้เสียหาย

** iLawสรุปสถานการณ์การควบคุมและปิดกั้นสื่อออนไลน์ พ.ศ.2550 – 2553 พบว่าสถิติการดำเนินคดีจากคดีความทั้งหมด 185 คดี พบว่าส่วนใหญ่เป็นการฟ้องร้องจาก "เนื้อหา" ในอินเทอร์เน็ต เช่น การคำทอ การหลอกลวง การดูหมิ่นพระมหากษัตริย์ ฯลฯ ซึ่งเป็นความผิดตามมาตรา 14 - 16 มีจำนวนทั้งสิ้น 128 คดี ขณะที่คดีอันเกี่ยวกับ "ระบบ" เช่น การเข้าสู่ระบบโดยมิชอบ การขโมยข้อมูลโดยใช้ระบบคอมพิวเตอร์ การเผยแพร่โปรแกรมที่ผิดกฎหมาย ซึ่งเป็นความผิดตามมาตรา 5-13 มีจำนวนทั้งสิ้น 45 คดี และไม่ทราบข้อมูลจำนวน 12 คดี

และในมาตรา 15 ที่กล่าวว่า “ผู้ให้บริการผู้ใดจงใจหรือสนับสนุนหรือยินยอมให้มีการกระทำความผิดตามมาตรา 15 ในระบบคอมพิวเตอร์ที่อยู่ในความควบคุมของตน ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดในมาตรา 14^{19*}”

ผู้ให้บริการเว็บบอร์ดรวมไปถึงเว็บไซต์พื้นที่ปิดทศคอมจึงจำเป็นต้องปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงวิธีการดูแลเว็บบอร์ดของตนให้สอดคล้องกับกฎหมายดังกล่าว โดยการกลั่นกรองผู้ใช้และเนื้อหาต่างๆ จนเกิดเป็นการกำกับดูแลทางอ้อมผ่านตัวกลาง (Indirect regulation via intermediaries) นำไปสู่การกำกับดูแลตามร่องรอยแห่งตัวตน (Traceability regulation) ของผู้ใช้และการเซ็นเซอร์ตัวเองของตัวกลาง (Intermediary censorship) ในที่สุด

การกำกับดูแลทางอ้อมผ่านตัวกลางคือการที่ภาครัฐโอนหน้าที่การกำกับดูแลให้กับตัวกลางซึ่งในที่นี้คือเว็บบอร์ดหรือผู้ให้บริการเว็บบอร์ด ผ่าน พรบ.ว่าด้วยการกระทำความผิด พศ. 2550 โดยกำหนดให้ผู้ให้บริการเว็บบอร์ดจะต้องปฏิบัติตามนี้

- ต้องเก็บข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์เป็นเวลา 90 วัน
- ต้องสามารถระบุตัวตนสมาชิกในเว็บบอร์ดนั้นๆ ได้
- ต้องมีตัวกลั่นกรองเนื้อหา
- ต้องมีผู้คอยเฝ้าระวังระบบตลอด 24 ชั่วโมง
- ต้องออกกฎ กติกา มารยาทให้สอดคล้องกับกฎหมาย
- ตักเตือนผู้ให้บริการอย่างเคร่งครัดกับเนื้อหาที่มีปัญหาหรือเข้าข่ายผิดกฎหมาย

การกำกับดูแลตามร่องรอยแห่งตัวตนคือ การที่เจ้าของเว็บบอร์ดได้มีการเก็บหลักฐานที่แสดงถึงตัวตนของผู้ใช้ทำให้สามารถระบุตัวตนของผู้ใช้ได้ในระดับหนึ่ง แต่ในกรณีนี้จะสังเกตได้ว่าผู้ที่สามารถเข้าถึงข้อมูลในส่วนนี้ได้คือผู้ให้บริการเว็บบอร์ด ไม่ใช่ผู้ใช้ด้วยกัน เพราะฉะนั้นแล้วหากผู้ใช้ไม่ได้โพสข้อความที่หยาบคาย ก่อให้เกิดความขัดแย้ง หรือหมิ่นประมาท ก็จะสามารถคงความไม่มีตัวตนกับผู้ใช้ด้วยกันเองได้เช่นกัน

* มาตรา 14 ผู้ใดกระทำความผิดที่ระบุไว้ดังต่อไปนี้ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ(1) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ปลอมไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนหรือข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จโดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน(2) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จโดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของประเทศหรือก่อให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชน(3) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ใดๆอันเป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรหรือความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา(4) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ใดๆที่มีลักษณะอันลามกและข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้(๕) เผยแพร่หรือส่งต่อซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยรู้อยู่แล้วว่าเป็นข้อมูลคอมพิวเตอร์ตาม (1)(2) (3) หรือ (4)

การเซ็นเซอร์ตัวเองของตัวกลาง คือ การที่เว็บบอร์ดเซ็นเซอร์ตัวเอง อย่างในเว็บพันทิปก็เคยมีกรณีนี้เมื่อครั้งเกิดวิกฤตการณ์ทางการเมือง^{20*} เมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม 2553 แต่เป็นการปิดเฉพาะห้องราชดำเนินแต่ไม่ได้ปิดทั้งเว็บแต่อย่างใด

เมื่อพื้นที่สาธารณะกลายเป็นพื้นที่ที่มีเจ้าของ มีผู้ต้องรับผิดชอบเมื่อเกิดการแสดงความคิดเห็นที่มีเนื้อหาเข้าข่ายผิดกฎหมาย จึงทำให้เกิดการปิดกั้นการแสดงความคิดเห็นในเว็บบอร์ด เพราะหากผิดกฎหมายผู้ให้บริการเว็บบอร์ดต้องรับผิดชอบต่อความคิดเห็นดังกล่าวด้วย สิ่งที่เกิดขึ้นทำให้เว็บบอร์ดไม่ใช่ที่ที่ใครก็ตามจะแสดงความคิดเห็นอะไรตามที่ตนคิด ผู้บริการจำเป็นต้องระวังตนเองโดยสามารถที่จะระบุด่วนของสมาชิกให้ได้เพราะเมื่อเกิดปัญหา นั้นหมายความว่าผู้นั้นคือผู้กระทำผิดไม่ใช่เว็บมาสเตอร์แต่อย่างใด

นอกจากนั้นเมื่อเว็บบอร์ดมีเจ้าของก็เหมือนมีผู้คุมกฎ ไม่ว่าจะใครก็ตามที่เข้ามาให้พื้นที่แห่งนี้ก็เท่ากับเป็นการตกอยู่ใต้อำนาจของผู้เป็นเจ้าของอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้โดยเริ่มตั้งแต่ยอมเปิดเผยเลขประจำตัวประชาชน13หลักในขั้นตอนการสมัครสมาชิก และในระหว่างการใช้งานก็จำเป็นต้องอยู่ภายใต้กฎ กติกาที่ผู้ดูแลเว็บไซต์กำหนดขึ้นส่งผลให้การแสดงความคิดเห็นย่อมถูกจำกัดเสรีภาพไม่มากก็น้อย ไม่ว่าจะมาจากทัศนคติหรือบรรทัดฐานของเว็บมาสเตอร์หรือจากความกังวลเกี่ยวกับกฎหมายก็ตาม ดังนั้นแล้วในสถานที่ที่มีเจ้าของนั้น มักจะยากที่จะเปิดให้เป็นพื้นที่สาธารณะตามแนวคิดของฮาเบอร์มาส์อย่างแท้ได้

อาจกล่าวได้ว่าห้องเฉลิมไทยไม่ได้เป็นพื้นที่แห่งการวิพากษ์ที่ดีนัก แต่ก็ถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีที่เปิดโอกาสให้ใครก็ตามสามารถที่จะวิพากษ์การทำงานของสื่อซึ่งถือเป็นเรื่องยากในอดีตได้ แม้ผลการวิจัยจะแสดงให้เห็นว่าคุณภาพของการวิพากษ์ในห้องเฉลิมไทยนั้นยังอยู่ในระดับต่ำ แต่กลับพบว่าการแสดงความคิดเห็นในห้องเฉลิมไทยส่งผลต่อสื่อกระแสหลักอยู่ไม่น้อย ดังนั้นหากพื้นที่แห่งนี้ได้รับการพัฒนาการแสดงความคิดเห็นของผู้ใช้เว็บบอร์ดให้เกิดวัฒนธรรมแห่งการวิพากษ์ก็จะสร้างประโยชน์ให้กับสังคมไทยอย่างยิ่ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

* ข้อความที่ทางพันทิปขึ้นไว้หน้าเว็บไซต์ “เนื่องจากขณะนี้มีความไม่สงบในบ้านเมืองทางเว็บพันทิปเองก็มองดูด้วยความเป็นห่วงมาตลอดและเรารู้สึกไม่สบายใจอย่างมากที่ต้องรับรู้อยู่ทุกวันว่าเราเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้คนไทยรู้สึกแตกแยกเท่าที่ผ่านมาเราเฝ้ามองและเฝ้ารอว่าการที่มีเวทีสาธารณะน่าจะเป็นพื้นที่ซึ่งช่วยให้เกิดการแสวงหาหนทางในการสมานความแตกแยกได้แต่จนถึงวันนี้กลับรู้สึกว่าสถานการณ์กลับดู แย่แยกลงดังนั้น จึงขอภัยต่อทุกท่านเป็นอย่างสูง ที่ต้องของดให้บริการเว็บบอร์ดราชดำเนินไปก่อน จนกว่า สถานการณ์จะดีขึ้น”

ข้อจำกัดในงานวิจัย

งานวิจัยนี้ศึกษาในช่วงเวลา 2 เดือน คือมกราคม พ.ศ.2553 จนถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2553ซึ่งในอนาคตอาจมีการเปลี่ยนแปลงในรายละเอียดที่ผู้วิจัยได้ศึกษาได้ด้วยปัจจัยด้านการเมืองและสังคมในอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านอาจส่งผลในอนาคตเปลี่ยนแปลงได้เช่นกัน นอกจากนี้ในด้านความร่วมมือของผู้ที่ถูกร่วมสัมภาษณ์พบว่ายังไม่ค่อยอยากที่จะเปิดเผยตัวตนมากนัก โดยทั้งหมดอนุญาตให้ใช้ได้เพียงนามแฝงเท่านั้น

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1. ในการศึกษาครั้งต่อไปอาจลองศึกษาเปรียบเทียบลักษณะการวิพากษ์ในห้องเฉลิมไทยเทียบกับห้องอื่นๆที่มีอยู่ในเว็บไซต์พันทิปเพื่อดูคุณภาพของการแสดงความคิดเห็นว่าต่างหรือเหมือนกันอย่างไร
2. ในการศึกษาครั้งต่อไปควรเปรียบเทียบห้องเฉลิมไทยกับเว็บไซต์อื่นๆที่ถูกลำไปอ้างอิงในสื่อกระแสหลักเหมือนกับห้องเฉลิมไทย เพื่อดูข้อดีและข้อเสียต่างๆ
3. ปัญหาสำคัญคือความน่าเชื่อถือและการใช้เหตุผลในการแสดงความคิดเห็นและการวิพากษ์ในเว็บบอร์ด ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาวิธีที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวเพื่อให้เกิดการพัฒนาของเว็บบอร์ดต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กมลรัฐ อินทรทัศน. เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หน่วยที่ 14 ประมวลสาระชุด

วิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการสื่อสาร. นนทบุรี: สำนักพิมพ์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2548.

กวรรณิการ์ วรรณธนปรีดา. การรวมกลุ่มและการสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มผู้เรียน E-learning

ในบริบทการสื่อสารแบบเวลาเดียวกันและต่างเวลา. วิทยานิพนธ์ปริญญา

มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2547.

กาญจนา แก้วเทพ. การวิเคราะห์สื่อ แนวคิดและเทคนิค เลิฟ. กรุงเทพมหานคร : แอนด์ ลิฟ,
2547.

กาญจนา แก้วเทพ. การศึกษาสื่อมวลชนด้วยทฤษฎีวิพากษ์ (Critical theory) : แนวคิดและ
ตัวอย่างงานวิจัย. กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์, 2541.

กาญจนา แก้วเทพ. **ศาสตร์แห่งสื่อและวัฒนธรรมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : เอดิชั่นเพรสโปร
ดักส์, 2549.

กาญจนา แก้วเทพ. **สื่อสารมวลชน : ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์, 2543.

กาญจนา แก้วเทพ, กิตติ กันภัย และ ปวีริชาต สถาปิตานนท์ สโรบล. **มองสื่อใหม่ มองสังคม
ใหม่**. กรุงเทพมหานคร : เอดิชั่น เพรส โปรดักส์, 2543.

กาญจนา แก้วเทพ และ สมสุข หินวิมาน. **สายธารแห่งนักคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองกับ
สื่อสารศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์, 2551.

กรุงเทพธุรกิจ. **พื้นที่ปรับเว็บไซต์ใหม่รับโซเชียล ปรับโครงสร้างรับพจนง.เพิ่ม**. [ออนไลน์]. 2554

แหล่งที่มา: <http://www.bangkokbiznews.com> [2554, มกราคม 14]

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. **การคิดเชิงวิพากษ์**. กรุงเทพมหานคร : ชัคเซส มีเดีย, 2544.

จิตติมา กาญจนินทุ. **สื่ออินเทอร์เน็ตกับโครงการพัฒนาธุรกิจชุมชนของบริษัท ยูไนเต็ด**

คอมมูนิตี้ อินดัสตรี จำกัด (มหาชน). วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาค

วิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

จิรัฏฐ์ ศุภการ. **การอธิบายตัวตนในชุมชนเสมือนจริง**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขา

วารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

ดารินทร์ สวัสดิ์เสวี. การแปลงตัวตนในห้องสนทนาบนอินเทอร์เน็ต. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2544.

เดชา บุญค้ำชู. โครงการร่วม “กู่ชาติ” ด้วยการรณรงค์เผยแพร่ให้มีการสอนวิชาการคิดเชิง
วิจารณ์ภายในโรงเรียนและมหาวิทยาลัย, (ม.ป.ท.), 2551.

นามแฝง Callmebird. จากกรณีเว็บ pantip : ทำให้รู้ว่าสังคมออนไลน์มันแทบจะไม่ต่าง
จากสังคมจริง. [ออนไลน์]. 2554 แหล่งที่มา:

<http://callmebird.exteen.com/20100215/pantip> [2554, มีนาคม 14]

นามแฝง illusion. Pantip.com แบนตัวแทนของ AIS. [ออนไลน์]. 2554 แหล่งที่มา:

<http://kindle.blognone.com/news/22405> [2554, มีนาคม 14]

นฤมล อนุศาสนนันท์. ชุมชนออนไลน์ของเยาวชน : กรณีศึกษา WWW.DEK-D.COM.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.

นิตา หมอชาติ. ไอเคนชั่นบล็อกในฐานะวารสารศาสตร์ภาคพลเมือง. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2551.

บุญญาภรณ์ วาณิชชาติ. บทบาทของ "เว็บไซต์อัญจารีดอทคอม" ในการเป็นมณฑล

สาธารณะของกลุ่ม หญิงรักหญิง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาวารสารสนเทศ

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

ปัทมาวิทย์ ไชรัมย์. คุณลักษณะประชาธิปไตยในการสื่อสารผ่านเว็บบอร์ด. วิทยานิพนธ์

ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย, 2547.

ผกาพรรณ หะรังสี. การกำหนดวาระสารในชุมชนออนไลน์ www.pantip.com กรณีศึกษาโต๊ะ

เฉลิมไทยและโต๊ะราชดำเนิน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์

และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549.

พะยอม ศรีรัมย์. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดวิจารณ์ ความคิดสร้างสรรค์

และความสามารถในการใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการแก้ปัญหา ของ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่3. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิชาการ

วัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2551.

- พัสนัย นุตาลัย. **การสื่อสารทางการเมืองของชนชั้นกลาง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศและการพัฒนาการ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- พิรงรอง รามสูต. **สื่อภาคประชาชน**. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการการปฏิรูประบบสื่อ: การกำกับดูแลเนื้อหาโดยรัฐ การกำกับดูแลตนเอง และสื่อภาคประชาชน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2547.
- พิรงรอง รามสูต รณนันทน์และนิธิตา คณานิธินันท์. **การกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต**. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2547.
- พิสุทธิณี บัวทรัพย์. **การขยายเครือข่ายและเสริมสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวัฒนธรรมย่อยปาร์ตี้คนดรีมนอกกระแสผ่านทางเว็บไซต์ myspace.com**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.
- เพ็ญทิพย์ จิรพินนุสรณ์. **พฤติกรรมแสวงหาข่าวสารผ่านสื่อมวลชนและอินเทอร์เน็ตของนักศึกษา และบุคลากรของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการสื่อสารมวลชน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- เพ็ญพรรณ วิโชติกุล. **การวิเคราะห์วาทกรรมบนอินเทอร์เน็ต Bulletin Board ของเว็บไซต์พันธ์ทิพย์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- ภูมิ มูลศิลป์. **สื่อมวลชนกับการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล**. ใน รายงานฉบับสมบูรณ์ เรื่อง จริยธรรมการนำเสนอข่าว : สิทธิของผู้ตกเป็นข่าว , หลักสูตรการสื่อสารมวลชนระดับต้น (กสศ.) รุ่นที่ 1, กรุงเทพฯ: สถาบันนิศรามูลนิธิพัฒนาสื่อมวลชนแห่งประเทศไทย, 2553.
- มนทกานต์ ตปนียางกูร. **พัฒนาการของสื่อประชาสัมพันธ์ไทยบนอินเทอร์เน็ต**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- ยุทธนา วงศ์วีระโยธิน. **เนื้อหาคอลัมน์วิพากษ์สื่อในมติชนสุดสัปดาห์และสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- รัตนาวดี เกียรตินิยมศักดิ์. **มณฑลสาธารณะของการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์กรณีศึกษา www.pantip.com และ www.sanook.com**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525**. พิมพ์ครั้งที่ 5.

ราชบัณฑิตยสถาน, 2525.

ลักษมี คงลาภ. **การควบคุมการนำเสนอความรุนแรงในข่าวโทรทัศน์**. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534

วรรณนิภา นิยมไทย . **การกำกับตรวจสอบและการกำกับดูแลสื่อด้วยกลไกทางสังคม .**

โครงการสื่อมวลชนเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ ,2546.

วาสนา ศรีรักษ์. **ชีวิตผู้คนบนหมู่บ้านเว็บอร์ด**. **เอกสารประกอบการประชุม**, 27-29 มีนาคม.

กรุงเทพมหานคร : ศูนย์มนุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน), 2542.

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. **เว็บไซต์พันทิปดอทคอม**. [ออนไลน์]. 2552 แหล่งที่มา:

<http://th.wikipedia.org/wiki/เว็บไซต์พันทิปดอทคอม> [2552, กันยายน 25]

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. **เฮราคลิตัส**. [ออนไลน์]. 2552 แหล่งที่มา: <http://th.wikipedia.org/wiki/เฮราคลิตัส> [2552, กันยายน 25]

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. **เว็บอร์ด**. [ออนไลน์]. 2552 แหล่งที่มา: <http://th.wikipedia.org/wiki/เว็บอร์ด> [2553, มีนาคม 20]

วิลาสินี พิพิธกุล. **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่อง กลไกการตรวจสอบสื่อภาคประชาชน (โครงการ “การปฏิรูประบบสื่อ : การสร้างสารสนเทศที่มีคุณภาพและการตรวจสอบโดยสังคม, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2547.**

สมเกียรติ ตั้งนโม. ทฤษฎีวิพากษ์สังคม-ทฤษฎีวิพากษ์วรรณกรรม, มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน : คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2550.

สายชล บุรณกิจ. **บทบาทเว็บไซต์ไทยในกระบวนการประสานสังคม**. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2541.

สาวตรี สุขศรี ศิริพล, กุศลศิลป์วุฒิ และ อรพิน ยิงยงพัฒนา. **รายงานสถานการณ์การควบคุมและปิดกั้นสื่อออนไลน์ด้วยการอ้างกฎหมายและแนวนโยบายแห่งรัฐไทย. โครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน, 2554.**

สุทธนา หรรุวิจิตรพงษ์. **ความคิดเห็นของผู้ใช้เว็บอร์ดของเว็บไซต์พันทิปดอทคอมที่มีต่อความน่าเชื่อถือของข้อมูลข่าวสารในเว็บอร์ดของเว็บไซต์พันทิปดอทคอม ศึกษากรณีห้องเฉลิมไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และ
สื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550.

สุธาริน คุณผล. **บทสำรวจพื้นที่สาธารณะ. วารสารรัฐศาสตร์สาร 20 (2540) : 3.**

สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. **การสื่อสารกับสังคม**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

อรนุช วานิชทวีวัฒน์. **กระบวนการตรวจสอบกันเองระหว่างหนังสือพิมพ์รายวัน ในช่วงปี พ.ศ.2537 ถึง พ.ศ.2539**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

อรรวรรณ ปิลันธน์โอวาท. **กรอบวาทวิพากษ์ตะวันตก (ค.ศ.1925-2000) กับบริบทไทย**, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

อนันต์ ลีระกุล. **ความคิดเชิงวิพากษ์ = Mode of thinking : critical thinking. พัฒนาเทคนิคศึกษา** 17 (มกราคม-มีนาคม 2548) : 45.

อภิญา เพ็ญฟูสกุล. **“พื้นที่” ในทฤษฎีสังคมศาสตร์**, คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2543.

เอ็กซ์ทีน บล๊อค. **The Espresso : ฉบับนักสืบพันทิป**. [ออนไลน์]. 2553 แหล่งที่มา: <http://callmebird.exteen.com/20100215/pantip> [2553, พฤศจิกายน 9]

ภาษาอังกฤษ

Coleman,S.,Gotze,J. **Bowling Together:Online Public Engagement in Policy Deliberation** . [Online]. 2552 Available from: <http://bowlingtogether.net/about.html> [2001]

Critical Thinking Community. **Foundation for Critical Thinking**. [Online]. 2552 Available from: <http://www.criticalthinking.org/index.cfm> [2009, September 30]

Critical Thinking Web. **Argument**. [Online]. 2552 Available from: <http://philosophy.hku.hk/think/arg/> [2009, September 30]

Ethan Zuckerman.**Intermediary censorship**. Ronald deibert,john palfrey,rafal rohozinski and jonathan zitrain, editors, access controlled: the shaping of power, rights and rule in cyberspace, London :The MIT Press ,2010.

Habermas, Jurgen. Translated by Thomas Burger with the assistance of Federick Lawrence in 1989, **The structural Transformation of Public Sphere : an inquiry into a category of bourgeois society**. Cambridge : Polity Press, 1962.

Hoffman, D.L. and Novak, T.P. Bridging the Racial Divide on the Internet. **Science** 280 (April 1998) : 390 - 391.

Hoffman, Novak Hoffman, D.L. and Novak, T.P. Marketing in Hypermedia Computer-Mediated Environments : Conceptual Foundations. *Journal of Marketing* 60 (July 1996) : 50 - 68.

John Palfrey. *four phases of internet regulation*. Massachusetts: Harvard Law School, 2010.

Lawrence Lessig, *code version 2.0*(Massachusetts:Cambridge Center, 2006)

Villa,D.R. *Postmodernism and Public Sphere*. *American Political Science Review*, (September 1992).

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวชนากานต์ เครือรัตน์ไพบุลย์ เกิดวันที่ 29 มีนาคม พ.ศ.2528 สำเร็จการศึกษา
ระดับปริญญาบัณฑิต จากคณะรัฐศาสตร์ วิชาเอกการบริหารรัฐกิจ วิชาโทการตลาด
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (เกียรตินิยมอันดับสอง) ปีการศึกษา 2550 และศึกษาต่อในระดับ
ปริญญาโท สาขาวิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี
การศึกษา 2551

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย